

EUROPOS CENTRINIS BANKAS
EUROSISTEMA

METŲ ATASKAITA

2014

© **Europos Centrinis Bankas, 2015 m.**

Adresas 60640 Frankfurtas prie Maino, Vokietija
Telefonas +49 69 1344 0
Internetas <http://www.ecb.europa.eu>

Visos teisės saugomos. Leidžiama perspausdinti švietimo ir nekomerciniais tikslais, jei nurodomas šaltinis.
Šiame leidinyje paskutiniai statistikos duomenys pateikti 2014 m. vasario 27 d.

ISSN 1830-2971 (epub)
ISSN 1830-2971 (online)
ISBN 978-92-899-1793-3 (epub)
ISBN 978-92-899-1808-4 (online)
Skaitmeninio objekto identifikatorius 10.2866/00779 (epub)
Skaitmeninio objekto identifikatorius 10.2866/4301 (online)
ES katalogo numeris QB-AA-15-001-LT-E (epub)
ES katalogo numeris QB-AA-15-001-LT-N (online)

Turinys

Ižanginis	7
1 skyrius Euro zonos ekonomika, ECB pinigų politika ir Europos finansų sektorius 2014 m.	10
1 Euro zonos ekonomika: maža infliacija ir lėtas atsigavimas	10
1.1 Pasaulio makroekonominė aplinka	10
1 intarpas Ukrainos konfliktas ir jo ekonominiai padariniai euro zonai	11
1.2 Finansų raida	17
1.3 Ekonominis aktyvumas	20
2 intarpas Euro zonos ekonomikos ilgalaikio augimo perspektyvos	22
1.4 Kainų ir sąnaudų raida	26
3 intarpas Naftos kainų poveikis infliacijai euro zonoje	27
1.5 Pinigų ir paskolų rinkų raida	31
1.6 Fiskalinė politika ir struktūrinės reformos	33
4 intarpas Fiskalinio ir makroekonominio valdymo sistemos pokyčiai	36
2 Priemonių rinkinio išplėtimas: pinigų politika pasiekus pagrindinių ECB palūkanų normų faktišką apatinę ribą	41
2.1 Dėl pinigų politikos aplinkybių ECB turėjo imtis ryžtingų veiksmų	41
2.2 Birželio–spalio mėn. pinigų politikos paketas	43
2.3 ECB refinansavimo operacijos ir likvidumo pokyčiai	48
2.4 Informavimas apie Eurosistemos balansą	51
3 Padėties taisymas ir pasitikėjimo stiprinimas. Europos finansų sektorius	52
3.1 Saugoti finansinį stabilumą – pagrindinė ECB užduotis	52
3.2 ECB makroprudencinės politikos vykdymo funkcija	57
5 intarpas Išsamus vertinimas	59
3.3 ECB veikla, susijusi su mikroprudencinės politikos vykdymu	60
3.4 ES pastangos nutraukti bankų ir valstybių tarpusavio priklausomybės saitus	63

2 skyrius	Kitos užduotys ir veikla	69
1	Rinkos infrastruktūra ir mokėjimai	69
1.1	Mažmeninių mokėjimų integracija ir inovacijos	69
1.2	Didelės vertės mokėjimų eurais sistema TARGET2	70
1.3	Integruotas ir suderintas vertybinių popierių atsiskaitymas. TARGET2-Securities	70
1.4	Eurosistemos įkaito valdymo paslaugų teikimas	71
1.5	Rinkos infrastruktūros ir mokėjimo priemonių priežiūra	71
2	Finansinės paslaugos kitoms institucijoms	73
2.1	Skolinimosi ir skolinimo operacijų administravimas	73
2.2	Eurosistemos atsargų valdymo paslaugos	73
3	Banknotai ir monetos	75
3.1	Banknotų ir monetų apyvarta	75
3.2	Padirbti eurų banknotai	76
3.3	Antroji eurų banknotų serija	77
4	Statistika	78
4.1	Nauja ir patobulinta euro zonos statistika	78
4.2	Kiti statistikos pokyčiai	78
4.3	Statistikos prieinamumas – svarbiausi žingsniai 2014 m.	79
5	Ekonominiai tyrimai	80
5.1	ECB mokslinių tyrimų grupės	80
5.2	Eurosistemos ir ECBS mokslinių tyrimų grupės	80
5.3	Konferencijos ir leidiniai	82
6	Teisinė veikla ir pareigos	83
6.1	Su BPM susiję teisiniai pokyčiai	83
6.2	ECB dalyvavimas teismo procesuose ES lygmeniu	84
6.3	ECB nuomonės ir reikalavimų nesilaikymo atvejai	85
6.4	Piniginio finansavimo ir privilegijos naudotis finansų įstaigomis draudimų laikymasis	87
7	Institucinė aplinka	89
7.1	Euro zonos plėtra	89
7.2	Lietuvos banko integracija į Eurosistemą	90
8	Tarptautiniai ir europiniai ryšiai	93
8.1	Europiniai ryšiai	93
8.2	Tarptautiniai ryšiai	94
9	Išorės komunikacija	97

2014 m. finansinės ataskaitos	100
2014 m. gruodžio 31 d. pasibaigusių metų vadovybės ataskaita	101
ECB finansinės ataskaitos	117
Auditoriaus išvada	154
Pastaba dėl pelno (nuostolio) paskirstymo	155
Eurosistemos konsoliduotas balansas 2014 m. gruodžio 31 d.	156
Priedai	158
1 Institucinė struktūra	158
2 Eurosistemos ir ECBS komitetai	166
3 Organizacinė ir žmogiškųjų išteklių raida	168

Šalių santrumpos

BE	Belgija	LU	Liuksemburgas
BG	Bulgarija	HU	Vengrija
CZ	Čekija	MT	Malta
DK	Danija	NL	Nyderlandai
DE	Vokietija	AT	Austrija
EE	Estija	PL	Lenkija
IE	Airija	PT	Portugalija
GR	Graikija	RO	Rumunija
ES	Ispanija	SI	Slovėnija
FR	Pancūzija	SK	Slovakija
HR	Kroatija	FI	Suomija
IT	Italija	SE	Švedija
CY	Kipras	UK	Jungtinė Karalystė
LV	Latvija	JP	Japonija
LT	Lietuva	US	Jungtinės Amerikos Valstijos

Remiantis ES praktika, ES valstybės narės šioje ataskaitoje išvardytos abėcėlės tvarka pagal šalių pavadinimus nacionalinėmis kalbomis.

Ižanginis žodis

2014 m. Europos Centriniam Bankui (ECB) teko susidurti su neregėtai daug iššūkių. Su dideliu malonumu pristatau, kaip ECB, ECB vykdomoji valdyba, darbuotojai ir Eurosistemos komitetai šiuos nelengvus uždavinius sprendė ir kaip tai padėjo Valdančiajai tarybai vykdyti savo įgaliojimus bei įsipareigojimus.

Keletą ankstesnių metų įvairiose srityse pradėti darbai 2014 m. padėjo pasiekti rezultata – tolesnį nuoseklų pinigų politikos atsaką, kuris dabar mums leidžia užtikrintai numatyti, kad 2014 m. buvęs lėtas ir netolygus ekonomikos atsigavimas virstų tvirtesniu ir tvaresniu augimu, o infliacija neilgai trukus vėl taps ECB siekiama vidutiniu laikotarpiu būti mažesnė kaip 2 %, bet šiam lygiui artima.

Pinigų politikos požiūriu 2014 m. sąlygos vertintinos kaip sudėtingos. 2013 m. prasidėjęs vangus atsigavimas, kaip tikėtasi iš pradžių, nepaspartėjo. Pinigų augimo tempas tebebuvo lėtas, paskolų augimas toliau mažėjo, tiesa, vis lėčiau. Esant nedideliame vidaus infliaciniam spaudimui, nuo 2014 m. vidurio smarkiai kritusios naftos kainos iki metų pabaigos infliaciją dar gerokai sumažino. Tokiomis aplinkybėmis daugiausia susirūpinimo

kėlė tai, kad infliacija bus maža pernelyg ilgai, tai ilgesniu laikotarpiu darytų atitinkamą poveikį infliacijos lūkesčiams.

Todėl reikėjo imtis ryžtingų pinigų politikos veikslių. Netradicines pinigų politikos priemones turėjome pritaikyti dėl dviejų pagrindinių priežasčių. Pirmą, mūsų pinigų politikos poveikis euro zonos ekonomikai jau kurį laiką persiduodavo blogiau, šalyse persidavimo lygis labai skyrėsi. Antra, beveik nebebuvo galimybės taikyti įprastinę pinigų politikos priemonę – trumpalaikes nominaliąsias palūkanų normas, nes jos jau buvo beveik pasiekusios žemiausią ribą.

Žemiausia riba pasiekta, kai birželio ir rugsėjo mėnesiais Valdančioji taryba dar sumažino pinigų politikos palūkanų normas ir nustatė neigiamą palūkanų normą už naudojimąsi ECB indėlių galimybe. Be to, siekdami paskatinti bankus skolinti realiajai ekonomikai, paskelbėme, kad bus vykdoma grupė tikslinių ilgesnės trukmės refinansavimo operacijų (TITRO).

Valdančioji taryba, atsižvelgdama į prognozes, kad infliacija vis mažės, rugsėjo mėn. pranešė, kad pradės turtu užtikrintų vertybinių popierių ir padengtų obligacijų supirkimą, t. y. imsis dar labiau skatinančios pinigų politikos supirkdama finansinį turtą. Šias priemones papildė 2015 m. sausio mėn. paskelbtas sprendimas pradėti ir viešojo sektoriaus vertybinių popierių pirkimą.

Kilus tokių neįprastų sunkumų, turėjome imtis neįprastų priemonių. Tai galima pasakyti ir apie mūsų komunikaciją. Kadangi ekonomikos atsakas į pinigų politikos

priemonėmis daromą postūmį labai priklauso nuo lūkesčių, turėjome dėti daugiau pastangų aiškindami, kaip vertiname naują ekonominę aplinką, ir paaiškinti savo veiksmus tokioje aplinkoje.

Stiprindami pinigų politikos ateities gaires, pradėtas skelbti 2013 m., balandžio mėn. aiškiai išdėstėme, kokiais atvejais Valdančioji taryba imtųsi veiksmų, – šių veiksmų ji galiausiai ir ėmėsi. Pinigų politikos priemonės, kurias pritaikėme per apžvelgiamus metus, visiškai atitiko iš anksto pateiktą veiksmų planą. Šiomis priemonėmis buvo patvirtintas vienbalsis Valdančiosios tarybos pasiryžimas taikant ir tradicines, ir netradicines priemones veiksmingai valdyti pernelyg ilgai užsitęsusios mažos infliacijos keliamą riziką.

Kadangi siekiame nuolat didinti mūsų diskusijų ir veiksmų skaidrumą, nusprendėme pradėti skelbti Valdančiosios tarybos posėdžių pinigų politikos klausimais ataskaitas visuomenei. Pirmą tokią ataskaitą paskelbėme po pirmojo posėdžio, vykusio 2015 m.

Tačiau pinigų politika nevykdoma izoliuotai. Teigiamą postūmį jai davė kitas didelis ECB 2014 m. atliktas darbas – pasirengimas Bendram priežiūros mechanizmui (BPM) ir jo veiklos pradžia. Tai didžiulis laimėjimas. Per trumpą laiką ne tik pasamdyti keli šimtai naujų darbuotojų, bet ir atliktas iki šiol didžiausio masto bankų turto kokybės patikrinimas.

2014 m. baigtas metus trukęs 130 stambiausių euro zonos bankų balanso išsamus vertinimas padidino skaidrumą ir daugelį įstaigų paskatino imtis prevencinių veiksmų savo balansams stiprinti, įskaitant turto pardavimą ar kapitalo pritraukimą. Dėl to tapo įmanoma per bankų sistemą geriau perduoti pinigų politikos impulsus, o bankai, normaliau vykdydami kredito paskirstymo realiajai ekonomikai funkciją, tapo pajėgesni skatinti ekonomikos atsigavimą.

Iš pirminių duomenų matyti, kad lygiagrečios pinigų politikos priemonės, taikomos kartu, buvo veiksmingos. Bankų paskolų ne finansų bendrovėms palūkanų normos antrąjį pusmetį pradėjo mažėti, sumažėjo jų skirtumai tarp šalių. Yra ženklų, kad kredito traukimąsi ima keisti kredito augimas. Tiek išorės stebėtojų, tiek ECB ekspertų rengiamose makroekonominėse prognozėse augimo prognozė padidinta, tikimasi ir didesnės infliacijos. Pasitikėjimas apskritai padidėjo.

Taigi mūsų veiksmai ne tik atitiko įgaliojimus, bet ir buvo patikimi, skaidriai vykdomi ir paveikūs. Jie ir toliau padeda išsaugoti pasitikėjimą euru; šios valiutos patrauklumas 2014 m. buvo patvirtintas du kartus: metų pradžioje, kai Latvija tapo aštuoniolika euro zonos nare, ir metų pabaigoje, kai baigėme pasirengimą Lietuvai nuo 2015 m. sausio 1 d. prisijungti prie euro zonos. Lietuvai prisijungus, eurą kaip savo valiutą naudoja jau devyniolika šalių, arba 338 mln. gyventojų.

Minėtinas dar vienas 2014 m. sėkmingai pabaigtas įgyvendinti projektas. Frankfurto panoramą papildė naujas dangoraižis. Išmontavus kranus ir pabaigus vidaus įrengimo darbus, ECB darbuotojai persikėlė į naująją būstinę prie Maino.

Šioje metų ataskaitoje visos paminėtos temos aptariamos daug išsamiau: aprašomi 2014 m. mūsų vykdyti uždaviniai ir darbai, plačiau aptariama makroekonominė padėtis. Kad skaitytojas kuo geriau susidarytų vaizdą, ataskaitos turinį šiais metais, palyginti su ankstesniais, supaprastinome ir racionaliau išdėstėme. Ateinantys metai bus kupini naujų iššūkių, tačiau visų ECB darbuotojų vardu galiu pasakyti, kad mes ir toliau kryptingai laikysimės savo įsipareigojimo visiems euro zonos gyventojams palaikyti kainų stabilumą.

Frankfurtas prie Maino, 2015 m. balandžio mėn.

Mario Draghi
Pirmininkas

1 skyrius

Euro zonos ekonomika, ECB pinigų politika ir Europos finansų sektorius 2014 m.

1 Euro zonos ekonomika: maža infliacija ir lėtas atsigavimas

1.1 Pasaulio makroekonominė aplinka

2014 m. euro zonos ekonomikai ypač reikšmingą įtaką darė trys pagrindinės pasaulio ekonomikos raidos tendencijos: netolygus augimas įvairiuose pasaulio regionuose ir vis dar nepakankamai aktyvi pasaulio prekyba, krintančios naftos bei kitų žaliavų kainos ir žemesnis euro kursas.

Pasaulio ekonomikos atsigavimas tebebuvo laipsniškas ir netolygus

2014 m. pasaulio ekonomika augo nedaug, o skirtumai tarp regionų ir regionuose didėjo. Lėtą augimą pirmąjį pusmetį daugiausia nulėmė laikini ir vienkartiniai veiksniai, tokie kaip neįprastai šalta žiema JAV ir sunkiosios pramonės gamyklų

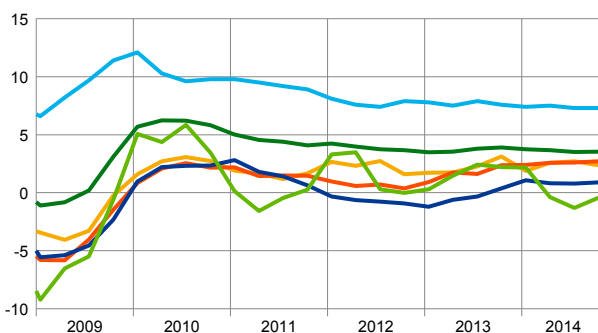
1 pav.

Kai kurių ekonomikų pagrindinių rodiklių raida

(metiniai pokyčiai, procentais; ketvirtiniai duomenys; mėnesiniai duomenys)

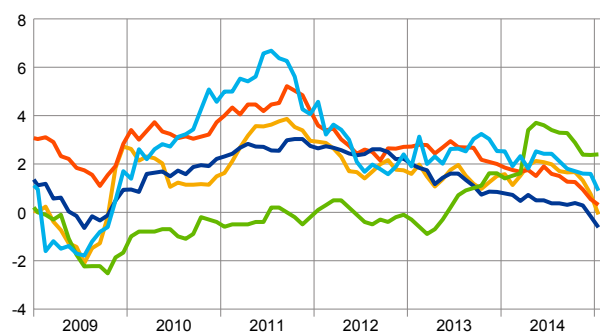
Produkcijos augimas

— euro zona
— JAV
— Jungtinė Karalystė
— Japonija
— Kinija
— pasaulis, neįskaitant euro zonos

Infliacijos lygis

— euro zona
— JAV
— Jungtinė Karalystė
— Japonija
— Kinija

Šaltiniai: Eurostatas ir nacionaliniai duomenys.

Pastabos: BVP skaičiai dėl sezoninio pakoreguoti. Euro zonos ir Jungtinės Karalystės atveju – SVKI, JAV, Kinijos ir Japonijos atveju – VKI.

uždarymas Kinijoje dėl priežasčių, susijusių su aplinkosauga. Metams einant, pasaulio ekonomikos aktyvumas palaipsniui augo, todėl išorės paklausos sąlygos euro zonai tapo šiek tiek palankesnės (žr. 1 pav.).

2013 m. pabaigoje prasidėję regionų ekonomikos augimo dinamikos pokyčiai toliau vyko ir 2014 m. – daugelyje pagrindinių išsivysčiusios ekonomikos šalių augimas spartėjo, o besiformuojančios rinkos ekonomikos šalyse lėtėjo. Išsivysčiusių ekonomikų augimą vis labiau skatino tai, kad privatusis sektorius lėčiau mažino finansinį įsiskolinimą, gerėjo darbo rinkų būklė, didėjo pasitikėjimas, buvo taikoma skatinamoji pinigų politika. Tuo metu kai kuriose besiformuojančios rinkos ekonomikos šalyse ir toliau buvo struktūrinių kliūčių, finansinės sąlygos tebebuvo sugriežtintos, o tai mažino tų šalių augimo perspektyvas. Geopolitinė rizika, daugiausia susijusi su Ukrainos ir Rusijos konfliktu, ir įtampa pagrindinėse naftą gaminančiose šalyse vyravo visus metus, bet jų tiesioginis poveikis pasaulio ekonomikos aktyvumui buvo gana ribotas (taip pat žr. 1 interpa).

1 intarpas

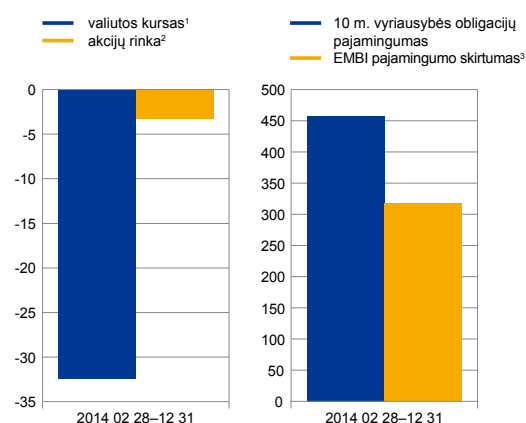
Ukrainos konfliktas ir jo ekonominiai padariniai euro zonai

2014 m. vis labiau gilėjant konfliktui Rytų Ukrainoje, palaipsniui buvo griežtinamos Rusijai taikomos sankcijos. Glaudžiai bendradarbiaudama su JAV ir kitomis EBPO šalimis, ES rugpjūčio mėn. apribojo Rusijos bankų ir bendrovių galimybes naudotis finansų rinkomis. Rugsėjo mėn. šių priemonių taikymo apimtis buvo išplėsta – jos apėmė didesnę bendrovių ir finansinių priemonių skaičių. Be to, uždrausta parduoti gynybos įrangą ir eksportuoti technologijas Arkties, giliųjų vandenų ir skalūnų naftos telkiniams tyrinėti. Atsakydama į tai, rugpjūčio mėn. Rusija įvedė embargą maisto produktų importui iš ES, JAV, Australijos, Kanados ir Norvegijos.

A pav.

Finansų rinkos raida Rusijoje

(pokyčiai, procentais; skirtumai, baziniais punktais)

Šaltiniai: JP Morgan, Rusijos bankas, MICEX ir Haver Analytics.

1 Rusijos rublio kursas Rusijos banko 55 % JAV dol. ir 45 % eurų krepšelio atžvilgiu.

2 Akcijų rinkos indeksas rubliais.

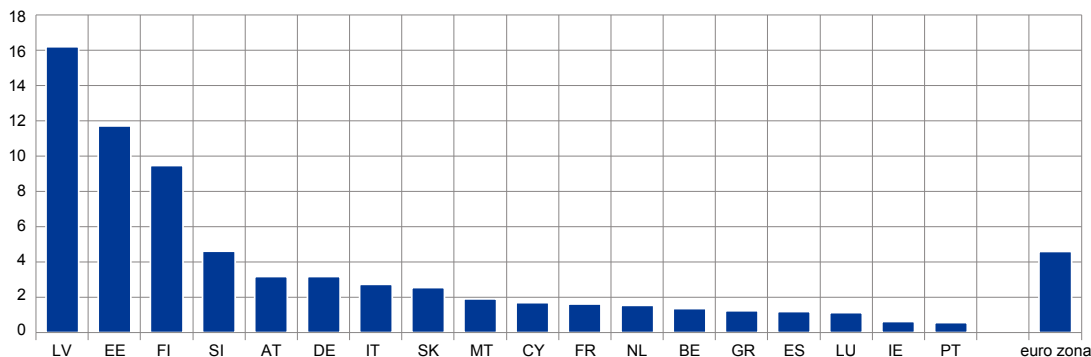
3 Rusijos vyriausybės obligacijų JAV doleriais pajamingumo skirtumas pagal Besiformuojančios rinkos ekonomikos šalių JP Morgan akcijų indeksą.

Dėl sankcijų ir kartu – krizės sukulto didelio neapibrėžtumo bei krintančių energijos kainų Rusijos ekonomika patyrė didelę naštą. Vyraujant nelanksčiai ekonomikos struktūrai, ūkio aktyvumas jau ir taip ilgoką laiką augo palyginti lėtai, o su situacija Ukrainoje susiję veiksniai jį dar labiau slopino, daugiausia – dėl dviejų susijusių priežasčių. Pirma, labai išaugo Rusijos bankų, bendrovių ir vyriausybės finansavimosi sąnaudos (žr. A pav.), o tai neigiamai veikė jų finansavimosi galimybes ir kartu investicijas. Antra, padidėjo infliacinis spaudimas, iš dalies – dėl staigaus rublio nuvertėjimo, bet tai rodė ir nepalankų poveikį vidaus maisto produktų kainoms, kurį darė Rusijos taikomas žemės ūkio produktų importo embargas. Šie veiksniai sumažino realiąsias pajamas ir privertė Rusijos banką sugriežtinti likvidumo sąlygas taikant intervencijas valiutų

B pav.

Euro zonos prekių eksportas į Rusiją

(procentais, palyginti su visu prekių eksportu)

Šaltiniai: TVF ir ECB skaičiavimai.

Pastabos: 2013 m. duomenys. Euro zonos atveju – euro zonos vidaus grynojo prekių eksporto duomenys.

rinkoje ir didinant palūkanų normas, o tai turėjo neigiamų padarinių asmeniniam vartojimui ir investicijoms. Tokie veiksniai lėmė, kad 2014 m. Rusijos ekonomikoje vyravo sąstingis.

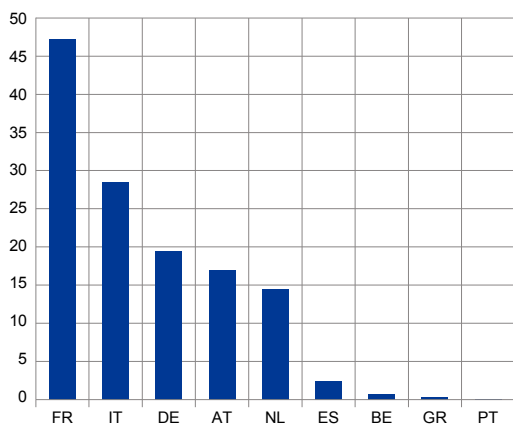
Šios krizės poveikis augimui ir infliacijai euro zonoje 2014 m. buvo gana nedidelis, nors prekybos ryšiai su Rusija ir reikšmingi. Neįskaitant prekybos tarp euro zonos šalių, euro zonos prekių eksportas į Rusiją sudarė beveik 5 % euro zonos prekių eksporto, nors jo dalis įvairiose euro zonos šalyse ir skirtinga (žr. B pav.). Euro zonos eksportą į Rusiją daugiausia sudaro investicinės ir vartojimo prekės, o iš Rusijos euro zona daugiausia importuoja naftą ir dujas. 2014 m. daugelio

euro zonos šalių eksportas į Rusiją pastebimai sumažėjo. Tačiau nustatyti, kokį poveikį galėjo turėti konfliktas Ukrainoje, su juo susijusios sankcijos ir Rusijos taikomas embargas maisto produktams, ir kokį – paklausos trūkumas dėl apskritai prastos Rusijos ekonomikos būklės, yra sudėtinga. Po 2014 m. kovo mėn. kai kuriose euro zonos šalyse suprastėjo vartotojų ir verslo pasitikėjimo rodikliai, tačiau tokius pokyčius susieti vien su įvykiais Ukrainoje irgi keblu – įtakos galėjo turėti ir kiti vidaus ar pasauliniai veiksniai. Kainoms euro zonoje konflikto atgarsiai 2014 m., atrodo, turėjo mažai įtakos.

C pav.

Euro zonos bankų pretenzijos Rusijai

(mlrd. JAV dol.)

Šaltinis: TAB.

Pastabos: 2014 m. trečiojo ketvirčio duomenys (Austrijos – 2012 m. trečiojo ketvirčio). Ne visos euro zonos šalys TAB teikia duomenis apie savo bankų tarpvalstybines pretenzijas.

Ukrainos konflikto poveikis buvo nedidelis ne tik prekybai – finansiniai padariniai euro zonos bankams irgi buvo nedideli. Vis dėlto kai kurių euro zonos šalių bankų pretenzijos Rusijai yra didelės. Absoliučiaja verte 2014 m. trečiojo ketvirčio tarpvalstybinės Prancūzijoje

registruotų bankų pretenzijos Rusijai sudarė 47 mlrd., Italijos bankų – 29 mlrd., Vokietijos – 19 mlrd., Austrijos – 17 mlrd., o Nyderlandų – 14 mlrd. JAV dolerių (žr. C pav.). Tačiau vargu ar šios sumos gali kelti sisteminių riziką visai euro zonai. Vis dėlto Rusijoje vykstančių įvykių neigiamas poveikis skirtingoms euro zonos šalims ir bankų grupėms gali būti nevienodas.

Tuo metu kintamumas finansų rinkose ir apskritai rizikos vengimas didžiąją metų dalį buvo mažas. Tačiau 2014 m. pradžioje ir spalio mėn. susidarė du trumpalaikiai finansų rinkos neramumų atvejai, kai vėl kilo susirūpinimas, ar stabiliai ir pakankamu tempu atsigauna pasaulio ekonomika. Be to, JAV Federalinis atvirosios rinkos komitetas pirkė mažiau turto, o tai prisidėjo prie 2014 m. sausio mėn. ėmusio laipsniškai mažėti likvidumo pasaulio finansų rinkose ir 2014 m. pradžioje išaugusio rinkų kintamumo. Įtampa finansų rinkose didžiausią įtaką darė toms besiformuojančios rinkos ekonomikos šalims, kuriose buvo reikšmingų vidaus ir išorės disbalansų, o neigiamas poveikis euro zonai ir pasaulio ekonomikai buvo labai nedidelis.

2014 m. pasaulinė prekyba tebebuvo mažai aktyvi. Trumpalaikiai prekybos rodikliai, kelis pirmojo pusmečio mėnesius buvę prasti, antrąjį pusmetį kur kas pagerėjo, nors ir kilo nuo labai žemo lygio. 2014 m., palyginti su ankstesniais metais, iš viso pasaulinio prekių importo apimtis padidėjo 3,5 %, o 2013 m. šis rodiklis sudarė 2,6 % (CPB Nyderlandų ekonominės politikos analizės biuro duomenimis). Prastiems pasaulinės prekybos rezultatams, kaip ir pasaulio ekonomikos aktyvumui, vis didesnę įtaką turėjo ne išsivysčiusios, o besiformuojančios rinkos ekonomikos šalys. Vangą pasaulinės prekybos reakciją į laipsnišką pasaulio ekonomikos atsigavimą iš dalies galima sieti su struktūriniais veiksniais, pavyzdžiui, mažėjančia besiplečiančios pasaulinės vertės grandinės įtaka. Be to, kai kuriose pagrindinių ekonomikų šalyse neįprastai lėtai didėjo investicijos, o jos paprastai yra su prekyba labai susijusi paklausos sudedamoji dalis.

Krintančios naftos kainos mažino pasaulinę infliaciją

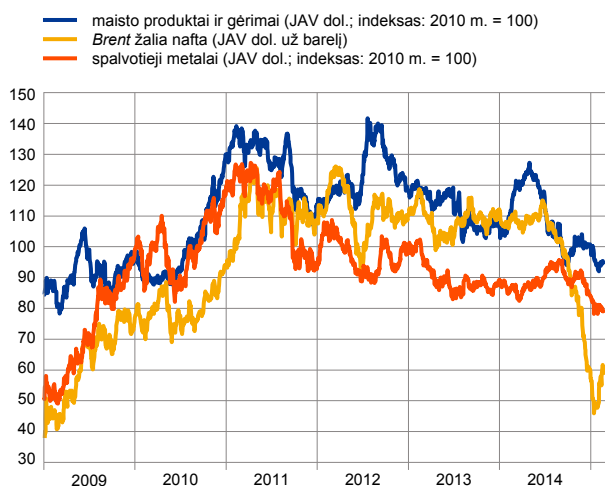
Apie kainų raidą pasakytina, kad pagrindinis veiksnys, 2014 m. lėmęs nedidelę infliaciją pasaulyje, buvo krintančios žaliavų, visų pirma, energijos kainos, gerokai mažiau – maisto produktų kainos. Iki birželio mėn. pasaulinė infliacija nuosekliai

didėjo, bet vėliau daugelyje išsivysčiusios ekonomikos ir besiformuojančios rinkos ekonomikos šalių infliacija didėjo lėčiau, ir tai daugiausia susiję su antrąjį pusmetį sparčiai mažėjusiomis pasaulinėmis naftos kainomis. EBPO šalyse vidutinė bendroji vartotojų kainų infliacija padidėjo nuo 1,6 % (2013 m.) iki 1,7 % (2014 m.), o vidutinė EBPO šalių vartotojų kainų infliacija, neįskaitant maisto produktų ir energijos, – nuo 1,6 % iki 1,8 %.

Naftos kainoms nuo birželio pabaigos ėmus kristi, per 2014 m. naftos kainos JAV doleriais sumažėjo 49 %, o eurais – 41 %. Brent žalios naftos kainos 2014 m. pirmąjį pusmetį buvo santykinai stabilios ir sudarė apie 110 JAV dolerių už barelį, tačiau iki metų pabaigos nukrito žemiau nei 60 JAV dolerių už barelį (žr. 2 pav.). Smarkų naftos kainų sumažėjimą antrąjį pusmetį lėmė didelė naftos pasiūla ir mažesnė, nei tikėtasi, naftos paklausa. Apie pasiūlą pasakytina, kad OPEC šalių naftos gamyba didėjo, nes stebėtina daug

2 pav. Žaliavų kainos

(dienos duomenys)

Šaltiniai: Bloomberg ir Hamburgo tarptautinės ekonomikos institutas.

naftos išgavo šalys, kuriose vyravo geopolitinė įtampa, tokios kaip Libija ir Irakas, ir tai papildė sparčiai augančią ne OPEC šalių pasiūlą, skatinamą naftos gamybos netradiciniais būdais Šiaurės Amerikoje (skalūnų ir smėlynų nafta). Be to, esamomis aplinkybėmis OPEC šalys lapkričio pabaigoje nusprendė nekeisti gamybos apimties. Tuo metu naftos paklausa buvo silpna dėl nedidelio pasaulio ekonomikos augimo.

Žaliavų, neįskaitant energijos, kainos (JAV doleriais) nuo metų pradžios sumažėjo apie 12 %. Maisto produktų kainas daugiausia lėmė javų kainų kaita. Javų kainos sparčiai kilo nuo vasario iki gegužės mėn., o vėliau labai sumažėjo dėl rekordinio pasaulinio derliaus (ypač JAV ir Europoje). Kitaip nei rodė lūkesčiai, susiję su konfliktine situacija Ukrainoje, javų auginimas Juodosios jūros regione nebuvo reikšmingai sutrikdytas. Apskritai metalų kainos sumažėjo, nes dėl mažėjančios pasiūlos kylančias aliuminio, nikelio ir cinko kainas atsvertė labai sumažėjusios geležies rūdos kainos.

Be mažesnių pasaulinių energijos ir maisto produktų kainų, infliacinį spaudimą mažino ir gana lėtas pasaulio ekonomikos atsigavimas. 2014 m. augimui būdingas labai mažas pasaulio laisvų pajėgumų panaudojimas ir sąstingis darbo rinkoje. Šalių lygmeniu vartotojų kainų infliaciją taip pat veikė kiti veiksniai, įskaitant valiutų kursų raidą. Pavyzdžiui, didėjantis JAV dolerio ir Didžiosios Britanijos svoro sterlingų kursas stiprino krintančių pasaulinių žaliavų kainų poveikį infliacijos JAV ir Jungtinėje Karalystėje mažėjimui.

Nevienodas pagrindinių ekonomikų augimas

JAV ekonomikos aktyvumas 2014 m. augo sparčiau – realiojo BVP augimo tempas buvo vidutiniškai 2,4 %, t. y. 0,2 procentinio punkto didesnis nei ankstesniais metais. Lūkesčių metų pradžioje būta didesnių: 2014 m. sausio mėn. *Consensus Economics* prognozavo 2,8 % metinį BVP augimą. Vienas iš veiksnių, nulėmusių vėlesnę augimo raidą, buvo nepalankios oro sąlygos metų pradžioje, dėl jų ekonominis aktyvumas reikšmingai sumažėjo 2014 m. pirmąjį ketvirtį. Kitą metų dalį ekonomikos augimas buvo gana spartus ir skatinamas galutinės vidaus paklausos, o tai rodytų, kad ekonomikos atsigavimas tapo tvaresnis. Tokia raida susijusi su pamažu gerėjančiais ekonomikos pamatiniais veiksniais, palaikomais skatinamosios pinigų politikos, geromis finansų rinkos sąlygomis, teigiamais turto efektais kylant akcijų ir būsto kainoms ir gerėjančia būsto bei darbo rinkų padėtimi.

Infliacija visus 2014 m. ir toliau buvo santykinai maža. Tai daugiausia lėmė nevysiškas ekonomikos pajėgumų panaudojimas, sparčiai mažėjusios energijos kainos ir antrąjį pusmetį kilęs JAV dolerio nominalusis efektyvusis kursas. 2014 m. vidutinė infliacija pagal VKI buvo 1,6 % (2013 m. – 1,5 %). Infliacija, neįskaitant maisto produktų ir energijos kainų, 2014 m. sudarė 1,7 % (2013 m. – 1,8 %).

P pinigų politika 2014 m. ir toliau buvo skatinamoji. Ekonominėms perspektyvoms apskritai gerėjant, JAV Federalinis atvirosios rinkos komitetas (FARK) metams einant vis mažino turto pirkimą, o spalio mėn. jį nutraukė. Be to, FARK visus 2014 m. nekeitė federalinių fondų tikslinės palūkanų normos – ji buvo 0–0,25 %. Ribomis pagrįsti orientyrai, nustatomi remiantis nedarbo lygiu ir prognozuojamu infliacijos

lygiu, kuriuos FARK skelbia nuo 2012 m. gruodžio mėn., 2014 m. kovo mėn. buvo pakeisti, nes faktinis nedarbo lygis pasiekė 6,5 % ribą. FARK ėmė taikyti kokybinius orientyrus: nustatydamas, kiek laiko reikia palaikyti federalinių fondų palūkanų normos tikslines ribas, ėmė atsižvelgti į daug įvairių kintamųjų. Apie fiskalinę politiką pasakytina, kad federalinio biudžeto deficitas sumažėjo nuo 4,1 % BVP (2013 fiskaliniiais metais) iki 2,8 % BVP (2014 fiskaliniiais metais) ir buvo mažiausias nuo 2007 m.

Japonijos ekonomikos aktyvumo augimas beveik visus 2014 m. reikšmingai lėtėjo. Bendroji infliacija 2014 m. padidėjo dėl padidinto vartojimo mokesčio. Tačiau kainų spaudimas ir toliau buvo nedidelis, o vartotojų kainų infliacija, neįskaitant padidinto vartojimo mokesčio, gerokai mažesnė nei 2 % sudarantis Japonijos banko tikslinis infliacijos lygis. Dėl kainas mažinančio spaudimo ir silpno augimo Japonijos bankas plėtė taikomą kiekybinio ir kokybinio pinigų politikos švelninimo programą, pinigų bazės metinio augimo tempą spartindamas iki maždaug 80 trln. Japonijos jenų (anksčiau buvo 60–70 trln. Japonijos jenų), ir ją padarė neterminuotą.

Jungtinės Karalystės ekonomikos aktyvumo augimo tempas 2014 m. buvo spartus. Mažėjant makroekonominiam neapibrėžtumui, taikant santykinai švelnias paskolų sąlygas, didėjo vidaus paklausa, ypač privatus vartojimas ir investicijos į būstą, todėl BVP augimo tempas, sprendžiant iš preliminarių įverčių, padidėjo nuo 1,7 % (2013 m.) iki 2,6 % (2014 m.). Didėjant ekonomikos augimui, gerėjo situacija darbo rinkoje. Nedarbo lygis nuo daugiau nei 7 %, buvusių prieš metus, 2014 m. pabaigoje sumažėjo iki 5,7 %. Nepaisant atsigavusio BVP augimo, valdžios sektoriaus skolinimasis 2014–2015 fiskalinių metų pirmąjį pusmetį viršijo pirmines biudžeto prognozes, daugiausia dėl mažo pajamų augimo, o valstybės biudžeto deficitas sudarė daugiau nei 5 % BVP.

Infliacija nukrito žemiau nei Anglijos banko tikslinis infliacijos lygis – 2 %. 2014 m. infliacija vidutiniškai sudarė 1,5 %, tai daugiausia lėmė pirmąjį pusmetį nedaug augęs darbo užmokestis ir vėluojantis kylančio svaro sterlingų kurso poveikis. Anglijos banko Pinigų politikos komitetas toliau vykdė skatinamąją pinigų politiką – nekeitė pinigų politikos palūkanų normos (ji ir toliau buvo 0,5 %) ir turto pirkimo programos apimties (ji sudarė 375 mlrd. svarų sterlingų).

Kinijos realiojo BVP augimo tempas toliau lėtėjo dėl investicijų augimo sulėtėjimo, ypač investicijų į gyvenamąjį būstą. Eksportas atsigaujančiai išorės aplinkai buvo gana atsparus, o importo augimas dėl mažesnių investicijų ir mažesnių naftos kainų ir toliau buvo lėtas. Tai lėmė šiojį tokį BVP einamosios sąskaitos perviršio padidėjimą – iki 2,1 %. Valdžios institucijos ėmėsi įgyvendinti nemažai struktūrinių reformų; jos, be kita ko, padarė pažangą atverdamos kapitalo sąskaitą ir liberalizuodamos palūkanų normas. Kredito plėtra ir toliau buvo sparti, tačiau, ekonomikos augimui lėtėjant, atsirado vis daugiau finansinės įtampos ženklų. Infliacinis spaudimas tebebuvo nedidelis dėl mažesnių žaliavų kainų, bet prisidėjo ir tolesnė su statyba susijusių pramonės šakų restruktūrizacija. Pažymėtina, kad gamintojų kainų infliacija buvo neigiama jau antrus metus. Juanio kurso stiprėjimas 2014 m. reikšmingai sulėtėjo.

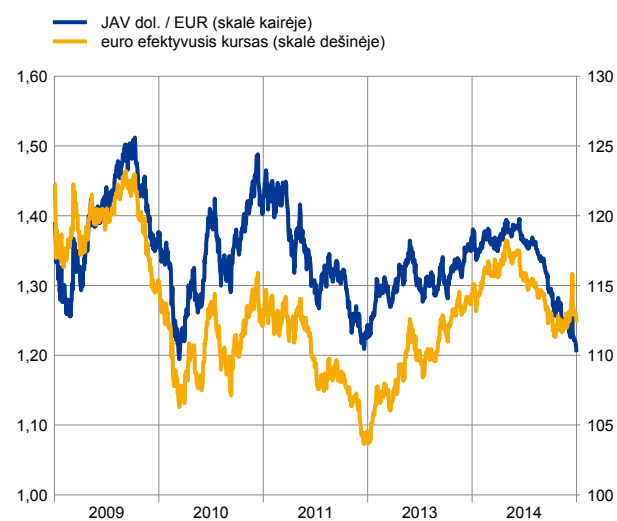
Euro kursas mažėjo

2014 m. euro nominalusis efektyvusis kursas mažėjo. Euro kurso raida 2014 m. daugiausia atspindėjo skirtingas pagrindinių ekonomikų ciklines ir pinigų politikos pozicijas. 2012 m. liepos mėn. prasidėjus pastoviam kilimui, 2014 m. gegužės pradžioje tiek euro nominalusis efektyvusis kursas, tiek euro kursas JAV dolerio atžvilgiu pasiekė aukščiausią lygį, panašų į buvusį 2010–2011 m. (žr. 3 pav.).

3 pav.

Euro kursas

(dienos duomenys)

Šaltinis: ECB.

Pastaba: nominalusis efektyvusis kursas 39 svarbiausių prekybos partnerių valiutų atžvilgiu.

Nuo 2014 m. birželio mėn. euro kursas krito, ypač JAV dolerio atžvilgiu, nes nuolat prastėjo euro zonos ekonomikos augimo ir infliacijos perspektyvos, o ECB paskelbė apie papildomas pinigų politikos priemones. Per du paskutinius metų mėnesius euro efektyviojo kurso kritimą iš dalies atsvėrė silpnas Japonijos jenos ir Rusijos rublio kursas.

Euro nominalusis efektyvusis kursas (39 pagrindinių prekybos partnerių valiutų atžvilgiu) per metus sumažėjo 3,4 %. Iš dvišalių kursų daugiausia sumažėjo euro kursas JAV dolerio atžvilgiu (–12,6 %), nes JAV federalinio rezervo sistema toliau mažino turto pirkimą pagal kiekybinio skatinimo programą, o galiausiai dėl stabilaus vidaus augimo ir gerėjančios situacijos darbo rinkoje jį nutraukė. Euro kursas atitinkamai sumažėjo su JAV doleriu susietų valiutų atžvilgiu, įskaitant Kinijos juanį (–10,2 %). Sumažėjo ir euro kursas Didžiosios Britanijos svoro sterlingų atžvilgiu (–6,8 %). Euro kursas Japonijos jenos atžvilgiu, atvirkščiai, truputį pakilo (+0,4 %), ypač po to, kai Japonijos bankas paskelbė, kad išplės nesterilizuotąjį (angl. *unsterilised*)

vyriausybės obligacijų pirkimą ir toliau taikys nestandartines pinigų politikos priemones, kad pasiektų savo vidutinės trukmės infliacijos tikslą. Galiausiai stipriai pakilo euro kursas Rusijos rublio atžvilgiu (+60 %), ypač po to, kai Rusijos bankas, vyraujant geopolitinei įtampai ir mažėjant energijos kainoms, lapkričio mėn. oficialiai pradėjo taikyti kintamojo valiutos kurso režimą.

Iš Europos valiutų, artimai susijusių su euru, vienintelė Europos antrojo valiutų kurso mechanizmo (VKM II) valiuta šiuo metu yra Danijos krona, nes Latvija 2014 m. sausio 1 d., Lietuva – 2015 m. sausio 1 d. prisijungė prie euro zonos¹. Bulgarijos levas tebėra susietas su euru, o prekyba Šveicarijos franku vyko siaurame intervale, kuris buvo artimas oficialiai nustatytai viršutinei ribai (1,20 Šveicarijos franko už 1 eurą), tačiau Šveicarijos nacionalinis bankas 2015 m. sausio 15 d. nusprendė atsisakyti savos valiutos kurso euro atžvilgiu viršutinės ribos. Galiausiai euro kursas kilo ES valstybių narių, kuriose taikomas kintamojo valiutos kurso režimas, valiutų atžvilgiu. Tiksliau, euro kursas kilo Vengrijos forinto (+7,0 %), Švedijos kronos (+5,9 %) ir Lenkijos zloto (+2,8 %) atžvilgiu ir beveik nesikeitė Čekijos kronos (+1,1 %), Kroatijos kunos (+0,4 %) ir Rumunijos lejės (+0,3 %) atžvilgiu.

¹ Danijos krona 2014 m. pabaigoje šiek tiek viršijo tikslinį kursą (7,460 Danijos kronos už 1 eurą), o Lietuvos lito kursas prieš šaliai įsivedant eurą buvo fiksuotas.

1.2 Finansų raida

2014 m. pagrindiniai euro zonos finansų raidą veikiantys veiksniai buvo šie: toliau normalizavosi padėtis pinigų rinkose, reikšmingai sumažėjo daugelio šalių vyriausybės obligacijų pajamingumas ir euro zonos vyriausybės obligacijų pajamingumo skirtumai, stabilizavosi ne finansų bendrovių finansavimo skolintomis lėšomis kaina ir pagerėjo namų ūkių finansinė būklė.

Euro zonos pinigų rinkos sąlygos toliau normalizavosi

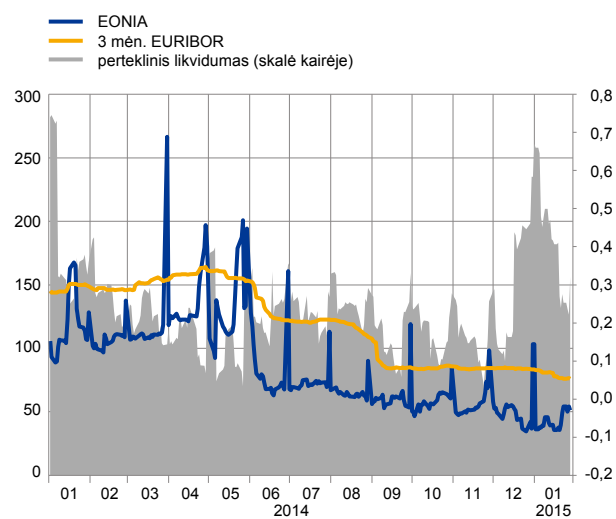
Prekyba euro zonos pinigų rinkoje 2014 m. toliau aktyvėjo, tačiau vis dar tebebuvo susiskaidžiusi nacionaliniu pagrindu. ECB valdančiosios tarybos sprendimai sumažinti pagrindinę refinansavimo palūkanų normą iki artimos nuliui ir nustatyti neigiamas palūkanų normas už naudojimąsi indėlių galimybe (žr. 2.1 skirsnį) rodė,

kad trumpalaikės pinigų rinkos palūkanų normos tapo neigiamos. Pavyzdžiui, 2014 m. gruodžio mėn. vienos nakties apsikeitimo sandorių indekso normos iki 3 m. buvo neigiamos, o ilgesnio termino pajamingumo kreivė išsilygino.

4 pav.

Trumpalaikės pinigų rinkos palūkanų normos ir perteklinis likvidumas

(mlrd. eurų; procentais per metus)

Šaltiniai: ECB ir Bloomberg.

2014 m. pirmąjį pusmetį trumpalaikėms pinigų rinkos palūkanų normoms buvo būdingas šiek tiek didesnis kintamumas, kuris vis dėlto nenukrypė didesnio ilgesnės trukmės pinigų rinkos palūkanų normų lygio ar kintamumo. Gegužės mėn. trumpalaikių palūkanų normų kintamumas buvo pastebimai susijęs su perteklinio likvidumo svyravimais, kadangi sandorių šalys pritaikė savo naudojimąsi Eurosistemos operacijomis prie didelių 3 m. ITRO išmokų ir didelio autonominių veiksnių kintamumo (žr. 4 pav.).

Nors 2014 m. birželio mėn. nustatyta neigiama palūkanų norma už naudojimąsi indėlių galimybe per daug atsispindėjo vienos nakties palūkanų normose, vėlesnio palūkanų normos sumažinimo dar 10 bazinių punktų (iki $-0,20\%$) poveikis persidavė nevysiškai.

Tačiau apskritai rugsėjo mėn. sumažinus palūkanų normą vienos nakties palūkanų normos buvo tik truputį neigiamos, t. y. jos ir toliau buvo reikšmingai didesnės nei palūkanų norma už naudojimąsi indėlių galimybe, taip pat ir įvertinus nedidelį perteklinio likvidumo lygį.

Vėluojantis poveikis, atrodo, susijęs su keliais veiksniais. Pirma, kaip ir tikėtasi, daugelis bankų nenorėjo perkelti neigiamos palūkanų normos už naudojimąsi indėlių galimybe į savo indėlių bazės dalis. Antra, kalbant apie jų pačių turimus indėlius, pažymėtina, kad bankai taikė bendro pobūdžio neigiamos palūkanų normos vengimo strategijas, pavyzdžiui, intensyviau ieškojo ilgesnio termino pajamingumo. Trečia, poveikis vėlavo dėl tam tikrų trikdžių kai kuriose konkrečiose rinkos dalyse.

Nepaisant šio vėluojančio poveikio labai trumpo laikotarpio pinigų rinkos palūkanų normoms, neigiamos palūkanų normos nulėmė mažesnes finansavimo sąnaudas, atspindimas toliau palūkanų normų kreivėje, kadangi investuotojai teikė pirmenybę ilgesniems terminams.

5 pav. Ilgalaikių vyriausybės obligacijų pajamingumas

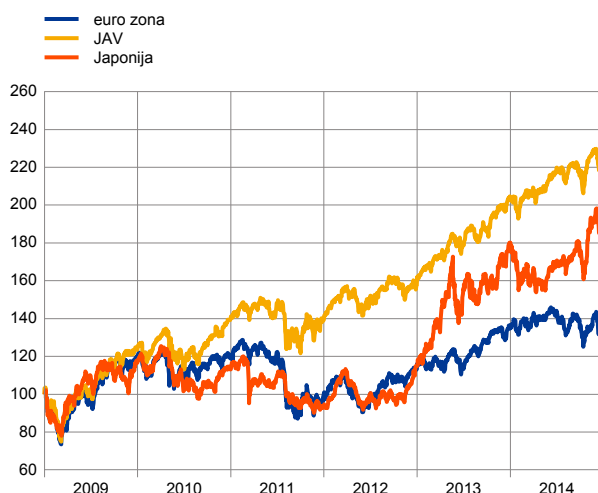
(metinės normos, procentais; dienos duomenys)

Šaltiniai: EuroMTS, ECB, Bloomberg ir Thomson Reuters.
 Pastabos: ilgalaikių vyriausybės obligacijų pajamingumas – 10 m. arba artimiausio termino obligacijų pajamingumas. Euro zonos vyriausybės obligacijų pajamingumas pagrįstas ECB duomenimis apie AAA reitingą turinčias obligacijas, tai – Austrijos, Suomijos, Vokietijos ir Nyderlandų obligacijos.

6 pav. Pagrindiniai akcijų rinkos indeksai

(indeksas: 2009 m. sausio 1 d. = 100; dienos duomenys)

Šaltinis: Thomson Reuters.
 Pastaba: euro zonai taikomas bendrasis Dow Jones EURO STOXX indeksas, JAV – Standard & Poor's 500 indeksas, Japonijai – Nikkei 225 indeksas.

Vyriausybės obligacijų pajamingumas reikšmingai sumažėjo

Daugelio euro zonos vyriausybės obligacijų pajamingumas gerokai sumažėjo ir pasiekė naujus rekordiška žemus lygius. 2014 m. euro zonos AAA reitingą turinčių ilgalaikių vyriausybės obligacijų pajamingumas reikšmingai sumažėjo (žr. 5 pav.). Taip atsitiko dėl investuotojų susirūpinimo dėl makroekonominių perspektyvų, mažesnės infliacijos tikimybės ir ateities gairių bei kitų ECB pinigų politikos sprendimų. Be to, labai mažos pinigų rinkos palūkanų normos skatino pajamingumo paieškas. Kadangi JAV federalinio rezervo sistema palaipsniui stabdė savo kiekybinio skatinimo programą, JAV ir euro zonos ilgalaikių obligacijų pajamingumo skirtumai pakilo iki aukščiausio lygio nuo 2004 m.

Daugelio euro zonos šalių vyriausybės obligacijų pajamingumo skirtumai toliau mažėjo, ypač tose šalyse, kuriose akivaizdžiai sutvirtėjo makroekonominiai ir fiskaliniai pamatiniai veiksniai. Kreditų kainų skirtumai įmonių obligacijų rinkoje taip pat sumažėjo, nepaisant kelių išaugusio kintamumo atvejų, susijusių su geopolitine įtampa ir vertinimo problemomis.

Infliacijos lūkesčių, ypač trumpalaikių ir vidutinio laikotarpio, rodikliai finansų rinkoje 2014 m. mažėjo. Ilgesnės trukmės infliacijos lūkesčiai antrąjį pusmetį taip pat sumažėjo ir buvo mažesni nei 2 %.

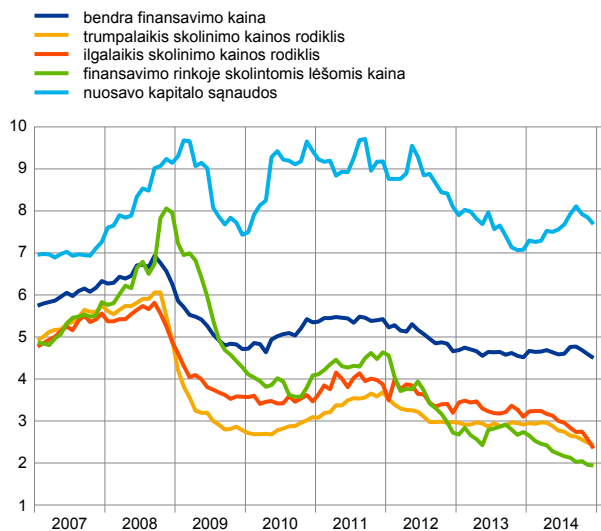
Euro zonos akcijų rinkų rezultatai buvo nevienodi

Euro zonos akcijų rinkos 2014 m. pirmąjį pusmetį stabiliai kilo, bet vėliau jų rezultatai buvo gana nevienodi – jų raida skyrėsi nuo raidos JAV ir Japonijoje (žr. 6 pav.). Antrąjį pusmetį didėjanti geopolitinė įtampa ir susirūpinimas dėl pasaulio augimo perspektyvų darė poveikį akcijų rinkoms.

7 pav.

Bendroji nominalioji euro zonos ne finansų bendrovių finansavimo skolintomis lėšomis kaina

(procentais per metus; 3 mėn. slenkamieji vidurkiai)

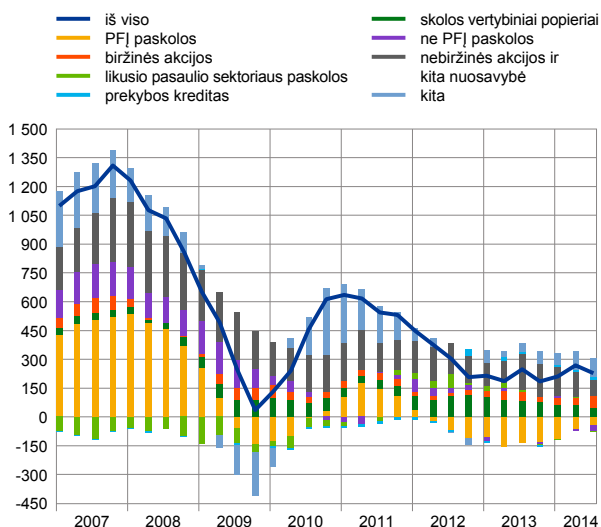
Šaltiniai: ECB, Merrill Lynch, Thomson Reuters ir ECB skaičiavimai.

Pastabos: bendroji ne finansų bendrovių finansavimo skolintomis lėšomis kaina apskaičiuojama kaip bankų paskolų kainos, finansavimo rinkoje skolintomis lėšomis kainos ir nuosavo kapitalo sąnaudų svertinis vidurkis, pagrįstas jų atitinkamais likučiais iš euro zonos sąskaitų. Nuosavo kapitalo sąnaudos įvertinamos taikant trijų etapų dividendų diskontavimo modelį ir naudojant *Datastream* ne finansų sektoriaus akcijų rinkos indekso duomenis. Paskutinis nagrinėjamas laikotarpis – 2014 m. gruodžio mėn.

8 pav.

Euro zonos ne finansų bendrovių finansavimo skolintomis lėšomis šaltinių pokyčiai

(keturių ketvirčių sumos; mlrd. eurų)

Šaltiniai: Eurostatas ir ECB.

Pastabos: PFJ paskolos ir ne PFJ (kitų finansinių tarpininkų, draudimo bendrovių ir pensijų fondų) paskolos pakoreguotos dėl paskolų pardavimo ir pakeitimo vertybiniais popieriais. „Kita“ – bendros sumos ir į paveikslą įtrauktų priemonių skirtumas. Įtrauktos bendrovių tarpusavio paskolos. Paskutinis nagrinėjamas laikotarpis – 2014 m. trečiasis ketvirtis.

Euro zonos akcijų kainos mažėjo daugiau nei kitų pagrindinių rinkų, o tai buvo susiję su prastesniais, nei tikėtasi, paskelbtais euro zonos ekonominiais duomenimis ir tuo, kad geopolitinė įtampa daugiau įtakos turėjo euro zonos akcijoms. Buvo manoma, kad Rusijos ir Ukrainos konflikto makrofinansiniai padariniai bus sunkesni euro zonai. Vertinant apskritai, pažymėtina, kad, nors euro zonos akcijų rinkos pastaraisiais metais reikšmingai atsigavo, EURO STOXX indeksas vis dar yra apie 25 % mažesnis už 2007 m. pabaigoje buvusį lygį.

Ne finansų bendrovių finansavimo skolintomis lėšomis kaina stabilizavosi

Apskritai nominalioji ne finansų bendrovių finansavimo skolintomis lėšomis kaina beveik nepakito. Gerokai sumažėjusių skolinimosi rinkoje kainą ir bankų skolinimo kainą beveik visiškai atsvėrė reikšmingai padidėjusios nuosavo kapitalo sąnaudos. Tai savo ruožtu buvo susiję su pirmus devynis metų mėnesius didėjusiomis nuosavybės vertybinių popierių kainos rizikos premijomis (žr. 7 pav.). Kartu išorinio finansavimo sąnaudos skirtingose euro zonos šalyse ir toliau buvo skirtingos, nors skirtumai truputį sumažėjo.

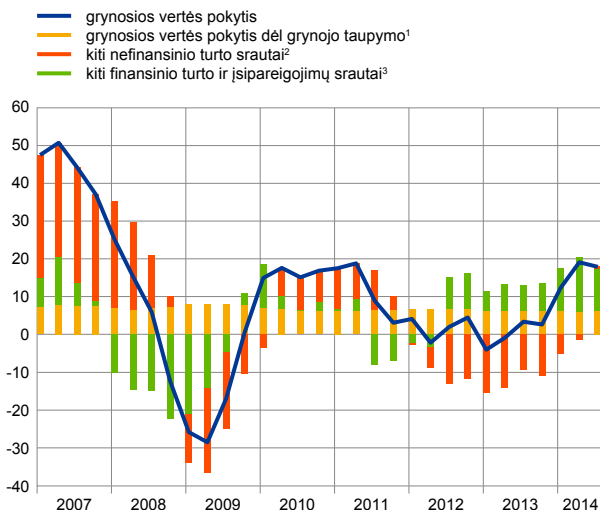
Naudojimas finansavimu išorės lėšomis buvo nedidelis ir gana stabilus

Ne finansų bendrovių naudojimas finansavimu išorės lėšomis mažėjo nuo 2011 m. pradžios iki 2013 m. vidurio, o 2014 m. tebebuvo nedidelis ir gana stabilus (žr. 8 pav.). Grynas ne finansų bendrovių skolos vertybinių popierių ir biržinių akcijų išleidimas ir toliau buvo aktyvus ir atsvėrė neigiamus grynojo bankų paskolų grąžinimo srautus. Ne PFJ ir užsienio įmonių skolinimas buvo mažas. Tai rodo, kad netiesioginis ne finansų bendrovių obligacijų išleidimas per jų struktūrinio investavimo įmones kitose valstybėse narėse ir ne euro zonos šalyse buvo nedidelis. Prekybos kreditų ir skolinimo tarp bendrovių lygis ir toliau buvo mažas, tikriausiai dėl to, kad bendrovės daugiau naudojo nepaskirstytą pelną ir turimus indėlius apyvartiniam kapitalui finansuoti. Grynasis nebiržinių

9 pav.

Namų ūkių grynosios vertės pokytis

(keturių ketvirčių sumos; procentais, palyginti su bendrosiomis disponuojamosiomis pajamomis)

Šaltiniai: Eurostatas ir ECB.

Pastabos: nefinansinio turto duomenys – ECB įverčiai. Paskutinis nagrinėjamas laikotarpis – 2014 m. trečiasis ketvirtis.

1 Šis straipsnis apima grynąjį taupymą, gautinus grynojo kapitalo pervedimus ir nefinansinių ir finansinių sąskaitų neatitikimus.

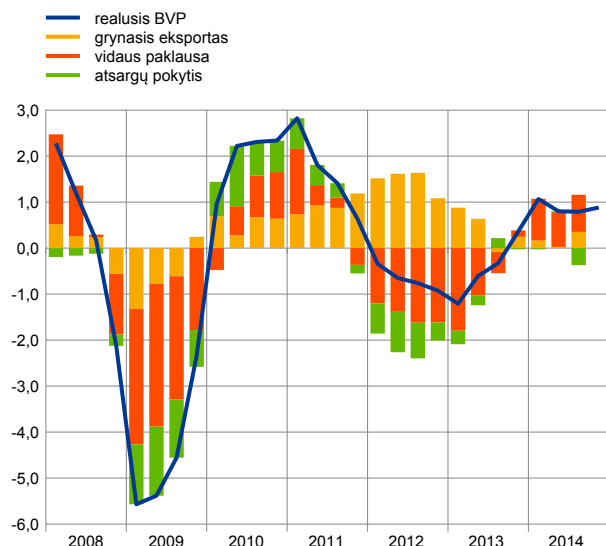
2 Daugiausia nekilnojamojo turto (įskaitant žemę) vertės padidėjimas ar sumažėjimas.

3 Daugiausia akcijų ir kitos nuosavybės vertės padidėjimas ar sumažėjimas.

10 pav.

Euro zonos realusis BVP

(metiniai pokyčiai, procentais; metiniai kaitos veiksniai, procentiniais punktais)

Šaltiniai: Eurostatas ir ECB skaičiavimai.

Pastabos: duomenys iki 2014 m. trečiojo ketvirčio nekoreguoti nei dėl sezoniškumo, nei dėl darbo dienų. 2014 m. ketvirtojo ketvirčio BVP augimas apskaičiuotas naudojant išankstinį įvertį, kuris dėl sezoniškumo ir darbo dienų pakoreguotas.

akcijų ir kitos nuosavybės išleidimas mažėjo². Nuo 2012 m. vidurio nuolat mažėjęs ne finansų bendrovių įsiskolinimas (matuojamas procentais, palyginti su BVP) stabilizavosi ir buvo palyginti didelis. Finansinio įsiskolinimo mažinimas galėjo sulėtėti dėl mažo ekonominio aktyvumo.

Grynoji namų ūkių vertė toliau didėjo

2014 m. grynoji namų ūkių vertė toliau didėjo dėl tebesitęsiančio vertybinių popierių kainų kilimo, o nuostoliai dėl turimo nekilnojamojo turto gerokai sumažėjo (žr. 9 pav.). Namų ūkių finansinės investicijos, nors ir šiek tiek padidėjusios, ir toliau buvo istoriškai beveik žemiausio lygio, o tai rodė, kad daugelyje šalių pajamų augimas vis dar buvo nepakankamas, kaip ir poreikis mažinti finansinį įsiskolinimą. Namų ūkiai ir toliau sutaupė skyrė indėliams, taip pat gyvybės draudimo ir pensijų produktams. Kartu jie reikšmingai didino turimų investicinių fondų akcijų bei tiesiogiai turimos nuosavybės kiekį ir toliau mažino skolos vertybinių popierių kiekį. Namų ūkių finansavimo sąnaudos gerokai sumažėjo, bet ir toliau skyrėsi, nelygu paskolos rūšis ir termino bei kilmės šalis. Namų ūkiai ir toliau ėmė mažai paskolų iš bankų, o jų įsiskolinimas toliau laipsniškai mažėjo, nors ir tebebuvo palyginti didelis. Namų ūkių skolos rodikliai įvairiose šalyse tebebuvo labai skirtingi. Namų ūkių skolos tvarkymo išlaidos toliau mažėjo dėl vis dar lėto kreditų augimo ir mažėjančių bankų paskolų palūkanų normų.

1.3 Ekonominis aktyvumas

Po dvejus metus trukusio neigiamo metinio realiojo gamybos augimo, tokio buvusio dėl valstybių skolos krizės, 2014 m. euro zonoje toliau vyko 2013 m. antrąjį ketvirtį prasidėjęs laipsniškas atsigavimas, tačiau jis nebuvo vienodas visus metus. Todėl 2014 m. vidutinis metinis augimas sudaro 0,9 %. Šis rezultatas rodo teigiamą ir didėjančią vidaus paklausos poveikį, grynosios prekybos ir atsargų raidai poveikio iš esmės nedarant (žr. 10 pav.). Tačiau lūkesčiai, kad augimo tempas metų

² Taip atsitiko iš dalies dėl to, kad užsienio įmonės ir toliau pervedė nepaskirstytąjį pelną už euro zonos ribų, o jis bendrovių balansuose pagal statistikos taisykles pirmiausia įrašomas šiame straipsnyje.

viduryje paspartės, neišsipildė. Tai susiję su maža išorės paklausa ir įvairiais kitais veiksniais, susidariusiais skirtingose euro zonos šalyse, bet pagrindinę įtaką padarė nepakankama pažanga kai kuriose šalyse įgyvendinant struktūrines reformas.

2014 m. ekonomika toliau atsigavo, bet lėtai

Tai, kad 2014 m. buvo grįžta prie teigiamo vidutinio metinio augimo, nulėmė labai skatinančios pinigų politikos pozicija, gerėjančios finansinės sąlygos ir tvaresnė fiskalinių balansų būklė. Šie veiksniai, ypač pastaraisiais metais įgyvendintos įvairios pinigų politikos priemonės, labiausiai skatino vartotojų pasitikėjimą ir asmeninį vartojimą, o jie buvo pagrindinis atsigavimą skatinantis veiksnys. Verslo pasitikėjimas, palyginti su 2013 m. vidurkiu, irgi padidėjo, nes mažėjo netikrumas finansų rinkoje ir gerėjo finansinės sąlygos, taip pat ir mažų bei vidutinių įmonių, ypač pirmąjį pusmetį. Vėlesniu 2014 m. laikotarpiu mažėjusios energijos kainos lėmė reikšmingą tiek bendrovių, tiek namų ūkių realiųjų disponuojamųjų pajamų atsigavimą (po užsitęsusio nuosmukio laikotarpio), pastarąsias teigiamai veikė ir augantis užimtumas.

Kartu buvo veiksnų, kurie 2014 m. augimo tendenciją slopino, labiausiai jie veikė investicijas. Šie veiksniai visų pirma yra susiję su silpnu prekybos augimu, aukštu nedarbo lygiu, daug nepanaudotų gamybos pajėgumų, tolesniu tiek viešojo, tiek privačiojo sektoriaus balansų koregavimu, kai kuriose euro zonos šalyse nepakankamai aktyviai įgyvendinamomis struktūrinėmis reformomis ir su tuo susijusiu netikrumu. Kitas augimą mažinęs veiksnys yra susijęs su geopolitine įtampa, ypač dėl Ukrainos krizės, tai lėmė didesnį netikrumą dėl ekonomikos perspektyvų ir pelningumo 2014 m. antrąjį pusmetį.

Keletas veiksnų turi įtakos ilgalaikiam augimui. 2 intarpe apžvelgiamos euro zonos potencialaus gamybos apimtys augimo ilgalaikės perspektyvos bei jas lemiantys veiksniai ir pabrėžiama, kokią esminę naudą galima gauti iš tolesnių struktūrinių reformų.

Vidaus paklausos poveikis gamybos augimui 2014 m. sudarė apie 0,8 procentinio punkto ir buvo didžiausias nuo 2007 m. Asmeninis vartojimas, vėl pradėjęs augti 2013 m., 2014 m. didėjo dėl augančių realiųjų disponuojamųjų pajamų, prie jų prisidėjo žaliavų kainų kritimas. Namų ūkių taupymo norma 2014 m. pirmąjį pusmetį iš esmės stabilizavosi, ir tikimasi, kad santykinai maža ji bus ir antrąjį pusmetį, o tai palaikys vartojimo dinamiką. Dvejus ankstesnius metus mažėjusios bendros investicijos 2014 m. augo, tačiau antrąjį ir trečiąjį ketvirčius mažėjo, daugiausia dėl to, kad vis nedidelė buvo statybų sudedamoji dalis. Augimas sulėtėjo po keturių iš eilės ketvirčių teigiamo ketvirtinio augimo, o tai iš esmės reiškia, kad neišsipildė lūkesčiai, kad ekonomikos augimas metų viduryje paspartės. Tai slopino investicijas, nes mažėjo pelnas ir didėjo netikrumas dėl ateities paklausos perspektyvos. Valdžios sektoriaus vartojimas 2014 m. ekonomikos augimui darė teigiamą poveikį, daugiausia dėl šiek tiek sparčiau augusių socialinių pervedimų natūra, apimančių tokius elementus kaip sveikatos priežiūros išlaidos, tačiau atlygio valstybės tarnautojams ir tarpinio vartojimo augimas ir toliau buvo vangus ar net sulėtėjo.

2 intarpas

Euro zonos ekonomikos ilgalaikio augimo perspektyvos

Potenciali gamybos apimtis rodo ūkio aktyvumo lygį, kurį būtų galima pasiekti vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiu, kai visiškai panaudojami visi išteklių. Iš tarptautinių ir europinių institucijų, tokių kaip Europos Komisija, TVF ir EBPO, pateikiamų potencialios gamybos apimtys įverčių matyti, kad potencialų euro zonos ekonomikos augimą neigiamai paveikė ekonomikos ir finansų krizė. Sprendžiant iš šių įverčių, iki krizės buvęs 1,5 % augimas 2014 m. sulėtėjo iki 0,5–1,0 %. Ilgesnės trukmės prognozės rodytų, kad potencialus euro zonos ūkio augimas po truputį spartės ir pasieks iki krizės buvusį augimo tempą, tačiau ir toliau bus lėtesnis nei JAV. Šiame intarpe apžvelgiamos ilgalaikio euro zonos ekonomikos augimo perspektyvos ir jas lemiantys veiksniai.

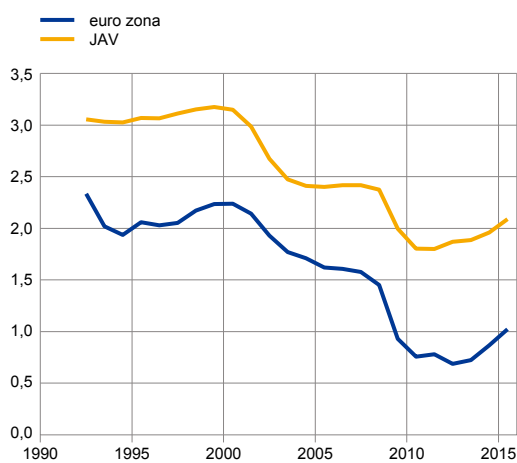
Kokios ankstesnių euro zonos ir JAV skirtumų priežastys?

Apskaičiuotas praėjusio amžiaus paskutinio dešimtmečio pradžios euro zonos ekonomikos augimo potencialas sudaro apie 2 %, o tai kur kas daugiau nei 2010 m. prognozės. Beje,

A pav.

Euro zonos ir JAV potencialaus augimo įverčiai

(metiniai pokyčiai, procentais)

Šaltinis: EBPO.

euro zonos potencialus augimas jau kelis dešimtmečius atsilieka nuo JAV (žr. A pav.). Iš trijų pagrindinių augimo sudedamųjų dalių, t. y. darbo, kapitalo ir bendrojo gamybos veiksnių našumo (BGVN), ypač pastaroji visos euro zonos ekonomikos augimo dalis lėtesnė nei JAV (euro zonos ir JAV potencialų augimą lemiančių veiksnių palyginimą rasite straipsnio „Potential output from a euro area perspective“ 5 skyriuje, Nereguliarių straipsnių serija, Nr. 156, ECB, 2014 m. lapkritis). Tai galėjo lemti keli veiksniai. Kai kurie tyrimų ir plėtros rodikliai, kaip antai patentų skaičius, mokslininkų skaičius, palyginti su visų gyventojų skaičiumi, interneto skvarba ir aukštųjų technologijų eksportas, palyginti su pramonės gaminių eksportu, rodo, kad euro zona atsilieka savo galimybėmis kurti inovacijas. JAV svarbesnį vaidmenį atliko informacinių ir ryšių technologijų (IRT) plėtra, jos poveikis paslaugų sektoriaus

našumo augimui buvo didesnis (žr. B pav.). Nors šio amžiaus pirmąjį dešimtmetį padaryta pažanga reformuojant euro zonos prekių rinką, paslaugų ir darbo rinkos tebėra mažiau lanksčios nei JAV.

Ekonomikos ir finansų krizės poveikis

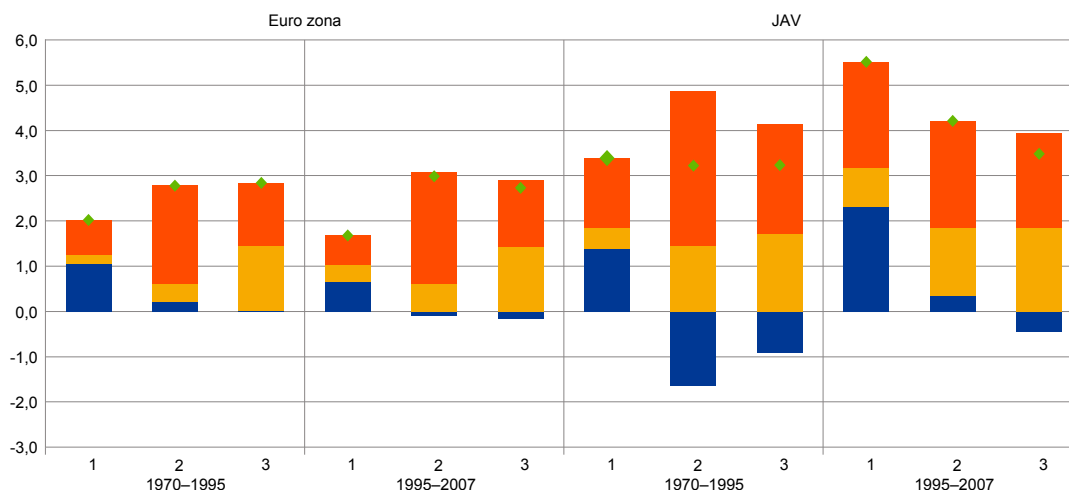
Ekonomikos ir finansų krizė sumažino euro zonos potencialią gamybos apimtį dėl dviejų pagrindinių priežasčių – mažesnių investicijų ir didesnio struktūrinio nedarbo. Pirmą, sunkiausiu krizės etapu gerokai sumažėjo investicijų ir ypač suprastėjo finansavimo sąlygos, tokios kaip paskolų sąlygos ir galimybė jas gauti. Dėl padidėjusio ekonominio ir politinio netikrumo ir

B pav.

Rinkos paslaugų augimo šaltiniai

(metiniai pokyčiai, procentais; kaitos veiksniai, procentiniais punktais)

- BGVN poveikis
- IRT kapitalo poveikis
- ne IRT veiksnų poveikis
- ekonomikos sektorių pridėtinės vertės augimas

Šaltiniai: ES duomenų bazė KLEMS ir ECB skaičiavimai.

Pastabos: BGVN – bendras gamybos veiksnų našumas, IRT – informacinės ir ryšių technologijos. 1, 2 ir 3 – atitinkamai paskirstymo, finansinio tarpininkavimo ir asmeninės paslaugos.

nepalankių ekonomikos perspektyvų tapo sudėtingiau įvertinti investicinius projektus ir sumažėjo tikėtina investicijų grąžos norma. Kadangi kai kurių euro zonos šalių ne finansų bendrovių įsiskolinimas buvo didelis, jį buvo būtina mažinti, o tai dar labiau mažino kreditų paklausą.

Antra, dėl krizės taip pat padidėjo trumpalaikis ir vidutinės trukmės struktūrinio nedarbo lygis, jį rodė augantis ilgalaikis nedarbas ir didėjantys kvalifikacijos neatitikimai. Žemos kvalifikacijos darbuotojų

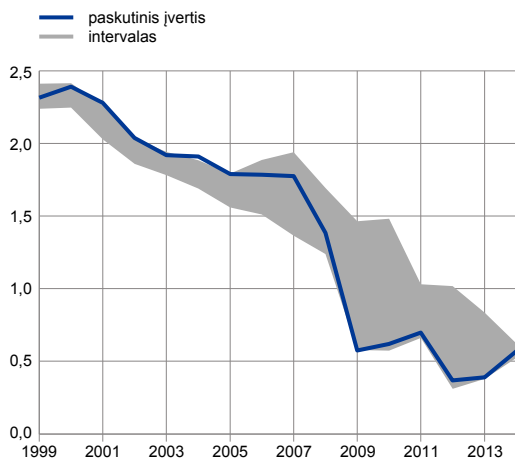
nedarbo lygis padidėjo daugiau nei aukštos kvalifikacijos darbuotojų, daugiausia dėl to, kad krizė daugelyje euro zonos šalių lėmė darbo vietų persikirstymą iš vieno ekonomikos sektoriaus į kitą, o ypač daug darbo vietų prarado statybų sektorius. Kadangi iš tam tikrų sektorių atleistiems žemos kvalifikacijos darbuotojams rasti darbą kituose gali būti sunku ir jų žmogiškasis kapitalas nedarbo laikotarpiu vis labiau mažėja, struktūrinio nedarbo lygis gali būti padidėjęs ilgą laiką.

Dėl krizės padidėjo ir netikrumas, susijęs su potencialios gamybos apimties įverčiais bei prognozėmis, todėl įvertinti ekonomikos sąstingį tapo sudėtingiau. Nuo 2008 m. tarptautinės institucijos, taip pat ir Europos Komisija, potencialaus ekonomikos augimo įverčius gerokai sumažino (žr. C pav.). Be to, tikėtina,

C pav.

Potencialios gamybos apimties įverčių intervalas nuo 2008 m.

(metiniai pokyčiai, procentais)

Šaltiniai: Europos Komisija ir ECB skaičiavimai.

Pastabos: paskelbimo datų intervalas – nuo 2008 m. rudens iki 2014 m. rudens prognozių. Paskutiniai įverčiai – 2015 m. žiemos prognozių.

kad iki krizės potencialus augimas buvo pervertintas, nes didelis makroekonominis disbalansas prieškriziniu laikotarpiu *ex post* parodė, kad daugelio euro zonos šalių augimas buvo netvarus.

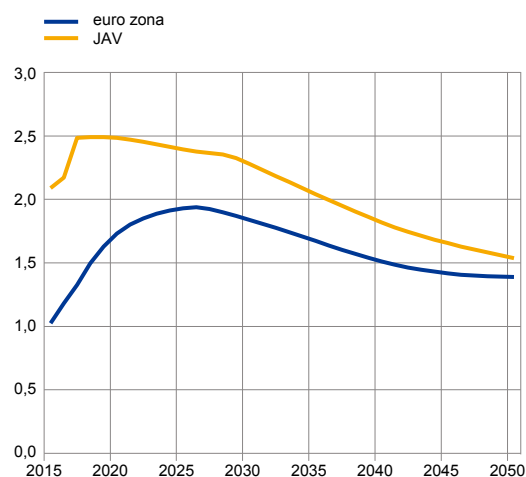
Ilgalaiškės perspektyvos

Tikimasi, kad vidutiniu laikotarpiu krizės poveikis sumažės, ir euro zonos ekonomikos augimas pasieks savo ilgalaikį potencialą, prie to gali prisidėti ir 2014 m. paskelbtas „Investicijų planas Europai“. Sprendžiant iš EBPO pateikiamų ilgalaikių prognozių, potencialus ūkio augimas JAV vidutiniu laikotarpiu turėtų paspartėti iki 2,5 %, o potencialus augimas euro zonoje ir toliau bus mažesnis, nors ir didės. Tikimasi, kad po 2025 m. augimas abiejuose regionuose po truputį

D pav.

Ilgalaiškės euro zonos ir JAV potencialaus augimo prognozės

(metiniai pokyčiai, procentais)

Šaltinis: EBPO.

lėtės ir iki 2050 m. pasieks 1,5 % (žr. D pav.). Tokios prognozės euro zonai greičiausiai yra optimistiškos, nes jos reiškia, kad BGVN augimas artės prie istorinio pirmaujančių EBPO šalių BGVN augimo, o gaminių rinkų ir prekybos reguliavimas supanašės su EBPO šalyse taikomu reguliavimu. Kitais žodžiais tariant, prognozės numato, kad struktūrinės reformos bus visiškai įgyvendintos.

Tikėtina, kad pagrindinis veiksnys, ilguoju laikotarpiu darysiantis poveikį potencialiam euro zonos ekonomikos augimui, bus demografija. Nors manoma, kad gyventojų skaičių šiek tiek palaikys padidėjęs gimstamumo lygis, vidutinė gyvenimo trukmė bei imigracija, tačiau prognozuojama, kad aukščiausią lygį pasiekęs apie 2040 m., euro zonos gyventojų skaičius vėliau ims po truputį mažėti, nes mažai tikėtina, kad migracija ir toliau kompensuos natūralų gyventojų skaičiaus mažėjimą. Manoma, kad

užimtumas didės tik iki maždaug 2020 m., nes iki to laiko didėjantis užimtumo lygis kompensuos numatomą darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus mažėjimą, o vėliau užimtumas ims mažėti. Tikėtina, kad dėl tokios raidos reikšmingai padidės išlaikomo amžiaus žmonių (65 m. ir vyresnių gyventojų dalis) koeficientas – nuo 28 % (2014 m.) iki 50 % (2050 m.). Todėl ilguoju laikotarpiu darbo sąnaudos darys neigiamą poveikį potencialiam augimui. Didesni išlaikomo amžiaus žmonių koeficientai rodytų, kad demografija gali turėti įtakos ir kapitalo kaupimui, nes dėl senėjimo pensijų sistemos ir vyriausybės finansavimas patiria spaudimą, o jis gali lemti didesnę taupymą atsargumo tikslais ir mažesnes investicijas.

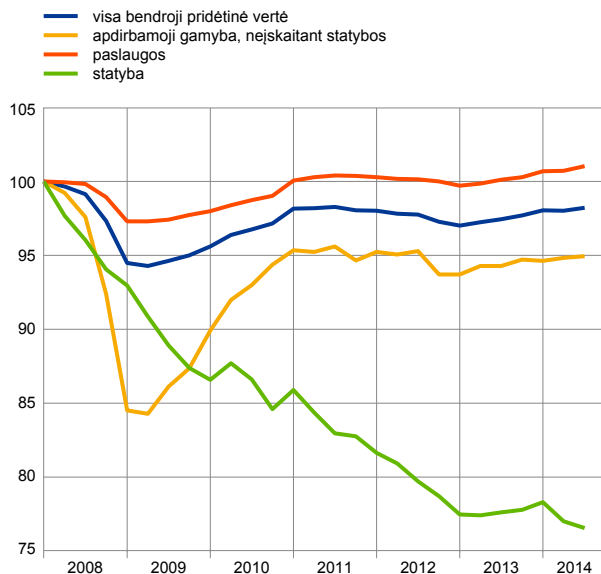
Atsižvelgiant į tai, manoma, kad ilguoju laikotarpiu darbo jėgos pasiūlos trūkumas slopins ekonomikos augimą, jį turėtų lemti našumo ir IRT dinamika. Kaip jau rašyta, euro zonoje BGVN augimui didinti yra nemažai erdvės. Rinkos paslaugų, ypač paskirstymo paslaugų sektoriuje, tarp JAV ir euro zonos yra didelis BGVN poveikio ir IRT kapitalo skatinamojo poveikio tam tikrų ekonomikos sektorių augimui skirtumas (žr. B pav.). Be to, kad būtų išvengta ilgo mažo augimo laikotarpio, euro zonai reikia sparčiau diegti geriausią ekonominio efektyvumo praktiką – gerinti inovacijų ir verslumo sąlygas, tobulinti įtaką darbo rinkoje darančius veiksnius ir švelninti reguliavimą.

Tikėtina, kad grynoji prekyba ekonomikos augimui 2014 m. beveik neturėjo poveikio, nes eksporto ir importo augimo tempai buvo panašūs, abu didesni nei 2013 m. Pirmąjį ketvirtį eksportas augo gana lėtai. Tai greičiausiai susiję su keliais veiksniais, pavyzdžiui, lėtesniu pasaulio ekonomikos augimu, ypač kai kuriose

11 pav.

Euro zonos realioji bendroji pridėtinė vertė pagal ekonominę veiklą

(indeksas: 2008 m. I ketv. = 100)

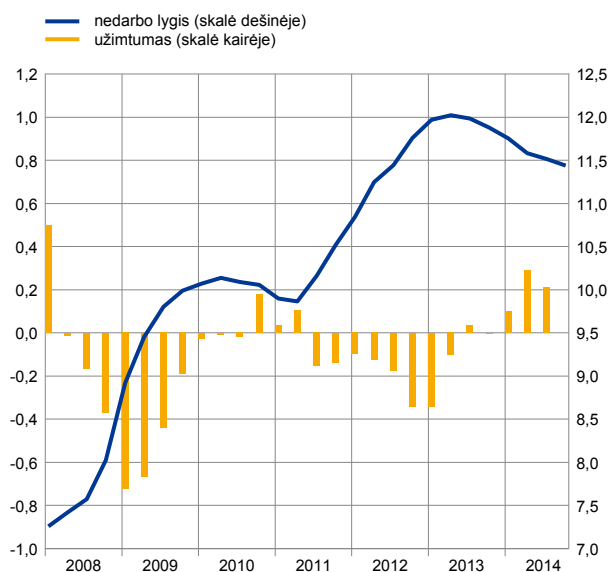

Šaltinis: Eurostatas.

12 pav.

Darbo rinkos rodikliai

(augimo tempas, palyginti su ankstesniu ketvirčiu; procentais, palyginti su visa darbo jėga; dėl sezoniškumo pakoreguota)

Šaltinis: Eurostatas.

besiformuojančios rinkos ekonomikos šalyse, taip pat vėluojančiu anksčiau didėjusio euro kurso poveikiu. Nuo antrojo ketvirčio dėl atsinaujinusio pasaulinio augimo, o nuo gegužės mėn. – ir dėl mažėjančio euro kurso eksportas augo sparčiau. Importo raida panaši į eksporto: metų pradžioje importas augo gana lėtai, o antrąjį pusmetį augimas gerokai paspartėjo.

Manoma, kad ir atsargų pokytis BVP augimui 2014 m. beveik neturėjo poveikio, tai atitiko lėtą atsigavimą euro zonoje. Šis rezultatas geresnis nei buvęs ankstesnius dvejus metus, kai atsargos bendrą ekonominį aktyvumą veikė neigiamai.

2014 m. atsigavimas apėmė gana daug sektorių. Pridėtinė vertė augo tiek pramonės, neįskaitant statybos, sektoriuje (iki tol dvejus metus mažėjo), tiek paslaugų sektoriuje (anksčiau buvo beveik stabili). Labiausiai išryškėjo atsigavimas paslaugų sektoriuje. 2014 m. pirmus tris ketvirčius vidutinė paslaugų pridėtinė vertė buvo truputį didesnė nei prieškrizinis lygis, buvęs 2008 m., o pramonės, neįskaitant statybos, pridėtinė vertė ir toliau buvo mažesnė už prieškrizinį lygį (žr. 11 pav.). Tačiau statybos pridėtinė vertė truputį sumažėjo, o tai reiškia, kad statybos sektorius jau septintus metus iš eilės traukėsi.

Situacija darbo rinkose pagerėjo dar šiek tiek

Situacijos darbo rinkose gerėjimo ženklų atsirado jau 2013 m. antrąjį pusmetį, o 2014 m. ji gerėjo toliau (žr. 12 pav.). Dirbančių asmenų skaičius, 2013 m. sumažėjęs 0,8 %, 2014 m. padidėjo. Todėl užimtumas euro zonoje iki 2014 m. trečiojo ketvirčio buvo apie 0,6 % didesnis nei prieš metus. Tai sparčiausias metinis augimo tempas nuo krizės pradžios (2008 m.). Naujausi duomenys rodo ir tai, kad nuo krizės pradžios (2008 m.) tikriausiai šiek tiek padidėjo ir santykis tarp darbo vietų kūrimo tempo ir gamybos augimo, nors tarp šalių ir matyti didelių skirtumų. Dalį intensyvesnio užimtumo didėjimo augant gamybai galima paaiškinti cikliniais veiksniais, tačiau šis teigiamas pokytis gali būti susijęs

ir su struktūrinių reformų, kurios kai kuriose euro zonos šalyse buvo ypač plačios apimties, poveikiu darbo rinkoms.

Užimtumo augimas rodė gerėjančią situaciją paslaugų sektoriuje, o pramonėje, neįskaitant statybos, dirbančių asmenų skaičius, palyginti su 2013 m., beveik nepakito. Statybos sektoriuje užimtumas einant metams ir toliau mažėjo, nors ir lėčiau. Kitaip nei 2013 m., visos dirbtos valandos 2014 m. didėjo šiek tiek sparčiau negu užimtumas pagal darbuotojų skaičių.

Užimtumo augimui spartėjant šiek tiek mažiau nei gamybos augimui, metinis vieno dirbančio asmens našumo kilimas 2014 m. pirmus tris ketvirčius vidutiniškai sudarė 0,5 %, o 2013 m. metinis augimas buvo 0,3 %. Nors našumas sparčiau kilo daugelyje sektorių, daugiausia spartėjimas susijęs su statybų sektoriaus raida.

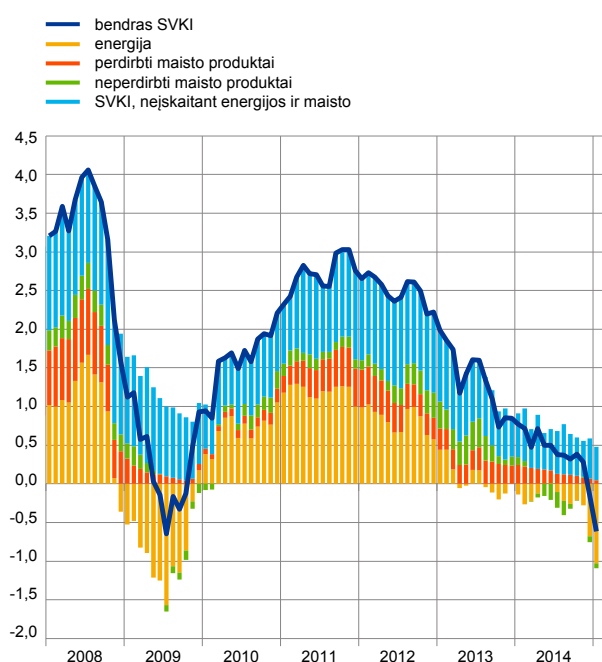
2014 m. nedarbo lygis toliau mažėjo, tačiau metams einant mažėjimo tempas šiek tiek lėtėjo. Nedarbas nuo 2013 m. pirmojo pusmečio mažėjo daugelyje lyties ir amžiaus grupių. 2014 m. vidutinis nedarbo lygis sudarė 11,6 % (2013 m. – 12,0 %).

1.4 Kainų ir sąnaudų raida

2014 m. euro zonos bendroji infliacija pagal SVKI toliau mažėjo, ir tai daugiausia atspindėjo naftos bei maisto produktų kainų raidą. Paslaugų ir pramonės prekių, neįskaitant energijos, sudedamųjų dalių poveikis buvo pastovesnis, bet mažas, o tai irgi rodė mažą infliacinį spaudimą, kylantį iš vidaus šaltinių.

13 pav.
Infliacija pagal SVKI ir sudedamųjų dalių poveikis

(metiniai pokyčiai, procentais, ir kaitos veiksniai, procentiniais punktais)

Šaltiniai: Eurostatas ir ECB skaičiavimai.

Bendroji infliacija 2014 m. toliau mažėjo, tai daugiausia skatino naftos kainos

2014 m. euro zonos vidutinė bendroji infliacija pagal SVKI sumažėjo nuo 2,5 % (2012 m.) ir 1,4 % (2013 m.) iki 0,4 %. Šis sumažėjimas ryškesnis, nei tikėtasi 2013 m. pabaigoje, ir pirmiausia yra sietinas su pasauliniais veiksniais, tokiais kaip krintančios žaliavų kainos, visų pirma turėjusios įtakos energijos ir maisto produktų kainoms. Grynoji infliacija, skaičiuojama pagal SVKI, neįskaitant energijos ir maisto, 2014 m. beveik nepakito, bet buvo žema, nes tuo laikotarpiu paklausa euro zonoje buvo maža.

Smulkiau nagrinėjant pagrindines SVKI sudedamąsias dalis, matyti, kad didelė dalis bendrosios metinės infliacijos pagal SVKI mažėjimo nuo 2013 m. pabaigos (žr. 13 pav.) yra susijusi su tokia sudedamąja dalimi kaip energija (apie 70 %). Energijos infliacija buvo neigiama kone kiekvieną 2014 m. mėnesį, daugiausia dėl naftos kainų eurais raidos (žr. 3 interpa). Žalios naftos kaina eurais, birželio viduryje pasiekusi

aukščiausią tašką, iki metų pabaigos nukrito apie 40 %, nes krintantis euro ir JAV dolerio kursas tik iš dalies atsvėrė labai sumažėjusias žalios naftos kainas JAV doleriais. Energijos kainas 2014 m. mažino ir mažesnės dujų kainos.

3 intarpas

Naftos kainų poveikis infliacijai euro zonoje

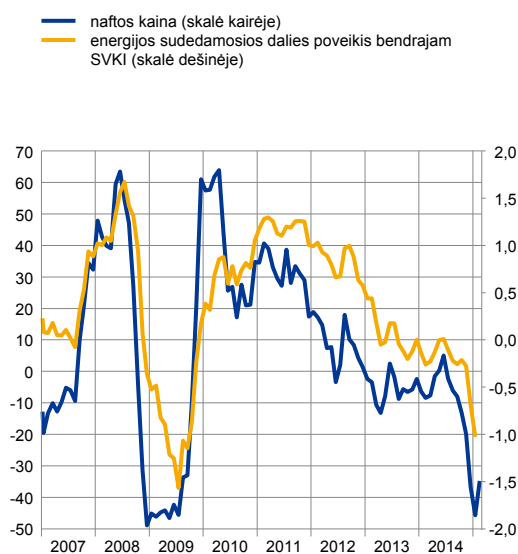
2014 m. naftos kainų raida darė įtaką infliacijai pagal SVKI euro zonoje tiek tiesiogiai, tiek netiesiogiai. Tiesioginį naftos kainų poveikį galima įvertinti pagal energijos kainų poveikį bendrajai infliacijai pagal SVKI (žr. A pav.). Vartotojų energijos kainos, ypač transporto ir šildymo kuro kainos, paprastai reaguoja į naftos kainą eurais vėluodamos labai nedaug, vos keliomis savaitėmis, o jos persidavimas yra daugiau ar mažiau visiškas. Šiuo atveju naftos kainų pokyčio priežastys (ar tai būtų pasiūla, ar paklausa, ar naftos kainos JAV doleriais, ar euro ir JAV dolerio kursas) paprastai nėra svarbios. Nuo 2014 m. gegužės mėn. krintantis euro kursas tik iš dalies kompensavo 2014 m. antrąjį pusmetį (ypač paskutinį ketvirtį) mažėjusių žalios naftos kainų JAV doleriais dezinfliacinį poveikį.

Kartu vartotojų energijos kainų elastingumas naftos kainų raidos atžvilgiu priklauso nuo naftos kainų lygio. To priežastis yra paprastai didelė (fiksotų) akcizo mokesčių dalis vieno litro kuro kainoje (žr. B pav., kaip benzino kainų pavyzdį). Kartu su beveik stabiliomis perdurbimo ir paskirstymo maržomis tai rodo, kad tam tikras naftos kainos eurais procentinis pokytis lemia mažesnę vartotojų energijos kainų procentinį pokytį, kai naftos kainos yra mažos, nei tuomet, kai jos yra didelės. Nors ir su nemažu vėlavimu, energijos prekių dalis SVKI krepšelyje didėja, kai naftos kainos yra didelės, kadangi energijos produktų paklausa paprastai yra neelastinga; tai savo ruožtu didina SVKI elastingumą naftos kainų atžvilgiu.

A pav.

Naftos kaina eurais ir energijos sudedamosios dalies poveikis infliacijai pagal SVKI

(metiniai pokyčiai, procentais; kaitos veiksniai, procentiniais punktais)

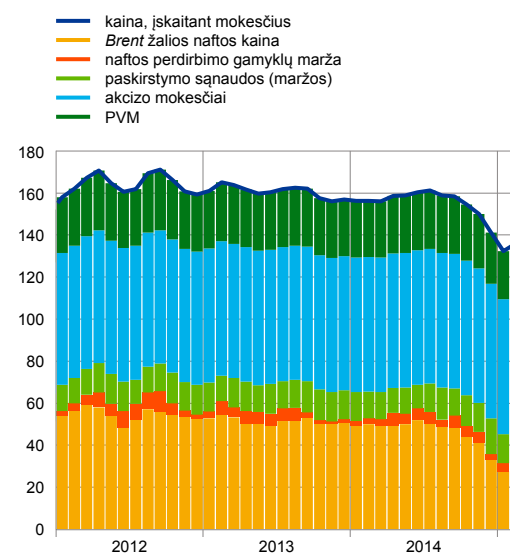

Šaltiniai: Thomson Reuters, Eurostatas ir ECB skaičiavimai.

B pav.

Vartotojų benzino kainų išskaidymas

(euro centais už litrą)

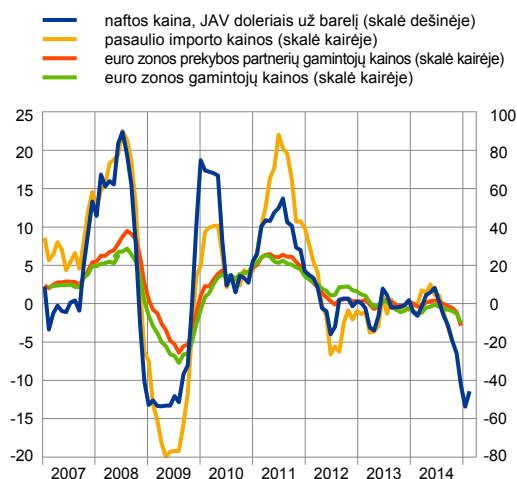

Šaltiniai: Bloomberg, Thomson Reuters, Europos Komisija ir ECB skaičiavimai.

C pav.

Naftos, importo ir gamintojų kainos

(metiniai pokyčiai, procentais)

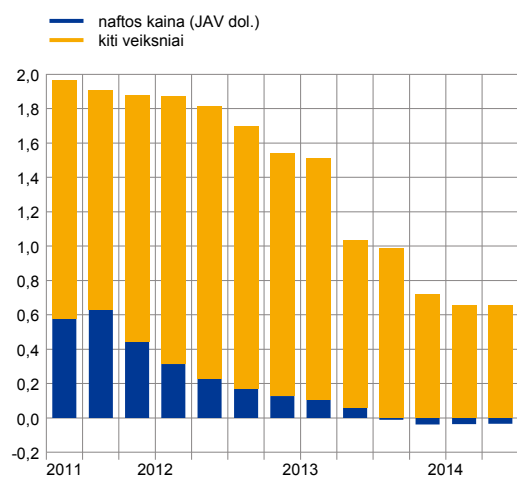

Šaltiniai: Thomson Reuters, TVF, Eurostatas ir ECB skaičiavimai.
Pastabos: gamintojų kainos – apdirbamosios gamybos sektoriuje. Euro zonos prekybos partneriai – Australija, Bulgarija, Kanada, Kinija, Kroatija, Čekija, Danija, Honkongas, Vengrija, Japonija, Norvegija, Lenkija, Rumunija, Singapūras, Pietų Korėja, Švedija, Šveicarija, Jungtinė Karalystė ir JAV.

D pav.

Žalios naftos kainų poveikio infliacijai pagal SVKI, neįskaitant energijos, įvertis

(metiniai kaitos veiksniai, procentiniais punktais)

Šaltinis: ECB skaičiavimai.

lygis, kitų sąnaudų lankstumas. Taip pat poveikis priklausys nuo to, kiek ilgai žmonės tikės, kad naftos kainų pokyčių laikotarpis užtruks. Šiuo metu kai kuriose euro zonos šalyse esant mažai vartotojų paklausai ir vykstant kainų koregavimui, naftos kainų pokyčiai gali daryti didesnį poveikį, nei esant kitokiai padėčiai.

Apskritai 2014 m. naftos kainų raida slopino infliaciją pagal SVKI euro zonoje daugiausia tiesioginiu poveikiu vartotojų energijos kainoms, bet taip pat ir netiesioginiu poveikiu per mažesnes

Netiesioginis mažesnių naftos kainų poveikis vartotojų kainoms pasireiškia per sąnaudas. Tai gana akivaizdu daug energijos naudojančių transporto paslaugų atveju, ir tai taip pat taikytina daugelio prekių ir paslaugų gamybai. Euro zonos gamintojų pardavimo euro zonoje kainos paprastai reaguoja į naftos kainų pokyčius su tam tikru vėlavimu (žr. C pav.). Apskritai reakcijos mastas priklauso nuo kitų sąnaudų koregavimo ir (arba) gamintojų antkainių pokyčių. Euro zonos gamintojų nustatytos kainos ir prekybos partnerių šalių gamintojų nustatytos kainos (jų nacionaline valiuta) yra labai susijusios tarpusavyje, o tai gali rodyti, kad jas formuoja bendri pasauliniai veiksniai.

Į SVKI krepšelį įtrauktos prekės ir paslaugos gali būti ir importuotos. Tikėtina, kad mažesnės naftos kainos taip pat turi įtakos gamintojų kainoms euro zonos prekybos partnerių ekonomikose, taigi ir importuojamų prekių kainoms, įtrauktoms į euro zonos SVKI.

Netiesioginio poveikio įvertinimas susijęs su dideliu netikrumu. D pav. pateikiamas naftos kainų raidos netiesioginio poveikio euro zonos vartotojų kainoms, neįskaitant energijos, įvertis nuo paskutinio didžiausio infliacijos lygio 2011 m. paskutinį ketvirtį. Vertinant visą laikotarpį, infliacijos pagal SVKI, neįskaitant energijos, mažėjimo tendencija daugiausia rodo tai, kad ankstesnis infliaciją didinantis naftos kainų poveikis silpnėjo, o 2014 m. tapo neigiamas. Paskelbti netiesioginio poveikio įverčiai apibūdina vidutinę reakciją verslo ciklų metu. Konkretus persidavimas kiekvienu laiko momentu yra susijęs su bendrovių elgesiu ir jų galimybėmis koreguoti maržas, o tam įtaką daro paklausos elastingumas, konkurencijos

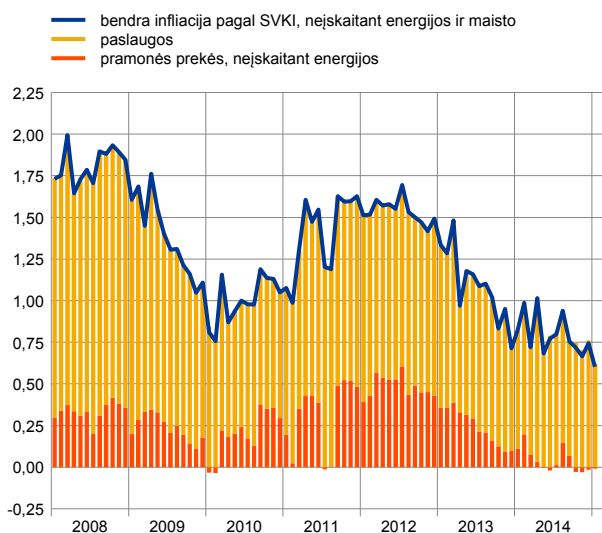
vidaus sąnaudas ir importuojamų prekių kainas. Svarbu tai, kad ši laikina raida nedaro įtakos ilgesnės trukmės infliacijos lūkesčiams ir nedaro ilgesnio poveikio subjektų, nustatančių darbo užmokestį ir kainas, elgesiui, nes tai galėtų nulemti ilgiau trunkantį poveikį infliacijai per antrinį poveikį.

Maisto produktų sudedamosios dalies poveikis bendrosios infliacijos pagal SVKI mažėjimui 2014 m. taip pat buvo reikšmingas, daugiausia dėl palankesnių nei 2013 m. oro sąlygų. Rusijos taikytas maisto produktų importo apribojimas, atrodo, turėjo ribotą poveikį, nes bet kokią infliaciją mažinantį poveikį atsvėrė kainų normalizavimasis po teigiamų su oro sąlygomis susijusių pasiūlos sukrėtimų, vykusių ankstesniais tų metų laikotarpiais.

14 pav.

Infliacija pagal SVKI, neįskaitant energijos ir maisto, ir sudedamųjų dalių poveikis

(metiniai pokyčiai, procentais; kaitos veiksniai, procentiniais punktais)

Šaltiniai: Eurostatas ir ECB skaičiavimai.

Dviejų kitų SVKI sudedamųjų dalių, t. y. pramonės prekių, neįskaitant energijos, ir paslaugų, raida veikia atspindėjo vidaus paklausos raidą. Infliacija pagal SVKI, neįskaitant energijos ir maisto, 2014 m. tebebuvo maža, tačiau beveik nekito ir vidutiniškai sudarė 0,8 % (žr. 14 pav.). Tai susiję su santykinai maža vartojimo paklausa, maža bendrovių kainų nustatymo galia, silpna darbo užmokesčio raida keliose euro zonos šalyse, vėluojančiu anksčiau kilusio euro kurso poveikiu, taip pat netiesioginiu poveikiu, kurį darė mažesnės žaliavų ir energijos kainos.

Metinė pramonės prekių, neįskaitant energijos, infliacija, ėmusi mažėti 2012 m. viduryje, mažėjo toliau ir pasiekė rekordiškai žemam artimą lygį. Ši tendencija apėmė daug euro zonos šalių ir prekių kategorijų. Ilgalaikio, pusiau ilgalaikio ir neilgalaikio vartojimo prekių kainų metiniai augimo tempai 2014 m. toliau mažėjo, tai susiję su maža vidaus paklausa, tačiau reikšmės turėjo ir išorės veiksniai, pavyzdžiui, mažos žaliavų kainos, ankstesnis euro kurso kritimas, daręs

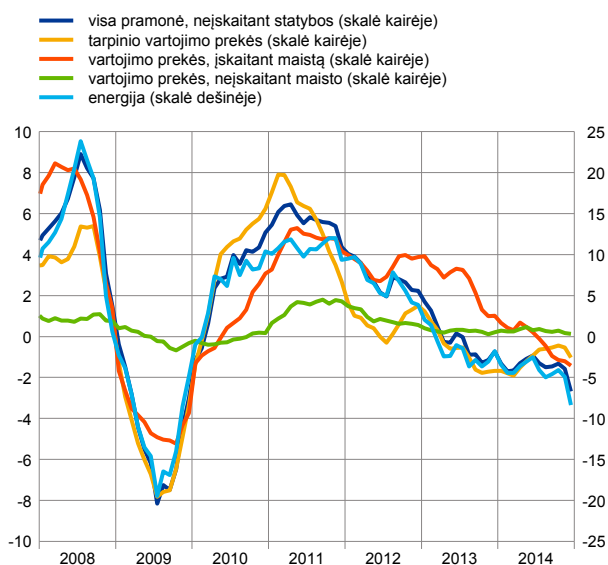
poveikį importo kainoms. Vertinant ilgesnį laikotarpį, matyti, kad pramonės prekių, neįskaitant energijos, infliaciją mažino sparčiai krintančios aukštųjų technologijų prekių kainos, kurioms įtakos turi didelė mažmenininkų konkurencija tiek nacionaliniu, tiek tarptautiniu mastu.

Tiekimo spaudimas pramonės prekių, neįskaitant energijos, vartotojų kainoms 2014 m. tebebuvo mažas, ir tai sietina su mažomis energijos ir ne energijos žaliavų kainomis bei maža paklausa. Ne maisto vartojimo prekių pramonės šakų, darančių didelį poveikį pramonės prekių, neįskaitant energijos, kainoms, gamintojų kainų infliacija tebebuvo maža, visus metus vos didesnė už nulį. Tarpinio vartojimo prekių pramonės šakų gamintojų kainos, taip pat žalios naftos ir kitų žaliavų kainos eurais rodo, kad spaudimas buvo nedidelis ir ankstyvuosiuose kainų grandinės etapuose (žr. 15 pav.).

15 pav.

Pramonės gamintojų kainų išskaidymas

(metiniai pokyčiai, procentais)

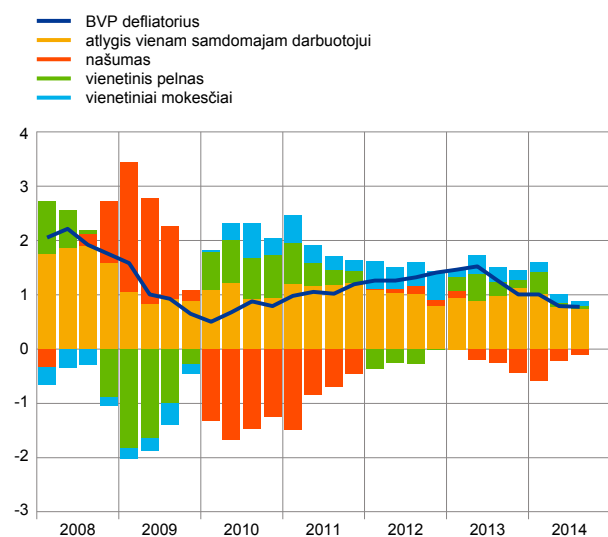

Šaltiniai: Eurostatas ir ECB skaičiavimai.

16 pav.

BVP defliatoriaus išskaidymas

(metiniai pokyčiai, procentais, ir kaitos veiksniai, procentiniais punktais)

Šaltiniai: Eurostatas ir ECB skaičiavimai.

Metinė paslaugų infliacija 2014 m. pasiekė žemiausią lygį ir rodė, kad euro zonos ekonomika atsigauna lėtai. Ji tebebuvo maža, ypač tose šalyse, kurių rinkose vyravo įtampa. Tokios SVKI sudedamosios dalies, kaip paslaugos, vienetai paprastai gaminami vietoje, o tai reiškia, kad paslaugų kainos yra artimiau susijusios su vidaus paklausa ir darbo sąnaudų raida.

Vidaus kainų spaudimas tebebuvo mažas

Vidaus sąnaudų spaudimas, susijęs su darbo sąnaudomis, 2014 m. pirmus tris ketvirčius toliau mažėjo ir tai atitiko vis dar silpną darbo rinkų būklę (žr. 16 pav.). Darbo užmokesčio augimo euro zonos lygiu tendencijos toliau slėpė reikšmingus skirtingų šalių darbo užmokesčio raidos skirtumus. Silpnėjančią darbo užmokesčio dinamiką daugiausia lėmė reikšmingai mažėjęs darbo užmokestis tose šalyse, kurių rinkose vyravo įtampa, o tai rodo nedidelį ekonominio aktyvumo lygį ir reformų, kuriomis siekiama padidinti darbo užmokesčio ir kainų lankstumą bei paskatinti konkurencingumą, poveikį.

Visos euro zonos atlygio vienam darbuotojui augimas 2014 m. trečiąjį ketvirtį sulėtėjo iki vos didesnio už 1 % lygio. Sutarto darbo užmokesčio metinis augimo tempas, atvirkščiai, buvo truputį didesnis, o tai rodė, kad šiuo laikotarpiu euro zonoje yra neigiamas darbo užmokesčio atotrūkis. Vienetinių darbo sąnaudų metinis augimo tempas vis dar buvo mažas ir sudarė apie 1 %, o nedidelis jo padidėjimas metų pabaigoje yra susijęs su mažesniu našumo kilimu, kuris atsivėrė mažėjančių darbo užmokesčio augimą.

Vidaus sąnaudų spaudimas, susijęs su pelno pokyčiais, 2014 m. taip pat buvo mažas. Pelnas (matuojamas kaip bendrasis likutinis perteklius) 2014 m. pirmus tris ketvirčius vėl augo, bet metams einant jo augimas lėtėjo. Pelnas vienam produkcijos vienetui 2014 m. tik šiek tiek prisidėjo prie BVP defliatoriaus didėjimo.

Apklausomis ir rinkoje nustatytais infliacijos lūkesčiais buvo reaguojama į paskelbtus duomenis apie mažą infliaciją ir sparčiai mažėjančias energijos kainas. Ypač stiprų poveikį tai turėjo trumpalaikiams infliacijos lūkesčiams – jie kito kartu su mažėjančia bendrąja infliacija. Tačiau nuo 2014 m. vidurio pradėjo mažėti ir vidutinio laikotarpio bei ilgalaikiai infliacijos lūkesčiai, nors, apklausų duomenimis, jie ir siekė beveik 2 %. 2014 m. ketvirtojo ketvirčio Profesionalių prognozuotojų apklausos duomenys

parodė, kad infliacijos po 5 metų lūkesčiai yra 1,8 %, o ilgesnės trukmės infliacijos lūkesčiai, 2014 m. spalio mėn. *Consensus Economics* apklausos duomenimis, buvo 1,9 %. Infliacijos lūkesčių finansiniai rodikliai sumažėjo labiau: 2014 m. gruodžio mėn. ilgalaikių išankstinių su infliacija susietų apskaitos sandorių palūkanų norma buvo apie 1,7 %. Tokiai raidai galėjo turėti įtakos infliacijos rizikos premijų pokyčiai.

1.5 Pinigų ir paskolų rinkų raida

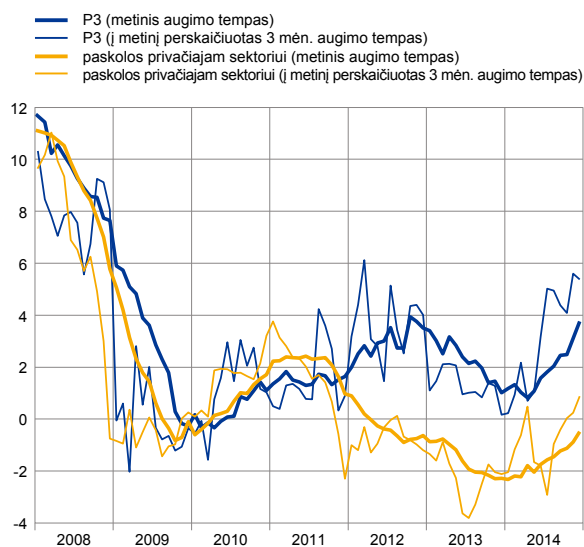
Esant labai mažoms palūkanų normoms 2014 m. išsiskyrė dvi raidos kryptys. Pinigų kiekio augimas pradėjo atsigaivinti, tačiau tebebuvo nedidelis, o paskolų lygio mažėjimas pasiekė žemiausią tašką.

Pinigų kiekio augimas tebebuvo nedidelis, bet atsirado spartesnio augimo ženklų

Pinigų junginio P3 augimas tebebuvo nedidelis, bet 2014 m. atsigavo (žr. 17 pav.). 2014 m. gruodžio mėn. metinis P3 augimas sudarė 3,8 % (2013 m. pabaigoje – 1,0 %). Pinigų junginių srityje galima išskirti du priešingus reiškinius: nors silpna ekonominė veikla ir investuotojų pajamingumo paieškos riboja pinigų kiekio raidą, pirmenybė, teikiama likvidumui, esant labai mažoms palūkanų normoms, skatino pinigų kiekio augimą. Be to, reguliavimo pokyčiai, paskatinę bankus finansuojantis labiau remtis mažmeninių klientų indėliais, palaikė P3 augimą. Apskritai vėl padidėjęs pinigų kiekio augimas buvo susijęs su tuo, kad ECB sumažino palūkanų normas ir toliau taikė nestandartines pinigų politikos priemones.

17 pav.
P3 ir paskolos privačiam sektoriui

(metiniai pokyčiai, procentais; dėl sezoniškumo ir kalendoriškai pakoreguota)

Šaltinis: ECB.

Toliau mažėjantis paskolų lygis pasiekė žemiausią tašką

Paskolų lygio raida tebebuvo prislopinta, bet tolesnis paskolų lygio mažėjimas 2014 m. pasiekė žemiausią tašką ir paskolų ne finansų bendrovėms srityje buvo stebimas nedidelis paskolų raidos krypties pokytis. Metinis PFĮ kreditų euro zonos rezidentams augimas per 2014 m. atsigavo ir metų pabaigoje artėjo prie nulio. PFĮ paskolų portfelio metinis augimo tempas padidėjo nuo -2,0 % (2013 m. gruodžio mėn.) iki -0,1 % (2014 m. gruodžio mėn.). Šis didėjimas, daugiausia antrąjį pusmetį, labiausiai susijęs su paskolų privačiam sektoriui (žr. 17 pav.) ir valdžios sektoriui raida. Tai patvirtina, kad skolinimo ūkiui, ypač ne finansų bendrovėms, raida 2014 m. antrąjį ketvirtį pakeitė kryptį. Tai taip pat patvirtina euro zonos bankų apklausos dėl skolinimo sąlygų. Iš jų rezultatų matyti, kad, be didesnės paskolų paklausos, veiksniai, susiję

su bankų finansavimosi sąnaudomis ir balanso suvaržymais, kartu su konkurencijos didėjimu prisidėjo prie švelnėjančių tiek paskolų įmonėms, tiek būsto paskolų namų ūkiams sąlygų. Nors metinis paskolų namų ūkiams augimo tempas palaiptai didėjo, paskolų ne finansų bendrovėms lygio mažėjimas per metus gerokai susitraukė. Šie teigiami paskolų lygio raidos pokyčiai buvo reikšmingi, nes lėta kredito raida kartu su vis dar palyginti griežtomis paskolų sąlygomis buvo kliūtis euro zonos ekonomikai atsigausti, lėmė sąstingį ir buvo veiksnys, mažinantis vidutinės trukmės infliacijos perspektyvas. Šiuos pokyčius taip pat skatino geresnė finansų rinkų būklė ir gerokai sumažėjusios bankų finansavimosi sąnaudos, iš esmės susijusios su ECB taikomomis standartinėmis ir nestandartinėmis pinigų politikos priemonėmis.

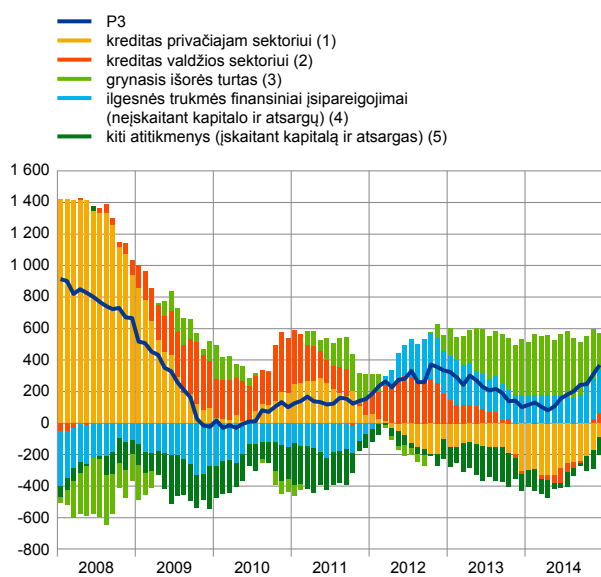
Tarptautiniai investuotojai taip pat darė įtaką P3 raidai

Iš P3 atitikmenų vertinimo (žr. 18 pav.) matyti, kad 2014 m. P3 raidą ypač veikė tarptautinių investuotojų teikiama pirmenybė euro zonos finansiniam turtui. Be to, P3 augimą didino ir ilgesnės trukmės finansinių įsipareigojimų santykinės dalies mažėjimas. PFĮ ilgesnės trukmės finansinių įsipareigojimų (neįskaitant kapitalo ir rezervų) pinigų rinkos dalyviams metinis pokyčio tempas per metus sumažėjo – nuo

–3,3 % (2013 m. pabaigoje) iki –5,5 % (2014 m. gruodžio mėn.). Kalbant apie kitus P3 atitikmenis, pasakytina, kad euro zonos bankai ir toliau stiprino savo kapitalą; iš dalies bankai tai darė atsižvelgdami į ECB išsamų sisteminei reikšmingų bankų balansų vertinimą. Galiausiai, P3 augimą labai skatino euro zonos PFĮ kaupiamas grynasis išorės turtas. Euro zonos PFĮ grynojo išorės turto pozicija per 12 mėn. iki 2014 m. liepos pabaigos padidėjo rekordine 412 mlrd. eurų suma, o tai buvo susiję su einamosios sąskaitos perviršiu ir apskritai dideliu tarptautinių investuotojų susidomėjimu euro zonos vertybinių popierių pirkimu. Per kitą metų dalį šis poveikis sumažėjo, nes sumažėjo ir investuotojų susidomėjimas euro zonos vertybinių popierių pirkimu.

18 pav. P3 atitikmenys

(metiniai sratai; mlrd. eurų; dėl sezoniškumo ir kalendoriškai pakoreguota)

Šaltinis: ECB.

Pastabos: P3 pateiktas tik palyginimui ($P3 = 1+2+3-4+5$).

Ilgesnės trukmės finansiniai įsipareigojimai (neįskaitant kapitalo ir atsargų) pateikiami su priešingu ženklu, kadangi jie yra PFĮ sektoriaus įsipareigojimai.

Labai mažų palūkanų normų poveikis

Kalbant apie pagrindines sudedamąsias P3 dalis, pasakytina, kad labai mažos ECB pinigų politikos palūkanų normos ir pinigų rinkos palūkanų normos skatino spartų pinigų bazės (P1) metinį augimą – jį padidėjo nuo 5,7 % (2013 m. gruodžio mėn.) iki 7,9 % (2014 m. gruodžio mėn.) (žr. 19 pav.). Pinigus turintis

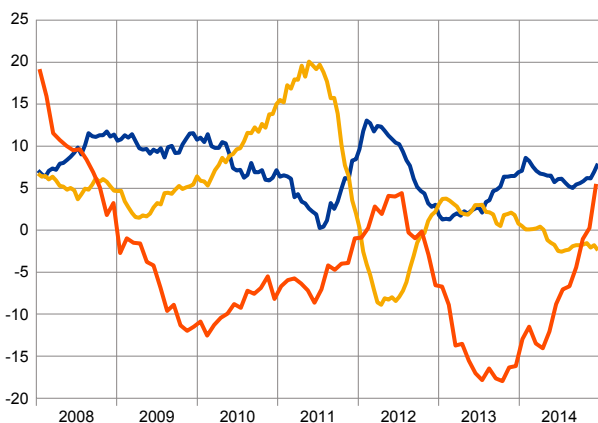
sektorius teikė pirmenybę likvidžiausiam turtui, ypač vienadieniams indėliams, ir tai rodo, kad 2014 m. toliau buvo kaupiamos grynųjų pinigų atsargos. P1 augimą skatino sparčiau augę namų ūkių ir ne finansų bendrovių turimi vienadieniai indėliai. Mažas ir toliau mažėjantis mažiau likvidaus piniginių turto pelningumas (žr. 20 pav.) prisidėjo prie tolesnio trumpalaikių indėlių mažėjimo, priešingai nei vienadienių

19 pav.

Pagrindinės P3 sudedamosios dalys

(metiniai pokyčiai, procentais; dėl sezoniškumo ir kalendoriškai pakoreguota)

- P1
- kiti trumpalaikiai indėliai (P2–P1)
- likvidžios rinkos priemonės (P3–P2)

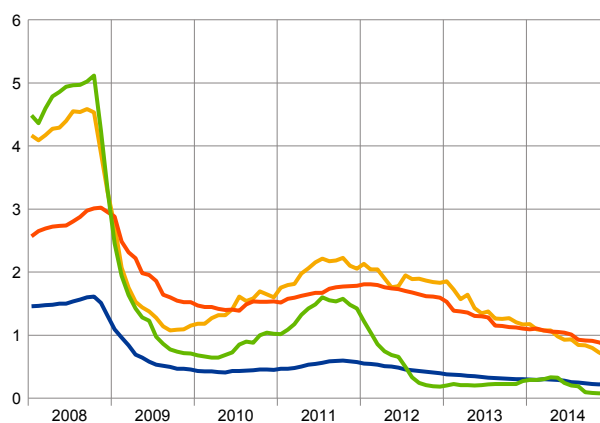
Šaltinis: ECB.

20 pav.

PFĮ trumpalaikių indėlių palūkanų normos ir 3 mėn. EURIBOR

(metinės palūkanų normos, procentais)

- vienadieniai indėliai
- iki 2 m. sutarto termino indėliai
- įspėjamojo laikotarpio iki 3 mėn. indėliai
- 3 mėn. EURIBOR

Šaltinis: ECB.

indėlių (P2–P1), kurių augimo tempas pradėjo lėtėti 2014 m. gegužės mėn., atveju. Šis atsigavimas daugiausia pastebimas nagrinėjant trumpalaikius terminuotuosius indėlius. Likvidžių rinkos priemonių (P3–P2), kurių dalis P3 yra palyginti maža, mažėjimo tempas taip pat reikšmingai sulėtėjo, ypač nuo 2014 m. birželio mėn., o 2014 m. gruodžio mėn. metiniai augimo tempai tapo teigiami. Nors turimi PFĮ išleisti skolos vertybiniai popieriai toliau sparčiai mažėjo, atpirkimo sandorių ir pinigų rinkos fondų akcijų ir vienetų metiniai augimo tempai 2014 m. pabaigoje tapo teigiami.

1.6

Fiskalinė politika ir struktūrinės reformos

2014 m. fiskalinė konsolidacija sulėtėjo, iš dalies dėl ankstesniais metais padarytos pažangos. Kad būtų užtikrinami tvarūs viešieji finansai, dauguma euro zonos šalių toliau turi dėti fiskalines pastangas, kaip numato sustiprinta fiskalinio valdymo sistema. Ekonomikai atsigauvant lėtai ir esant nedideliame ilgalaikio augimo potencialui, ypač svarbu, kad fiskalinė konsolidacija būtų palanki augimui ir vykdoma diferencijuotai, o struktūrinių reformų būtų imamasi ryžtingai. Kaip 2014 m. kelis kartus pabrėžė ECB, fiskalinio valdymo sistema teikia pakankamai lankstumo dėl trumpalaikių biudžeto išlaidų, susijusių su esminėmis struktūrinėmis reformomis. Tačiau pažanga jas vykdamas paskutinius dvejus metus lėtėjo, ir tai kelia susirūpinimą, nes augimą skatinančios struktūrinės reformos yra gyvybiškai svarbios didinant našumą, užimtumą, taigi ir potencialų euro zonos ekonomikos augimą.

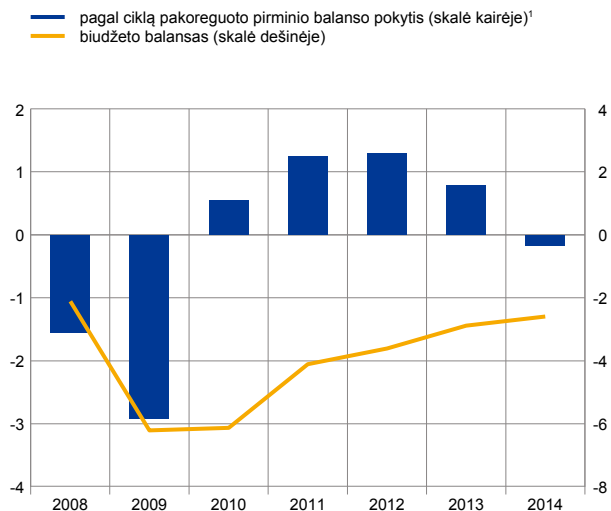
2014 m. fiskalinė konsolidacija sulėtėjo

Nors fiskalinė konsolidacija euro zonoje 2014 m. vyko toliau, jos tempas gerokai sulėtėjo, iš dalies dėl ankstesniais metais pasiektos pažangos (žr. 21 pav.). Kaip rodo

21 pav.

Biudžeto balansas ir fiskalinė padėtis

(procentais, palyginti su BVP)

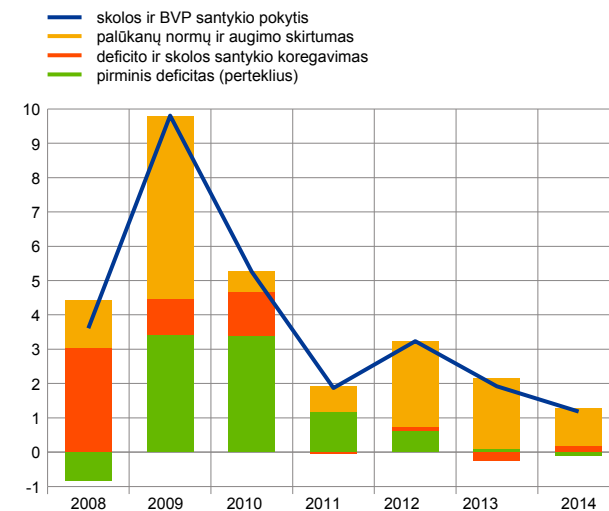

Šaltiniai: Eurostatas ir 2014 m. gruodžio mėn. Eurosistemos ekspertų makroekonominės prognozės.
1 Pagal ciklą pakoreguoto pirminio balanso pokytis, atėmus valstybės paramos finansų sektoriui poveikį biudžetui.

22 pav.

Pagrindiniai veiksniai, lėmę valdžios sektoriaus skolos pokyčius

(procentais, palyginti su BVP)

Šaltiniai: Eurostatas ir 2014 m. gruodžio mėn. Eurosistemos ekspertų makroekonominės prognozės.

2014 m. gruodžio mėn. Eurosistemos ekspertų makroekonominės prognozės, euro zonos valdžios sektoriaus fiskalinis deficitas sumažėjo nuo 2,9 % BVP (2013 m.) iki 2,6 % BVP (2014 m.)³. Tai atitinka Europos Komisijos pateiktą 2015 m. žiemos ekonominę prognozę. 2014 m. deficitas daugiausia sumažėjo dėl ciklinio veiksnio pagerėjimo, ir tai daugiausia rodė didesnes pajamas iš netiesioginių mokesčių padidėjus asmeniniam vartojimui, tačiau struktūrinis fiskalinis balansas negerėjo. Taigi fiskalinės politikos padėtis, įvertinta remiantis pagal ciklą pakoreguoto pirminio balanso pokyčiais, 2014 m. poveikio augimui iš esmės nedarė.

Euro zonos valdžios sektoriaus skola 2014 m. tebedidėjo. Kaip rodo 2014 m. gruodžio mėn. Eurosistemos ekspertų makroekonominės prognozės, 2014 m. skolos lygis pasiekė 92 % BVP ir, palyginti su 91 % BVP lygiu, buvusiu 2013 m., padidėjo. Šis padidėjimas yra susijęs su didelėmis palūkanų išlaidomis, taip pat skolą didinančiu deficito ir skolos santykio koregavimu, daugiausia susijusiu su parama finansų sektoriui. Šiuos du veiksnius tik iš dalies atsvėrė nedidelis pirminis perteklius ir didesnis ekonomikos augimas (žr. 22 pav.).

Kitas veiksnys, paaiškinantis fiskalinių duomenų pokyčius, yra perėjimas prie Europos sąskaitų sistemos 2010 (ESS 2010). Deficitui jo poveikis buvo ribotas, tačiau skolos duomenims – ryškesnis. 2013 m. visos euro zonos fiskalinio deficito ir BVP santykis sumažintas 0,2, o skolos santykis – 1,6 procentinio punkto, daugiausia dėl padidėjusio BVP. Kai kurioms euro zonos šalims – Airijai, Liuksemburgui ir Kipriui – perėjimas prie ESS 2010 turėjo akivaizdesnį poveikį⁴.

³ Į šiame skirsnyje nurodomą euro zonos bendrąjį skaičių įtraukiama Lietuva.

⁴ Žr. 2014 m. lapkričio mėn. ECB mėnesinio biuletenio interparą „The impact of the European System of Accounts 2010 on euro area macroeconomic statistics“.

Fiskalinės konsolidacijos pažanga šalyse padaryta nevienoda

Šalių mastu fiskalinės konsolidacijos pažanga padaryta akivaizdi, nes didėjo šalių, kurioms nustota taikyti perviršinio deficito procedūrą, skaičius. Pastaruosius metus pirmoji Suomija, vėliau ir Vokietija, Italija bei Latvija savo perviršinius deficitus tvariai pakoregavo. Ši teigiama tendencija vyravo ir 2014 m.: PDP buvo atšaukta Belgijai, Austrijai ir Slovakijai (joms numatytas terminas perviršiniam deficitui ištaisyti – 2013 m.), taip pat Nyderlandams – metai iki sueinant terminui. Be to, tikimasi, kad iki sueinant terminui, t. y. 2014 m., savo perviršinį deficitą pakoreguos Malta.

Reikia dėti daugiau fiskalinių pastangų

Vis dėlto 2014 m. paaiškėjo, kad keliose šalyse pastangų siekiant užtikrinti PDP reikalavimų laikymąsi dedama nepakankamai. Remiantis Europos Komisijos 2015 m. žiemos prognoze, manoma, kad kelios šalys PDP metinių tikslų 2014 m. ir vėliau gali nepasiekti, nors kai kurioms tie tikslai ir sušvelninti pratęsiant ankstesnius PDP terminus. Siekdama paskatinti laikytis Stabilumo ir augimo pakto reikalavimų, 2014 m. Europos Komisija, pasinaudojusi pagal sustiprintą ES ekonominio valdymo sistemą⁵ jai suteiktomis naujomis galiomis, 2014 m. kovo 5 d. paskelbė atskiras rekomendacijas Prancūzijai ir Slovėnijai, kuriose reikalaujama pritaikyti būtinas priemones, kad iki numatyto 2015 m. termino būtų ištaisytas perviršinis deficitas. Birželio 2 d. Komisija paskelbė mananti, kad Prancūzija į atskiras rekomendacijas reagavo visiškai, o Slovėnija – iš dalies.

Be to, 2014 m. liepos mėn. ECOFIN tarybos priimtose konkrečioms šalims skirtose fiskalinėse rekomendacijose daugelio euro zonos šalių paprašyta sugriežtinti 2014 m. biudžeto strategijas ir užtikrinti, kad 2015 m. biudžeto planai atitiktų Stabilumo ir augimo pakto reikalavimus. 2014 m. spalio viduryje euro zonos šalys, kurioms netaikoma ES ir TVF finansinės paramos programa, pateikė biudžeto planų projektus. Lapkričio 28 d. paskelbtose nuomonėse Komisija nusprendė, kad septynių šalių biudžeto planų projektai kelia riziką, kad Stabilumo ir augimo pakto nebus laikomasi. Šią grupę sudaro Prancūzija, Ispanija, Malta ir Portugalija (joms vis dar taikoma PDP), Italija, Belgija ir Austrija (joms PDP nebetaikoma nuo 2012 m. ar vėliau). 2015 m. pradžioje Komisija paskelbė išsamų pakartotinį Belgijos, Prancūzijos ir Italijos vertinimą⁶. Tik penki biudžeto projektai pripažinti kaip atitinkantys, keturi – kaip beveik atitinkantys pakto reikalavimus. Tačiau, skelbdama pakartotinį vertinimą 2015 m. vasario 27 d., Komisija vis dėlto nusprendė Prancūzijai PDP negriežtinti ir padarė išvadą, kad Italija su Belgija prevencinės dalies reikalavimus ir skolos taisyklę atitinka⁷.

Fiskalinė konsolidacija turi būti palanki ekonomikos augimui

2014 m. ekonomikai atsigauant lėtai, labai svarbu, kad atsigavimas būtų palaikomas augimui palankia fiskaline konsolidacija. Ypač tai aktualu toms šalims, kuriose nėra

⁵ Reglamento (ES) Nr. 473/2013 11 straipsnio 2 dalis (dviejų dokumentų rinkinys).

⁶ Daugiau informacijos žr. 2014 m. lapkričio 28 d. paskelbtas [Komisijos nuomonės](#).

⁷ Žr. 2015 m. vasario 27 d. paskelbtus [Komisijos pranešimus](#).

fiskalinės erdvės ir kurioms būtina dėti daugiau fiskalinių pastangų. Sumažinus neproduktyvius išlaidas, atsirastų laisvų lėšų produktyviosioms palaikyti. Vykdamas pajamų reformas, turėtų būti sprendžiamos apmokestinimo iškraipomojo poveikio ir mokesčių vengimo problemos. Daugiausia dėmesio reiktų skirti dideliems mokesčių pleištam, susidariusiems kai kuriose šalyse, mažinti. Tokiomis aplinkybėmis 2014 m. rugsėjo mėn. Euro grupė susitarė dėl bendrų principų, kuriais turėtų būti grindžiamos būsimos mokesčių reformos, rinkinio⁸.

Stabilumo ir augimo pakte numatyta pakankamai lankstumo

Kaip 2014 m. birželio mėn. susitikime patvirtino Europos Vadovų Taryba, dabartinėmis Stabilumo ir augimo pakto taisyklėmis numatyta pakankamai lankstumo dėl nepalankios ekonominės raidos ir trumpalaikių biudžeto išlaidų, susijusių su didelėmis struktūrinėmis reformomis, tokiomis kaip pensijų reforma. 2015 m. sausio 13 d. Europos Komisija paskelbė [komunikatą](#), kuriame aiškinamos ir išplečiamos galimybės lanksčiai taikyti pakto taisykles trijose pagrindinėse srityse – struktūrinių reformų, investicijų ir ciklo sąlygų⁹. Pakte numatytu lankstumu reikia naudotis atsargiai, tai kelis kartus yra pabrėžęs ECB (žr. 4 intarpą)¹⁰.

4 intarpas

Fiskalinio ir makroekonominio valdymo sistemos pokyčiai

Reaguojant į finansų ir ekonomikos krizę, 2011 ir 2013 m. ES valdymo sistema buvo stiprinama stengiantis padėti atkurti pasitikėjimą viešaisiais finansais, tuo tikslu priimtas šešių dokumentų rinkinys, Fiskalinis susitarimas ir dviejų dokumentų rinkinys. 2014 m. lapkričio mėn. Europos Komisija įvertino, kiek yra veiksmingi tam tikrų valdymo sistemos dalių pakeitimai. Daugiausia vertintas ankstesnis laikotarpis ir nustatyta, kad apskritai procedūros veikė tinkamai.

Kaip paaiškėjo, reformuota valdymo sistema buvo labai svarbi: ji prisidėjo skatinant šalis dėti pastangas, kad būtų vykdoma fiskalinė konsolidacija, leido geriau nustatyti makroekonominis disbalansus, pateikti konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas. Vis dėlto, kaip vertinime pabrėžė Europos Komisija, sistemos įgyvendinimą reikia gerinti, nes valstybių pastangos vykdyti konsolidaciją yra nevienodos ir, nustačius makroekonominis disbalansus, makroekonominio disbalanso procedūrose numatomos priemonės jiems koreguoti netaikomos tinkamai. Be to, toliau nepakankamai įgyvendinamos konkrečioms šalims skirtos rekomendacijos.

Apie fiskalinę dalį pasakytina, kad Komisija vertinime patvirtino, jog Stabilumo ir augimo paktas suveikė kaip pasitikėjimo ramstis, o sustiprinta fiskalinio valdymo sistema valstybėms narėms buvo patikimos fiskalinės politikos gairės siekiant išsaugoti fiskalinį tvarumą. Ypač svarbu, kad pakte numatytos taisyklės būtų taikomos nuosekliai. Tik taip gali būti išsaugotas pasitikėjimas nauja valdymo sistema ir veiksmingai apsaugota nuo naujų fiskalinių disbalansų. Kaip tikimasi,

⁸ Žr. [Euro grupės pareiškimą](#), paskelbtą 2014 m. rugsėjo 12 d.

⁹ Vertinimą žr. ECB ekonomikos biuletenio (2015, Nr. 1) intarpe „Flexibility within the Stability and Growth Pact“.

¹⁰ Pavyzdžiui, žr. Marijaus Dragio (Mario Draghi) kalbą „Euro zonos atsigavimas ir reformos“, 2014 m. spalio 9 d. pasakytą *Brookings Institution*.

pagrindinį vaidmenį čia turėtų atlikti nacionalinės fiskalinės tarybos, pastaraisiais metais įsteigtos daugelyje šalių, ir Fiskalinio susitarimo perkėlimas į nacionalinę teisę. Būtent tai gali padėti užtikrinti didesnę fiskalinę drausmę ir pagerinti ES numatytų fiskalinių taisyklių taikymą nacionaliniu lygmeniu (daugiau informacijos žr. 2014 m. birželio mėn. ECB mėnesinio biuletenio interpe „Fiscal councils in EU countries“).

Kalbant apie makroekonominę raidą ir ekonomikos struktūras, pasakytina, kad makroekonominio disbalanso procedūra buvo vertinga priemonė nustatant disbalansus ir jų dydį. Svarbu, kad ši procedūra būtų taikoma nuosekliau ir skaidriau, o nustačius perviršinį disbalansą, būtų visiškai panaudojama perviršinio disbalanso procedūra.

Europos Komisija paragino prie strategijos „Europa 2020“ vidurio laikotarpio peržiūros prisidėti viešosiomis konsultacijomis. Eurosistema prisidėjo ir pabrėžė, kad strategijoje „Europa 2020“ daugiausia dėmesio turėtų būti skiriama reformoms, kuriomis daromas poveikis potencialiam augimui ir kuriamos darbo vietos, tokioms kaip struktūrinės reformos darbo ir gaminių rinkose, taip pat reformoms, turinčioms poveikio verslo aplinkai. Pabrėžta ir tai, kad šių reformų įgyvendinimo sėkmė priklauso nuo visapusiško, griežto ir nuoseklaus sustiprintos ekonominio valdymo sistemos įgyvendinimo.

Kadangi struktūrinėmis reformomis siekiama ne tik šalies, bet ir visos euro zonos interesų, ilgesniu laikotarpiu ES struktūrinių reformų valdymas turi būti stiprinamas toliau, siekiant šalims padėti euro zonoje padidinti konkurencingumą, našumą, užimtumą ir atsparumą. Ateityje nuo taisyklių galėtų būti pereinama prie paaiškinamųjų nurodymų, nuo koordinavimo prie bendro sprendimų priėmimo. Esminis atskaitos taškas toliau svarstant šiuos klausimus bus Europos Komisijos pirmininko glaudžiai bendradarbiaujant su Europos Vadovų Tarybos, Euro grupės ir ECB pirmininkais parengtas pranešimas apie tolesnius žingsnius gerinant ekonomikos valdymą euro zonoje, tai matyti iš šių keturių pirmininkų paruošto ir valstybių arba vyriausybių vadovams išdalyto analitinio dokumento.

Pažanga vykdant struktūrines reformas nuo 2013 m. lėtėja

Pažanga vykdant struktūrines reformas paskutinius dvejus metus lėtėja, o tai kelia susirūpinimą, nes augimą skatinančios struktūrinės reformos yra gyvybiškai svarbios didinant našumą, užimtumą, taigi ir potencialų euro zonos ekonomikos augimą. Nors poreikis daryti pažangą vykdant struktūrines reformas įvairiose šalyse nėra vienodas ir priklauso nuo šalių disbalansų masto bei pažeidžiamumo, nelankstumas vis dar yra būdingas daugelio euro zonos šalių darbo ir gaminių rinkoms. 2011–2013 m. gana stiprus spaudimas vykdyti reformas susidarė tose šalyse, kuriose buvo įgyvendinamos finansinės paramos programos, kitose jis buvo gerokai silpnesnis, ypač 2013 m., kai reikšmingai sumažėjo finansų rinkos spaudimas programoje nedalyvaujančiose šalyse, patiriančiose įtampą. Nuo 2013 m. pabaigos reformų procesas daugelyje euro zonos šalių dar labiau lėtėjo, nes buvo baigtos vykdyti paramos programos, finansų rinkos sąlygos buvo geros, pavargta nuo reformų, būta ir su rinkimų ciklu susijusių priežasčių (žr. 4 intarpą). Nepaisant kelių teisinga

kryptimi vedančių priemonių bei strategijos, euro zonos šalys reformų įgyvendinimo tikslų nepasiekė. Kai kuriais atvejais tos priemonės iš tikrųjų vedė ne ta kryptimi, o ankstesnių reformų poveikis susilpnėjo arba pasikeitė.

Rekomendacijos dėl reformų ne visiškai įgyvendintos

2014 m. konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų įgyvendinimas ir toliau buvo gana nuviliantis. Pasak Europos Komisijos, euro zonos šalys, kuriose nevykdoma paramos programų, padarė tik ribotą pažangą įgyvendindamos rekomendacijas dėl reformų (žr. 1 lentelę). Nė viena euro zonos šalis 2014 m. neįgyvendino visų rekomendacijų. Nors kai kuriose šalyse dėta daugiau pastangų (ypač pažengė Slovėnija įgyvendindama tris iš aštuonių konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų), vis dėlto daugelio šalių buvo padaryta gana ribota pažanga, neatitinkanti tebesančio pažeidžiamumo. Dėti tolesnes pastangas vykdant reformas ir toliau svarbu visoms šalims. Ypač ryžtingų veiksmų turi imtis tos šalys, kurias Europos Komisija 2015 m. vasario mėn. įvardijo kaip turinčias perviršinį disbalansą, pavyzdžiui, Prancūzija, Italija, Portugalija, o 2014 m. – kitos euro zonos šalys, kurias Komisija taiko specialią stebėseną, pavyzdžiui, Ispanija, Airija ir Slovėnija¹¹.

Kad reformos euro zonos šalyse įgyvendinamos lėčiau, patvirtino EBPO, pateikdama 2015 m. pranešimą „Siekiant augimo“ (angl. „Going for Growth“). Kaip nustatyta, reformos vis dar neaktyviai vykdomos mažiau pažeidžiamose euro zonos šalyse

1 lentelė

Europos Komisijos atliktas 2014 m. šalims pateiktų rekomendacijų įgyvendinimo įvertinimas

Rekomendacijos dėl reformos	BE	DE	EE	ES	FR	IE	IT	LV	LT	LU	MT	NL	AT	PT	SI	SK	FI
1	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	visiškai įgyvendinta	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga
2	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga
3	reikšminga pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga
4	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga
5	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga
6	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga
7	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga
8	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga	ribota pažanga

visiškai įgyvendinta
reikšminga pažanga
tam tikra pažanga
ribota pažanga
pažangos nepadaryta

Šaltinis: Europos Komisija.

Pastaba: vertinant, kiek pažengta įgyvendinant 2014 m. konkrečioms šalims pateiktas rekomendacijas, taikomos tokios kategorijos: Pažangos nepadaryta – valstybė narė nei paskelbė, nei pritaikė priemonių, kad būtų įgyvendintos konkrečioms šalims skirtos rekomendacijos; ši kategorija taikoma ir tuo atveju, jei valstybė narė užsakė tyrimus galimoms priemonėms įvertinti. Ribota pažanga – valstybė narė paskelbė apie kai kurias priemones, kuriomis siekiama įgyvendinti konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas, tačiau šių priemonių veikiausiai nepakaks ir (arba) kyla rizika, kad jos nebus priimtos (įgyvendintos). Tam tikra pažanga – valstybė narė paskelbė ar priėmė priemones konkrečioms šalims skirtoms rekomendacijoms įgyvendinti. Šios priemonės teikia vilčių, tačiau kol kas ne visos yra įgyvendintos, kai kuriais atvejais kyla abejonių dėl jų įgyvendinimo. Reikšminga pažanga – valstybė narė priėmė priemones, dauguma jų įgyvendintos. Šiomis priemonėmis beveik įgyvendinamos konkrečioms šalims skirtos rekomendacijos. Visiškai įgyvendinta – valstybė narė priėmė ir pritaikė priemones, kuriomis tinkamai įgyvendinamos konkrečioms šalims skirtos rekomendacijos.

¹¹ Žr. *Results of in-depth reviews under Regulation (EU) No 1176/2011 on the prevention and correction of macroeconomic imbalances*, European Commission, 25 February 2015.

ir mažėja aktyvumas jas vykdant labiau pažeidžiamose euro zonos šalyse. Neryžtingumas imantis reformų sudaro priešpriešą daugelyje euro zonos šalių kylantiems dideliems iššūkiams ir struktūrinėms problemoms. Palyginti su 2008 m., tiek valstybių ir privačios skolos, tiek nedarbo lygis, ypač jaunų ar ilgalaikių bedarbių, 2014 m. buvo gerokai didesnis. Investicijų dalis, palyginti su BVP, ir toliau prasta, o ilgalaikės potencialaus augimo perspektyvos 2014 m. gerokai prastesnės nei prieš šešerius metus. Didesnė skola ir prastesnės augimo perspektyvos rodo, kad per priimtina laiką absorbuoti užimtumo nuostolius, ryžtingai nesiimant reformų, būtų didžiulis iššūkis.

Nuo 2014 m. įgyvendinti patikimas ir ryžtingas struktūrinės reformas, kuriomis būtų skatinamas augimas, tampa gyvybiškai svarbu

Kalbant apie ateitį, pasakytina, kad, siekiant išspręsti ir 2014 m. kilusias svarbiausias struktūrinės problemas, imtis patikimų ir ryžtingų augimą skatinančių reformų tampa svarbiau nei bet kada anksčiau¹². Raginant dėti daugiau pastangų įgyvendinant reformas, raginama siekti spartesnio tvaraus augimo. Reformų imtis būtina, kad būtų sumažintas nedarbo lygis, palaikomas skolos tvarumas. Kalbant apie reformų eiliškumą, pažymėtina, kad ypač skubiomis reikėtų laikyti tas priemones, kuriomis būtų didinamas numatomas potencialus augimas ir pasitikėjimas, pirmiausia gaminių rinkų ir pagrindinių sąlygų reformas. Išskirtinį dėmesį reikėtų skirti reformoms, kuriomis būtų ryžtingai sprendžiamos vis dar labai didelės problemos, susijusios su pagrindinėmis ir verslo aplinkos sąlygomis, taip pat tokiais sritimis kaip viešasis (ir mokesčių) administravimas, teismų sistemos, per didelis atlygis apsaugotuose nuo konkurencijos sektoriuose, darbo rinkos iškraipymai, kaip pavyzdžiui, nominalusis nelankstumas (pvz., ribotas darbo užmokesčio koregavimas) ar realusis nelankstumas (pvz., segmentacija).

Daug kliūčių tebekyla verslo aplinkoje, pavyzdžiui, biurokratizmas, trukdantis efektyviai paskirstyti išteklius ir neleidžiantis sparčiau atsigausti privačioms investicijoms. Privatų investavimą taip pat stabdo nepakankamos bendrovių skolos restruktūrizavimo priemonės bei nemokumo įstatymai. Nors 2014 m. kai kurios šalys tam tikrą pažangą padarė, tačiau šioje srityje ir toliau turi būti įgyvendinamos politikos priemonės, kuriomis būtų siekiama palengvinti įmonių (ir namų ūkių) finansinio įsiskolinimo mažinimo procesą. Vis dar labai sunku įgyvendinti priemones, susijusias su konkurencijos didinimu nuo jos apsaugotuose paslaugų sektoriuose; kad padidėtų konkurencija ir į šias rinkas patektų naujų, dažnai našesnių bei pažangesnių įmonių, daugelis šalių turi imtis aktyvių politinių veiksmų. Jei reformos bus patikimos ir neatidėliojamos, jų teigiamas poveikis pasitikėjimui, investicijoms, darbo vietų kūrimui ir ekonomikos augimui bus daug didesnis nei bet koks galintis susidaryti neigiamas poveikis, susijęs su trumpalaikiu kainas mažinančiu spaudimu. Šiuo metu nėra jokių patikimų įrodymų, kad dėl reformų būtų patiriama didelių trumpalaikių išlaidų¹³.

¹² Žr. *Benoît Coeuré*, „Structural reforms: learning the right lessons from the crisis“, pagrindinis pranešimas ekonomikos konferencijoje, *Latvijas Banka*, Rīga, 2014 m. spalio 17 d.

¹³ Žr. „Structural reforms at the zero lower bound“, *Quarterly Report on the Euro Area*, Vol. 13, No 3, *European Commission*, 2014.

Krizė akivaizdžiai parodė, kad augimui skatinti kitokių alternatyvų kaip struktūrinės reformos nėra, o sunkių sprendimų atidėliojimas vėliau tik padidins koregavimo kainą. Nuosekli, išsami ir patikima reformų strategija yra gyvybiškai svarbu ne tik maksimaliai didinant ilgalaikę reformų naudą, bet ir teisingai pasidalijant koregavimo našta.

2

Priemonių rinkinio išplėtimas: pinigų politika pasiekus pagrindinių ECB palūkanų normų faktišką apatinę ribą

Dėl mažėjančios infliacijos perspektyvos ir silpno ekonomikos augimo Eurosistema nusprendė nuo 2014 m. birželio mėn. taikyti nemažai svarbių papildomų pinigų politikos priemonių.

2014 m. pradėtą taikyti priemonių paketą sudarė trys pagrindiniai elementai: pagrindinių ECB palūkanų normų mažinimas iki faktiškos apatinės ribos; tikslinės ilgesnės trukmės refinansavimo operacijos (TITRO); dvi privačiojo sektoriaus turto pirkimo programos. Šiuo paketu siekiama atkurti įprastą pinigų politikos poveikį ir toliau vykdyti skatinamąją pinigų politiką, taip padidinant skolinimą realiajam ekonomikos sektoriui ir euro zonos atsigavimo tempą tam, kad būtų užtikrintas kainų stabilumas vidutiniu laikotarpiu.

Dėl 2014 m. pradėtų taikyti priemonių toliau sparčiai švelnėjo pinigų politikos pozicija, o likvidumo didinimo vykdant TITRO ir turto pirkimo programas apimtis vėlesniais ketvirčiais turėjo išaugti iki numatytos apimties. Esant tokioms aplinkybėms Valdančioji taryba pranešė apie savo ketinimą smarkiai padidinti Eurosistemos balansą, kad būtų užtikrintas pakankamas pinigų politikos paskatų veikimas, kurio reikia metinei infliacijai pagal SVKI kilstelėti tiek, kad ji priartėtų prie 2 %, bet neviršytų šio lygio. Be to, Valdančioji taryba vieningai patvirtino ryžtą pagal savo mandatą naudoti papildomas netradicines priemones, jei toliau tektų spręsti problemas, susijusias su užtrukusiu mažos infliacijos laikotarpiu.

Patvirtindama savo žodžius, Valdančioji taryba 2015 m. pradžioje iš naujo atliko kruopštų iki šiol buvusių kainų pokyčių ir pinigų politikos paskatų įvertinimą. Konstatuota, kad infliacijos perspektyva vidutiniu laikotarpiu sumažėjo ir kad nuo 2014 m. birželio mėn. pradėtos taikyti pinigų politikos priemonės užtikrino patenkinamą likvidumo didinimo poveikį privačiojo sektoriaus skolinimosi kainoms, tačiau pakankama likvidumo apimtis nebuvo pasiekta. Valdančioji taryba nusprendė, jog skatinamoji pinigų politika yra taikoma nepakankamai, kad galima būtų adekvačiai kovoti su rizika, keliama per ilgai užtrukusio žemos infliacijos laikotarpio. Todėl 2015 m. sausio 22 d. įvykusiame posėdyje Valdančioji taryba nusprendė inicijuoti išplėstinę turto pirkimo programą ir pakeisti šešių paskutinių TITRO kainodarą¹⁴.

2.1 Dėl pinigų politikos aplinkybių ECB turėjo imtis ryžtingų veiksmų

2014 m. Eurosistemos pinigų politika buvo įgyvendinama sudėtingomis aplinkybėmis, kurioms būdingas vangus ekonomikos atsigavimas, nuolat mažėjanti infliacija, lėta pinigų ir kredito raida, vis dar blogai veikiantis pinigų politikos poveikio mechanizmas.

Kaip aprašyta 1 skyriaus 1 skirsnyje, 2013 m. antrąjį pusmetį vykęs laipsniškas ekonomikos atsigavimas tęsėsi ir 2014 m. pradžioje. Tačiau apie 2014 m. vidurį euro zonoje pasirodė ženklų, rodančių atsigavimo lėtėjimą, kurį lėmė maža vidaus

¹⁴ Daugiau informacijos žr. Ekonomikos biuletenio (ECB, 2015 m., Nr. 1) straipsnyje „The Governing Council's expanded asset purchase programme“.

paklausa, geopolitinė įtampa ir nepakankamas struktūrinių reformų įgyvendinimas kai kuriose euro zonos šalyse – visa tai darė neigiamą poveikį ekonominėms sąlygoms. Tokį silpną atsigavimą lėmė ne tik tam tikri laikini veiksniai, atsirandantys dėl koregavimo pagal kalendorių ir oro sąlygų, bet ir didžiulis nedarbas bei vangus investuotojų elgesys. 2014 m. realusis BVP padidėjo 0,9 %.

Kaip rašyta anksčiau, bendrosios infliacijos lygis buvo žemas, o per metus jis dar sumažėjo – 2014 m. vidutinė metinė infliacija pagal SVKI buvo 0,4 %. Infliaciją pagal SVKI daugiausia veikė energijos išteklių ir maisto kainų pokyčiai, o per pirmuosius metų mėnesius jai poveikį darė ir tuometinis bei ankstesnis valiutų kurso kilimas. Be to, infliacija pagal SVKI, neįskaitant energijos ir maisto, buvo nedidelė, o tai rodo mažą bendrąją visuminę paklausą. Nuolat maža infliacija ir sparčiai mažėjančios energijos išteklių kainos veikė infliacijos lūkesčius. Augimą slopinantis poveikis buvo ypač didelis trumpalaikiams infliacijos lūkesčiams, kurie mažėjo kartu su bendrąja infliacija. Nuo 2014 m. vasaros pastebimai pradėjo mažėti ir vidutinės trukmės bei ilgalaikiai infliacijos lūkesčiai.

Kaip pastebėta anksčiau, 2014 m. euro zonos pinigų ir kredito raida vis dar buvo lėta, nors vėliau tais metais abiejose srityse galima buvo pastebėti atsigavimo ženklų. P3 augimą palaikė spartesnis P1 didėjimas, susijęs su tuo, kad esant mažoms palūkanoms pirmenybė buvo teikiama likvidumui, tačiau lėtas ekonominės plėtros tempas riboja pinigų raidą.

Nepaisant pasirodžiusių pirmųjų pokyčių, susijusių su visuotinai gerėjančiomis euro zonos PFĮ skolinimosi sąlygomis, ženklų, kreditavimo pokyčiai buvo nedideli. Kadangi neigiami kreditų ne finansų bendrovėms srautai vis dar gerokai viršijo teigiamus kreditų namų ūkiams srautus, sumažėjo skolinimo namų ūkiams apimtis. Kredito teikimo namų ūkiams ir įmonėms sąlygos tebebuvo griežtos, ypač kai kuriose euro zonos šalyse, nes finansinių sąlygų gerėjimas ir visų pirma ankstesnės pinigų politikos paskatos privačiojo sektoriaus skolinimosi kainoms darė tik dalinį poveikį. Dėl šios priežasties bankų paskolų palūkanų normos mažiau reagavo į politikos pokyčius ir vis dar buvo didelės, nepaisant ECB vykdomos skatinamosios pinigų politikos pozicijos. Kai kuriose šalyse dėl griežtų skolinimosi sąlygų mažėjo visuminė paklausa, o tai buvo dar vienas veiksnys, skatinęs ekonomikos vangumą. Lėta kreditavimo raida kaustė atsigavimą euro zonoje, mažindama vidutinės trukmės infliacijos perspektyvą.

Pasitikėjimas finansų rinkose per metus išaugo, tačiau retkarčiais buvo stebimi jo svyravimo epizodai. Nepaisant mažėjančio finansų rinkų susiskaidymo, jis vis dar buvo didelis. Dėl šios priežasties atskirose euro zonos šalyse namų ūkių ir įmonių finansavimo sąlygos gerokai skyrėsi. Ir vis dėlto ECB pradėtos taikyti pinigų politikos priemonės suteikė galimybę sušvelninti bankų skolinimo reikalavimus. Tikimasi, kad tolesnį bankų skolinimo sąlygų gerėjimą ir bankų noro skolinti didėjimą paskatins išsamus ECB vertinimas, kuris buvo baigtas spalio mėn., ir su tuo susijęs bankų balansų stiprėjimas bei pagerėjusi prieiga prie finansavimo rinkoje skolintomis lėšomis.

Įvertinusi prastėjančią infliacijos perspektyvą, silpną augimą, lėtą pinigų ir kredito raidą bei vis dar stringantį pinigų politikos poveikio perdavimo mechanizmą, Valdancioji taryba nusprendė nuo 2014 m. birželio mėn. inicijuoti išsamų priemonių

paketą. Šiuo paketu siekiama pagerinti pinigų politikos poveikį ir tęsti skatinamosios pinigų politikos įgyvendinimą. Visų pirma vidutinės skolinimosi kainos namų ūkiams ir įmonėms būtų mažinamos tiek, kad atitiktų numatytą pinigų politikos poziciją, ir būtų naudojamos skolinimą realiajai ekonomikai skatinančios priemonės. Skolinimosi kainos turėtų atitikti nurodytąsias Valdančiosios tarybos ateities gairėse dėl ECB palūkanų normų, nes tik taip prisidėtų prie kainų stabilumo užtikrinimo vidutiniu laikotarpiu.

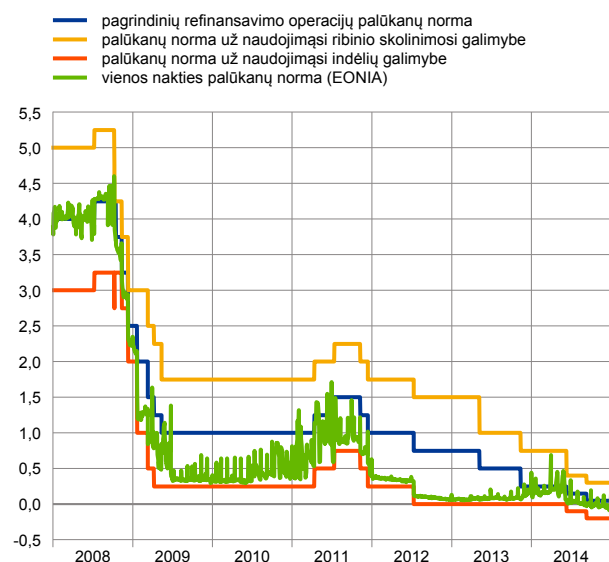
2.2 Birželio–spalio mėn. pinigų politikos paketas

Birželio–spalio mėn. pradėtą taikyti priemonių paketą sudarė trys pagrindiniai elementai: pagrindinių ECB palūkanų normų mažinimas iki faktiškos apatinės ribos; TITRO; dvi privačiojo sektoriaus turto pirkimo programos.

Buvo planuojama, kad šios priemonės labai paveiks euro zonos namų ūkių ir įmonių kreditavimo sąlygas. Jomis taip pat buvo siekiama padėti įtvirtinti vidutinės ir ilgalaikės trukmės infliacijos lūkesčius, kad jie atitiktų Valdančiosios tarybos nustatytą kainų stabilumo tikslą. Be to, šios priemonės buvo susijusios su didėjančiais pinigų politikos ciklo skirtumais pagrindinėse išsivysčiusiose ekonomikos šalyse.

23 pav. ECB palūkanų normos ir vienos nakties palūkanų norma

(metinės palūkanos, procentais; dienos duomenys)

Šaltiniai: ECB ir Thomson Reuters.

Pagrindinės ECB palūkanų normos pasiekė faktišką apatinę ribą

Pagrindinės ECB palūkanų normos buvo sumažintos iki faktiškos apatinės ribos. Eurosistemos pagrindinių refinansavimo operacijų (PRO) palūkanų norma ir palūkanų norma už naudojimąsi indėlių galimybe buvo sumažintos iš viso 20 bazinių punktų dviem etapais, atitinkamai iki 0,05 % ir –0,20 %, o ribinio skolinimosi galimybių palūkanų norma buvo mažinama iš viso 45 baziniais punktais dviem etapais iki 0,30 % (žr. 23 pav.). Pinigų politikos palūkanų normų mažinimas buvo numatytas Valdančiosios tarybos ateities gairėse¹⁵.

Neigiama palūkanų norma už naudojimąsi indėlių galimybe sustiprino PRO palūkanų normos mažėjimo poveikį ir padėjo išsaugoti norimo dydžio palūkanų normų intervalą, paskatindama bankus prekiauti tarpbankinėje rinkoje, o tai – pagrindinė sąlyga sėkmingai rinkos veiklai, rinkos diktuojamoms kainoms sužinoti ir drausmei rinkoje užtikrinti. Todėl palūkanų

mažinimas padarė didžiulį poveikį neatidėliotinoms ir išankstinėms pinigų rinkos palūkanų normoms, nors itin trumpalaikių pinigų rinkų apyvarta beveik nesikeitė.

¹⁵ Daugiau detalių pateikta 2013 m. liepos mėn. ECB mėnesinio biuletenio straipsnyje „The Governing Council's forward guidance on the key ECB interest rates“.

Sprendimo taikyti neigiamas indėlių palūkanų normas įgyvendinimas vyko sklandžiai, nors teko pakoreguoti atlygį už kai kuriuos Eurosistemos balansus, nes kitu atveju turimų lėšų perkėlimas iš vienos sąskaitos į kitą galėjo pakenkti neigiamų palūkanų normų politikai. Kaip nurodyta [2014 m. birželio 5 d. spaudos pranešime](#), ECB visų pirma patikino, kad neigiamos palūkanų normos yra taikomos ir atsargų vidurkiui, viršijančiam minimalius privalomųjų atsargų reikalavimus, ir kai kuriems kitiems Eurosistemoje laikomiems indėliams.

Tikslinės ilgesnės trukmės refinansavimo operacijos užtikrina geresnę prieigą prie kredito

[2014 m. birželio 5 d. paskelbta](#) apie ketinimą atlikti tam tikrą skaičių TITRO, skirtų bankų skolinimui euro zonos ne finansų privačiajam sektoriui padidinti. Naudojant TITRO visiems bankams, vykdančioms jų paskoloms realiajai ekonomikai taikomus tam tikrus kriterijus, atsiranda galimybė patraukliomis sąlygomis gauti ilgalaikį finansavimą net iki 4 metų. Šios priemonės pasirinkimas buvo susijęs su euro zonos ekonomikos finansavimo (dažniausiai per bankus) struktūra ir vangia bankų skolinimo veikla, stabdančia ekonomikos atsigavimą. TITRO, suteikiančios paskatas skolinti realiajai ekonomikai, buvo skirtos pinigų politikos poveikiui didinti. Pagerėjusios bankų finansavimo sąlygos turėtų prisidėti prie kreditavimo sąlygų švelninimo ir kreditų kūrimo skatinimo.

Pagrindinis TITRO ypatumas yra tas, kad sumą, kurią bankas gali skolintis, lemia jo skolinimo veikla. Bankai galėjo pasiskolinti pradinę sumą, lygią 7 % visos 2014 m. balandžio 30 d. jų suteiktų paskolų euro zonos ne finansų privačiajam sektoriui sumos, išskyrus būsto paskolas namų ūkiams. Bankai turėjo galimybę pasiskolinti pradinę sumą per dvi operacijas, įvykdytas 2014 m. rugsėjo ir gruodžio mėn.

Vėliau, nuo 2015 m. kovo mėn. iki 2016 m. birželio mėn., visos sandorių šalys galės skolintis papildomai per kitas TITRO – tai priklausys nuo jų skolinimo veiklos (pripažintos tinkama), viršijančios konkrečiam bankui nustatytą ribinę sumą, raidos¹⁶. Kuo daugiau bankas bus paskolinęs viršydamas ribinę sumą, tuo daugiau jam bus leista pasiskolinti. Ši paskata didėja naudojant multiplikatorių, tad bankai gali skolintis tris kartus didesnę sumą už jų grynojo skolinimo ir ribinės sumos skirtumą (teigiamą).

TITRO palūkanų norma fiksuojama kiekvienos operacijos laikotarpiu. Pirmųjų dviejų TITRO palūkanų norma buvo lygi Eurosistemos PRO palūkanų normai, galiojusiai siūlymo priėmimo metu, pridėjus fiksuoto, 10 bazinių punktų dydžio skirtumą. Norėdama palaikyti šių operacijų veiksmingumą, 2015 m. sausio mėn. Valdančioji taryba nusprendė panaikinti fiksuoto, 10 bazinių punktų dydžio skirtumą apskaičiuojant TITRO, kurios bus vykdomos nuo 2015 m. kovo mėn. iki 2016 m.

¹⁶ Ribinės sumos nustatomos įvertinus kiekvienos sandorio šalies grynojo skolinimo apimtį euro zonos ne finansų privačiajam sektoriui, išskyrus būsto paskolas namų ūkiams, įregistruotas per 12 mėn. laikotarpį iki 2014 m. balandžio 30 d. Valdančioji taryba nusprendė, kad bankams, kurių grynasis skolinimas (pripažintas tinkamu) per 12 mėn. laikotarpį iki 2014 m. balandžio 30 d. buvo teigiamas, ribinė suma visada turi būti lygi nuliui, o bankams, kurių grynasis skolinimas (pripažintas tinkamu) per 12 mėn. laikotarpį iki 2014 m. balandžio 30 d. buvo neigiamas, ribinė suma bus tokia: grynojo skolinimo vidurkis per 12 mėn. laikotarpį iki 2014 m. balandžio 30 d. bus taikomas ir 12 mėn. laikotarpiui iki 2015 m. balandžio 30 d., o dar kitam 12 mėn. laikotarpiui nuo 2015 m. balandžio 30 d. iki 2016 m. balandžio 30 d. ji bus lygi nuliui.

birželio mėn., palūkanų normas. Siekiant užtikrinti, kad bankams pasiūlytos lėšos būtų naudojamos skolinimo apimčių augimui skatinti, bet kuri sandorių šalis, nevykdanti tam tikrų sąlygų dėl jos grynojo skolinimo realiajai ekonomikai, pasiskolintą sumą turės gražinti 2016 m. rugsėjo mėn., dvejais metais anksčiau laiko. Visų šių TITRO terminas sueis 2018 m. rugsėjo mėn.

Mažų ilgalaikio refinansavimo palūkanų normų ir teigiamų skolinimo paskatų (kaip ir neigiamų pasekmių dėl neskolinimo) derinys turėtų paskatinti paskolų pasiūlos augimą ir paskolų palūkanų normų mažėjimą. Todėl TITRO yra skirtos palankių skolinimo sąlygų, susijusių su ECB palūkanų normų sprendimais, perkėlimui paskolų gavėjams privačiajame sektoriuje skatinti.

Per pirmąsias dvi operacijas bendra pasirašyta suma buvo 212,4 mlrd. eurų (rugsėjo mėn. – 82,6 mlrd., o gruodžio – 129,8 mlrd. eurų). Šiose operacijose dalyvavo 469 sandorių šalys. Bankams, kuriuos domino dalyvavimas, bet kurie neturėjo tinkamos paskolų knygos, buvo leista kooperuotis su kitais bankais, kurie tokias paskolų knygas turėjo, ir sudaryti TITRO grupes. Taip per operacijas paskirstytos lėšos faktiškai pasiekė 1 223 kredito įstaigas. Apskritai operacijose dalyvavo sandorių šalys iš visos euro zonos¹⁷.

Kiekvienos sandorio šalies skolinimosi suma per pirmąsias dvi operacijas buvo apskaičiuota iš anksto pagal sandorių šalių pateiktą informaciją apie 2014 m. balandžio mėn. jų paskolų knygose buvusią tinkamų paskolų sumą. Bankai pateikė šablonus, konkrečiai nurodydami savo tinkamų paskolų sumą, pagal kurią pradinė suma buvo padidinta iki 266,5 mlrd. eurų. Teoriškai apskaičiuota suma, kuri galėjo būti paskirstyta, jei šablonus būtų pateikę visi tinkamų paskolų turintys bankai, buvo maždaug 385 mlrd. eurų.

Bankams TITRO turėjo daug patrauklių bruožų. Pirmą, į operacijas įtrauktos paskatos dėl kainos ir termino daugeliui atrodė palankesnės už rinkos sąlygas. 2014 m. TITRO lėšų visų pirma buvo galima gauti už galiojančią PRO palūkanų normą, kuri yra 5 baziniai punktai ir dar 10 bazinių punktų marža. Antrosios TITRO atsiskaitymo dieną per abi operacijas priimtas pasiūlymas lėmė, kad Eurosistemos refinansavimo operacijų, kurių terminas nepasibaigęs, vidutinė trukmė pailgėjo beveik iki pusantrų metų (TITRO lėšos yra laikomos ketverius metus). Prieš pirmąją TITRO ji buvo ruputį trumpesnė nei 4 mėn. 2014 m. pabaigoje vidutinė šių operacijų trukmė buvo šiek tiek trumpesnė – 1 m. 4 mėn. Antra, pasak bankų, kurie mažiau domėjosi dalyvavimu dėl jiems ir taip palankių finansavimo aplinkybių, teigė, kad toks dalyvavimas pagerintų jų įvaizdį, nes atrodytų, jog jie siekia remti realiąją ekonomiką. Trečia, pasinaudodami pigesniu finansavimu bankai galėtų pagerinti skolinimo sąlygas ir taip padidinti savo konkurencingumą paskolų rinkoje.

Dėl TITRO sąlygos finansų rinkose pagerėjo, o dėl operacijų, kurios bus vykdomos nuo 2015 m. kovo mėn. iki 2016 m. birželio mėn., toliau švelnės pinigų politikos pozicija, didės kreditavimo apimtis.

¹⁷ Diskusijos apie pirmosios TITRO rezultatus pateiktos 2014 m. spalio mėn. ECB mėnesinio biuletenio straipsnyje „The targeted longer-term refinancing operation of September 2014“.

Privačiojo sektoriaus turto pirkimo programų tikslas: palengvinti ekonomikos kreditavimo sąlygas

Dvi privačiojo sektoriaus turto pirkimo programos – turtu užtikrintų vertybinių popierių pirkimo programa (TUVPPP) ir naujoji padengtų obligacijų pirkimo programa (POPP3) – yra skirtos intervencijai rinkose, kuriose poveikis euro zonos ne finansų privačiojo sektoriaus skolinimosi sąlygoms yra didelis, atrankos būdu atlikti. Kartu su TITRO šios programos padeda spręsti problemas, susijusias su silpno kreditavimo sąlygomis, ir gerinti pinigų politikos poveikio mechanizmo veikimą.

Vykdydama TUVPPP Eurosistema pradėjo pirkti paprastus ir skaidrius turtu užtikrintus vertybinius popierius (TUVP), kai užtikrinamąjį turtą sudaro pretenzijos euro zonos ne finansų privačiajam sektoriui. O vykdydama POPP3 Eurosistema pradėjo pirkti euro zonoje reziduojančių PFĮ išleistas padengtas obligacijas eurais. Valdančioji taryba paskelbė planuojanti, kad šios dvi turto pirkimo programos bus vykdomos ne trumpiau kaip dvejus metus.

Sprendimas pirkti paprastus ir skaidrius TUVP yra susijęs su šios rinkos gebėjimu išjudinti ekonomikai reikalingus naujus kredito srautus. Visų pirma egzistuoja labai tvirtas ryšys tarp palūkanų normų, taikomų prekiaujant TUVP, skirtumų ir paskolų palūkanų normų, kurias bankai taiko pagrindiniams kreditams. Dėl vis dar silpnos Europos TUVP rinkos intervencijų, kuriomis siekiama pakeisti rinkų raidą, potencialas yra didelis. Dėl Eurosistemos vykdomų pirkimų gerėja TITRO poveikio rezultatai, t. y. mažesnė finansavimo kaina bankams tampa mažesne finansavimo kaina euro zonos namų ūkiams ir įmonėms. Mažinant TUVP pajamingumą skirtumus bankams sukuriama galimybė sudaryti arbitražinius sandorius, o tai skatina juos kurti TUVP ir taip didinti paskolų paklausą, dėl kurios mažėja paskolų palūkanų normos.

Paminėtina, kad vertybinius popierius išleidžiančio banko balanse tarp padengtų obligacijų, viena vertus, ir jas užtikrinančių paskolų, kita vertus, yra labai glaudus ryšys. Kai didinamos padengtų obligacijų kainos, tikimasi, kad bankai į rinkos iniciatyvą reaguos sukurdami daugiau paklausių padengtų vertybinių popierių ir todėl padidės jiems užtikrinti naudojamų paskolų skaičius. Taigi POPP3 dar labiau didina TITRO ir TUVP pirkimo programų daromą poveikį. Padengtų obligacijų rinkoje vienakryptės intervencijos sustiprino poveikio perdavimą portfelių perbalansavimo kanalu. Dėl kartu naudojamų vienakrypčių operacijų padidėjęs likvidumas paskatino investavimo struktūros diversifikavimą, todėl daug kur finansavimo sąlygos sušvelnėjo.

Turto pirkimo programos vykdomos visu pajėgumu

2014 m. lapkričio 21 d. vykdydama TUVPPP Eurosistema pradėjo pirkimus, ir iki metų pabaigos programos reikalavimus atitinkančių vertybinių popierių buvo nupirkta už 1,7 mlrd. eurų (žr. 2 lentelę). Pirkimų apimtį lemia nemažai veiksnių, įskaitant bendrą rinkos dydį ir jos raidą, taip pat siekis apriboti privačių investuotojų išstūmimą iš rinkos. 2014 m. sąlyginai nedidelė pirkimo apimtis buvo taip pat susijusi su tuo, kad pirkimas prasidėjo likus labai nedaug laiko iki įprasto rinkos aktyvumo sumažėjimo dėl švenčių gruodžio mėn. Tačiau, paskelbus apie TUVPPP ir jos įgyvendinimą,

TUVP pajamingumų skirtumai pastebimai sumažėjo; kainų koregavimas buvo itin ryškus tuose rinkos segmentuose, kuriuose Eurosisistema atliko tiesioginę intervenciją.

Įvertinusi tai, kad euro zonos TUVP rinka yra nevienalytė ir plati, Valdančioji taryba nusprendė, kad TUVPPP veiksmingumui iki maksimumo padidinti reikėtų keturių išorinių turto valdytojų, kurie dėl skirtingos specializacijos ir patirties galėtų vienas kitą papildyti. 2014 m. gruodžio mėn. *Banque de France* ėmėsi vidaus turto valdytojo vaidmens ir kartu su išorės turto valdytojais pradėjo pirkti TUVP. Paskirtasis turto valdytojas, vadovaudamasis Eurosisistemas nurodymais ir jos vardu, turi vykdyti TUVP pirkimo sandorius, o pastaroji prieš patvirtinant sandorį turi patikrinti kainas ir atlikti išsamų sandorio įvertinimą. Skirtinguose tinkamais pripažintų euro zonos TUVP segmentuose pirkimus skirtingiems turto valdytojams, atsižvelgdamas į jų specializaciją ir sritį, paskirsto ECB. Baigusi kurti savo techninius gebėjimus ir sukaupusi patirtį Eurosisistema ketina perimti TUVPPP įgyvendinimą iš išorinių turto valdytojų.

2 lentelė

Visi pirkimai pagal TUVPPP ir POPP3 2014 m.

(mlrd. eurų, procentais)

	Visa suma, už kurią atsiskaityta 2014 m.	antrinėje rinkoje	pirminėje rinkoje
TUVPPP	1,7	90	10
POPP3	29,6	82	18

Šaltinis: ECB.

2014 m. spalio 20 d. Eurosisistema pradėjo vykdyti pirkimus pagal POPP3, ir iki metų pabaigos apskaitinė obligacijų, už kurias buvo atsiskaityta, vertė sudarė 29,6 mlrd. eurų (žr. 2 lentelę). POPP3 pradžia buvo sklandi ir tvarkinga. Pirkimai vyko įvairiose šalyse, buvo laikomasi nustatyto kiekio. Visa Eurosisistema vykdo pirkimus, bet efektyvumo tikslais taikoma tam tikra specializacija. Kaip ir POPP bei POPP2 atvejais,

vertybinius popierius, įsigytus pagal POPP3, galima skolinti. Paskelbus apie POPP3 ir jos įgyvendinimą (kaip ir TUVPPP atveju), pastebimai sumažėjo atitinkamo turto pajamingumų skirtumai.

Pagal abi programas pirkimai vykdomi pirminėje ir antrinėje rinkose. 2014 m. pirminėje rinkoje nupirkta 18 % padengtų obligacijų ir 10 % TUVP.

Teigiamas POPP3 ir TUVPPP poveikis atitinkamoms rinkoms tapo itin pastebimas iš karto po rugsėjo 4 d., kai apie jas buvo paskelbta, ir spalio 2 d., kai buvo pateikta išsami techninė informacija apie jų vykdymą, nes labai sumažėjo kredito kainų skirtumai, ypač vertybinių popierių pajamingumo skirtumai jurisdikcijose, kuriose buvo itin nepalankios sąlygos. Pradėjus vykdyti faktinius pirkimus, kredito kainų skirtumai dar šiek tiek mažėjo, nors pajamingumų skirtumai beveik nesikeitė. Metams baigiantis dėl santykinai mažų pajamingumo skirtumų padengtų obligacijų paklausa tarp investuotojų sumažėjo, todėl šiek tiek padidėjo kredito kainų skirtumai.

Kiekvienos programos atitinkami likučiai, sumos, už kurias kiekvieną savaitę atsiskaitoma, ir išpirkimas yra atskirai pateikti ECB svetainėje, o komentarus apie tai galima pasiskaityti Eurosisistemas [savaitiniuose finansiniuose pranešimuose](#). Be to, savo svetainėje ECB spausdina informaciją apie kiekvieną mėnesį pirkimų pagal POPP3 programą pasiskirstymą pirminėje ir antrinėje rinkose.

Pirkimo programoms tinkamas turtas

Kalbant apie pirkimui tinkamą turtą, pažymėtina, kad visų pirma vadovaujamasi Eurosisistemas įkaito sistema, pagal kurią su tam tikromis korekcijomis įvertinamas

skirtumas tarp turto priėmimo kaip užtikrinimo priemonės ir turto pirkimo sudarant vienakryptį sandorį. Norint pasiekti, kad į programas būtų įtraukiamas turtas iš visos euro zonos, Graikijos ir Kipro TUVP ir padengtos obligacijoms, kurios kol kas nepriimamos kaip pinigų politikos operacijoms tinkama užtikrinimo priemonė, taikomos specialios taisyklės, kuriose numatytos riziką mažinančios priemonės¹⁸.

POPP3 atveju padengtos obligacijos turi atitikti tam tikrus kriterijus, kad būtų priimamos kaip užtikrinimo priemonė, ir kitus reikalavimus, išdėstytus Sprendimo ECB/2014/40 2 straipsnyje. Subjektams, kuriems sustabdyta operacijų su Eurosystema vykdymo galimybė, viso sustabdymo laikotarpiu taip pat neleidžiama dalyvauti vykdant pirkimus pagal POPPP3 programą. Apribojimai taikomi ir atskirų TUVP turėjimui.

TUVPPP atveju vertybiniais popieriais taikomi papildomi reikalavimai, išsamiai išdėstyti Sprendimo ECB/2014/45 2 straipsnyje. Be to, prieš pirkdamas bet kokius TUVP, ECB nuolat atlieka tokių TUVP kredito rizikos vertinimą ir išsamų patikrinimą. Apribojimai taikomi ir atskirų TUVP turėjimui.

2.3 ECB refinansavimo operacijos ir likvidumo pokyčiai

Eurosystema toliau siūlė pasinaudoti gausiu likvidumu taikant visos sumos paskirstymo procedūrą per reguliariai vykdomas refinansavimo operacijas, t. y. per pagrindines refinansavimo operacijas (PRO) ir 3 mėn. ilgesnės trukmės refinansavimo operacijas (ITRO). Todėl nuo 2008 m. refinansavimo operacijų, kurių terminas nepasibaigęs, dydis buvo nustatomas pagal Eurosystemos likvidumo paklausą tarp sutarties šalių. Siekdama patenkinti centrinio banko likvidumo paklausą bankų sektoriuje, Valdancioji taryba nusprendė bent iki 2016 m. gruodžio mėn. pratęsti visos sumos paskirstymą per PRO ir ITRO, kaip birželio mėn. politikos priemonių paketo dalį.

Bankai toliau intensyviai naudojami per dvi 3 m. ITRO paskirstytų sumų grąžinimo galimybę, todėl 2014 m. bendra grąžinta suma buvo 334 mlrd. eurų, t. y. kiekvieną savaitę po 6,7 mlrd. eurų. Esant bendram gana stabiliam likvidumo poreikiui tiksliausia šio termino prasme, t. y. taip, kaip apibrėžta privalomųjų atsargų reikalavimuose ir autonominiuose veiksmuose¹⁹, 2014 m. dėl grąžinimo operacijų pamažu, bet smarkiai mažėjo likvidumo perteklius ir Eurosystemos balansas (žr. 24 pav.). Grąžinimą skatino įvairios priežastys, įskaitant pagerėjusią prieigą prie finansavimo rinkų ir stabilesnių finansavimo šaltinių, tendenciją mažinti dėl atsargumo laikomą privalomųjų atsargų perteklių, balansų koregavimą ir įsiskolinimo mažinimą. Grąžinimą taip pat galėjo skatinti reguliuojamosios finansavimo vertės mažėjimas po to, kai 3 m. ITRO terminas sutrumpėjo ir nebesiekė vienu metų. Galiausiai grąžinimą skatino faktas, kad bankai, norėdami aktyviau valdyti likvidumą, nukreipė savo dėmesį į trumpesnės trukmės Eurosystemos operacijas arba į TITRO.

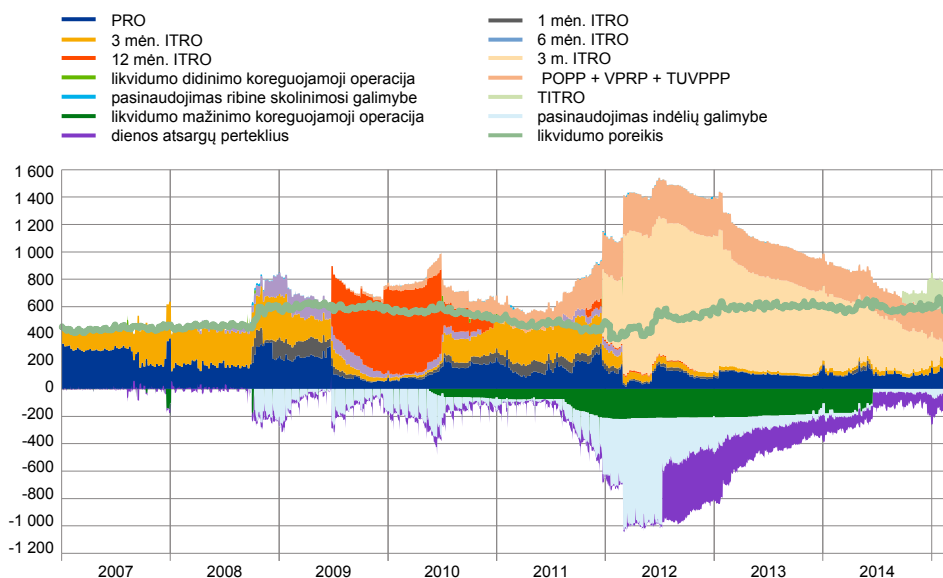
¹⁸ Daugiau informacijos žr. 2014 m. spalio 15 d. Sprendimo ECB/2014/40 dėl trečiosios padengtų obligacijų pirkimo programos įgyvendinimo 2 straipsnio 5 dalyje ir 2014 m. lapkričio 19 d. Sprendimo ECB/2014/45 dėl turto užtikrintų vertybinių popierių pirkimo programos įgyvendinimo 2 straipsnio 8 dalyje.

¹⁹ Autonominiai veiksniai – tai Eurosystemos balanso straipsniai, pavyzdžiui, banknotai apyvartoje ir vyriausybės indėliai, darantys įtaką kredito įstaigų einamųjų sąskaitų lėšoms, tačiau tiesiogiai nekontroliuojami ECB atliekant likvidumo valdymo funkciją.

24 pav.

Likvidumo didinimo ir likvidumo mažinimo Eurosistemos operacijos nuo 2007 m.

(mlrd. eurų)

Šaltinis: ECB.

Prieš dvi TITRO grąžinimai išties šovė į viršų: 2014 m. rugsėjo 24 d. – iki 19,9 mlrd. eurų, o 2014 m. gruodžio 17 d. – iki 39,8 mlrd. eurų.

2014 m. birželio mėn. laikinai sustabdytos savaitinės koreguojamosios operacijos, vykdomos pagal vertybinių popierių rinkų programą (VPRP) suteiktam likvidumui sumažinti. Dėl šios priemonės, įtrauktos į birželio–spalio mėn. pinigų politikos paketą, iš pradžių padidėjo perteklinio likvidumo lygis. Birželio 18 d., iš karto po sustabdymo, likvidumo perteklius per vieną dieną išaugo nuo 122 mlrd. iki 160 mlrd. eurų.

Toks likvidumo pertekliaus padidėjimas buvo laikinas daugiausia dėl to, kad subalansuoti likvidumą, kuriam mažinti nebuvo naudojamos koreguojamosios operacijos, padėjo sumažėjęs dalyvavimas kitose Eurosistemos refinansavimo operacijose. Bankai paspartino 3 m. ITRO lėšų grąžinimą ir mažiau naudojo PRO. Tačiau daug grynųjų pinigų turintys bankai, reguliariai dalyvavę likvidumo mažinimo operacijose, nesugebėjo atsikratyti viso savo likvidumo pertekliaus ir patyrė einamosios sąskaitos bei turimų indėlių galimybių grynąjį padidėjimą, o tai stabdė likvidumo pertekliaus augimą. Tai, kad šie bankai neskolino turimo lėšų pertekliaus kitoms sandorių šalims, rodo, jog rinkos susiskaidymas neišnyko. Dėl didesnio autonominių veiksnių poveikio augo ir likvidumo poreikis, o tai stabdė likvidumo pertekliaus didėjimą. Iki liepos 10 d. likvidumo perteklius grįžo į lygį, stebėtą prieš pat savaitinių likvidumo mažinimo koreguojamųjų operacijų sustabdymą.

Be to, paskirstymo per TITRO poveikis likvidumo didinimui priklauso nuo to, kokių mastu bankai renka dalyvavimą kitose tą pačią savaitę vykdomose Eurosistemos kredito operacijose. Bankams grąžinus per 3 m. ITRO paskirstytas lėšas ir pakeitus savo dalyvavimo atitinkamose PRO ir 3 m. ITRO sumas, per rugsėjo ir gruodžio mėn. vykdytas operacijas buvo atitinkamai įlieta 47,9 mlrd. ir 95,3 mlrd. eurų vertės likvidumo grynąja išraiška.

Apskritai dalyvavimo Eurosistemos nuolatinėse refinansavimo operacijose apimtys buvo panašios į ankstesnių metų apimtį, nors joms būdingas didesnis kintamumas. Tai, kad koreguojamųjų operacijų stabdymą ir naujų operacijų, tokių kaip TITRO, vykdymą daugiausia kompensavo grąžinamos 3 m. ITRO sumos, leido užtikrinti bendrą nuolatinių operacijų stabilumą. Visų pirma 2014 m. naudojimosi PRO lėšomis vidurkis buvo 110 mlrd. eurų, jis, palyginti su 2013 m. (108 mlrd. eurų), beveik nepasikeitė. Naudojimosi atskirų PRO lėšomis apimtys 2014 m. smarkiai svyravo – nuo 82 mlrd. iki 174 mlrd. eurų. Palyginti su 2013 m., vidutinė per 3 mėn. ITRO paskirstyta suma išaugo nuo 7,2 mlrd. iki 11 mlrd. eurų.

Likvidumo suma, suteikta per visas Eurosistemos atvirosios rinkos operacijas kartu, išskyrus vienakrypčius sandorius sudarant pinigų politikos portfelius, 2014 m. pabaigoje sumažėjo nuo maždaug 650 mlrd. iki beveik 600 mlrd. eurų (gruodžio mėn. pradžioje ji net buvo trumpam tapusi mažesnė nei 500 mlrd. eurų) (žr. 24 pav.). Šis sumažėjimas atitiko ankstesniais metais stebėtą tendenciją. Todėl 2014 m. likvidumo perteklius vidutiniškai buvo 129 mlrd. eurų, o tai yra gerokai mažiau už 300 mlrd. eurų 2013 m. 2014 m. antrąjį pusmetį perteklinio likvidumo lygis buvo palaikomas naujosiomis priemonėmis ir 2014 m. pabaigoje jis svyravo nuo maždaug 70 mlrd. iki 260 mlrd. eurų. 2014 m. pabaigoje likvidumo mažinimo galimybės vis dar buvo labai didelės dėl dar negrąžintų 210 mlrd. eurų, paskirstytų per 3 m. ITRO, kurių terminas dar nepasibaigęs. Tačiau manoma, kad 2015 m. likvidumo perteklius didės dėl kitų TITRO ir vykdomų turto pirkimo programų.

Eurosistemos balanso apsauga

Įgyvendindama pinigų politiką Eurosistema vykdo kredito operacijas su sandorių šalimis, kurios atitinka [Bendruosiuose dokumentuose dėl Eurosistemos pinigų politikos priemonių ir procedūrų](#) nustatytus tinkamumo kriterijus. Nors pagal tinkamumo kriterijus tokių sandorių šalių finansinė padėtis turi būti tvirta, Eurosistema vis tiek gali patirti riziką dėl staigaus sandorio šalies nesugebėjimo įvykdyti savo įsipareigojimų. Visame pasaulyje centriniuose bankuose tokią riziką paprastai bandoma mažinti reikalaujant iš sandorių šalių pateikti tinkamą užstatą.

2014 m. Eurosistema toliau siekė užtikrinti, kad kuo daugiau įvairių sandorių šalių galėtų naudotis užstatu ir Eurosistema, vykdydama savo pinigų politikos operacijas, galėtų suteikti tiek likvidumo, kiek reikia²⁰. Be to, su likvidumo didinimo operacijomis susijusi rizika buvo nuolat stebima ir kiekybiškai vertinama Eurosistemos lygiu, o ECB sprendimus priimančios organai buvo apie ją reguliariai informuojami.

2014 m. Eurosistema patvirtino kelias priemones, skirtas tobulinti tinkamumo kriterijui ir rizikos valdymo sistemai, saugančius ją nuo finansinių nuostolių rizikos tuo atveju, jei turtą tektų parduoti kuriai nors sandorio šaliai neįvykdžius savo įsipareigojimų. Pavyzdžiui, Valdančioji taryba [toliau tobulino reikalavimus TUVP dėl paskolų lygio duomenų](#). Be to, buvo keičiamos reitingavimo, kuris būtų naudojamas nustatant antrinę rinką turinčio turto tinkamumą ir jo įvertinimą mažesne nei rinkos verte,

²⁰ Išsami informacija apie tinkamą antrinę rinką turintį turtą bei įkaito ir paimto kredito panaudojimą paskelbta [ECB interneto svetainėje](#).

[taisyklės](#). Kalbant apie laikiną įkaito sistemą, pažymėtina, kad Valdančioji taryba priėmė [Gaires ECB/2014/31](#), kurios yra nauja Gairių ECB/2013/4 redakcija ir buvo parengtos siekiant aiškumo. Pagal jas į papildomą kredito reikalavimų sistemą galima įtraukti tam tikras ne finansų bendrovių išleistas trumpalaikes skolos priemones, neatitinkančias Eurosistemos antrinę rinką turinčio turto tinkamumo kriterijų, bet atitinkančias nurodytus konkrečius kriterijus.

2.4 Informavimas apie Eurosistemos balansą

Valdančioji taryba pranešė, kad jos pinigų politikos priemonės – tiek skolinimo operacijos, tiek turto pirkimo programos, darys didelį poveikį Eurosistemos balansui.

Šio pranešimo tikslas – atkreipti dėmesį į neaiškumą dėl priemonių masto. Neaiškumas kilo dėl to, kad pagrindinį birželio–spalio mėn. paketo elementą – TITRO apimtį, daugiausia lems paklausa tarp Eurosistemos sandorių šalių, tai yra atskirų bankų sprendimai dalyvauti šiose operacijose. Nors kiekvienas likvidumo vienetas, pasiūlytas naudojant birželio–spalio mėn. pinigų politikos priemones, daro ilgalaikį kreditavimą lengvinantį poveikį, neįmanoma tiksliai numatyti bendros suteiktų paskatų sumos.

Todėl informavimas apie balanso dydį rodė Valdančiosios tarybos ketinimus užtikrinti, kad pinigine paskata būtų tinkama metinei infliacijos pagal SVKI normai padidinti tiek, kad ji būtų mažesnė, bet artima 2 %. Tačiau Eurosistemos balanso dydis nėra pinigų politikos tikslas. Greičiau jau aktyvus balanso valdymas tebėra priemonė, ECB naudojama kainų stabilumui užtikrinti pasiekus labai trumpalaikių nominaliųjų palūkanų faktišką apatinę ribą.

3 Padėties taisymas ir pasitikėjimo stiprinimas. Europos finansų sektorius

2014 m. ECB savo veikla, be kita ko, reikšmingai prisidėjo stiprinant Europos finansų sektoriaus stabilumą ir stiprinant pasitikėjimą šiuo sektoriumi. Tuo tikslu ECB ėmėsi įvairių veiksmų, įskaitant reguliarių besiformuojančios rizikos, finansų sistemos atsparumo ir gebėjimo atlaikyti sukrėtimus vertinimą, finansų sistemos ir ekonomikos tarpusavio ryšių analizę, išsamų svarbių kredito įstaigų vertinimą ir dalyvavimą diskusijose dėl ES bei tarptautinės reguliavimo sistemos formavimo. Be to, 2014 m. lapkričio 4 d. pradėjus veikti Bendram priežiūros mechanizmui (BPM), ECB oficialiai pradėjo vykdyti savo užduotis, susijusias su mikro- ir makroprudencine politika. Naujoji sistema užtikrins, kad ir su konkrečiomis įstaigomis susijusi, ir sisteminė rizika, kylanti finansų sistemai, bus nustatoma ir su ja susiję klausimai bus sprendžiami laiku ir veiksmingai, glaudžiai bendradarbiaujant su BPM dalyvaujančių valstybių narių institucijomis.

Šiame skirsnyje apibūdinami pagrindiniai minėtose srityse įvykę pokyčiai. Daugiausia dėmesio skiriama tam, kaip ECB veikla ir instituciniais bei reguliavimo pokyčiais buvo prisidėta prie padėties finansų sistemoje taisymo, bankų ir valstybių tarpusavio priklausomybės mažinimo ir pasitikėjimo ES finansų sektoriumi stiprinimo.

3.1 Saugoti finansinį stabilumą²¹ – pagrindinė ECB užduotis

ECB finansinio stabilumo analizę pateikia reguliariai, pavyzdžiui, pusmetinėse Finansinio stabilumo apžvalgose²². ECB taip pat prisideda teikdamas su finansinio stabilumo tyrimu susijusią analizę Europos sisteminės rizikos valdybai (ESRV). 2014 m. ECB finansinio stabilumo analize visų pirma padėta parengti ES bankų ir draudimo įmonių testavimo nepalankiausiomis sąlygomis nepalankiuosius scenarijus, kuriuos pateikė ESRV²³. Šiais scenarijais pasinaudojo Europos bankininkystės institucija (EBI), atlikdama visos ES bankų testavimą nepalankiausiomis sąlygomis, juo pagrįstas išsamus ECB bankų vertinimas²⁴. Be to, scenarijais pasinaudojo Europos draudimo ir profesinių pensijų institucija (EIOPA), atlikdama draudimo sektoriaus testavimą nepalankiausiomis sąlygomis²⁵.

²¹ Finansinį stabilumą ECB apibrėžia kaip padėtį, kai finansų sistema, apimanti finansinius tarpininkus, rinkas ir rinkos infrastruktūras, gali įveikti sukrėtimus be didesnių finansinio tarpininkavimo proceso ir efektyvaus santaupų paskirstymo pelningoms investicijoms sutrikimų.

²² Žr. *Financial Stability Review*, ECB, May 2014, ir *Financial Stability Review*, ECB, November 2014.

²³ Žr. *EBA/SSM stress test: The macroeconomic adverse scenario ir EIOPA/ESRB adverse financial market scenarios for insurance stress test*, ESRB, April 2014.

²⁴ Žr. *Aggregate report on the comprehensive assessment*, ECB, October 2014.

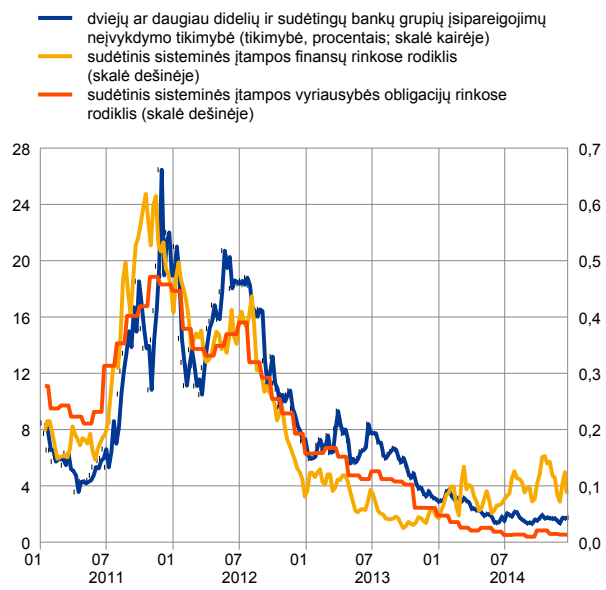
²⁵ Žr. *EIOPA insurance stress test 2014*, EIOPA, November 2014.

Įtampa euro zonos finansų sistemoje 2014 m. valdyta, tačiau rizikos tebesama

25 pav.

Įtampos euro zonos finansų rinkoje, bankų sektoriuje ir vyriausybės obligacijų rinkose matai

(2011 m. sausio mėn.–2015 m. vasario mėn.)

Šaltiniai: *Bloomberg* ir ECB skaičiavimai.

Pastabos: dviejų ar daugiau didelių ir sudėtingų bankų grupių įsipareigojimų neįvykdymo tikimybė – tai tikimybė, kad iš 15 didelių ir sudėtingų bankų grupių imties vienu metų laikotarpiu įsipareigojimų tuo pat metu neįvykdys dvi ar daugiau grupių. Dėl išsamesnės informacijos apie sudėtinius sisteminės įtampos rodiklius žr. *Hollo, D., Kremer, M. and Lo Duca, M. "CISS – a composite indicator of systemic stress in the financial system", Working Paper Series, No 1426, ECB, March 2012.*

Įtampa euro zonos finansų sistemoje visus 2014 m. ir toliau buvo valdoma. Įtampos euro zonos bankuose ir valstybėse rodikliai dar labiau sumažėjo ir pasiekė lygius, kurių nebuvo nuo pasaulinės finansų krizės pradžios. Įtampa nedidelė buvo ir platesnės aprėpties finansų sistemoje (žr. 25 pav.).

Riziką, 2014 m. kilusią euro zonos finansiniam stabilumui, galima suskirstyti į dvi stambias kategorijas. Pirmą, tai problemos, „paveldėtos“ iš pasaulinės finansų krizės laikų: nors per metus jos sumažėjo, vis dėlto tebekėlė susirūpinimą. Euro zonoje tai daugiausia buvo susiję su nepakankama bankų sektoriaus ir vyriausybės pažanga šalinant trūkumus. Antroji stambi rizikos kategorija – tai besiformuojanti rizika, daugiausia kilusi dėl pasaulyje toliau vykusios pajamingumo paieškos. Dėl to finansų sistema tapo labiau pažeidžiama staigaus rizikos priedų pokyčio.

Svarbiausias iš visų pagrindinių pavojų finansų sistemos stabilumui buvo netikrumas, susijęs su silpnu, trapiu ir netolygiu ekonomikos atsigavimu. Tebesantį pažeidžiamumą padidintų ir labai maža infliacija, jei ji ilgiau, nei tikimasi, išbūtų dabartinio lygio arba dar labiau sumažėtų.

Toliau daryta pažanga sprendžiant iš pasaulinės finansų krizės laikų paveldėtas problemas

Bankai ir vyriausybės 2014 m. toliau ėmėsi veiksmų, kuriais būtų sprendžiami iš krizės laikų paveldėtos rizikos klausimai. Per metus euro zonos bankų balansai dar labiau pagerinti, buvo akivaizdus perėjimas nuo ankstesniais metais vyravusio finansinio įsiskolinimo ir rizikos mažinimo prie kapitalo didinimo (tai yra susiję su ECB atliktu išsamiu vertinimu). O euro zonos vyriausybės toliau darė pažangą įgyvendindamos fiskalinę konsolidavimą ir struktūrines reformas, nors pažangos tempas šalyse ir nebuvo vienodas. Pagerėjus nuotaikoms, gerokai sumažėjo žemesnį reitingą turinčių euro zonos vyriausybės obligacijų pajamingumas, kai kuriais atvejais jis pasiekė lygį, kokio nebuvo nuo 2010 m., kai kilo antroji pasaulinės finansų krizės banga, kurios centras buvo euro zona.

Nepaisant bankų ir vyriausybės padarytos pažangos, su finansiniu stabilumu susijusių problemų tebesama. Nors išsamus vertinimas patvirtino, kad svarbiųjų euro zonos bankų kapitalo lygis yra pakankamas, vis dėlto bankų sistemai reikia spręsti su kitokiu nestabilumu ir neapibrėžtumu susijusius klausimus. Pagrindinė problema,

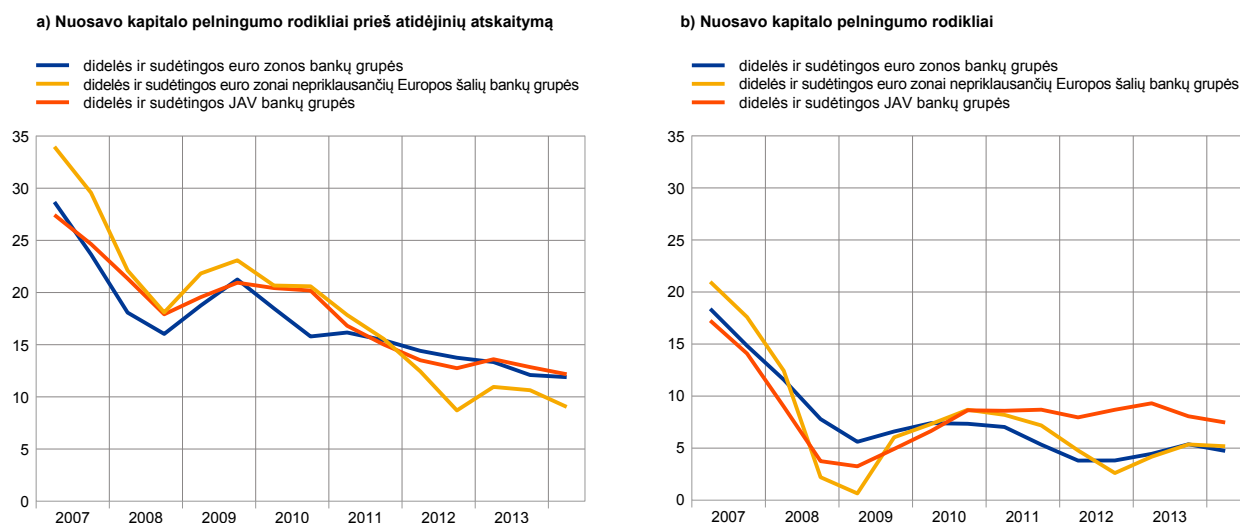
kilusi euro zonos bankų sektoriui 2014 m., buvo vis dar maži didžiosios sektoriaus dalies pelningumo rodikliai, tai visų pirma lėmė prasta ekonominė aplinka. Nuolatinis nedidelis bankų pelningumas galėtų tapti visos sistemos rūpesčiu, jei jis ribotų bankų gebėjimą gerinti savo atsparumą sukrėtimams per nepaskirstytą pelną ir atidėjinius. Lėto augimo sąlygomis tai sulaukėtų bankus nuo naujos pelningos skolinimo veiklos, taigi galėtų atsirasti su labiau struktūrizuotu verslo modeliu susijusių rūpesčių. Tokiomis aplinkybėmis bankai galėtų susigundyti prisiimti daugiau rizikos, kad padidėtų pelningumas, taip jie taptų pažeidžiamesni būsimų sukrėtimų.

2014 m. bankų nuosavo kapitalo grąža buvo gerokai mažesnė nei jų nuosavo kapitalo sąnaudos (akcininkų tikėtina grąžos norma), o tai irgi rodo toliau kylant struktūrinį tam tikros bankų sistemos dalies balanso koregavimo poreikį. Tačiau 2014 m. menko bankų pelningumo problema kilo ne tik euro zonos bankams. Bendri jų finansiniai rezultatai labai panašūs į euro zonai nepriklausančių Europos šalių bankų finansinius rezultatus, o pakoregavus juos dėl atidėjinių paskolų nuostoliams padengti – ir į konkurentų iš JAV finansinius rezultatus (žr. 26 pav.).

26 pav.

Didelių ir sudėtingų euro zonos ir pasaulio bankų grupių nuosavo kapitalo pelningumo rodikliai prieš atidėjinių atskaitymą ir po jo

(procentais; medianos; dviejų laikotarpių slenkamasis vidurkis)

Šaltiniai: SNL Financial ir ECB skaičiavimai.

Pastabos: didelės ir sudėtingos euro zonai nepriklausančių Europos šalių bankų grupės apima Jungtinės Karalystės, Šveicarijos, Švedijos ir Danijos bankus. 2007 m. pirmojo pusmečio–2014 m. pirmojo pusmečio laikotarpio duomenys.

Su valstybių skolomis susijusi įtampa euro zonoje 2014 m. toliau buvo valdoma. Rinkos nuotaikos, palaikomos sąlygų valstybių skolų rinkoje pagerėjimo 2012 m. paskelbus apie pradedamus vykdyti vienakrypčius pinigų politikos sandorius ir 2014 m. ECB ėmusius politikos veiksmų, toliau buvo gana palankios. Jas kėlė ir laipsniškas ciklinių ekonominių sąlygų gerėjimas bei besitęsianti fiskalinė konsolidacija.

Nuotaikas palaikė ir tolesnė pažanga silpninant valstybių ir bankų tarpusavio ryšius. Svarbiausi šiuo požiūriu buvo BPM sukūrimas ir reguliavimo iniciatyvos, tokios kaip naujos gelbėjimo privačiomis lėšomis taisyklės. Vis dėlto tolesnė reikšminga priklausomybė tarp euro zonos bankų skolinimosi išlaidų ir valstybių atskleidžia, kad reikalinga tolesnė pažanga.

27 pav.

Euro zonos kainomis pagrįstas sudėtinis finansinės integracijos rodiklis (FINTEC)

(1999 m. sausio mėn.–2014 m. gruodžio mėn.)

Šaltiniai: ECB ir ECB skaičiavimai.

Pastabos: kainomis pagrįstu FINTEC (sudėtinis finansinės integracijos rodiklis, angl. *Financial INTEgration Composite*) apibendrinama tam tikrų esamų kainų sklaidos rodiklių, apimančių keturis dominančius finansų rinkos segmentus, informacija. FINTEC žymimas skaičiumi skalėje nuo nulio (visiškas susiskaidymas) iki vieno (visiška integracija). FINTEC padidėjimas rodo didesnę finansinę integraciją. Dėl išsamesnės informacijos žr. *Financial integration in Europe, ECB, 2015*, netrukus bus paskelbta.

Su valstybės skolos tvarumu susijusių problemų buvo ir 2014 m. dėl daugelyje šalių vis dar aukšto skolos lygio, padidėjusios ekonomikos perspektyvų mažinimo rizikos ir labai mažos infliacijos.

Su valstybės skolos tvarumu susijęs netikrumas viena pagrindinių problemų greičiausiai bus ir toliau, o tai rodo būtinybę toliau koreguoti su skolos tvarumu susijusius pamatinius fiskalinius ir ekonominius veiksnius.

Skatinama pažangos, bankų ir valstybių daromos sprendžiant iš pasaulinės finansų krizės laikų paveldėtas problemas, 2012 m. pradėjusi didėti euro zonos finansų rinkų integracija didėjo visus 2014 m. ir pasiekė lygį, paskutinį kartą buvusį prieš prasidedant euro zonos valstybių skolų krizei (žr. 27 pav.)²⁶. Finansų rinkų integracija nevienodu mastu padidėjo visuose pagrindiniuose rinkų segmentuose – pinigų, obligacijų, akcijų ir bankų sektoriaus rinkose.

P pinigų rinkos integracija toliau palaipsniui didėjo bankams ėmusis ilgalaikių veiksmų su balansu susijusiam netikrumui mažinti ir finansavimo pozicijoms gerinti. Pagerėjimą parodė perteklinio likvidumo – įprastus reikalavimus viršijančios bankų turimos grynųjų pinigų sumos – lygių sumažėjimas.

2014 m. toliau mažėjo ir euro zonos obligacijų rinkų susiskaidymas. Obligacijų rinkų integracija padidėjo dėl kelių veiksnių. Pirmia, dar labiau sumažėjo ekonominių vertinimų įvairiose euro zonos šalyse skirtumai. Antra, pasitikėjimą visus metus palaikė ECB priimami sprendimai dėl tolesnių pinigų politikos priemonių. Trečia, kitų pagrindinių valiutų regionuose taikoma pinigų politika apskritai tebebuvo skatinamoji, o tai dar labiau skatino didesnio pajamingumo turto paiešką. Tai lėmė rizikingesnio turto pajamingumo skirtumų sumažėjimą ir padėjo sumažinti euro zonos obligacijų rinkų susiskaidymą. Šie veiksniai palaikė ir akcijų rinkas, jų skirtumai tarp atskirų euro zonos šalių 2014 m. dar šiek tiek sumažėjo.

2014 m. šiek tiek padidėjo ir euro zonos bankų sektoriaus rinkų integracija, susijusi su skolinimo veikla ir indėlių priėmimu. Nuosaikiai padidėjo tarptautinės bankų veiklos mastas, nors bankų sektoriaus rinkų integracijos lygis ir tebebuvo mažesnis nei prieš prasidedant finansų krizei. Tai rodė, pavyzdžiui, tolesni ne finansų bendrovių, visų pirma mažųjų ir vidutinių įmonių, skolinimosi išlaidų įvairiose euro zonos šalyse skirtumai – jie neišnyko.

Nors Euro sistema finansų rinkų integraciją laiko visų pirma ir labiausiai rinkos skatinamu procesu, svarbų skatinamąjį vaidmenį atlieka ir finansų sistemai skirta teisėkūros bei reguliavimo sistema. 2014 m. reguliavimo srityje buvo pasiekta daug svarbių laimėjimų (taip pat žr. šio skyriaus 3.3 ir 3.4 skirsnius), kuriais prisidėta prie finansų rinkų integracijos. 2014 m. lapkričio 4 d. ECB prisiėmė atsakomybę už

²⁶ Dėl išsamesnės finansų rinkų integracijos raidos 2014 m. analizės žr. *Financial integration in Europe, ECB, 2015*, netrukus bus paskelbta.

bankų priežiūrą. Buvo sukurtas Bendras priežiūros mechanizmas (BPM) ir bendras pertvarkymo mechanizmas (BPeM) – pagrindiniai patikimesnės ir atsparesnės sistemos, kuri padėtų išvengti būsimų finansų krizių, užtikrintų veiksmingą įsikišimą ir galiausiai, jei prireiktų, bankų pertvarkymą, ramsčiai. Tai labai padės integruoti Europos finansų rinkas.

Prireikė atidžiai stebėti ir analizuoti besiformuojančią riziką

Nors finansiniam stabilumui kylantys iššūkiai buvo gerokai susiję su problemomis, pavaldėtomis iš finansų krizės, vėliau atsirado ar 2014 m. dar pagausėjo ir galimos naujos rizikos ženklų. Ta rizika daugiausia susijusi su mažų palūkanų normų aplinka, skatinusia pajamingumo paiešką finansų rinkose, o ir kai kuriose nekilnojamojo turto rinkose, kur mažos skolinimosi išlaidos tam tikruose segmentuose ir šalyse pakurstė kainų kilimą.

Nepaisant kintamumo rinkose protrūkių, susijusių su didėjančia geopolitine įtampa ir prastais ekonominiais duomenimis, visose pasaulio finansų rinkose 2014 m. toliau vyko pajamingumo paieška; Europoje ji labiausiai buvo matyti iš įmonių ir vyriausybių obligacijų rinkų (žr. 28 pav.). Tai sietina su padidėjusia euro zonos šalių obligacijų, akcijų ir pinigų rinkų tarpusavio priklausomybe, ji priminė laikotarpį prieš kylant pasaulinei finansų krizei.

28 pav.

Tam tikrų obligacijų pajamingumas ir euro zonos tikėtini nuosavo kapitalo pelningumo rodikliai

(1999 m. sausio mėn.–2015 m. vasario mėn.; procentais)

Šaltiniai: Bloomberg, Bank of America (Merrill Lynch) indeksai, R. Shiller (Jeilio universitetas), ECB ir ECB skaičiavimai.

Pastaba: euro zonos tikėtinas nuosavo kapitalo pelningumo rodiklis yra atvirkštinis Shiller dėl cikliškumo pakoreguotas kainos ir pelno vienai akcijai rodiklis.

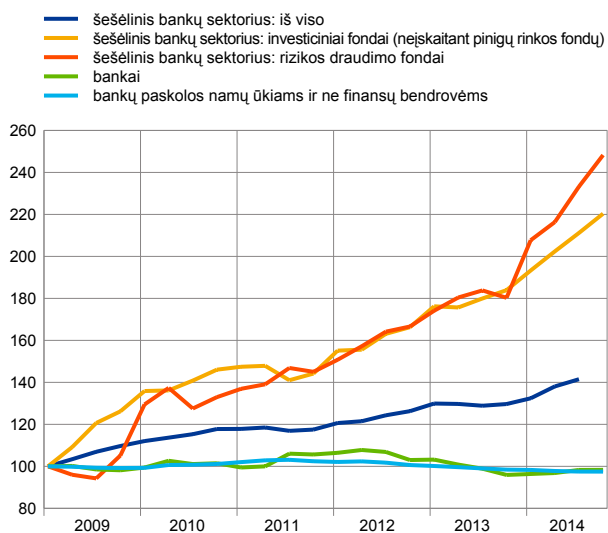
Nuoseklus euro zonos nebankinio kredito tarpininkavimo (Finansinio stabilumo taryba jį laiko plačiai suprantama šešėline bankininkyste ar pakaitiniu jos rodikliu; jis apima visas ne pinigų finansų įstaigas, išskyrus draudimo įmones ir pensijų fondus) augimas pastaraisiais metais rodo, kad pažeidžiamumas šioje srityje greičiausiai padidėjo (žr. 29 pav.)²⁷. Per pastarąjį dešimtmetį euro zonos šešėlinis bankų sektorius gerokai išsiplėtė. Plačiausias šešėlinės bankininkystės matas parodo, kad bendra turto vertė padidėjo du kartus ir 2014 m. birželio mėn. sudarė 22 trln. eurų. Šiame sektoriuje įvyko svarbių pokyčių, ir juos galima sieti su trejopais šalutiniais finansų krizės padariniais. Pirma, labai mažų palūkanų normų sąlygomis kilo sunkumų pinigų rinkos fondams, jų turto vertė nuo prieš krizę pasiekto aukščiausio lygio, t. y. 1,3 trln. eurų, 2014 m. viduryje sumažėjo iki 835 mlrd. eurų. Antra, pakeitimo vertybiniais popieriais sandoriais užsiimančių finansinių priemonių bendrovių, įsikūrusių euro zonoje, turtas tuo pat laikotarpiu sumažėjo beveik trečdaliu – iki 1,9 trln. eurų. Trečia, smukimą pinigų rinkos fonduose

²⁷ Finansinio stabilumo taryba šešėlinę bankininkystę apibrėžia kaip kredito tarpininkavimo sistemą, apimančią įprastai bankų sistemai nepriklausančius subjektus ir veiklą (visą arba jos dalį). Dėl diskusijos apie euro zonos šešėlinį bankų sektorių žr. Doyle, N., Hermans, L., Mikkonen, K. and Molitor, P. "Structural features of the wider euro area financial sector", *Banking Structures Report*, ECB, October 2014.

29 pav.

Tam tikrų euro zonos finansų sektorių turtas

(2009 m. I ketv.–2014 m. IV ketv.; indeksas: 2009 m. I ketv. = 100)

Šaltiniai: ECB ir ECB skaičiavimai.

ir finansinių priemonių bendrovėse su kaupimu atsivėrė spartus euro zonos investicinių fondų sektoriaus (neįskaitant pinigų rinkos fondų) augimas. Visame pasaulyje intensyviai vykstant pajamingumo paieškai, euro zonos investicinių fondų sektoriaus (neįskaitant pinigų rinkos fondų) turto vertė 2014 m. trečiąjį ketvirtį padidėjo iki 8,9 trln. eurų.

Šešėlinės bankininkystės subjektai tapo svarbiais kredito euro zonos ekonomikai teikėjais, ypač pastaraisiais metais sumažėjusio bankų kredito sąlygomis. Taigi bet kokia problema, iškilusi šešėlinės bankininkystės subjektams, galėtų greitai išplisti po bankų sektorių ir realiąją ekonomiką, nes šie subjektai yra itin glaudžiai susiję su euro zonos kredito įstaigomis. Jie taip pat yra svarbus euro zonos bankų, ne finansų bendrovių ir vyriausybės finansavimo šaltinis. Nors šių subjektų teikiamos bankinės paslaugos gali duoti tam tikros naudos, pavyzdžiui, sudaryti realiajai ekonomikai daugiau galimybių gauti kreditą, palaikyti rinkos likvidumą ir sudaryti sąlygas rizikos pasidalijimui,

reikia imtis daugiau iniciatyvos pažeidžiamumui augančiame šešėliniame bankų sektoriuje stebėti ir vertinti. Kartu reikia ir toliau stengtis tobulinti makroprudencinę priežiūrą ir politikos priemones, kurias būtų galima panaudoti riziką ribojantiems veiksams skatinti, nes šiuo metu turimos priemonės teikia tik nedaug galimybių spręsti klausimams, susijusiems su šešėlinės bankininkystės veiklos keliama rizika.

3.2 ECB makroprudencinės politikos vykdymo funkcija

Makroprudencinės politikos vykdymo funkcijas, neviršydami turimų atitinkamų įgaliojimų ir glaudžiai tarpusavyje bendradarbiaudami, vykdo ir ECB, ir ESRV.

Makroprudencinė politika ir reglamentavimas

Sukūrus BPM, ECB ėmėsi vykdyti makroprudencinės politikos užduotis. Tai reiškia, kad jis savo iniciatyva, derindamas veiksmus su nacionalinėmis institucijomis, gali taikyti atitinkamuose ES teisės aktuose nustatytas priemones. Vis dėlto pabrėžtina, kad už makroprudencinių priemonių įgyvendinimą pirmiausia yra atsakingos nacionalinės kompetentingos arba paskirtosios institucijos. ECB gali taikyti didesnius, nei taikomi nacionalinių kompetentingų arba paskirtųjų institucijų, kapitalo rezervų reikalavimus ir griežtesnes priemones (žr. [BPM reglamento](#) 5 straipsnį).

Atsižvelgus į naująsias ECB mikro- ir makroprudencinės politikos vykdymo funkcijas, sukurtas vidaus mechanizmas, kuriuo siekiama skatinti *ex ante* koordinavimą rizikos ribojimo klausimais ir pagrindiniais rizikos ribojimo bei finansinio reglamentavimo politikos klausimais. Sukurti ir koordinavimo tarp ECB bei nacionalinių kompetentingų arba dalyvaujančiųjų valstybių narių paskirtųjų institucijų mechanizmai.

Makroprudencinių priemonių rinkinys apima kapitalo rezervus, taip pat kitas Kapitalo reikalavimų reglamente ir Ketvirtojoje kapitalo reikalavimų direktyvoje (CRR ir CRD IV dokumentų rinkinys) apibrėžtas priemones, kaip antai papildomus informacijos atskleidimo reikalavimus, didelių pozicijų ribas, nekilnojamajam turtui taikomus rizikos koeficientus ir priemones, susijusias su pozicijomis finansų sektoriuje.

Tačiau į galiojantį CRR ir CRD IV dokumentų rinkinį neįtraukta tam tikrų priemonių, kuriomis tam tikrų rūšių sisteminė rizika taip pat galėtų būti veiksmingai valdoma, taigi jį vėliau gali tekti keisti. Papildomos priemonės galėtų būti tokios: i) įvairios su turtu susijusios priemonės, kaip antai kredito sumos ir įkeisto turto vertės santykio, kredito sumos ir pajamų santykio ar skolinių įsipareigojimų vidutinės įmokos ir pajamų santykio ribų taikymas, ir ii) įvairių pozicijų, nepatenkančių į dabartinę didelių pozicijų apibrėžtį, ribų nustatymas. Pažymėtina, kad CRR ir CRD IV dokumentų rinkinyje jau yra numatyta galimybė nustatyti konkrečius reikalavimus sisteminėi likvidumo rizikai valdyti, taip pat taikyti griežtesnes su likvidumo reikalavimais susijusias taisykles makroprudencinei arba sisteminėi rizikai valdyti. Beje, CRR yra numatyta galimybė nustatyti sverto koeficientą, kuriam būtų taikomas pasiūlymas dėl teisės akto. Be to, makroprudencinė sistema turėtų apimti ir priemones, skirtas su kitomis nei bankai įstaigomis susijusiai rizikai ar dėl tų įstaigų kylančiai rizikai valdyti.

Kitos problemos, kurių gali kilti įgyvendinant makroprudencinę politiką BPM lygmeniu, yra susijusios su tam tikrų priemonių nesuderinimu ir (ar) jų nebuvimu kai kuriose šalyse. Beje, nacionalinių priemonių galimą turėti tarpvalstybinį poveikį institucijos yra vertinusios gana nedaug, nors ESRV ir dirba šiuo klausimu. Taigi, siekiant padidinti makroprudencinės politikos priemonių veiksmingumą, dar būtų naudinga apsvarstyti, ar nereiktų tokių priemonių taikymo srities išplėsti už šalies ribų ir kaip tai būtų galima padaryti. Be to, priežiūros institucijų kolegijos ir ESRV numato papildomų galimybių keistis informacija ir koordinuoti veiksmus su ne euro zonos šalimis.

ECB yra nustatęs nacionalinių institucijų keitimosi informacija ir veiksmų koordinavimo tarpusavyje bei su ECB procesą, kuriuo įvairių priemonių įgyvendinimas ir jų tarpvalstybinio poveikio vertinimas yra palengvinamas. Jis, be kita ko, apima išankstines diskusijas ir numatomų politikos priemonių koordinavimą. [BPM pagrindų reglamente](#), kuriuo įgyvendinamas BPM reglamentas, yra nustatyta, kad makroprudencinę priemonę ketinanti taikyti nacionalinė institucija privalo kuo anksčiau apie tai pranešti ECB. Tokia pat prievolė – informuoti nacionalines institucijas – tenka ir ECB, jeigu jis ketina pasinaudoti savo įgaliojimais taikyti griežtesnius reikalavimus. Šią sistemą papildo ECB reguliariai atliekami vertinimai ir išsamios diskusijos apie riziką bei politikos priemones su šalimis, kuriose nustatyta sisteminė rizika.

Makroprudencinė politika ir reglamentavimas ES lygmeniu. Bendradarbiavimas su ESRV

ECB toliau glaudžiai bendradarbiavo su Europos sisteminės rizikos valdyba (ESRV), kuriai yra patikėta prižiūrėti visą ES finansų sistemą. Pagrindinis ESRV tikslas – visuose finansų sektoriaus posektoriuose užkirsti kelią sisteminėi rizikai finansiniam stabilumui (ir cikliškai, ir struktūrinei) ir šią riziką mažinti. ESRV yra suburti ECB,

ES valstybių narių nacionalinių centrinių bankų ir nacionalinių priežiūros institucijų, Europos priežiūros institucijų, Europos Komisijos bei Ekonomikos ir finansų komiteto atstovai. ECB ir toliau teikė analitinę, statistinę, logistinę ir administracinę pagalbą ESRV sekretariatui, atsakingam už kasdienės ESRV veiklos koordinavimą.

2014 m. ESRV pirmiausia stengėsi nustatyti galimą sistemine riziką, susijusią su: i) rizikos perkainojimu pasaulinėje finansų rinkoje, ii) makroekonominė rizika, iii) bankų ir draudimo įmonių balansų nestabilumu, iv) valstybių skolų problemomis ir v) rinkos struktūra. Taip pat išnagrinėta keletas naujų klausimų, kaip antai klausimai, susiję su per dideliu bankų sektoriaus pajėgumu, investicinių fondų paskolų teikimu ir reguliavimo požiūriu į valstybių pozicijas, padėta rengti bankų ir draudimo įmonių testavimo nepalankiausiomis sąlygomis scenarijus.

Vykdydama jai pavestą CRR ir CRD IV dokumentų rinkiniu pagrįstą makroprudencinių priemonių taikymo koordinavimo funkciją, 2014 m. ESRV apsvarstė daug nacionalinių makroprudencinių priemonių, pirmiausia atsižvelgdama į šių priemonių tarpvalstybinį poveikį. ESRV taip pat paskelbė platų šių priemonių taikymo gairių rinkinį ir toliau vertino, kaip įgyvendinama jos pateikta rekomendacija dėl nacionalinių institucijų makroprudencinių įgaliojimų, kad būtų dar labiau stiprinama makroprudencinė sistema.

5 intarpas

Išsamus vertinimas

Išsamus bankų, numatomų priskirti prie svarbių, vertinimas yra precedento neturinčio masto ir išsamumo rizikos ribojimo projektas, esminis BPM kūrimo etapas. Jį atliekant sukaupta išsami informacija apie bankus, kuriems taikoma tiesioginė ECB priežiūra, svariai prisidėta prie nuolatinės jų priežiūros.

Išsamus vertinimas pradėtas 2013 m. rudenį, o baigtas 2014 m. spalio 26 d. paskelbiant rezultatus. Jis apima turto kokybės vertinimą (TKV) ir testavimą nepalankiausiomis sąlygomis, kuriais siekta trijų pagrindinių tikslų: i) gerinant turimos informacijos apie bankų būklę kokybę, užtikrinti skaidrumą, ii) nustatyti, ar reikia trūkumų šalinimo priemonių, ir jas įgyvendinti, iii) visus suinteresuotuosius subjektus patikinant, kad bankai yra iš pagrindų patikimi ir jais galima pasikliauti, stiprinti pasitikėjimą. Atlikus TKV, buvo įvertintas bankų balansuose esančio turto apskaitinės vertės tikslumas tam tikru laiko momentu, t. y. 2013 m. gruodžio 31 d., ir nustatytas testavimo nepalankiausiomis sąlygomis atskaitos taškas. Atlikus testavimą nepalankiausiomis sąlygomis pagal du hipotetinius scenarijus, kuriais atsižvelgta ir į TKV pateiktą naują informaciją, iširta bankų mokumo atsparumo perspektyva.

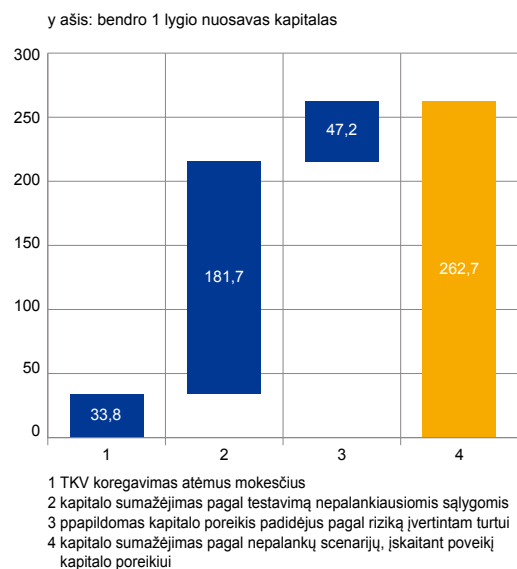
Prognozuojamus mokumo rodiklius palyginus su išsamiam vertinimui nustatytomis ribomis, nustatyta, kad 25 dalyvaujančių bankų²⁸ kapitalo trūkumas iš viso yra 24,6 mlrd. eurų. 2014 m. sausio 1 d.–rugsėjo 30 d. iš viso dalyvaujantys bankai pritraukė 57,1 mlrd. eurų kapitalo. Įtraukus į apskaitą šias kapitalo priemones, trūkumas, paskirstomas tarp 13 bankų, sumažėjo iki 9,5 mlrd. eurų.

²⁸ Du iš šių bankų įgyvendina su Europos Komisija suderintus restruktūrizavimo planus, pagal juos vieno banko kapitalo trūkumas būtų nulinis, o kito – nedidelis.

A pav.

Kapitalo sumažėjimas pagal nepalankų išsamaus vertinimo scenarijų

(BPM bankų imtis, mlrd. eurų)

Šaltiniai: ECB ir ECB skaičiavimai.

Testavimu nepalankiausiomis sąlygomis pagal nepalankų scenarijų nustatyta, kad bankų kapitalas iš viso sumažėtų 181,7 mlrd. eurų, o padidėjęs pagal riziką įvertintam turtui, susidarytų dar 47,2 mlrd. eurų kapitalo poreikis. Pridėjus 33,8 mlrd. eurų grynąjį koregavimą, nustatytą atlikus TKV, iš viso susidaro 262,7 mlrd. eurų (žr. A pav.).

Šie rezultatai patvirtina, kad ESRV parengtas nepalankus scenarijus yra griežčiausias iš visų, iki šiol ES mastu taikytų atliekant testavimą nepalankiausiomis sąlygomis. Numatyta, kad makrofinansinė įtampa truks ne dvejus metus, kaip būdavo numatoma atliekant ankstesnius vertinimus, o trejetą metų, tai dar labiau didina santykinį šio scenarijaus griežtumą.

Iš rinkų reakcijos į išsamaus vertinimo rezultatus matyti, kad bankų akcijų kursai Europoje kito labai nevienodai ir pokyčiai

priklausė nuo banko buveinės šalies. Apskritai galima teigti, kad rinkos atspindėjo išsamaus įvertinimo rezultatus atitinkamai diferencijuodamos įstaigas.

Išsamiau vertinimu pavyko gerokai padidinti bankų balansų skaidrumą, nes, skelbiant bankų lygmens rezultatus, buvo taikomi ypač išsamūs informacijos atskleidimo šablonai. Svarbus balansų taisymą skatinantis veiksnys yra reikalavimas, kad kapitalo stokojantys bankai turimą kapitalo trūkumą pašalintų per šešis ar devynis mėnesius (atsižvelgiant į trūkumo šaltinį). Kaip įgyvendinami pačių bankų pateikti planai dėl kapitalo trūkumų šalinimo, stebi atitinkamos jungtinės priežiūros grupės. Dėl kapitalo ėmusių atitinkamų veiksmų, padidės mokumo lygis, vadinasi, ir atskirų bankų bei visos sistemos stabilumas.

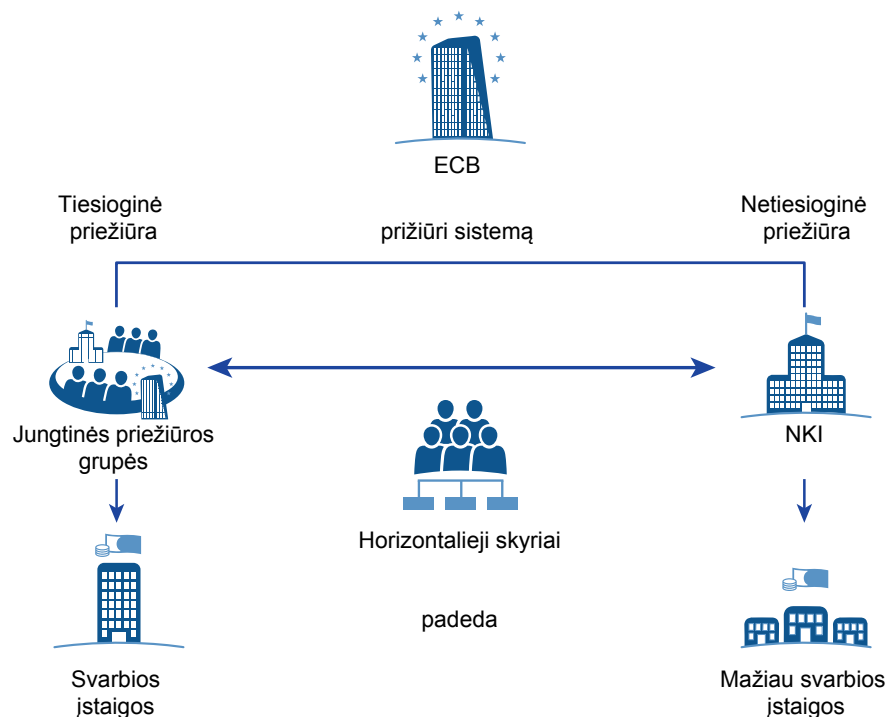
Visa tai padeda stiprinti suinteresuotųjų subjektų pasitikėjimą euro zonos bankų sistemos esminiu patikimumu. Vis dėlto testavimas nepalankiausiomis sąlygomis negali atstoti kasdienės priežiūros (jis tam ir nebuvo skirtas), BPM vykdomos įvertinant su konkrečiais bankais susijusias aplinkybes ir vykstančius pokyčius.

3.3 ECB veikla, susijusi su mikroprudencinės politikos vykdymu

Praėjus metams nuo BPM reglamento įsigaliojimo, 2014 m. lapkričio 4 d., ECB oficialiai pradėjo vykdyti priežiūros uždavinius. Kartu su nacionalinėmis kompetentingomis institucijomis (NKI) jis padės užtikrinti bankų sistemos saugumą, patikimumą ir finansų sistemos stabilumą. Prieš pradėdant veikti BPM, daug mėnesių

vyko labai intensyvūs parengiamieji darbai, įskaitant BPM valdymo struktūrų kūrimą, galutinį BPM priežiūros teisinės sistemos parengimą, su ECB priežiūros funkcija susijusius organizacinius pokyčius ir apsirūpinimą darbuotojais, BPM priežiūros modelio parengimą. Lygiagrečiai ECB vykdė išsamų svarbių bankų vertinimą, apimančį nuodugnų turto kokybės patikrinimą ir testavimą nepalankiausiomis sąlygomis (plačiau žr. 5 intarpą).

Uždavinių pasiskirstymas BPM

ECB (BPM) parengiamieji darbai. Pasirengimas bankų priežiūrai

Pagal BPM reglamentą, už ECB pavestų uždavinių planavimą ir vykdymą visapusiškai atsako Priežiūros valdyba, veikianti kaip ECB vidaus padalinys. Priežiūros valdyba priima priežiūros sprendimų projektus ir, jei Valdancioji taryba, kaip aukščiausias sprendimus priimančią ECB organą, per nustatytą laiką nepareiškia prieštaravimo, jie laikomi patvirtintais. Taigi Priežiūros valdybos sudarymas, įskaitant pirmininko, pirmininko pavaduotojo ir trijų ECB atstovų paskyrimą 2013 m. gruodžio pabaigoje bei 2014 m. pradžioje, formuojant BPM valdymo struktūras buvo vienas pagrindinių žingsnių²⁹. Priežiūros valdyba veikia nuo 2014 m. sausio mėn., ji reguliariai susitinka apsvarstyti svarbiausių su BPM susijusių klausimų ir parengti sprendimų. Kad BPM valdymo sistema būtų galutinė, dar buvo svarbu sudaryti Priežiūros valdybos Inicijatyvinį komitetą, taip pat Administracinę peržiūros valdybą ir Tarpininkavimo komisiją. Administracinė peržiūros valdyba yra

²⁹ BPM reglamento 26 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad Priežiūros valdyboje turi būti keturi ECB atstovai. Ketvirtas atstovas buvo paskirtas 2015 m. vasario mėn.

įgaliota peržiūrėti priežiūros sprendimus bet kuriam fiziniam ar juridiniam asmeniui paprašius. Tarpininkavimo komisijos paskirtis – paprašius bet kuriam NCB, spręsti dėl nuomonių skirtumo, jei Valdančioji taryba pareikštų prieštaravimą dėl Priežiūros valdybos parengto sprendimo projekto. Išsamią informaciją apie priemones, kurių imtasi, kad būtų užtikrintas su pinigų politika ir priežiūra susijusių ECB funkcijų skyrimas, žr. 2 skyriaus 6 skirsnį.

Siekiant galutinai parengti BPM priežiūros teisinę sistemą, reikėjo priimti BPM pagrindų reglamentą ir jame nustatyti, kokia turi būti BPM reglamento 6 straipsnio (dėl ECB ir NKI bendradarbiavimo BPM tikslais) praktinio įgyvendinimo tvarka, taip pat priimti ECB reglamentą dėl priežiūros mokesčių. Pirmasis paskelbtas 2014 m. balandžio mėn., antrasis – 2014 m. spalio mėn. Prieš priimant abu reglamentus dėl jų buvo surengtos viešos konsultacijos.

Numatant ECB priežiūros funkcijos veiklos struktūrą, ypač svarbu buvo suformuoti jungtines priežiūros grupes (JPG), kurias sudarytų ECB ir NKI darbuotojai ir kurioms būtų patikėta tiesioginė svarbių įstaigų priežiūra. Sudaryta kiekvienos svarbios įstaigos JPG. Toliau tobulinta organizacinė mažiau svarbių įstaigų netiesioginės priežiūros ir horizontaliųjų bei specializuotų funkcijų struktūra. Dėtos didžiulės pastangos siekiant aprūpinti darbuotojais visas ECB apimamas BPM veiklos sritis; iki 2015 m. sausio pradžios į maždaug 1 000 biudžete numatytų darbo vietų iš viso priimta daugiau negu 960 darbuotojų.

Vykdant BPM parengiamuosius darbus, dar buvo labai svarbu parengti BPM priežiūros vadovą, kuriame būtų nustatyti kredito įstaigų priežiūros procesai ir metodika, bendradarbiavimo BPM struktūroje ir su išorės institucijomis procedūros. Šis vadovas yra „gyvas“ dokumentas, jis atnaujinamas, kad atspindėtų naujus rinkos pokyčius ir priežiūros praktiką.

Kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos keistis informacija ir užtikrinti geriausią įmanomą veiklos BPM struktūroje koordinavimą, įsteigta įvairių forumų. Spręsti su bankų priežiūra susijusių klausimų pagal savo kompetenciją renkasi kelių esamų ECBS ar Eurosistemos komitetų atstovai BPM. Jeigu atitinkamų ECBS ar Eurosistemos komitetų nebuvo, įsteigti ekspertų tinklai, kuriuos sudaro ir ECB, ir NKI ekspertai.

Būsima ECB (BPM) veikla. Derinimas siekiant užtikrinti aukščiausius priežiūros standartus

JPG vykdant nuolatinę priežiūrą, sprendžiama daug įvairių klausimų, keliančių didelių iššūkių prižiūrimoms įstaigoms. Visų pirma BPM nustato priežiūros prioritetus, grindžiamus nustatytomis pagrindinėmis rizikomis, dėl kurių galėtų kilti grėsmė visai BPM bankų sistemai. Paprastai tai apima vertinimą, kiek kiekvieno banko taikomas verslo modelis pelningas ir tvarus mažų palūkanų normų sąlygomis, institucinio valdymo, rizikos valdymo procesų, perėjimo prie aukštesnių kapitalo reikalavimų, kaip reikalaujama CRR ir CRD IV, vertinimą.

Kad būtų atliekama šių procesų stebėseną, o prireikus įstaigos priverčiamos imtis trūkumų šalimo priemonių, BPM prižiūrėtojai panaudoja visas turimas priežiūros priemones. Svarbiausia – priežiūrinio tikrinimo ir vertinimo procesas. Jis vykdomas kasmet, pagrindinis jo tikslas yra užtikrinti, kad įstaigų kapitalas ir likvidumas, taip pat jų taikoma vidaus tvarka, strategijos ir procesai būtų patikimai valdyti ir padengti įstaigoms kylančią riziką. Beje, kadangi vertinimas atliekamas nuolat, gali kilti poreikis paskelbti rekomendacijas ir patvirtinti priežiūros priemones.

BPM visa savo veikla siekia užtikrinti, kad valstybių narių įstaigos priežiūros ir reguliavimo požiūriu būtų vertinamos vienodomis sąlygomis. Specialias horizontaliąsias ir specializuotąsias ekspertų funkcijas vykdančioms ECB padaliniam pavesta: i) skatinti priežiūros metodų derinimą, ii) skatinti, kad bankų priežiūrai būtų taikomas kišimusi pagrįstas požiūris, iii) stiprinti bendradarbiavimą ir bendravimą BPM struktūroje ir už jos ribų.

Daug pastangų dedama siekiant derinimo pažangos tose srityse, kuriose šalių taikomos taisyklės ir praktika yra nevienodos. Be kita ko, kritiškai vertinama šalių taikoma priežiūros praktika, kuriami standartai, išbandomos ir toliau tobulinamos suderintos priežiūros metodikos, atliekamas kokybės užtikrinimo patikrinimas ir vertinama, kiek yra veiksmingos įgyvendintos priemonės.

Tokios pastangos apima ne tik ECB tiesiogiai prižiūrimas svarbias įstaigas. ECB vykdo ir netiesioginę mažiau svarbių įstaigų priežiūrą. 2015 m. jis sieks galutinai nustatyti taikomo priežiūros metodo struktūrą ir modelį. Be kita ko, bus skelbiamos NKI skirtos gairės ir taisyklės, atliekamos teminės peržiūros, organizuojami darbuotojų mainai, dalyvaujama krizių valdymo procesuose, ir visa tai bus daroma glaudžiai bendradarbiaujant su NKI.

BPM struktūrą apimančiu derinimu siekiama visose srityse priartėti prie geriausios praktikos ir aukščiausių priežiūros standartų, užtikrinti BPM indėlį didinant euro zonos bankų sistemos stabilumą ir atkuriant pasitikėjimą šia sistema.

3.4 ES pastangos nutraukti bankų ir valstybių tarpusavio priklausomybės saitus

Kuriant bankų sąjungą, 2014 m. padaryta didžiulė pažanga. Kurdama BPM ir rengdama bendrą taisyklių sąvadą, Eurosystema tuo pat metu prisidėjo ir prie parengiamųjų bendro pertvarkymo mechanizmo (BPeM) bei Bendro pertvarkymo fondo (BPF) kūrimo darbų. Visi kartu BPM, bendras taisyklių sąvadas, BPeM ir BPF yra pagrindinis patikimesnės ir atsparesnės sistemos, kuri padėtų išvengti būsimų finansų krizių ir užtikrintų veiksmingą įsikišimą bankų veiklai sutrikus, galiausiai bankų pertvarkymą, ramstis.

Nesant bendros pertvarkymo sistemos, kuri investuotojus, t. y. akcininkus ir kreditorius, įpareigotų prisiimti nuostolius, vykstant pastarojo meto krizei bankų ir valstybių tarpusavio priklausomybė dar labiau padidėjo. Netiesioginių ir tiesioginių valstybės garantijų teikimas krizės metais turėjo rimtų padarinių – bendroji rinka tapo dar labiau susiskaidžiusi. Vienas pagrindinių bankų sąjungos, o ypač BPeM, tikslų

yra šitą bankų ir valstybių ryšį nutraukti veiksmingą pertvarkymą paverčiant bendru siektinu tikslu, kartu sumažinant brangiai kainuojančių viešųjų intervencijų poreikį. Bankų sąjunga padės integruoti Europos finansų rinkas, prisidės prie pastangų veiksmingai valdyti būsimas finansų krizes ir nutraukti kenksmingus bankų ir valstybių tarpusavio priklausomybės saitus.

Bankų gaivinimo ir pertvarkymo direktyva papildomos ES valstybės pagalbos taisyklės

Finansų krizės metais koordinuoti finansų sektoriaus rėmimo veiksmai buvo grindžiami ES valstybės pagalbos gairių ir komunikatų sistema. Ši sistema ne tik nustato, kokiomis sąlygomis finansų sektorius gali pasinaudoti valstybės pagalba, bet ir numato restruktūrizavimo planų vertinimo būdą bei būtiniausias taisykles, kaip našta turi pasidalyti viešąja parama besinaudojantys sunkumų patiriančių bankų kapitalo turėtojai ir mažesnės svarbos kreditoriai. Ji taip pat užtikrina, kad valstybės pagalba, taip pat konkurencijos tarp bankų ir valstybėse narėse iškraipymai būtų kuo mažesni. Tomis aplinkybėmis, kai valstybės narės buvo nusistačiusios savus krizių valdymo ir įstaigų pertvarkymo režimus, ši sistema ES užtikrino būtiniausią krizių valdymo ir įstaigų pertvarkymo suderinimo lygį. Vis dėlto buvo aišku, kad reikia bendro bankų ir didelių investicinių įmonių gaivinimo ir pertvarkymo taisyklių sąvado, kuriame būtų suderinti ir patobulinti įgaliojimai bei priemonės, reikalingi bankų krizėms visoje ES įveikti.

Nuo 2015 m. sausio 1 d. įgyvendinti Bankų gaivinimo ir pertvarkymo direktyvą (BGPD) turi visos valstybės narės³⁰. BGPD yra nustatytos bendros veiksmingos priemonės ir įgaliojimai, kurie leistų užkirsti kelią bankų krizei ir drausmingai valdyti kredito įstaigų bei investicinių įmonių žlugimą visoje ES. Visų pirma BGPD nustatomas išsamus rinkinys priemonių, kuriomis užtikrinama, kad bankai ir institucijos tinkamai pasirengtų krizėms, o nacionalinės institucijos būtų aprūpintos būtinomis priemonėmis, leidžiančiomis į sunkumų patiriančios įstaigos veiklą įsikišti pakankamai ankstyvame etape. Be to, direktyva leidžia nacionalinėms institucijoms naudotis suderintomis pertvarkymo priemonėmis ir įgaliojimais imtis skubių bei paveikių veiksmų, kai manoma, kad bankas žlunga arba galėtų žlugti, taip pat veiksmingai bendradarbiauti sprendžiant su tarpvalstybinio banko žlugimu susijusias problemas.

Vienas pagrindinių BGPD tikslų yra su bankų žlugimu susijusias sąnaudas nuimti nuo mokesčių mokėtojų pečių ir paskirstyti žlungančio banko akcininkams bei kreditoriams, taip pat visam bankų sektoriui, panaudojant įnašus, bankų įneštus į pertvarkymo fondą. Tai svarbu dėl daugelio priežasčių, visų pirma, sprendžiant bankų, kurie yra per dideli, kad jiems būtų leista žlugti, problemą: kilus finansų krizėms ir nesant patikimų pertvarkymo galimybių, juos gelbėti gali tecti mokesčių mokėtojams, o jiems tai atsieitų labai brangiai. Rinkose dažnai suvokiama, kad šie bankai turi netiesioginę valstybės garantiją, todėl ne tik kyla moralinės rizikos

³⁰ BGPD įsigaliojo 2014 m. liepos 2 d. Valstybės narės BGPD perkelti į nacionalinę teisę turėjo iki 2014 m. gruodžio 31 d., o ją taikyti turi nuo 2015 m. sausio 1 d. Tačiau nuostatas dėl gelbėjimo privačiomis lėšomis bus pradėta taikyti nuo 2016 m. sausio 1 d.

problema, bet ir susidaro nevienodos sąlygos bankams. Pavyzdžiui, tikėjimasis, kad didelius bankus gelbės valstybė, reiškia, kad fiskaliniu požiūriu stiprių šalių dideli bankai finansuoti gali kur kas pigiau nei mažesni ar bankai tų šalių, kurių viešieji finansai yra silpnesni. Taigi, nustatant patikimą pertvarkymo sistemą, padedama nutraukti banko ir valstybės ryšį, kuris, kaip paaiškėjo per paskutinę krizę, yra brangus ir destabilizuojantis. Svarbi priemonė siekiant šio tikslo yra gelbėjimas privačiomis lėšomis, leidžiantis pertvarkymo institucijai nurašyti daugelio įvairių kreditorių reikalavimus ar juos paversti nuosavybės vertybiniais popieriais. Tai užtikrina, kad nuostolius ir banko pertvarkymo sąnaudas pirmiausia prisiims akcininkai ir kreditoriai.

Galiausiai BCPD visiškai suderinama su Finansinio stabilumo tarybos rekomendacijomis dėl veiksmingo finansų įstaigų pertvarkymo režimų³¹, taip pat tolesniu darbu kuriant politikos pasiūlymus, kaip užtikrinti teisinį tikrumą dėl pertvarkymo priemonių tarpvalstybinio pripažinimo. Šia direktyva pateikiamas išsamus pertvarkymo priemonių rinkinys, kuriuo užtikrinama, kad su bet kurio banko žlugimu susijusios problemos bus sprendžiamos drausmingai, mažinant našta mokesčių mokėtojams.

Bendras pertvarkymo mechanizmas. Bankų ir valstybių ryšio nutraukimas

2015 m. sausio 1 d. prie BPM prisidėjo bendras pertvarkymo mechanizmas (BPeM), taikomas visoms BPM dalyvaujančioms šalims³². Atsakomybės lygiai ir priežiūros bei pertvarkymo sprendimų priėmimo įgaliojimai bus vienodinami remiantis suderintomis pagrindinėmis teisinėmis sistemomis, tokiomis kaip BCPD, ankstesnis institucinis susiskaidymas bus pašalintas. Tai dar labiau padės nutraukti bankų ir valstybių priklausomybės ryšį, taigi ir atverti bankų skolų rinką Europoje.

BPeM sudaro nacionalinės pertvarkymo institucijos, o jo šerdis yra Bendra pertvarkymo valdyba (BPV). Tai visiškai nepriklausoma ES įstaiga, finansuojama bankų sektoriaus įnašais. Jos valdybą sudaro pirmininkas, pirmininko pavaduotojas ir dar keturi etatiniai nariai, o susidarius aplinkybėms dalyvauti gali ir Europos Komisija, ECB, dalyvaujančiųjų valstybių narių nacionalinės pertvarkymo institucijos. Europos Komisijai ir ECB yra suteiktas nuolatinių stebėtojų statusas, o BPV gali kviešti kitus stebėtojus *ad hoc* pagrindu. Visu pajėgumu BPV turėtų pradėti veikti nuo 2016 m., įsteigus BPF. BPV tuomet galės visokeriopa naudotis BPeM reglamento suteikiamais pertvarkymo įgaliojimais, įskaitant įgaliojimus valdyti BPF. Tačiau, rengdamasi tolesniam darbui, jau 2015 m. BPV rinks informaciją ir bendradarbiaus su nacionalinėmis pertvarkymo institucijomis bei kitomis kompetentingomis institucijomis, įskaitant ECB.

³¹ Žr. dokumentą „Pagrindiniai veiksmingo finansų įstaigų pertvarkymo režimų kriterijai“ (angl. „Attributes of Effective Resolution Regimes for Financial Institutions“), Finansinio stabilumo taryba, paskelbta 2011 m. spalio mėn., atnaujinta 2014 m. spalio 15 d.

³² Su parengiamuoju darbu susijusios BPeM reglamento nuostatos, įskaitant nuostatas dėl valdybos veikimo, pertvarkymo planų rengimo ir sėkmingo pertvarkymo galimybių vertinimo, taikomos nuo 2015 m. sausio 1 d., o nuostatos dėl pertvarkymo įgaliojimų bus pradėtos taikyti tik 2016 m. sausio 1 d.

Bendras pertvarkymo fondas. Baigti parengiamieji darbai

Svarbus BPeM elementas – Bendro pertvarkymo fondo (BPF) sukūrimas 2016 m. Nors BPeM steigiamas BPeM reglamentu, tam tikri su jo veikimu susiję aspektai yra nustatomi dalyvaujančių valstybių narių tarpvyriausybiniu susitarimu³³. Šis susitarimas – tai nacionalines konstitucines nuostatas atitinkantis BPF lėšų sutelkimo teisinis pagrindas. Susitarime daugiausia dėmesio skiriama BPF sudaromojo laikotarpio priemonėms. Šiuo aštuonerius metus apimančiu pereinamuoju laikotarpiu BPF bus sudarytas iš nacionalinių skyrių, iki pereinamojo laikotarpio pabaigos jie bus palaipsniui sujungti. Vadinasi, susitarimas apima: i) nacionalinių pertvarkymo institucijų surinktų įnašų pervedimą nacionaliniams skyriams; ii) išankstinį nacionaliniuose skyriuose esančių lėšų sutelkimą; iii) skyrių ir kitų šaltinių finansinių išteklių sutelkimo BPF vykdomam pertvarkymui finansuoti tvarką; iv) skyrių papildymą, jei to prireiktų; v) laikiną vieno skyriaus skolinimą kitam, jei to prireiktų. Į susitarimą yra įtrauktos ir nuostatos, taikytinos tuo atveju, kai BPeM dalyvauja euro zonai nepriklausančios šalys, glaudžiai bendradarbiaujančios BPM struktūroje.

Tikslinis BPF dydis, kuris, kaip nustatyta, sudaro 1 % visų dalyvaujančių šalių bankų apdraustų indėlių sumos, turėtų būti pasiektas per aštuonerius metus. Tikslis banko įnašo suma nustatoma pagal priimtą Komisijos deleguotąjį Reglamentą (ES) 2015/63 ir priimtą Tarybos įgyvendinimo Reglamentą (ES) 2015/81. Įnašai bus pagrįsti: i) nustatyto dydžio dalimi, apskaičiuojama pagal santykinį įstaigos įsipareigojimų dydį (išskyrus nuosavas lėšas ir apdraustuosius indėlius, palyginti su bendra visų įstaigų, dalyvaujančiose šalyse gavusių veiklos leidimą, įsipareigojimų suma), ir ii) rizikos koregavimu pagal kiekvienos įstaigos rizikos pobūdį. Sudarant BPF, bus laipsniškai pereinama nuo nacionalinio prie europinio pertvarkymo fondo tikslinio lygio, o tai reiškia, kad nacionalinių bankų sektorių įnašai į BPF gali būti didesni ar mažesni nei įnašai, kuriuos pagal BGPD jiems būtų reikėję įnešti į nacionalinį pertvarkymo fondą. Kad būtų išvengta staigių pokyčių, Tarybos įgyvendinimo reglamente nustatomas koregavimo mechanizmas šiam poveikiui pereinamuoju laikotarpiu sušvelninti. Tai daroma netiesiniu būdu laipsniškai įvedant įnašus, apskaičiuotus remiantis bendruoju tiksliniu lygiu, ir netiesiniu būdu laipsniškai atsisakant įnašų, pagal BGPD apskaičiuotų remiantis nacionaliniais tiksliniais lygiais (žr. 3 lentelę).

3 lentelė

Įnašų į Bendrą pertvarkymo fondą paskirstymas

(procentais)

	1 metai	2 metai	3 metai	4 metai	5 metai	6 metai	7 metai	8 metai
BGPD mokestis	60	40	33,3	26,7	20	13,3	6,7	0
BPeM mokestis	40	60	66,7	73,3	80	86,7	93,3	100

Šaltinis: 2014 m. gruodžio 19 d. Tarybos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2015/81.

³³ Tarpvyriausybinių susitarimų pasirašė visų ES valstybių narių, išskyrus Švediją ir Jungtinę Karalystę, atstovai. Valstybėms narėms, kurios pasirašė šį dokumentą, bet BPM nedalyvauja, iš šio susitarimo kylančios teisės ir pareigos bus taikomos tik tada, kai jos pradės dalyvauti BPM.

Europos stabilumo mechanizmas, finansinio stabilumo stiprinimo priemonės ir Bendro pertvarkymo fondo skolinimosi pajėgumai

Kad BPeM veiktų patikimai, nepaprastai svarbu užtikrinti veiksmingą ir pakankamą BPF finansavimą. Kadangi gali pasitaikyti atvejų, kai BPF nepakanka lėšų ir nėra galimybės nedelsiant pasinaudoti *ex post* įnašais, kurie gali būti surenkami trūkumui padengti, turi būti numatyta būdų, kaip elgtis tokiais atvejais. BPeM reglamente nustatyta, kad BPV pajėgumas sudaryti sutartis dėl bendro pertvarkymo fondo alternatyvaus finansavimo lėšų turėtų būti sustiprintas taip, kad būtų optimizuotos finansavimo sąnaudos ir išsaugotas BPF kreditingumas. Siekiant pažangos šioje srityje, 2015 m. turi būti imamasi konkrečių reikšmingų priemonių.

Be to, iki aštuonerius metus apimančio BPF pereinamojo laikotarpio pabaigos bus sukurta tokia priemonė kaip BPF finansinio stabilumo stiprinimas. Ši priemonė leis supaprastinti ir BPF skolinimąsi. O tam, kad pereinamuoju laikotarpiu būtų nuolat užtikrinamas pakankamas finansavimas, tarpvyriausybiniame susitarime yra nustatyta, kad su konkrečiu pertvarkymo veiksmu susijusios šalys turėtų suteikti tarpinį finansavimą iš nacionalinių šaltinių arba, jei to prireiktų, iš Europos stabilumo mechanizmo, vadovaudamosi sutartomis procedūromis.

BPeM ir BPM bendradarbiavimas

Bendradarbiavimas bankų sąjungoje yra svarbiausias prioritetas. Prievolę bendradarbiauti priežiūros ir pertvarkymo institucijoms numato ES krizių valdymo sistema. BPM ir BPeM sąveika grindžiama trimis pagrindiniais ramsčiais: viena kitą papildančiomis institucinėmis funkcijomis, bendradarbiavimu ir griežtu koordinavimu.

Pažymėtina, kad instituciniu požiūriu priežiūra ir pertvarkymas yra du pagrindiniai bankų sąjungos elementai. Taigi, kad bankų sąjunga veiktų sėkmingai, BPM ir BPeM turi vykdyti viena kitą papildančias funkcijas.

Kad būtų užtikrintas šių funkcijų vykdymas, BPM ir BPeM reikės glaudžiai bendradarbiauti, taip bus užtikrintas veiksmingas bendros priežiūros ir pertvarkymo sistemos bei bet kokio veiklos dubliavimosi valdymas. ECB paskyrė atstovą, kuris bus įgaliotas nuolatinio stebėtojo teisėmis dalyvauti BPV vykdomųjų sesijų ir plenarinių sesijų posėdžiuose. Jis bus įgaliotas dalyvauti diskusijose ir galės susipažinti su visais dokumentais. Lygiai taip pat ECB gali pakviesti BVP pirmininką stebėtojo teisėmis dalyvauti ECB priežiūros valdybos posėdžiuose.

Struktūrinė bankų sektoriaus reforma. Draudimas bankams tiesiogiai vykdyti labai rizikingą prekybą savo sąskaita

Bankų sąjungos projektą papildys ir struktūrinė ES bankų sektoriaus reforma. 2014 m. sausio 29 d. Europos Komisija priėmė teisės akto pasiūlymą, skirtą prie pasaulinės sisteminės svarbos bankų priskiriamiems ir tam tikras ribas viršijantiems Europos bankams. Į jį įtrauktas ir draudimas verstis siaurai apibrėžta prekyba savo

sąskaita, išimtį numatant tokiai veiklai, susijusiai su ES vyriausybių išleistomis finansinėmis priemonėmis, taip pat pinigų valdymo veiklai. Be to, patariama tam tikrą prekybos veiklą, būtent veiklą, susijusią su rinkos formavimu, sudėtingu pakeitimu vertybiniais popieriais, sudėtingomis išvestinėmis finansinėmis priemonėmis, atskirti, jeigu viršijami tam tikri parametrai. ECB nuomonėje³⁴ šiuo klausimu Komisijos siūlymui uždrausti prekybą savo sąskaita, kad ateityje bankai šios ypač rizikingos veiklos tiesiogiai vykdyti negalėtų, iš esmės pritariama. Finansinio stabilumo sumetimais pritariama ir tam tikros indėlius priimančio subjekto prekybos veiklos atskyrimui. Tačiau ECB laikosi nuomonės, kad pakankamą rinkos kūrimo veiklos mastą išsaugoti svarbu, nes šiai veiklai tenka svarbus vaidmuo didinant turto ir rinkos likvidumą, mažinant kainų kintamumą ir didinant vertybinių popierių rinkų atsparumą sukrėtimams. Tai būtina finansiniam stabilumui, pinigų politikos įgyvendinimui ir sklandžiam perdavimui, taip pat ekonomikos finansavimui. Taigi, indėlius priimančioms subjektams tokią rinkos kūrimo veiklą galėtų būti leidžiama tęsti. Nuomonėje pritariama ir siūlymui tam tikrą prekybos veiklą atskirti, jei veiklos parametrai viršija tam tikras ribas, tačiau manoma, kad atskyrimą vertinančios priežiūros institucijos turėtų turėti didesnę veiksmų laisvę. Taigi, prie Komisijos pasiūlytų parametru būtų pravartu pridėti ir papildomos kokybinės bei kiekybinės informacijos, leidžiančios užčiuopti riziką, kylančią dėl prekybos veiklos.

³⁴ CON/2014/83.

2 skyrius

Kitos užduotys ir veikla

1 Rinkos infrastruktūra ir mokėjimai

Rinkos infrastruktūra yra finansų rinkų pagrindas, nes sudaro sąlygas saugiam lėšų ir finansinio turto srautui ekonomikoje. Siekiant palaikyti pasitikėjimą valiuta ir paremti pinigų politikos operacijas bei visos finansų sistemos stabilumą, labai svarbu, kad jos sklandžiai veiktų. Kad būtų sukurta tikrai bendra rinka, kurioje vartotojams, įmonėms ir bankams būtų užtikrintas didesnis veiksmingumas, būtina integruoti įvairių Europos valstybių rinkos infrastruktūras.

Eurosistema šioje srityje atlieka pagrindinį vaidmenį. Ji teikia mokėjimo ir vertybinių popierių atsiskaitymo paslaugas, prižiūri finansų rinkos infrastruktūras ir mokėjimo priemones ir, siekdama finansų rinkų integracijos, bendradarbiauja su suinteresuotaisiais rinkos subjektais. Dar vienas svarbus Eurosistemos uždavinys – bendravimas bei dialogas su kitomis finansų įstaigomis ir ne euro zonos centriniais bankais politikos klausimais, susijusiais su regioniniais ir pasauliniais pokyčiais rinkos infrastruktūros ir mokėjimų srityje.

1.1 Mažmeninių mokėjimų integracija ir inovacijos

Mažmeniniai mokėjimai – tai kasdieniai mokėjimai, vykdomi tarp asmenų, pavyzdžiui, fizinių asmenų, įmonių, nevyriausybinių organizacijų, valstybės įstaigų, jie palyginti yra mažos vertės ir paprastai neskubūs.

Svarbus etapas šioje srityje baigtas 2014 m. rugpjūčio 1 d., kai bendros mokėjimų eurais erdvės (SEPA) kredito pervedimų ir tiesioginio debeto operacijų reikalavimai buvo sėkmingai įgyvendinti euro zonoje, suteikiant galimybę vartotojams ir įmonėms visiems kredito pervedimams ir tiesioginio debeto operacijoms eurais naudoti vieną mokėjimo sąskaitą. Ne euro zonos šalims perėjimo prie SEPA kredito pervedimų ir tiesioginio debeto operacijų eurais laikotarpis baigsis 2016 m. spalio 31 d. Įgyvendinant SEPA Eurosistema darė įtaką nuo šios iniciatyvos atsiradimo: ji atliko katalizatoriaus vaidmenį įgyvendinant šį svarbų integracijos projektą ir sudarė sąlygas visų dalyvių dialogui.

Kiti SEPA etapai susiję su naujovėmis mažmeninių mokėjimų srityje, daugiausia dėmesio skiriant greitiesiems ir mobiliesiems mokėjimams bei mokėjimų kortelėmis integracijai. 2014 m. balandžio mėn. ECB paskelbė ataskaitą „[Mokėjimai kortelėmis Europoje. Atnaujintas dėmesys SEPA standartų taikymui kortelėmis](#)“, joje raginama įgyvendinti viziją „bet kuri kortelė bet kuriame terminale“.

Be to, Eurosistema per Mažmeninių mokėjimų eurais tarybą (MMET) bendradarbiauja su suinteresuotaisiais rinkos subjektais dėl tolesnio integruotos,

novatoriškos ir konkurencingos mažmeninių mokėjimų eurais rinkos plėtojimo. Per MMET Eurosystema aktyviai prisideda plėtojant greituosius mokėjimus eurais, t. y. realiuoju laiku į gavėjo sąskaitą pervedamus siuntėjo mokėjimus, ir lėšas gavėjas gali naudoti nedelsdamas. 2014 m. gruodžio mėn. MMET ėmėsi veiksmų, siekdama sudaryti palankesnes sąlygas mobiliesiems klientų tarpusavio mokėjimams ir bekontakčiams mokėjimams. MMET taip pat paskelbė [rekomendacijas](#), kaip spręsti klausimus, kylančius perėjus prie SEPA.

1.2 Didelės vertės mokėjimų eurais sistema TARGET2

Eurosystema vykdo realiojo laiko didelės vertės ir skubių mokėjimų eurais atsiskaitymų centrinio banko pinigais infrastruktūros – sistemos TARGET2 operatoriaus funkciją. TARGET2 sistemoje, be kita ko, vykdomi atsiskaitymai, susiję su Eurosystemos pinigų politikos operacijomis ir tarpbankiniais sandoriais, taigi ji atlieka euro zonai labai svarbią funkciją. TARGET2, apimanti 24 ES centrinis bankus ir maždaug 55 000 bankų visame pasaulyje, yra viena didžiausių pasaulyje mokėjimo sistemų.

2014 m. TARGET2, kaip ir anksčiau, veikė sklandžiai, jos prieinamumas siekė 100 %. Sistemoje iš viso įvykdytos 90 337 036 operacijos, o jų vertė buvo 492 431 mlrd. eurų; atitinkami dienos vidurkiai buvo 354 263 operacijos ir 1 931 mlrd. eurų. Perėjus prie SEPA, sumažėjo klientų mokėjimų skaičius. Tai lėmė atsiskaitymų vertės sumažėjimą 2,4 %, palyginti su 2013 m. pabaiga.

2014 m. buvo toliau sprendžiami klausimai, susiję su sistemos TARGET2 pritaikymu prie naujų rinkos standartų (ISO 20022). Be to, padaryta pažanga siekiant užtikrinti, kad ši sistema visiškai atitiktų ECB reglamentą dėl sistemškai svarbių mokėjimo sistemų priežiūros reikalavimų (dėl išsamesnės informacijos žr. toliau), ypač rizikos vertinimo, likvidumo testavimo nepalankiausiomis sąlygomis ir [pakopinio dalyvavimo](#) srityse.

1.3 Integruotas ir suderintas vertybinių popierių atsiskaitymas. TARGET2-Securities

2015 m. birželio mėn. pradės veikti naujoji Eurosystemos infrastruktūra [TARGET2-Securities](#) (T2S), skirta tarptautiniams vertybinių popierių atsiskaitymams centrinio banko pinigais Europoje. Nuo 2015 m. birželio mėn. iki 2017 m. vasario mėn. savo vertybinių popierių sąskaitas į T2S perkels 24 Europos centriniai vertybinių popierių depozitoriumai (CVPD), o 23 nacionaliniai centriniai bankai atidarys T2S piniginių lėšų sąskaitas vienalaikiam ir galutiniam vertybinių popierių pervedimui atsiskaitant centrinio banko pinigais.

2014 m. T2S suinteresuotiesiems subjektams teko atlikti daug testavimo ir parengiamųjų darbų. Rugsėjo mėn. Eurosystemoje užbaigus *Deutsche Bundesbank*, *Banco de España*, *Banque de France* ir *Banca d'Italia* sukurtos T2S programinės įrangos priėmimo testavimą, spalio 1 d. ši programinė įranga buvo pateikta CVPD ir nacionaliniams centriniams bankams, kaip naudotojams, testuoti.

T2S atsiradimo perspektyva paskatino vertybinių popierių sektoriaus bendradarbiavimą siekiant suderinti vertybinių popierių atsiskaitymą tarptautiniu mastu ir užtikrinti didesnę saugumą bei veiksmingumą, taip pat atvirą konkurencingą aplinką³⁵.

1.4 Eurosistemos įkaito valdymo paslaugų teikimas

Rinkos dalyvių vertinimu, galimybė lengvai panaudoti turtą kaip įkaitą yra lemiamai svarbi jų rizikos ir likvidumo valdymui, taip pat jų reguliavimo reikalavimų atitikčiai.

Siekdama sudaryti palankesnes sąlygas tarpvalstybiniam įkaito panaudojimui Eurosistemos kredito operacijoms užtikrinti, Eurosystema taiko korespondentinės centrinės bankininkystės modelį (KCBM). 2014 m. KCBM buvo du kartus patobulintas. Gegužės 26 d. panaikintas reikalavimas grąžinti vertybinius popierius į emitento CVPD prieš panaudojant juos per KCBM; be to, rugsėjo 29 d. per KCBM pradėta tarptautiniu mastu teikti trišalio įkaito valdymo paslaugas. Dėl šių patobulinimų sandorių šalys turimą įkaitą gali sutelkti viename arba vos keliuose pasirinktuose CVPD ir veiksmingiau jį valdyti.

Atsižvelgęs į rinkos ir reguliavimo pokyčius, dėl kurių padidėjo įkaito paklausa, ECB per [Euro zonos vertybinių popierių infrastruktūrų kontaktinę grupę](#) (angl. COGESI), glaudžiai bendradarbiaudamas su šiuo sektoriumi, paskelbė tris ataskaitas svarbiais klausimais, susijusiais su įkaito tinkamumu, prieinamumu ir mobilumu.

1.5 Rinkos infrastruktūros ir mokėjimo priemonių priežiūra

Finansų rinkos infrastruktūros sutrikimai gali lemti svarbius ekonomikos sutrikimus. Vykdydama priežiūros funkciją, Eurosystema, be kita ko, atsižvelgdama į tarptautinius priežiūros standartus ir reguliavimo reikalavimų pokyčius, atlieka svarbų vaidmenį siekdama užtikrinti, kad rizika būtų kuo labiau valdoma ir jai būtų užkertamas kelias³⁶.

Siekdamas užtikrinti veiksmingą rizikos valdymą ir nustatyti patikimą valdymo tvarką, ECB patvirtino 2014 m. rugpjūčio 12 d. įsigaliojusį [Reglamentą dėl priežiūros reikalavimų sistemaiškai svarbioms mokėjimo sistemoms](#). Šis reglamentas suderintas su Tarptautinių atsiskaitymų banko (TAB) Mokėjimų ir rinkos infrastruktūrų komiteto ir Tarptautinės vertybinių popierių komisijų organizacijos paskelbtais [finansų rinkų infrastruktūrų principais](#). 2014 m. rugpjūčio 20 d. ECB nustatė keturias sistemaiškai svarbias sistemas, kurioms turi būti taikomas šis reglamentas: TARGET2 (šios sistemos operatorius yra pati Eurosystema), EURO1 ir STEP2-T (šių sistemų operatorius yra EBA CLEARING) bei CORE(FR) (šios sistemos operatorius yra STET). Šis sistemų sąrašas bus kasmet peržiūrimas. Siekdama užtikrinti TARGET2 atitiktį naujiems priežiūros reikalavimams, Eurosystema atliko sistemos trūkumų analizę.

³⁵ Dėl išsamesnės informacijos apie poprekybinės infrastruktūros derinimo veiklą, kurią paskatino T2S, žr. www.harmonisation.T2S.eu.

³⁶ Dėl išsamesnės informacijos apie Eurosistemos priežiūros veiklą žr. Eurosistemos priežiūros ataskaitą „Eurosystem oversight report 2014“.

Eurosistema taip pat atliko išsamią sistemiskai svarbiomis nelaikomų mažmeninių mokėjimų eurais sistemų priežiūros standartų peržiūrą. Ją užbaigus, 2014 m. rugpjūčio 21 d. ECB paskelbė [atnaujintą mažmeninių mokėjimų sistemų priežiūros sistemą](#), pagal kurią sistemiskai svarbioms nelaikomoms mažmeninių mokėjimų sistemoms taikomi tam tikri finansų rinkų infrastruktūrų principai atsižvelgiant į sistemos aptarnaujamai rinkai keliamos rizikos lygį.

2014 m. pagrindinė veikla vertybinių popierių ir išvestinių finansinių priemonių infrastruktūrų priežiūros srityje buvo susijusi su nauju reguliavimu. Eurosistema toliau atitinkamose pagrindinių sandorių šalių kolegijose sprendė klausimus, susijusius su (pakartotiniu) veiklos leidimų išdavimu daug centrinės tarpuskaitos operacijų eurais atliekančioms ES pagrindinėms sandorių šalims pagal [Europos rinkos infrastruktūros reglamentą](#) (ERIR), ir prisidėjo rengiant [CVPD reglamento](#) techninių standartų projektą. Be to, 2014 m. toliau buvo atliekamas T2S projekto priežiūros vertinimas, jis bus užbaigtas iki 2015 m. birželio mėn., kai pradės veikti T2S.

Priežiūros iniciatyvų, kuriomis siekta didinti saugumą, 2014 m. buvo imtasi ir dėl mokėjimo priemonių. 2014 m. Eurosistema užbaigė 23 euro zonoje veikiančių tarptautinių ir didžiausių nacionalinių mokėjimo kortelių schemų vertinimą pagal suderintą Eurosistemos mokėjimo kortelių schemų priežiūros sistemą. Nustatyta, kad dauguma kortelių schemų atitinka arba iš esmės atitinka priežiūros standartus, ir Eurosistema pradėjo dialogą su šių schemų operatoriais visiems dar neišspręstiems klausimams išspręsti. 2014 m. lapkričio mėn. ECB taip pat paskelbė du [tiesioginio debeto schemų](#) ir [kredito pervedimo schemų](#) vertinimo pagal mokėjimo priemonių priežiūros standartus vadovus.

Galiausiai Eurosistemos prižiūrėtojai toliau dalyvavo Europos mažmeninių mokėjimų saugumo forumo (angl. *SecuRe Pay*) – savanoriško Europos bankininkystės institucijos ir ECBS, kaip reguliavimo ir priežiūros institucijų, forumo – darbe.

2 Finansinės paslaugos kitoms institucijoms

2.1 Skolinimosi ir skolinimo operacijų administravimas

2014 m. ECB ir toliau buvo atsakingas už ES skolinimosi ir skolinimo operacijų pagal vidutinės trukmės finansinės pagalbos priemonę (VTFPP)³⁷, Europos finansinės padėties stabilizavimo priemonę (EFPSF)³⁸, Europos finansinio stabilumo fondą (EFSF)³⁹ ir Europos stabilumo mechanizmą (ESM)⁴⁰ administravimą. 2014 m. pagal VTFPP ECB atliko 11 paskolų palūkanų mokėjimų. 2014 m. gruodžio 31 d. visa likučių suma pagal šią priemonę buvo 8,4 mlrd. eurų. Pagal EFPSF ECB 2014 m. atliko 21 paskolos arba paskolos palūkanų mokėjimą ir visa likučių suma 2014 m. gruodžio 31 d. buvo 46,8 mlrd. eurų. EFPSF vardu ECB atliko keturis išmokų mokėjimus šalims paskolos gavėjoms (Portugalijai ir Graikijai), taip pat įvairius paskolų palūkanų ir mokesčių mokėjimus. ESM vardu ECB atliko 26 mokėjimus, susijusius su ESM narių įnašais arba su šalimis paskolos gavėjomis (Kipru ir Ispanija).

Galiausiai ECB tebebuvo atsakingas už visų mokėjimų, susijusių su susitarimu dėl paskolos programos Graikijai⁴¹, atlikimu. 2014 m. gruodžio 31 d. balanso likutis buvo 52,9 mlrd. eurų.

2.2 Eurosistemos atsargų valdymo paslaugos

2014 m. ir toliau buvo siūlomas išsamus finansinių paslaugų rinkinys pagal Eurosistemos atsargų valdymo paslaugų (EAVP) sistemą, kuri buvo sukurta 2005 m. klientų atsargoms eurais valdyti. Kai kurie Eurosistemos NCB (toliau – Eurosistemos paslaugų teikėjai) pagal rinkos standartus atitinkančias suderintas taisykles siūlo išsamų paslaugų rinkinį ne euro zonoje esantiems centriniams bankams, pinigų institucijoms ir vyriausybių agentūroms, taip pat tarptautinėms organizacijoms. ECB atlieka bendrą koordinatoriaus vaidmenį, užtikrindamas sklandų sistemos veikimą ir ataskaitų Valdančiajai tarybai teikimą.

Verslo santykius su Eurosistema EAVP sistemoje palaikančių klientų skaičius 2014 m. sumažėjo nuo 300 (2013 m.) iki 296. Kalbant apie pačias paslaugas, pasakytina, kad 2014 m., palyginti su 2013 m. pabaiga, visas bendras EAVP sistemoje valdomas turtas (pinigai ir vertybiniai popieriai) sumažėjo apytikriai 8 %.

³⁷ Pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 141 straipsnio 2 dalį, ECBS statuto 17 straipsnį, 21 straipsnio 2 dalį, 43 straipsnio 1 dalį ir 46 straipsnio 1 dalį ir 2002 m. vasario 18 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 332/2002 9 straipsnį.

³⁸ Pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 122 straipsnio 2 dalį ir 132 straipsnio 1 dalį, ECBS statuto 17 ir 21 straipsnius ir 2010 m. gegužės 11 d. Tarybos reglamento (ES) Nr. 407/2010 8 straipsnį.

³⁹ Pagal ECBS statuto 17 ir 21 straipsnius (kartu su EFSF pagrindų susitarimo 3 straipsnio 5 dalimi).

⁴⁰ Pagal ECBS statuto 17 ir 21 straipsnius (kartu su ESM susitarimo dėl finansinės pagalbos programos bendrųjų sąlygų 5 straipsnio 12 dalies 1 punktu).

⁴¹ Atsižvelgiant į susitarimą dėl paskolos programos tarp valstybių narių, kurių valiuta yra *euro* (išskyrus Graikiją ir Vokietiją), ir *Kreditanstalt für Wiederaufbau* (veikiant viešųjų interesų labai, laikantis Vokietijos Federacinės Respublikos nurodymų ir turint jos garantiją), paskolos davėjų, ir Graikijos Respublikos, paskolos gavėjos, bei *Bank of Greece*, paskolos gavėjos tarpininko, ir pagal ECBS statuto 17 straipsnį ir 21 straipsnio 2 dalį ir 2010 m. gegužės 10 d. Sprendimo ECB/2010/4 2 straipsnį dėl suvienytų dvišalių paskolų Graikijos Respublikai valdymo ir dėl Sprendimo ECB/2007/7 dalinio keitimo.

Kai palūkanų norma už naudojimąsi indėlių galimybe tapo neigiama, EAVP sistemoje siūlomų pinigų valdymo paslaugų paklausa staigiai sumažėjo. 2014 m. liepos pabaigoje, palyginti su 2014 m. birželio pabaigos duomenimis, bendroji nominalioji piniginių lėšų vertė sumažėjo 18 mlrd. eurų, o tai rodo, kad pinigų atsiėmimas iš EAVP sistemos paspartėjo. EAVP sistemoje laikomų vertybinių popierių eurais tuo pat metu sumažėjo 3 mlrd. eurų.

2014 m. antrąjį pusmetį turimų pinigų suma toliau mažėjo, o EAVP sistemoje laikomų vertybinių popierių kiekis nuosekliai didėjo. Iš šių tendencijų matyti, kad, įvertinę neigiamos palūkanų normos už naudojimąsi indėlių galimybe poveikį, klientai atitinkamai pakoregavo savo portfelius.

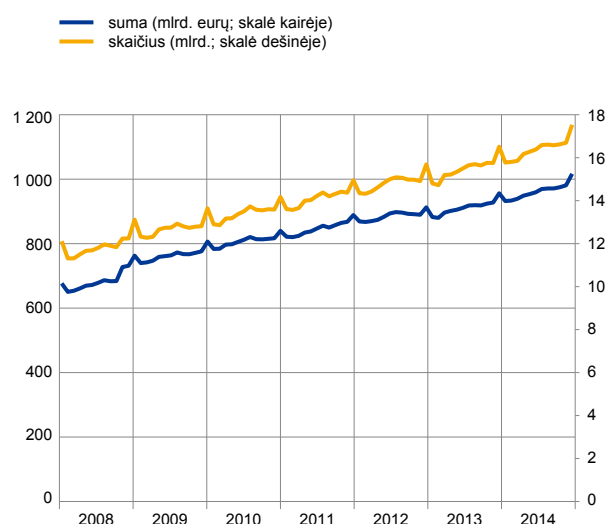
3 Banknotai ir monetos

ECB ir euro zonos nacionaliniai centriniai bankai yra atsakingi už eurų banknotų išleidimą ES ir pasitikėjimo šia valiuta palaikymą.

3.1 Banknotų ir monetų apyvarta

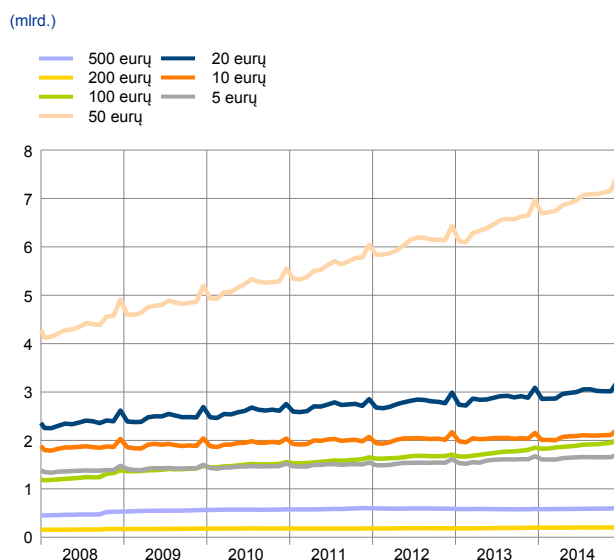
2014 m. eurų banknotų apyvartoje skaičius ir jų suma išaugo maždaug po 6 %. Metų pabaigoje apyvartoje buvo 17,5 mlrd. eurų banknotų, jų bendra vertė – 1 016,5 mlrd. eurų (žr. 30 ir 31 pav.). Eurų banknotų gamybą bendrai vykdo nacionaliniai centriniai bankai, 2014 m. jie kartu pagamino 8,3 mlrd. banknotų.

30 pav.
Eurų banknotų apyvartoje skaičius ir suma

Šaltinis: ECB.

31 pav.
Eurų banknotų apyvartoje skaičius pagal nominalą

Šaltinis: ECB.

Apskaičiuota, kad apytiksliai ketvirtadalis apyvartoje esančių eurų banknotų (vertine išraiška) yra ne euro zonoje, daugiausia jų – aplinkinėse euro zonos šalyse. 2014 m. grynasis eurų banknotų pristatymas į ne euro zonos regionus, vykdomas finansų įstaigų, padidėjo 146 %, arba 19 mlrd. eurų. Eurų banknotai, daugiausia didelių nominalų, ne euro zonoje laikomi kaip kaupimo priemonė ir tarptautinėse rinkose naudojami atsiskaitymams už sandorius.

2014 m. bendras eurų monetų apyvartoje skaičius padidėjo 4,6 % – iki 110,9 mlrd. eurų. 2014 m. pabaigoje monetų apyvartoje suma sudarė 25,0 mlrd. eurų – 3,2 % daugiau negu 2013 m. pabaigoje.

2014 m. euro zonos nacionaliniai centriniai bankai patikrino 33,6 mlrd. banknotų autentiškumą ir tinkamumą apyvartai; po patikrinimo iš apyvartos išimta apie 5,9 mlrd. banknotų. Eurosistema ir toliau stengėsi padėti banknotų įrangos

gamintojams užtikrinti, kad jų automatai atitiktų reikalavimus, ECB keliamus įrangai, kuria grynųjų pinigų tvarkytojai tikrina eurų banknotų autentiškumą ir tinkamumą apyvartai prieš juos pakartotinai išleidžiant į apyvartą. Tokia įranga grynųjų pinigų tvarkytojai apdorojo apie 40 % visų į apyvartą 2014 m. gražintų eurų banknotų.

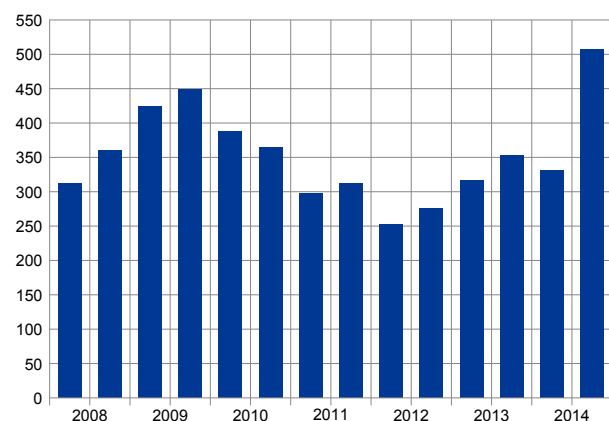
3.2 Padirbti eurų banknotai

2014 m. Eurosistemoje iš apyvartos išimta apie 838 000 padirbtų eurų banknotų. Padirbtų banknotų dalis, palyginti su tikrų eurų banknotų apyvartoje skaičiumi, ir toliau yra labai nedidelė. Iš apyvartos išimtų padirbtų banknotų skaičiaus ilgalaikiai pokyčiai yra pavaizduoti 32 pav. Dažniausiai buvo padirbinėjami 20 ir 50 eurų banknotai, 2014 m. jie sudarė atitinkamai 54,5 % ir 29,5 % visų padirbtų banknotų. Padirbtų eurų banknotų bendro skaičiaus padidėjimą 2014 m. antroje pusėje daugiausia lėmė išaugęs padirbtų 20 eurų banknotų skaičius. Padirbtų banknotų pasiskirstymas pagal nominalus išsamiai pavaizduotas 33 pav.

32 pav.

Iš apyvartos išimtų padirbtų eurų banknotų skaičius

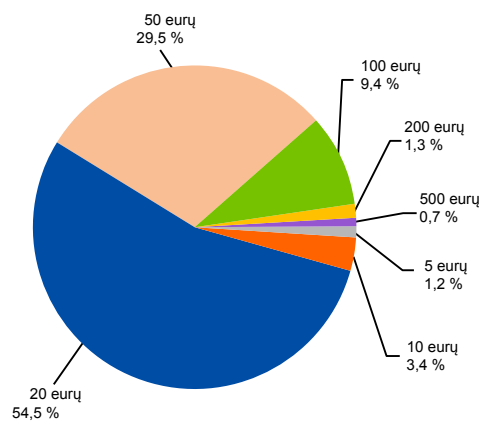
(tūkst.)

Šaltinis: ECB.

33 pav.

Padirbtų eurų banknotų pasiskirstymas pagal nominalus 2014 m.

Šaltinis: ECB.

ECB ir toliau pataria visuomenei saugotis galimos apgaulės ir prisiminti patikrą „apčiuopkite–pažvelkite–pakreipkite“, taip pat niekada nepasitikėti tik viena apsaugos priemone. O profesionaliems grynųjų pinigų tvarkytojams nuolat organizuojami mokymai ir Europoje, ir už jos ribų, rengiama ir atnaujinama informacinė medžiaga, padedanti Eurosistemai kovoti su padirbinėjimu. Siekdamas šio tikslo, ECB bendradarbiauja su Europolu, Interpolu ir Europos Komisija.

3.3 Antroji eurų banknotų serija

2014 m. rugsėjo 23 d. į apyvartą išleistas naujas 10 eurų banknotas – antrasis iš serijos „Europa“. Naujasis 10 eurų banknotas, kaip ir į apyvartą 2013 m. gegužės mėn. išleistas naujas 5 eurų banknotas, turi daugiau apsaugos priemonių, tarp jų – ir graikų mitologinės būtybės Europos portretą, pavaizduotą vandens ženkle ir hologramoje. Ruošdamiesi naujojo 10 eurų banknoto įvedimui, ECB ir euro zonos nacionaliniai centriniai bankai vykdė kampaniją, kuria buvo siekiama visuomenę ir profesionalius grynųjų pinigų tvarkytojus supažindinti su naujuoju banknotu ir jo apsaugos priemonėmis. Be to, imtasi kai kurių priemonių, kad banknotų tvarkymo įrangos gamintojams būtų lengviau pasiruošti naujojo banknoto įvedimui.

2014 m. gruodžio mėn. Valdančioji taryba nusprendė naujajį 20 eurų banknotą išleisti į apyvartą 2015 m. lapkričio 25 d. Kiti Europos serijos nominalai į apyvartą bus išleisti palaipsniui, per keletą metų, pradedant nuo mažesnių ir einant prie didesnių nominalų.

4 Statistika

ECB kartu su nacionaliniais centriniais bankais plėtoja, renka, sudaro ir skleidžia įvairaus pobūdžio statistiką, ypač svarbią įgyvendinant euro zonos pinigų politiką, ECB priežiūros funkcijas, įvairius kitus ECBS ir Europos sisteminės rizikos valdybos (ESRV) uždavinius. Šią statistiką taip pat naudoja viešosios institucijos, finansų rinkų dalyviai, žiniasklaida ir plačioji visuomenė.

2014 m. ECBS toliau sklandžiai ir laiku teikė įprastus euro zonos statistinius duomenis. Ji taip pat dėjo didžiules pastangas siekdama įgyvendinti naujuosius tarptautinius standartus visose ECB statistikos srityse, pagerinti ECBS duomenų prieinamumą, neapibendrintų (angl. *granular*) duomenų prieinamumą bei kokybę, sukurti naują duomenų rinkinių sistemą, padėsiančią ECB vykdyti papildomas bankų priežiūros funkcijas (žr. 1 skyriaus 3 skirsnį).

4.1 Nauja ir patobulinta euro zonos statistika

2014 m. spalio mėn. ECBS pradėjo rengti nacionalinių sąskaitų ir mokėjimų balanso statistikos duomenis pagal naujuosius tarptautinius ir Europos statistikos standartus; šis procesas buvo derinamas su Eurostatu bei Europos statistikos sistema (ESS) ir apėmė įvairaus pobūdžio ECBS bei ESS statistiką. Pradėjus taikyti 2010 m. Europos sąskaitų sistemos (ESA 2010) ir TVF šeštojo leidimo „Mokėjimų balanso ir tarptautinių investicijų balanso vadovo“ nuostatas, pagerėjo finansinių ir nefinansinių sandorių ir balansų registravimas vis intensyvesnę globalizaciją patiriančiose ir tarpusavyje glaudžiai susijusiose ekonomikose.

4.2 Kiti statistikos pokyčiai

ECBS toliau gerino statistikos prieinamumą ir kokybę naudodama naujas ar iš esmės patobulintas mikroduomenų bazines, nes jos suteikia daugiau lankstumo tenkinant vartotojų poreikius ir padeda sumažinti atskaitingųjų agentų našta.

2014 m. vasario mėn. ECB priėmė teisės aktą⁴² dėl parengiamųjų priemonių ilgalaikės neapibendrintų kredito duomenų, t. y. duomenų apie kredito įstaigų ar kitų paskolas teikiančių finansų įstaigų su skolininkais susijusią kredito riziką, rinkimo sistemos pagal suderintus ECB statistinės atskaitomybės reikalavimus laipsniško įgyvendinimo. Toliau dirbama rengiant galutinius reikalavimus ir galutinį jų įgyvendinimo grafiką.

2014 m. lapkričio mėn. ECB priėmė reglamentą dėl pinigų rinkos statistikos rinkimo. Jame nustatyti kredito įstaigų atskaitomybės dėl įvairių pinigų rinkos segmentų kasdienių pavienių sandorių su kitomis PF], kitomis nebankinėmis finansų įstaigomis ir valdžios sektoriumi, taip pat didmeninių sandorių su ne finansų bendrovėmis reikalavimai.

⁴² 2014 m. vasario 24 d. Sprendimas ECB/2014/6 dėl parengiamųjų priemonių Europos centrinių bankų sistemai (ECBS) rinkti neapibendrintus kreditų duomenis ir kredito rizikos duomenis organizavimo bei susijusi Rekomendacija ECB/2014/7.

2014 m. statistikai rengti toliau buvo naudojami kiti svarbūs mikroduomenų rinkiniai. Centralizuotoje vertybinių popierių duomenų bazėje esantys duomenys pagal kiekvieną vertybinį popierių buvo naudojami naujiems statistikos duomenims (paskelbtiems 2014 m. lapkričio mėn.) apie skolos vertybinių popierių išleidimą ir ES šalių vyriausybės skolos tvarkymą parengti. 2013 m. pabaigoje sukurta nauja duomenų apie turimus atskirus vertybinius popierius, suskirstytus pagal institucinius sektorius ir pagal didžiausias atskiras bankų grupes, bazė pildoma ECBS surinktais duomenimis; tikimasi, kad ši bazė bus itin svarbi gerinant vertybinių popierių statistikos aprėptį ir kokybę.

2014 m. lapkričio mėn. ECB priėmė naują reglamentą⁴³ dėl draudimo bendrovių statistikos. Jis leis ECB iš esmės pinigų ir finansinio stabilumo tikslais pakartotinai naudoti priežiūros institucijų surinktus duomenis naudojant direktyvos Mokumas II kiekybinės atskaitomybės šablonus.

2014 m. ECB toliau teikė statistinę paramą ESRV. Jis, be kita ko, pirmininkavo Kontaktinei duomenų grupei, koordinuojančiai šį statistinį darbą tarp Europos priežiūros institucijų ir ESRV valdymo komiteto valstybių narių atstovų.

Tarptautiniu lygiu ECB pradėjo aktyviai veikti kaip Statistinės veiklos koordinavimo komiteto, skatinančio agentūrų bendradarbiavimą ir statistikos praktikos nuoseklumą, vienas iš pirmininkų ir kaip Irvingo Fišerio (Irving Fisher) centrinės bankininkystės statistikos komiteto, prisidedančio prie centrinių bankų statistikos plėtros visame pasaulyje, vicepirmininkas. Be to, ECBS atliko svarbų vaidmenį 2014 m. lapkričio mėn. pradėjus įgyvendinti Duomenų platinimo specialiuosius standartus Plius. Jie yra trečioji ir aukščiausioji TVF inicijuotų Duomenų standartų pakopa. Šios Fondo iniciatyvos sekėjų pirmojoje grupėje septynios iš devynių dalyvių buvo ES valstybės narės. Tokia sėkmė rodo nuolatines ECBS Statistikos komiteto pastangas gerinti ir plėsti Europos ekonominės ir finansų statistikos bazę.

4.3 Statistikos prieinamumas – svarbiausi žingsniai 2014 m.

2014 m. spalio mėn. pradėjo veikti nauja ECB interneto svetainė [Mūsų statistika](#), sukurta siekiant pagerinti pagrindinių euro zonos ir nacionalinių statistikos duomenų, kurie pateikiami vizualiai ir patogiai, prieinamumą ir naudojimą. Viena iš svetainėje siūlomų funkcijų – galimybė vizualius duomenis parsisiųsti ir įkelti į kitas interneto svetaines ar žiniasklaidos priemones.

Be to, 2014 m. gruodžio mėn. išleista nauja planšetiniams kompiuteriams skirta programėlė „ECBstatsApp“, suteikianti planšetinių kompiuterių naudotojams⁴⁴ patogią prieigą prie ECB Statistinių duomenų saugykloje įvairiu formatu, pvz., lentelėse, schemose, žemėlapiuose, paskelbtų statistinių duomenų. Kartu ECB pradėjo teikti naują [paslaugą internetu](#), leidžiančią profesionaliems ir privatiems naudotojams reguliariai automatiškai siųsti didelį statistinių duomenų kiekį į savo duomenų sistemas.

⁴³ Reglamentas ECB/2014/50 dėl draudimo bendrovėms taikomų statistinės atskaitomybės reikalavimų.

⁴⁴ Ši programėlė veikia operacinę sistemą „Android“ naudojančiuose planšetiniuose kompiuteriuose ir „iPad“ planšetiniuose kompiuteriuose.

5 Ekonominiai tyrimai

Pagal ilgalaikę tradiciją centrinių bankų politika grindžiama rimtais moksliniais tyrimais. Labai svarbu, kad netikrumo ir pokyčių laikais, kuriais gyvename, tyrimai praplečia horizontus sukurdami pagrindus naujai politikai. 2014 m. ECB padarė didelę pažangą šia linkme.

5.1 ECB mokslinių tyrimų grupės

Ekonominius tyrimus įvairiose ECB vykdomai politikai svarbiose srityse vykdo 11 visame banke veikiančių tyrimo grupių. 2014 m. moksliniai tyrimai buvo sutelkti penkiose pagrindinėse srityse: i) finansinio nestabilumo ir makroprudencinės politikos; ii) pinigų politikos poveikio mechanizmo, pabrėžiant nestandartines pinigų politikos priemones; iii) ekonominės ir finansinės struktūros pokyčių nuo krizės pradžios ir jų poveikio ekonomikos augimui; iv) pinigų, fiskalinės ir priežiūros politikų sąveikos kintančios ES institucinės sistemos sąlygomis (sukurtas BPM); v) prognozavimo, scenarijų analizės ir šalių priežiūros priemonių.

Svarbių rezultatų visų pirma pasiekta tiriant nestandartinių priemonių taikymo euro zonoje veiksmingumą. Pavyzdžiui, iš duomenų, surinktų prieš ir po pranešimų apie vienakrypčius pinigų politikos sandorius, matyti, kad šie pranešimai galėjo daryti teigiamą poveikį BVP ir kreditavimui sunkumų patiriančiose šalyse. Panašu, kad užstato tinkamumo taisyklių pakeitimai (įvertinti 2012 m. vasario mėn. papildomų kredito reikalavimų programoje) kartu su labai ilgo termino refinansavimo operacijomis skatino ekonomikos augimą mažindami užtikrinamojo turto (paskolų bendrovėms) palūkanų normas ir didindami tokio turto pirkimo apimtį. Be to, iš turto pirkimo programos galimo poveikio analizės matyti, kad tokia programa gali būti naudinga valdant kainų stabilumo riziką taip pat ir nedidelio finansinio nestabilumo sąlygomis. Atrodo, kad turto su didesniais pajamingumo priedais pirkimas yra veiksmingesnė ekonomikos skatinimo priemonė, nors ir potencialiai kelianti didesnę riziką centriniam bankui.

2014 m. pirmiau minėtose tyrimų srityse buvo sukurta įvairiausių modelių ir priemonių. Viena tokių priemonių naudojama infliacijos lūkesčių nesuvaldymo rizikai dėl trumpalaikių infliacijos lūkesčių poveikio ilgalaikiams infliacijos lūkesčiams įvertinti. Euro zonos rezultatai rodo, kad apie 2014 m. sausio mėn. ši rizika smarkiai išaugo ir buvo didelė iki metų pabaigos.

5.2 Eurosistemos ir ECBS mokslinių tyrimų grupės

2014 m. Eurosistemos ir ECBS mokslinių tyrimų grupių darbas vis dar buvo labai svarbus⁴⁵. 2010 m. įsteigta Makroprudencinių tyrimų grupė, kurios užduotis buvo padėti tvirtesnius naujosios makroprudencinės politikos analizės pagrindus, pasiekė

⁴⁵ Daugiau informacijos apie kiekvieną grupę žr. [ECB interneto](#) svetainėje.

svarbių rezultatų⁴⁶. Grupė sukūrė ne vieną makroekonominį modelį, į kurį buvo įtraukti finansinio nestabilumo požymiai – tokių modelių prieš krizę ekonominėje literatūroje praktiškai nebuvo. Dėl šių pokyčių buvo sukurtos makroprudencinės politikos analizei būtinos priemonės, kaip antai naujas modelis, kuriame numatyti bankų įsipareigojimų neįvykdymo atvejai ir kuris suteikia galimybę įvertinti kapitalo pakankamumo reguliavimo privalumus ir sąnaudas. Grupė taip pat sukūrė sisteminio finansinio nestabilumo sutampantį rodiklį, jau plačiai naudojamą sisteminės įtampos sudėtinį rodiklį ir kelis išankstinio įspėjimo apie sisteminės bankų krizes modelius, patvirtinančius kreditų augimo ir finansinio svorto svarbą. Galiausiai kartu su mokėjimų sistemų specialistais grupė surinko informaciją apie TARGET2 sistemos įkaitu neužtikrintas pinigų rinkos operacijas. Šie duomenys gali būti naudojami rodikliams apskaičiuoti ir pokyčiams, susijusiems su euro zonos pinigų rinka, ypač neigiamos įtakos plitimo rizikai dėl tarpvalstybinių bankų ir bankų sisteminės reikšmės aspektams, įvertinti. Nustatyta, kad bankų rizikos ir Eurosistemos tarpbankinėje rinkoje suteikto likvidumo pertekliaus poveikis visiškai priklauso nuo šalies, kurioje besiskolinantys bankai reziduoja, fiskalinės būklės.

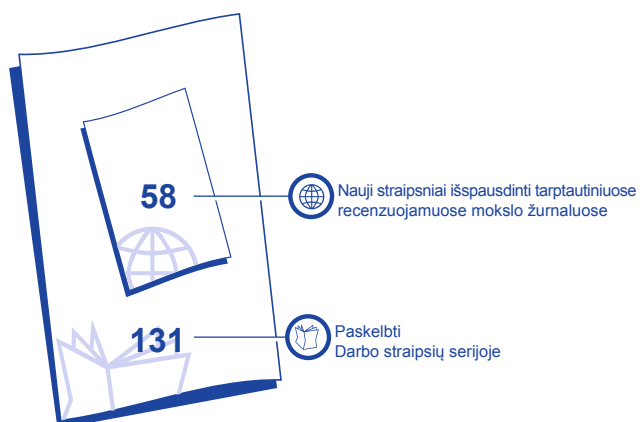
Antroji – Konkurencingumo – grupė sukūrė naują duomenų bazę pagal ne finansų bendrovių balansus. Grupė nustatė, kad, nepaisant sumažėjusio užimtumo, pastaroji krizė ES valstybėse padarė „valomąjį poveikį“, nes, kaip paaiškėjo, ji paskatino išteklių persikirstymą našiausiai dirbančioms įmonėms, ypač įtampą patiriančiose šalyse. Krizė taip pat galėjo lemti tai, kad įmonių, negalinčių imti kreditų, įvairiose šalyse daugėjo skirtingu tempu ir esant įvairiems našumo pasiskirstymo procentiliams, nors produktyviausiai dirbančios įmonės nuo kreditavimo apribojimo nenukentėjo.

Trečioji – Namų ūkių finansų ir vartojimo – grupė analizavo Eurosistemos namų ūkių finansų ir vartojimo apklausos duomenis. Buvo tiriama euro zonos namų ūkių finansinis pažeidžiamumas, infliacijos ir pinigų politikos pasiskirstymo poveikiai, namų ūkio turto pasiskirstymo įvairiose šalyse skirtumai ir naujaisi turto, pajamų bei skolos tvarkymo pokyčiai. Nustatyta, kad, nors pavienių namų ūkių hipotekos skolų tvarkymo ir pajamų santykis po krizės apskritai sumažėjo, šį sumažėjimą atsvėrė išaugęs nedarbas ir dėl to sumažėjusios pajamos.

Galiausiai buvo atkurta ankstesnė ECBS grupė – Darbo užmokesčio kitimo grupė, turėjusi vykdyti trečiąjį įmonių apklausos dėl kainų ir darbo užmokesčio politikos etapą. Šiame etape norėta nustatyti, kokius koregavimus įmonės padarė reaguodamos į krizę, ir įvertinti tiesioginį naujausių darbo rinkos reformų ryšį su šiais koregavimais. Apklausos duomenys jau surinkti, ir šiuo metu vyksta konkrečių šalių duomenų tyrimas.

⁴⁶ Visa grupės tyrimų rezultatų apžvalga ir išvados pateiktos jos [galutinėje ataskaitoje](#). Makroprudencinę politiką ECB vykdo kaip Europos sisteminės rizikos valdybos narys ir Bendro priežiūros mechanizmo dalyvis, vykdamas makroprudencinius įgaliojimus (žr. 1 skyriaus 3 skirsnį).

2014 m. ECB darbo straipsniai

5.3 Konferencijos ir leidiniai

ECB toliau aktyviai dalyvavo organizuojant mokslinius renginius. Jis ne tik surengė nepaprastai daug seminarų su kviestiniais lektoriais, bet ir organizavo bei dalyvavo organizuojant kelias aukšto lygio konferencijas. Tai ir Sintroje sukviestas [ECB forumas dėl centrinių bankų](#), [Makroprudencinių tyrimų grupės baigiamoji konferencija](#) ir [Tarptautinis mokslinių tyrimų forumas apie pinigų politiką](#).

Nemažai ECB atliktų mokslinių tyrimų darbų paskelbta viešai. 2014 m. ECB Darbo straipsnių serijoje buvo išspausdintas 131 naujas darbas, o 58 ECB mokslininkų straipsniai išspausdinti recenzuojamuose mokslo žurnaluose.

6 Teisinė veikla ir pareigos

2014 m. ECB priėmė kelis teisės aktus ir priemones pinigų politikos ir centrinių bankų srityje, taip pat susijusius su priskirtomis naujomis priežiūros funkcijomis. ECB taip pat priėmė daug nuomonių pagal Sutartimi nustatytą reikalavimą konsultuotis su ECB dėl bet kokių siūlomų ES ar nacionalinės teisės aktų projektų, susijusių su ECB kompetencijos sritimis. Be to, ECB dalyvavo keliuose teismo procesuose Europos teismuose.

6.1 Su BPM susiję teisiniai pokyčiai

Vykdydamas savo naujas priežiūros funkcijas, ECB 2014 m. priėmė kelis teisės aktus, susijusius su BPM įsteigimu, daugelis jų aptariami ECB 2014 metų ataskaitos skyriuje apie priežiūros veiklą. Vertinant iš institucinės perspektyvos, svarbūs toliau aptariami su BPM įsteigimu susiję teisės aktai.

Pagal [BPM reglamento](#) 25 straipsnį, Valdančioji taryba, be jau priimtų priemonių, susijusių su pinigų politikos ir priežiūros funkcijų atskyrimu pagal 25 straipsnį, priėmė [sprendimą dėl atskyrimo](#)⁴⁷. Šiame sprendime pateiktos nuostatos, susijusios su profesine paslaptimi ir keitimusi informacija tarp šių dviejų politikos sričių. Sprendimas įsigaliojo 2014 m. spalio 18 d.

ECB valdančioji taryba priėmė [sprendimą dėl glaudaus bendradarbiavimo](#)⁴⁸, jis įsigaliojo 2014 m. vasario 27 d. Pagal BPM reglamento 7 straipsnį, ne euro zonos ES valstybės narės gali dalyvauti BPM taikant glaudaus bendradarbiavimo režimą, šiuo sprendimu nustatomi ECB ir dalyvaujančios valstybės narės kompetentingų institucijų glaudaus bendradarbiavimo procedūriniai aspektai.

2014 m. sausio 22 d. Valdančioji taryba iš dalies pakeitė ECB darbo reglamentą⁴⁹, kad detalai nustatytų ryšį tarp Valdančiosios tarybos ir Priežiūros valdybos, kaip reikalaujama pagal BPM reglamentą. Konkrečiai, [peržiūrotomis taisyklėmis](#) nustatoma Valdančiosios tarybos ir Priežiūros valdybos sąveika taikant neprieštaravimo procedūrą. Pagal šią procedūrą Priežiūros valdybos sprendimų projektai laikomi priimtais, jei per nustatytą laiką, ne ilgesnį nei dešimt darbo dienų, Valdančioji taryba nepareiškia prieštaravimo. Be to, tam tikros taisyklės, taikomos Priežiūros valdybos procedūroms, įtrauktos į ECB darbo reglamentą. 2014 m. kovo 31 d. Priežiūros valdyba, pasikonsultavusi su Valdančiąja taryba, priėmė savo [darbo reglamentą](#)⁵⁰. Juo papildomas ECB darbo reglamentas, į jį taip pat įtrauktos taisyklės, susijusios su Inicijatyvinio komiteto sudėtimi.

⁴⁷ 2014 m. rugsėjo 17 d. sprendimas ECB/2014/39 dėl Europos Centrinio Banko pinigų politikos ir priežiūros funkcijų atskyrimo įgyvendinimo, OL L 300, 2014 10 18, p. 57.

⁴⁸ 2014 m. sausio 31 d. sprendimas ECB/2014/5 dėl glaudaus bendradarbiavimo su dalyvaujančių valstybių narių, kurių valiuta nėra *euro*, nacionalinėmis kompetentingomis institucijomis, OL L 198, 2014 7 5, p. 7.

⁴⁹ 2014 m. sausio 22 d. sprendimas ECB/2014/1, kuriuo iš dalies keičiamas Sprendimas ECB/2004/2 dėl ECB darbo reglamento patvirtinimo, OL L 95, 2014 3 29, p. 56.

⁵⁰ 2014 m. kovo 31 d. sprendimas, kuriuo patvirtinamas ECB priežiūros valdybos darbo reglamentas, OL L 182, 2014 6 21, p. 56.

Pagal BPM reglamentą Valdancioji taryba turi parengti ir paskelbti bankų priežiūrą atliekančių ECB darbuotojų ir vadovybės elgesio kodeksą. Atlikdamas visiems ECB darbuotojams taikomo etikos kodekso bendrąją peržiūrą, ECB patvirtino etiško elgesio taisyklės. Šios taisyklės įsigaliojo 2015 m. sausio 1 d. ir jomis atsižvelgiama į BPM reglamento reikalavimą, kad būtų nustatytos išsamios ir formalios procedūros bei proporcingi laikotarpiai ir jų laikomasi, siekiant iš anksto įvertinti galimus ECB darbuotojų, dalyvaujančių priežiūros veikloje, interesų konfliktus, susijusius su vélesniais darbais, ir jų išvengti. Kadangi parengti Vykdomosios valdybos ir Valdanciosios tarybos elgesio kodeksai, nuspręsta, kad atskiras kodeksas reikalingas ir Priežiūros valdybai. Priežiūros valdyba šį elgesio kodeksą patvirtino 2014 m. lapkričio 12 d., o įsigaliojo jis 2014 m. lapkričio 13 d. Juo siekiama nustatyti bendruosius griežtų etikos standartų pagrindus, kurių turi laikytis Priežiūros valdybos nariai ir kiti Priežiūros valdybos posėdžių dalyviai, ir konkrečias procedūras, taikomas, pavyzdžiui, galimų interesų konfliktų atveju.

6.2 ECB dalyvavimas teismo procesuose ES lygmeniu

ECB taip pat dalyvavo teismo procesuose ES lygmeniu. 2014 m. vasario 6 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas atmetė *Bloomberg Finance LP* apeliacinį skundą byloje C-28/13 P Gabi Thesing ir *Bloomberg Finance LP* prieš ECB. Buvo patvirtintas ES Bendrojo Teismo 2012 m. lapkričio 29 d. nutartyje nurodytas sprendimas, kad ECB turėjo teisę atsisakyti suteikti prieigą prie dviejų vidaus dokumentų, susijusių su Graikijos valstybės deficitu ir valstybės skola. Europos teismai sutiko su ECB gynyba, kad jų atskleidimas aiškiai ir iš esmės kelia grėsmę viešųjų interesų apsaugai, kiek tai susiję su ES ir Graikijos ekonomine politika, ir kad tos grėsmės rizika buvo pagrįstai numatoma, o ne vien tik hipotetinė. Teismas pripažino, kad ECB turi plačią veiksmų laisvę vertinti, ar ECB dokumentų atskleidimas kelia grėsmę viešajam interesui, kiek tai susiję su ES ar valstybės narės ekonomine, finansų ar pinigų politika.

Be kita ko, 2012 m. rugsėjo 6 d. Vokietijos federaliniam konstituciniam teismui buvo pateiktas konstitucinis skundas dėl ECB pranešime spaudai aprašytų vienakrypčių pinigų politikos sandorių. Po 2013 m. birželio mėn. posėdžio 2014 m. sausio 14 d. Konstitucinis teismas nusprendė paprašyti Europos Sąjungos Teisingumo Teismo pateikti prejudicinį sprendimą, remiantis klausimais dėl kelių ES teisės aktų nuostatų aiškinimo. Teisingumo Teismas 2014 m. spalio 14 d. surengė posėdį šiuo klausimu. Teisingumo Teismo generalinis advokatas savo nuomonę pateikė 2015 m. sausio 14 d., o Teisingumo Teismas prejudicinį sprendimą turėtų pateikti 2015 m. pirmąjį pusmetį. Prejudicinio sprendimo pagrindu Vokietijos federalinis konstitucinis teismas priims galutinį sprendimą dėl vienakrypčių pinigų politikos sandorių atitikties Vokietijos konstitucijai.

2014 m. keli Kipro kredito įstaigų indėlininkai ir akcininkai pateikė ieškinius ECB ir kitoms ES institucijoms, reikalaudami atlyginti nuostolius ir (arba) atšaukti teisės aktus, dėl kurių, jų nuomone, teko restruktūrizuoti kredito įstaigas vykdant Kipro finansinės paramos programą. Bendrasis Teismas 12 iš šių ieškinių atmetė visa apimtimi kaip nepriimtinius. Procese, po kurio parengta finansinės paramos programa, ECB dalyvavo tik kaip trejeto narys kartu su Europos Komisija teikdamas

technines konsultacijas pagal Sutartį, kuria įsteigiamas Europos stabilumo mechanizmas, ir pateikdamas neįpareigojančią nuomonę dėl Kipro bankų pertvarkymo įstatymo projekto⁵¹.

2014 m. Graikijos vyriausybės obligacijų turėtojai toliau bylinėjosi su ECB. Pareiškėjai teigė, kad jie patyrė finansinių nuostolių ir neteko savo pamatinių teisių į nuosavybę ir ekonominę laisvę, kai 2012 m. vasario mėn. Graikijos parlamentas priėmė teisės aktą, dėl kurio buvo iš dalies restruktūrizuota Graikijos valstybės skola. Bendras ECB vaidmuo vykdant šią restruktūrizaciją buvo tik patariamasis ir atitiko jo įgaliojimus pagal Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo. Bendrasis Teismas jau priėmė ECB palankų sprendimą viename ginče su Graikijos vyriausybės obligacijų turėtojais, kadangi jie neįrodė tiesioginio ir individualaus intereso, o tai yra esminė bet kokios bylos priimtino sąlyga. Teisingumo Teismui nebuvo pateikta jokių apeliacinių skundų.

6.3 ECB nuomonės ir reikalavimų nesilaikymo atvejai

Pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 127 straipsnio 4 dalį ir 282 straipsnio 5 dalį, su ECB turi būti konsultuojamasi dėl bet kokių siūlomų ES ar nacionalinių teisės aktų projektų, susijusių su ECB kompetencijos sritimis⁵². Visos ECB nuomonės skelbiamos [ECB interneto svetainėje](#). ECB nuomonės dėl siūlomų ES teisės aktų taip pat yra skelbiamos *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

2014 m. ECB priėmė 11 nuomonių dėl siūlomų ES teisės aktų ir 81 nuomonę dėl nacionalinių teisės aktų, susijusių su ECB kompetencijos sritimis, projektų.

Nemažai nacionalinių valdžios institucijų prašymu vykusių konsultacijų buvo susijusios su priemonėmis, susijusiomis su finansų rinkos stabilumu⁵³. ECB, be kitų dalykų, priėmė nuomones dėl vartojimo paskolų forintais ar užsienio valiuta sutarčių sudarymo su privačiais asmenimis Vengrijoje⁵⁴ įstatymo, kuriuo įsteigiamas sisteminės rizikos komitetas Liuksemburge, projekto⁵⁵, įstatymo, kuriuo nustatomas specialus teisinis pagrindas dėl bendrovių ir valstybės įmonių, įskaitant kredito įstaigas, kurioms privaloma mokėti įmonių pelno mokesį, atidėtųjų mokesčių turto traktavimo, projekto⁵⁶, Austrijoje taikomų priemonių, susijusių su BPM reglamentu⁵⁷, kredito ir kitų įstaigų pertvarkymo sistemos⁵⁸, Bankų gaivinimo ir pertvarkymo direktyvos įgyvendinimo⁵⁹ ir viešosios prieigos prie konkrečios informacijos apie blogas tam tikrų bankų paskolas⁶⁰.

⁵¹ Žr. bylą T-289/13 *Ledra Advertising Ltd* prieš Komisiją ir ECB, 2014 m., 45 punktą.

⁵² Kaip nurodyta prie Steigimo sutarties pridėtame Protokole dėl tam tikrų su Jungtine Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalyste susijusių nuostatų, Jungtinė Karalystė yra atleista nuo privalomų konsultacijų, OL C 83, 2010 3 30, p. 284.

⁵³ Pavyzdžiui, žr. CON/2014/16, CON/2014/29, CON/2014/39, CON/2014/46, CON/2014/59, CON/2014/60, CON/2014/61, CON/2014/66 ir CON/2014/67.

⁵⁴ CON/2014/59, CON/2014/72, CON/2014/76, CON/2014/85 ir CON/2014/87.

⁵⁵ CON/2014/46.

⁵⁶ CON/2014/66.

⁵⁷ CON/2014/43.

⁵⁸ CON/2014/60.

⁵⁹ CON/2014/67.

⁶⁰ CON/2014/39.

Kalbant apie centrinio banko nepriklausomumą, ECB, be kitų dalykų, pakomentavo teisės aktų nuostatas dėl nacionalinių centrinių bankų sprendimus priimančių organų ir jų darbuotojų atlyginimo⁶¹, *Banca d'Italia* valdymo pokyčių⁶², lėšų, gautų sumažinus *Banca d'Italia* darbuotojų ir sprendimus priimančių organų narių atlyginimus, panaudojimo⁶³ ir *Banco de España* vyresniųjų vadovų interesų konfliktų atveju taikomų taisyklių⁶⁴.

Kitos ECB nuomonės buvo susijusios su įstatymo dėl mokėjimų eurais apvalinimo Belgijoje projektu⁶⁵ ir Slovakijos parlamento darbo reglamento pakeitimais, kuriais siekiama, kad dėl teisės aktų nuostatų projektų, kuriuos pateikė parlamento nariai ir parlamentiniai komitetai, su ECB būtų konsultuojamasi tinkamai ir laiku⁶⁶.

Užregistruoti 25 atvejai, kai nebuvo vykdomas reikalavimas konsultuotis, o šie atvejai buvo laikomi aiškiais ir svarbiais⁶⁷.

Belgijos institucijos nesikonsultavo su ECB dėl 1994 m. gruodžio 21 d. įstatymo įvairių socialinių nuostatų dalinio pakeitimo siekiant pradėti taikyti papildomus rodiklius gyvenimo kokybei, žmogaus vystymuisi, socialinei pažangai ir šalies ekonomikos tvarumui įvertinti. *Nationale Bank van België / Banque Nationale de Belgique* buvo įpareigotas savo metų ataskaitoje paskelbti Nacionalinių sąskaitų instituto parengtų papildomų rodiklių rezultatų suvestinę.

Nors Kipro finansų ministerija konsultavosi su ECB dėl tam tikrų Kredito įstaigų ir kitų įstaigų pertvarkymo įstatymo dalinių pakeitimų projekto, už pakeitimus buvo balsuojama prieš ECB pateikiant savo nuomonę⁶⁸ šiuo klausimu.

Su ECB konsultuotasi dėl Graikijos finansinio stabilumo fondo įsteigimo įstatymo dalinių pakeitimų projekto. Tačiau Graikijos parlamentas priėmė pakeitimų projektą vos po kelių dienų, ECB dar nepateikus atitinkamos nuomonės⁶⁹. ECB konsultacijoms iš viso nebuvo pateikti šie Graikijos teisės aktai: įstatymas Nr. 4281/2014, susijęs su *Bank of Greece* vaidmeniu užtikrinant elgesio kodekso laikymąsi valdant neveiksnią privačią skolą, įstatymas dėl neteisminio įmonių skolos finansų įstaigoms restruktūrizavimo nuostatų⁷⁰, įstatymo Nr. 3213/2003 dalinis pakeitimas⁷¹, kuriuo,

⁶¹ CON/2014/7, CON/2014/12 ir CON/2014/38.

⁶² CON/2014/19.

⁶³ CON/2014/38.

⁶⁴ CON/2014/22.

⁶⁵ CON/2014/6.

⁶⁶ CON/2014/54.

⁶⁷ Jie apima: i) atvejus, kai nacionalinės institucijos ECB konsultacijoms nepateikė teisės aktų nuostatų projektų, susijusių su ECB kompetencijos sritimis, ir ii) atvejus, kai nacionalinės institucijos formaliai konsultavosi su ECB, bet nesuteikė pakankamai laiko išnagrinėti teisės aktų nuostatų projektų ir pateikti nuomonę iki priimant šias nuostatas.

⁶⁸ CON/2014/60.

⁶⁹ CON/2014/29.

⁷⁰ Atitinkamos nuostatos įtrauktos į įstatymą Nr. 4307/2014, kuriuo perkeliama Tarybos pamatiniai sprendimai dėl abipusio pripažinimo principo taikymo baudžiamosiose bylose (*Government Gazette Vol. A 246/15.11.2014*).

⁷¹ Įstatymas dėl Graikijos ekonomikos palaikymo ir augimo priemonių, Finansų ministerijos organizacinių reikalų ir kitų nuostatų (*Government Gazette Vol. A 160/8.8.2014*).

be kitų dalykų, numatoma prievolė *Bank of Greece* pirmininkui, vicepirmininkams, valdantiejiems direktoriams ir direktoriams pateikti turto deklaracijas, ir įstatymas Nr. 4308/2014 dėl Graikijos apskaitos standartų ir susijusių nuostatų, kurios turi įtakos *Bank of Greece*. Teisės aktų nuostatų dėl juridinių asmenų, įskaitant kredito įstaigas, atidėtųjų mokesčių turto ir jų dalinių pakeitimų projektas buvo pateiktas ECB konsultacijoms, bet priimtas ECB dar nepateikus savo nuomonės šiuo klausimu.

Liuksemburgo institucijos nesikonsultavo su ECB dėl 2014 m. liepos 28 d. įstatymo dėl pareikštine forma išleistų akcijų ir įmonių vienetų imobilizavimo.

Vengrijos įstatymo dėl tam tikrų priemonių, susijusių su vartojimo paskolų sutartimis, projektas ir įstatymo dėl taisyklių, taikomų konkrečioms vartojimo paskolų sutartims, projektas buvo pateikti ECB konsultacijoms, bet greitai po to priimti, ECB dar nepateikus savo nuomonių⁷². Taip pat Vengrijos institucijos nesuteikė ECB pakankamai laiko pateikti savo nuomonės dėl įstatymo, kuriuo sukuriama kredito įstaigų ir investicinių įmonių pertvarkymo sistema, projekto, įstatymo dėl vartojimo paskolų sutarčių bendrųjų sąlygų projekto ir įstatymo dėl užsienio valiuta suteiktų paskolų konvertavimo projekto⁷³.

Be to, Kipro, Graikijos, Vengrijos, Airijos, Italijos ir Slovėnijos nesikonsultavimo su ECB atvejai buvo laikomi aiškiais ir besikartojančiais.

6.4 Piniginio finansavimo ir privilegijos naudotis finansų įstaigomis draudimų laikymasis

Pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 271 straipsnio d punktą, ECB yra patikėta užduotis stebėti, kaip ES šalių nacionaliniai centriniai bankai ir ECB laikosi draudimų, nustatytų Sutarties 123 ir 124 straipsniais ir Tarybos reglamentais (EB) Nr. 3603/93 ir Nr. 3604/93. 123 straipsniu draudžiama ECB ir nacionaliniams centriniams bankams teikti lėšų pereikvojimo sąskaitose galimybes ar bet kurios kitos formos kredito galimybes vyriausybėms, ES institucijoms ar organams ir pirminėje rinkoje pirkti šių įstaigų išleistas skolos priemonės. 124 straipsniu draudžiamos bet kokios rizikos ribojimo nuostatomis nepagrįstos priemonės, suteikiančios vyriausybėms ir ES institucijoms ar organams privilegiją naudotis finansų įstaigomis. Kartu su Valdančiąja taryba Europos Komisija stebi, kaip valstybės narės laikosi minėtų nuostatų.

ECB taip pat stebi, kaip ES centriniai bankai antrinėje rinkoje perka skolos priemones, išleistas jų šalies viešojo sektoriaus, kitų valstybių narių viešojo sektoriaus, ES institucijų ir organų. Pagal Tarybos reglamento (EB) Nr. 3603/93 preambulę, viešojo sektoriaus skolos priemonės antrinėje rinkoje turi būti įsigyjamoms vadovaujantis Sutarties 123 straipsnyje nustatyto tikslu. Tokie pirkimai neturi tapti netiesioginio viešojo sektoriaus piniginio finansavimo forma.

2014 m. vykdyta stebėseną patvirtino, kad Sutarties 123 ir 124 straipsnio nuostatų ir atitinkamų Tarybos reglamentų iš esmės buvo laikomasi.

⁷² CON/2014/59 ir CON/2014/72.

⁷³ CON/2014/62, CON/2014/85 ir CON/2014/87.

Stebėjimas atskleidė, kad ne visi ES nacionaliniai centriniai bankai yra įgyvendinę atlyginimo už viešojo sektoriaus indėlius politiką, visiškai atitinkančią nustatytas viršutines atlyginimo ribas⁷⁴. Tiksliau, keli nacionaliniai centriniai bankai turi užtikrinti, kad atlyginimo už viešojo sektoriaus indėlius viršutinė riba būtų neužtikrintų vienos nakties indėlių palūkanų norma, netgi kai ji yra neigiama.

Central Bank of Ireland 2014 m. vykdytas su Airijos bankų pertvarkymo korporacija (IBRC) susijusio turto mažinimas yra žingsnis būtinojo visiško disponavimo šiuo turtu link. Tačiau ambicingesnis pardavimų tvarkaraštis, ypač ilgos trukmės kintamųjų palūkanų normų vekselių, dar labiau sumažintų tebevyraujančią rimtą susirūpinimą dėl piniginio finansavimo.

Magyar Nemzeti Bank pradėjo vykdyti kelias programas, nesusijusias su pinigų politika, įskaitant investicijų į nekilnojamąjį turtą programą, finansinio raštingumo didinimo programą ir Vengrijos meno kūrinių ir kultūrinio turto pirkimo programą, taip pat perkėlė anksčiau Vengrijos finansų priežiūros institucijoje dirbusius darbuotojus į *Magyar Nemzeti Bank*. Atsižvelgiant į programų skaičių, apimtį ir dydį, šias programas būtų galima vertinti kaip galimai pažeidžiančias piniginio finansavimo draudimą, nes galima manyti, kad *Magyar Nemzeti Bank* perima valstybės užduotis ar kitaip teikia finansinę naudą valstybei. ECB atidžiai stebės šias operacijas, siekdamas užtikrinti, kad jas įgyvendinant nebūtų pažeistas piniginio finansavimo draudimas.

⁷⁴ Šios ribos nustatytos Sprendime ECB/2014/8 dėl piniginio finansavimo draudimo ir atlyginimo už Vyriausybės indėlius nacionaliniuose centriniuose bankuose ir Gairėse ECB/2014/9 dėl nacionalinių centrinių bankų vidaus turto ir įsipareigojimų valdymo operacijų, iš dalies pakeistose gairėmis ECB/2014/22.

7 Institucinė aplinka

7.1 Euro zonos plėtra

Euro įvedimas Lietuvoje – svarbus Europos integracijos žingsnis

2014 m. liepos 23 d. ES Taryba priėmė [sprendimą](#), leidžiantį Lietuvai 2015 m. sausio 1 d. kaip savo valiutą įsivesti eurą. Euro zonos šalių skaičius padidėjo nuo 18 iki 19. Šis Tarybos sprendimas pagrįstas [ECB ir Europos Komisijos 2014 m. birželio mėn. paskelbtais pranešimais](#) apie konvergenciją ir priimtas įvykus diskusijoms Europos Vadovų Taryboje, [Europos Parlamentui pateikus nuomonę](#), [Europos Komisijai – siūlymą](#), o [Euro grupei – rekomendaciją](#). Tą pačią dieną ES Taryba priėmė [reglamentą](#), kuriame nustatytas neatšaukiamas Lietuvos lito ir euro perskaičiavimo kursas. Nustatytas perskaičiavimo kursas – 3,45280 lito už eurą, jis atitiko centrinį Lietuvos lito kursą, taikytą Lietuvai dalyvaujant antrajame valiutų kurso mechanizme (VKM II).

Grynujų pinigų keitimo logistika – sėkminga operacija

2015 m. sausio 1 d. Lietuva įsivedė eurą kaip savo valiutą. Grynujų pinigų keitimas vyko sklandžiai ir po dviejų savaitių, per kurias Lietuvos litai ir gryniesi eurai apyvartoje buvo naudojami kartu, eurų banknotai ir euro centai tapo vienintele teisėta mokėjimo priemone Lietuvoje.

Deutsche Bundesbank, kuris veikė kaip logistikos partneris, pateikė 132 mln. banknotų, kurių vertė – 4,76 mlrd. eurų. Lietuvos centrinis bankas – Lietuvos bankas šią paskolą banknotais grąžins 2016 m. Lietuvos bankas iš Lietuvos monetų kalyklos įsigijo 370 mln. eurų monetų, jų vertė – 120,6 mln. eurų.

Iki euro įsivedimo datos bankams buvo paskirstyta 12 % pasiskolintų eurų banknotų ir beveik 55 % įsigytų eurų monetų sumos, kad jie užpildytų bankomatus ir aprūpintų mažmenininkus bei kitus profesionalius grynujų pinigų tvarkytojus grynaisiais eurai. Be to, visuomenei paskirstyta 900 000 pažintinių eurų monetų rinkinių, kurių kiekvieno nominalioji vertė – 11,59 euro, ir taip padėta sumažinti pirmomis sausio dienomis mažmenininkams grąžai buvusį reikalingą smulkių pinigų kiekį.

Nuo 2015 m. sausio 1 d. šešis mėnesius litus į eurus fiksuotu keitimo kursu nemokamai galima išsikeisti visuose bankų skyriuose, teikiančiuose grynujų pinigų paslaugas. Šią paslaugą 60 dienų nuo euro įvedimo dienos teikė ir daugelis pašto skyrių bei kai kurios kredito unijos.

Lietuvos bankas Lietuvos litų banknotus ir monetas keis neribotą laiką.

Euro įvedimo informacinė kampanija

ECB, glaudžiai bendradarbiaudamas su Lietuvos banku, parengė išsamią informacinę kampaniją, kuria siekta visuomenę ir grynujų pinigų tvarkytojus

supažindinti su eurų banknotų išvaizda bei apsaugos priemonėmis ir pateikti informaciją apie pagrindinius su valiutos keitimu susijusius faktus ir datas.

Komunikacijos priemonės buvo žiniasklaidos kampanija, apimanti [dvi televizijos reklamas](#), spausdintinė, lauko ir internetinė reklama, įvairių rūšių [spaudiniai](#), [specialios interneto svetainės](#) ir ECB surengta Euro paroda, nuo 2014 m. spalio 23 d. iki 2015 m. sausio 5 d. veikusi Valdovų rūmuose Vilniuje. Komunikacijos partneriai (daugiausia bankai, prekybos centrai, valdžios institucijos, dideli mažmeninės prekybos tinklai) turėjo galimybę naudotis ECB parengta medžiaga ir ją galėjo perduoti savo klientams bei darbuotojams.

Imtasi ne tik visuomenei skirtų priemonių – 2014 m. rugsėjo 25 d. surengta [aukšto lygio konferencija](#) Vyriausybės, pilietinės visuomenės ir žiniasklaidos atstovams, kurioje dalyvavo ECB Pirmininkas, Lietuvos banko valdybos pirmininkas, Europos Komisijos pirmininko pavaduotojas, atsakingas už ekonomikos, pinigų politikos reikalus ir eurą, Lietuvos Ministras Pirmininkas ir finansų ministras.

7.2 Lietuvos banko integracija į Eurosistemą

Teisiniai aspektai

Vadovaudamasis Sutarties 140 straipsniu, ECB patikrino, kaip Lietuvos banko įstatymas ir kiti susiję Lietuvos teisės aktai atitinka Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 131 straipsnį. ECB Lietuvos įstatymų atitiktį Sutarčiai ir ECBS statutui įvertino palankiai.

ECOFIN taryba konsultavosi su ECB dėl savo siūlymų iš dalies pakeisti Tarybos reglamentus, kurie leistų Lietuvoje įvesti eurą ir nustatyti neatšaukiamą fiksuotą euro kursą Lietuvos lito atžvilgiu. ECB siūlomiesiems reglamentams pritarė ir pabrėžė, kad jie leis įvesti eurą kaip Lietuvos valiutą po to, kai Sutarties 140 straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka bus panaikinta Lietuvai taikoma išlyga.

ECB ir Lietuvos bankas parengė keletą teisinių priemonių, būtinų siekiant užtikrinti, kad 2015 m. sausio 1 d. Lietuvos bankas būtų integruotas į Eurosistemą. ECB priėmė teisės aktus, kurių reikia dar neapmokėti kapitalo daliai apmokėti ir centrinio banko užsienio atsargoms pervesti į ECB, nustatė banknotų paskirstymo raktą, kuris taikomas nuo 2015 m. sausio 1 d. Vadovaudamasi ECBS statuto 27 straipsnio 1 dalimi, Valdandžioji taryba priėmė rekomendaciją dėl Lietuvos banko metinės ataskaitos išorės auditorių nuo 2015 finansinių metų. Be to, ECB peržiūrėjo savo teisės aktus ir priėmė būtinus pakeitimus, susijusius su Lietuvos banko naryste Eurosistemoje. Taip pat peržiūrėti ir Lietuvos teisės aktai, kuriais įgyvendinami Eurosistemos teisiniai pagrindai pinigų politikos ir sistemos TARGET2 srityje, todėl nuo 2015 m. sausio 2 d. Lietuvos kitos sandorių šalys gali dalyvauti atliekant Eurosistemos atvirosios rinkos operacijas. ECB taip pat priėmė sprendimą dėl ECB privalomųjų atsargų taikymo pereinamojo laikotarpio nuostatų įvedus eurą Lietuvoje. Galiausiai buvo nutraukta sutartis dėl Lietuvos banko dalyvavimo VKM II.

Kad Lietuvoje būtų įvestas euras ir jos centrinis bankas integruotųsi į Eurosistemą, reikėjo pakeisti ir kai kuriuos Lietuvos teisės aktus. Su ECB konsultuotasi dėl nacionalinių teisės aktų, reglamentuojančių euro įvedimą ir privalomųjų atsargų sistemą.

Veiklos aspektai

ECB taip pat vykdė techninį pasirengimą visiškai Lietuvos banko integracijai į Eurosistemą. Vadovaudamasis Sutarties nuostatomis, Lietuvos bankas prisijungė prie Eurosistemos ir įgijo tokias pačias teises ir įsipareigojimus, kokius turi eurą jau įsivedusių ES valstybių narių nacionaliniai centriniai bankai.

Šis techninis pasirengimas integruoti Lietuvos banką į Eurosistemą apėmė daug sričių, pirmiausia finansinę atskaitomybę ir apskaitą, pinigų politikos operacijas, užsienio atsargų valdymą ir užsienio valiutų operacijas, mokėjimo sistemas, statistiką ir banknotų gamybą. Pasirengimas operacijų srityje – tai nuodugnus pinigų politikos ir užsienio valiutų operacijų įgyvendinimo priemonių, procedūrų ir techninių sistemų tikrinimas.

Nuo 2015 m. sausio 1 d. 90 Lietuvos kredito įstaigų, kurių sąrašas pateikiamas [ECB interneto svetainėje](#), privalo laikytis Eurosistemos privalomųjų atsargų reikalavimų. Lietuvos prisijungimas prie euro zonos likvidumo sąlygas Eurosistemoje pakeitė labai nedaug. Bendri euro zonos kredito įstaigų privalomųjų atsargų reikalavimai padidėjo 0,15 % (154 mln. eurų). Lietuvos gryniesi autonominiai likvidumo veiksniai 2015 m. vasario 27 d. likvidumą mažino, taigi visos euro zonos bankų sistemos likvidumo deficitas vidutiniškai padidėjo 0,8 % (4,1 mlrd. eurų).

Įnašas į ECB kapitalą ir užsienio atsargas

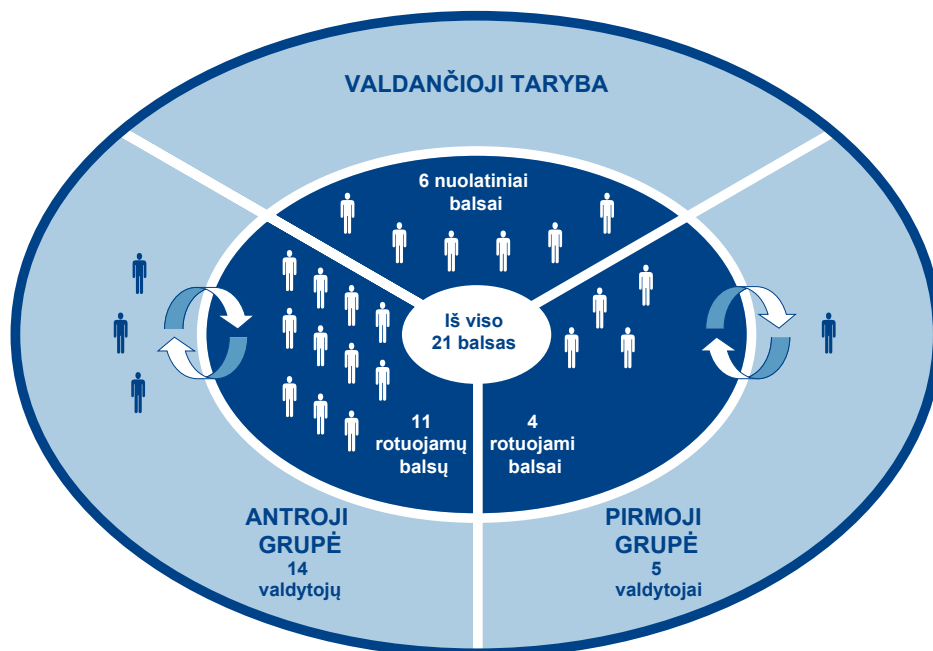
Lietuvos banko pasirašyto kapitalo dalis ECB kapitale iš viso sudaro 44,7 mln. eurų, o tai – 0,4132 % ECB pasirašyto kapitalo, 2015 m. sausio 1 d. sudariusio 10,825 mlrd. eurų. 2004 m. gegužės 1 d. prie ECBS prisijungęs Lietuvos bankas 7 % savo dalies ECB pasirašytame kapitale sumokėjo kaip įnašą ECB veiklos išlaidoms padengti; ECB kapitalą 2010 m. gruodžio 29 d. padidinus, šis įnašas sumažėjo iki 3,75 %. Vadovaudamasis ECBS statuto 48 straipsnio 1 dalimi, 2015 m. sausio 1 d. Lietuvos bankas apmokėjo likusią pasirašyto kapitalo dalies sumą, sudarančią 43,1 mln. eurų.

2015 m. sausio pradžioje Lietuva pervedė savo įnašą į ECB užsienio atsargas (85 % JAV doleriais, 15 % – auksu). Siekdamas sumažinti bendrąsias sąnaudas, pagerinti efektyvumą ir sukurti tinkamo dydžio portfelį visos JAV doleriais investuojamų ECB užsienio atsargų sumos atžvilgiu, Lietuvos bankas priėmė sprendimą sudaryti savo įnašo ir *Banco de Portugal* užsienio atsargų sandaigą ir bendrai naudotis visomis funkcijomis bei vykdyti pareigas valdant bendrąjį portfelį, kaip anksčiau yra darę kiti nacionaliniai centriniai bankai.

Valdančiosios tarybos balsavimo teisių rotacija

Lietuvai tapus euro zonos nare, o Lietuvos banko valdybos pirmininkui – Valdančiosios tarybos nariu, įgyvendinta balsavimo teisių rotacija Valdančiojoje taryboje, kaip numatyta ECBS statuto 10 straipsnio 2 dalyje. Statute ir 2008 m. gruodžio 18 d. [sprendime ECB/2008/29](#)⁷⁵ yra numatyta, kad, kai tik Valdančiojoje taryboje atsiras 19 valdytojų, balsavimo teises turinčių narių skaičius bus apribotas iki 21. Kadangi Vykdomosios valdybos nariams rotacija netaikoma, tai reiškia, kad kitus 15 balsų valdytojai pasidalija rotacijos būdu. Šiuo tikslu ekonominių ir finansinių veiksmų pagrindu valdytojai suskirstyti į dvi grupes. Pirmą grupę sudaro penki valdytojai, jai atitenka keturios balsavimo teisės, antrą grupę – visi kiti valdytojai, jai tenka kiti 11 balsų. Rotacijos laikotarpis yra vienas mėnuo, o tai reiškia, kad balso teises turinčių narių sudėtis kas mėnesį keisis (pagal [tvarkaraštį](#)).

ECB valdančiosios tarybos dviejų grupių rotacijos sistema, kai euro zonoje yra 19 šalių

Ši sistema pagrįsta penkiais pamatiniais principais, būtent: i) principu „vienam nariui vienas balsas“; ii) dalyvavimo principu, užtikrinančiu, kad nariai išsaugotų teisę dalyvauti posėdžiuose ir pasisakyti, net jei jie balsavimo teisės neturi; iii) reprezentatyvumo principu, įgyvendinamu paskirstant valdytojus į grupes; iv) atsparumo principu, reiškiančiu, kad sistema gebės prisitaikyti prie bet kokio tolesnio išplėtimo, ir v) skaidrumo principu⁷⁶.

⁷⁵ Šiuo sprendimu nukelta Valdančiosios tarybos balsavimo teisių rotacijos pradžia.

⁷⁶ Išsamesnį Valdančiosios tarybos balsavimo teisių rotacijos sistemos aprašą žr. ECB interneto svetainėje pateiktuose [Dažniausiai užduodamuose klausimuose](#).

8 Tarptautiniai ir europiniai ryšiai

8.1 Europiniai ryšiai

Europai toliau bandant įveikti ekonomikos ir finansų krizės pasekmes, ECB palaikė glaudų dialogą su Europos institucijomis ir forumais, visų pirma su Europos Parlamentu, Europos Vadovų Taryba, ECOFIN taryba, Euro grupe ir Europos Komisija.

2014 m. buvo imtasi ryžtingų veiksmų – pasirašytas ES Tarybos ir Europos Parlamento susitarimas dėl bendro pertvarkymo mechanizmo (BPeM) ir sukurtas Bendras priežiūros mechanizmas (BPM) – būtinų euro zonos finansų sektoriaus susiskaidymui mažinti ir sektoriui pertvarkyti. Euro grupės ir ECOFIN tarybos susitikimų, kuriuose reguliariai dalyvavo ECB Pirmininkas ir kiti Vykdomosios valdybos nariai, darbotvarkės tuo metu lėmė ekonominė euro zonos padėtis. Europos Vadovų Tarybos susitikimuose ir euro zonos aukščiausiojo lygio susitikimuose, į kuriuos buvo kviečiamas ir ECB Pirmininkas, daugiausia buvo kalbama apie būtinybę užtikrinti pinigų, fiskalinės, finansinės ir struktūrinės politikos nuoseklumą.

2014 m. spalio 24 d. įvykusio euro zonos aukščiausiojo lygio susitikimo metu paskelbtas kreipimasis į Komisijos pirmininką, kuriame jis raginamas glaudžiai bendradarbiaujant su euro zonos aukščiausiojo lygio susitikimo pirmininku, Euro grupės pirmininku ir ECB Pirmininku parengti kitus euro zonos ekonomikos valdymo veiksmus, kuriais būtų siekiama „sukurti konkrečius mechanizmus ekonominei politikai koordinuoti, konvergencijai ir solidarumui didinti“.

8.1.1 2014 m. – nauja pradžia Europoje

2014 m. Europos piliečiai rinko naują Europos Parlamentą. Pirmą kartą praktiškai pasinaudota Europos Sąjungos sutarties 17 straipsniu, be to, pirmą kartą Europos Parlamentas ne vien tik paprasčiausiai tvirtino, bet rinko naujosios Europos Komisijos pirmininką. 2014 m. lapkričio 1 d. Žano Klodo Junkerio (Jean-Claude Juncker) vadovaujama naujoji Komisija pradėjo savo veiklą. 2014 m. lapkričio 6 d. Komisijos pirmininko pavaduotojas euro ir socialinio dialogo klausimais Valdis Dombrovskis dalyvavo ECB valdančiosios tarybos posėdyje. Buvo gerokai pakeista Komisijos vidaus struktūra. Būtinybė įmonėms turėti prieigą prie labiau diversifikuotų finansavimo išteklių taip pat paskatino sukurti naują Finansinio stabilumo, finansinių paslaugų ir kapitalo rinkų sąjungos generalinį direktoratą, kuriam buvo išskeltas uždavinys padėti sukurti ES kapitalo rinkų sąjungą. Be to, Europos Vadovų Taryba išrinko Donaldą Tuską (Donald Tusk) savo antruoju nuolatinio pirmininku, jis pirmininkaus ir euro zonos aukščiausiojo lygio susitikimui.

ECB už savo veiksmus visų pirma yra atskaitingas demokratiškai į Europos Parlamentą išrinktiems Europos piliečių atstovams. 2014 m. ECB Pirmininkas dalyvavo keturiuose reguliariai rengiamuose Europos Parlamento Ekonomikos ir pinigų politikos komiteto klausymuose, vykusiuose [kovo 3 d.](#), [liepos 14 d.](#), [rugsėjo 22 d.](#) ir [lapkričio 17 d.](#) Šiuose klausymuose parlamentarai vis dar daug dėmesio skyrė nestandartinėms ECB pinigų politikos priemonėms, blogėjančiai

ekonomikos perspektyvai, taip pat mažai infliacijai ir finansiniam susiskaidymui. Per kovo 3 d. posėdį Pirmininkas padėkojo kadenciją baigiantiems Parlamento nariams už jų konstruktyvų vaidmenį priimant įvairius teisės aktus. Be to, kad Pirmininkas reguliariai dalyvauja klausymuose, 2014 m. balandžio 7 d. posėdyje ECB pirmininko pavaduotojas komitetui pateikė ECB 2013 metų ataskaitą, o 2015 m. vasario 25 d. Parlamentas priėmė rezoliuciją šiuo klausimu.

ECB taip pat vykdo savo atskaitomybės įsipareigojimus reguliariai teikdamas ataskaitas ir atsakydamas į Parlamento narių raštu pateiktus klausimus. 2014 m. ECB pateikė atsakymus į parlamentarų pateiktus 46 klausimus ir juos paskelbė savo interneto svetainėje. Daugiausia klausimų buvo apie ECB pinigų politikos įgyvendinimą, ekonomikos perspektyvą ir padėtį šalyse, kuriose įgyvendinama ES ir TVF makroekonomikos koregavimo programa.

2014 m. Europos Parlamentas baigė rengti su šiomis programomis susijusią ir savo iniciatyva pradėtą aukšto lygio ataskaitą apie Europos Komisijos, TVF ir ECB darbą. 2014 m. vasario 13 d. įvyko [apsikeitimas nuomonėmis](#), jame dalyvavo ir paaiškinimus apie ECB vaidmenį šiuo požiūriu pateikė Vykdomosios valdybos narys Benua Keré (Benoît Cœuré). Jis taip pat dalyvavo Europos parlamentų savaitėje dėl Europos ekonominės politikos koordinavimo semestro. Be to, susijusioms institucijoms ECB teikė paaiškinimus apie savo teisinės nuomones ir taip prisidėjo prie Europos Parlamento ir ES Tarybos diskusijų dėl jam pagal kompetenciją priskirtų pasiūlymų dėl teisės aktų, pvz., dėl BPeM reglamento ar Mokėjimo paslaugų direktyvos II.

8.1.2 Tarpinstituciniai ryšiai, susiję su ECB priežiūros užduotimis

BPM reglamente, apibrėžiančiame ECB įsipareigojimus dėl bankų priežiūros, taip pat nustatyta patikima su šiais klausimais susijusi ECB atskaitomybės Europos Parlamentui ir ES Tarybai sistema. Minėta sistema yra išsamiai apibūdinta tarpinstituciniame Europos Parlamento ir ECB susitarime bei ES Tarybos ir ECB susitarimo memorandume.

Pagal šią sistemą 2014 m. BPM priežiūros valdybos pirmininkė dalyvavo Ekonomikos ir pinigų reikalų komiteto dviejuose reguliariai vykstančiuose viešuose klausymuose ([kovo 18 d.](#) ir [lapkričio 3 d.](#)) ir dviejuose specialiuose susitikimuose, skirtuose apsikeisti nuomonėmis (vasario 4 d. ir lapkričio 3 d.). ECB taip pat reguliariai siuntė komitetui konfidencialius Priežiūros valdybos posėdžių protokolus. ECB interneto svetainėje buvo paskelbti dešimt atsakymų į Parlamento narių raštu pateiktus klausimus.

2014 m. Priežiūros valdybos pirmininkė keturis kartus dalyvavo ECOFIN tarybos ir Euro grupės susitikimuose, o nuo lapkričio 4 d. per Euro grupę pradėjo vykdyti savo įsipareigojimus dėl atskaitomybės ES Tarybai.

8.2 Tarptautiniai ryšiai

Itin greitai kintančiomis ir kartais sudėtingomis tarptautinėmis aplinkybėmis ECB dalyvavo tarptautinių institucijų ir forumų organizuotose diskusijose pasaulio

ekonomikos, finansų ir pinigų klausimais. ECB toliau kūrė dvišalius santykius tiek su išsivysčiusios, tiek su besiformuojančios rinkos ekonomikos šalių centriniais bankais.

Pasauliniu lygiu vykusios diskusijos dėl centrinių bankų veiksmų parodė, kad egzistuoja bendra nuomonė, jog išsivysčiusios ekonomikos šalyse vykdoma skatinamoji pinigų politika, įskaitant netradicines pinigų politikos priemones, prisidėjo prie pasaulio ekonomikos atsigavimo. Kartu pripažinta būtinybė nepamiršti apie nepageidaujamas pasekmes ir galimą poveikio persidavimą kitoms šalims, ypač kai tam tikrose išsivysčiusiose šalyse vyksta pinigų politikos procesų normalizavimas.

8.2.1 G20

Sulėtėjus pasaulio ekonomikos atsigavimui, G20 šalių grupės diskusijose daugiausia buvo kalbama apie būtinybę skatinti pasaulio ekonomikos augimą ir pašalinti artimiausiu laikotarpiu ekonomikos perspektyvai gresiančius rizikos veiksnius. Per viršūnių susitikimą Brisbene G20 šalių vadovai patvirtino ryžtą siekti spartaus, tvaraus ir subalansuoto augimo, kurti naujas darbo vietas. G20 šalių atstovai pateikė augimo strategijas, kuriomis siekiama per penkerius metus padidinti šalių visuminį BVP lygį ne mažiau kaip 2 % (toks pat tikslas buvo iškeltas per vasario mėn. susitikimą Sidnėje). Šie įsipareigojimai kartu su kitomis priemonėmis, skirtomis investicijoms (pvz., Pasaulio infrastruktūros iniciatyva, dėl kurios taip pat susitarta Brisbene), prekybos konkurencingumui, užimtumui, finansų sistemos stabilumui ir tarptautinės mokesčių sistemos teisingumui didinti, turėtų užtikrinti tvarų ir visa apimančią vystymąsi. G20 šalių vadovai paskelbė Brisbeno veiksmų planą pabrėždami, kad visos G20 šalys bus atsakingos už šių įsipareigojimų vykdymą.

8.2.2 Politikos klausimai, susiję su TVF ir tarptautine finansų struktūra

ECB dalyvavo TVF vykusiose diskusijose dėl tarptautinės finansų struktūros ir palaikė idėją, kad bendros Europos šalių pozicijos šiuo klausimu turėtų būti koordinuojamos. Daugelio diskusijų pagrindinė tema buvo krizės pamokos ir pagalba siekiant sumažinti didelių krizių tikimybę ateityje.

2014 m. TVF stebėsenos, kuri reguliariai peržiūrima kas trejus metus, apžvalgoje buvo įvertintas TVF stebėsenos poveikis Fondo galutiniam tikslui – skatinti pasaulio ekonomiką ir finansinį stabilumą. Labai svarbu, kad Fondo vykdoma stebėseną ir konsultacijas būtų vykdomos atsižvelgiant į ES atskirų valstybių narių konkrečias politikos formavimo ypatybes ir atitinkamas kompetencijas, o siekiant užtikrinti nuoseklesnę bei veiksmingesnę stebėseną ir įvertinus naujausias reformas stiprinant ekonomikos valdymą ir stebėseną Europoje, ypač euro zonoje, tai būtų daroma euro zonos ir ES lygiu. ES centriniai bankai savo nuomonę šia tema išreiškė [ataskaitoje](#), kurią parengė ECBS Tarptautinių santykių komiteto TVF reikalų grupė. 2014 m., remiamas ES valstybių narių, TVF padarė kelis pakeitimus, susijusius su prevencinėmis skolinimo priemonėmis. Šios priemonės, įskaitant lanksčią kredito liniją ir likvidumo apsaugos liniją, buvo pradėtos taikyti 2009 m., reaguojant į pasaulio finansų krizę; jos buvo naudojamos TVF krizių prevencijos priemonių poveikiui ir pasitikėjimui reikalavimus atitinkančiomis narėmis didinti. Jos yra itin naudingos

užtikrinant pasaulio finansų tinklo apsaugą ir kartu su šalių pastangomis padeda toliau didinti jų ekonomikų atsparumą. ES valstybės narės nurodė, kad yra būtina, jog TVF būtų stiprus ir su pakankamai išteklių, ir dar kartą patvirtino, kaip svarbu, kad TVF būtų kvotų principu veikianti institucija. Tačiau ilgalaikės Fondo kvotų ir valdymo reformos, dėl kurių buvo susitarta 2010 m., dar neįgyvendintos, nes vis dar diskutuojama dėl kitos bendrosios kvotų peržiūros. Visos ES valstybės narės ratifikavo 2010 m. kvotų ir valdymo reformą ir mano, kad šios reformos ratifikavimas visose TVF narėse yra prioritetas. TVF narės taip pat svarstė galimą Fondo skolinimo sistemos reformavimo kryptį, atsižvelgdamos į egzistuojančią valstybių skolų problemą. ES vertinimu, bet kokie pakeitimai turėtų būti vykdomi siekiant stiprinti Fondo skolinimo sistemą.

8.2.3 Techninis bendradarbiavimas

ECB toliau plėtė techninį bendradarbiavimą su centriniais bankais ne Europos Sąjungoje daugiausia dėmesio skirdamas centriniams bankams šalyse kandidatėse ir G20 šalių grupei priklausančiose besiformuojančios rinkos ekonomikos šalyse. Pirmuoju atveju kooperacijos tikslas yra gerinti centrinių bankų techninį pasirengimą, kad ateityje jie galėtų atlikti ECBS narių vaidmenį ir įsipareigojimus. ECB pradėjo [Eurosistemos ir Juodkalnijos centrinio banko bei Eurosistemos ir Albanijos banko, Kosovo Respublikos centrinio banko bei Makedonijos Respublikos nacionalinio banko bendradarbiavimo programą](#). Ši veikla vykdoma kartu su nacionaliniais centriniais bankais ir yra ES finansuojama. Techninis bendradarbiavimas papildė ECB vykdomą reguliarią stebėseną ir ES šalių kandidačių ir potencialių šalių kandidačių analizę bei politinį dialogą su šių šalių centriniais bankais. Be to, ECB pradėjo organizuoti regioninius seminarus abi šalis dominančiais klausimais. ECB ir Serbijos nacionalinis bankas liepos mėn. pasirašė [bendradarbiavimo sutartį dėl padirbtų eurų banknotų Serbijoje platinimo prevencijos ir aptikimo](#). Pasaulio mastu ir pagal Susitarimo memorandumą ECB toliau intensyvino bendradarbiavimą su G20 šalių grupei priklausančiomis besiformuojančios rinkos ekonomikos šalimis. Šį bendradarbiavimą sudaro ir techninis, ir politinis aspektai, o jo tikslas – skatinti geresnį ECB vykdomos politikos supratimą, dalytis technine patirtimi ir geriausia centrinių bankų praktika.

Pinigų politikos ir bankų priežiūros veiklos išaiškinimas Europos piliečiams

Šiandien centrinio banko komunikacija yra pinigų politikos ašis; iš tikrųjų ji yra dar viena pinigų politikos priemonė. Skaidriai veikiantis centrinis bankas gali daug veiksmingiau įgyvendinti savo politiką. Kai visuomenė ir finansų rinkos supranta galimą ECB reakciją į konkrečią situaciją, jų lūkesčiai, susiję su būsima pinigų politika, būna pagrįsti. Dėl šios priežasties finansiniai kintamieji greitai reaguoja į pinigų politikos pokyčius, o tai sutrumpina pinigų politikos poveikio investicijoms ir sprendimams dėl vartojimo persidavimo procesą, paspartina būtiną ekonomikos koregavimą.

2014 m. ECB komunikaciją visų pirma lėmė poreikis informuoti apie sudėtingomis aplinkybėmis vykdomą pinigų politiką ir kurti BPM.

Pasitikėjimo kūrimas: informavimas apie pinigų politiką

Pagrindinė informavimo užduotis – užsitikrinti 338 mln. euro zonos šalių piliečių pasitikėjimą. Nuo 2015 m. sausio 1 d. ECB veikia 19 šalių, kuriose vartojama 16 skirtingų kalbų. Iššūkiai, kurių kyla esant tokiai įvairovei, įveikiami pasinaudojant Eurosistemos privalumu, t. y. tuo, kad ji jungia 19 nacionalinių centrinių bankų, kuriuose dirbantys kolegos pasirūpina, kad visose šalyse ECB pranešimai būtų išgirsti ir teisingai suprasti. ECB taip pat kuria pasitikėjimą plačiau atsiverdamas visuomenei. ECB nuo pat pradžių ėmėsi skaidrumo didinimo iniciatyvos. Jis tapo pirmuoju centriniu banku, reguliariai organizuojančiu [spaudos konferencijas](#) po kiekvieno susitikimo pinigų politikos klausimais. Kiekvieną mėnesį ECB sulaukia iš piliečių maždaug 4 000 užklausų ir pateikia į jas atsakymus. Tačiau šiais iššūkių laikais, kai pinigų politikai įgyvendinti tenka taikyti netradicines priemones, ECB negali nieko nedaryti. 2015 m. pradžioje ECB pradėjo skelbti ataskaitas apie Valdančiosios tarybos susitikimus pinigų politikos klausimais. Tai yra papildoma priemonė ECB veiksmams paaiškinti ir jų sukeltoms diskusijoms paskatinti.

Atskaitomybė ir skaidrumas: pagrindinių ECB komunikacijos principų įgyvendinimas

Pagrindinis ECB dėmesys vykdant komunikacijos veiklą buvo skiriamas ECB skatinamajai pinigų politikai ir pasirengimui prisiimti atsakomybę už bankų priežiūrą. Dauguma Vykdomosios valdybos narių viešų kalbų buvo skirtos šiems klausimams.

ECB tinkle Twitter
@ecb

4 840 žinučių
tinkle Twitter
197 000 sekėjų

Atsiskaitydami Europos Parlamentui ir duodami interviu žiniasklaidai, Vykdomosios valdybos nariai plečia visuomenės žinias ir supratimą apie Eurosistemos užduotis ir politiką. Kalbant apie tiesioginį piliečių įtraukimą, pažymėtina, kad ECB sukūrė naują [bankų priežiūros interneto svetainę](#) ir pradėjo dar intensyviau naudoti socialinius tinklus. ECB savo interneto svetainėje skelbia [klausimus ir atsakymus](#) aktualiausiomis temomis, pvz., apie išplėstinę turto pirkimo programą ir neigiamas palūkanų normas. ECB [Twitter](#) paskyra turi jau apie 200 000 sekėjų ir yra naudojama trumpiems pranešimams ir svarbiausioms mintims iš jo atstovų kalbų skelbti, o kanale [YouTube](#) ir [Flickr](#) interneto svetainėse dedami vaizdo įrašai ir nuotraukos.

Pinigų politikos aiškinimas: Sintros konferencija

Į pirmąjį 2014 m. gegužės 25–27 d. Sintros mieste Portugalijoje organizuotą ECB forumą, skirtą centriniams bankams, centrinių bankų pareigūnais, mokslininkais ir vyriausybės atstovais susirinko aptarti einamųjų euro zonos ekonomikos klausimų. Ji tapo pagrindiniu metų įvykiu ir dabar vadinama svarbiausia Europos politine konferencija. Kitas ECB forumas, skirtas centriniams bankams, 2015 m. gegužės 21–23 d. vėl vyks Sintroje.

Mūsų pinigai: naujieji eurų banknotai

2014 m. vykdant komunikacijos veiklą daugiausia dėmesio vėl buvo skirta [eurų banknotams](#), visų pirma Lietuvoje vykstančiam pasirengimui keisti nacionalinę valiutą į eurą ir 10 eurų banknoto, antrojo naujosios banknotų serijos nominalo, išleidimui. ECB įgyvendino nemažai komunikacijos priemonių, skirtų plačiajai visuomenei ir grynųjų pinigų tvarkytojams informuoti apie naująjį banknotą ir atnaujintas jo apsaugos priemones.

BPM kūrimas: komunikacijos iššūkiai

Metus trukęs BPM kūrimo procesas ir tuo pat laiku vykęs bankų, kurie bus prižiūrimi, būklės tikrinimas dažnai priminė maratoną. Su šiuo procesu susiję komunikacijos uždaviniai, kuriuos teko spręsti visus metus, buvo sėkmingai įgyvendinti, ir 2014 m. spalio 26 d. paskelbti 130 bankų [išsamaus įvertinimo rezultatai](#), o po kelių dienų buvo pranešta ir apie ECB bankų priežiūros veiklos pradžią. Tai buvo įvairiausi uždaviniai – nuo pranešimų derinimo su 18 skirtingų nacionalinių priežiūros institucijų iki santykių su naująja bankų priežiūros tema rašančių žurnalistų auditorija, nesusipažinusia su ECB veikla, kūrimo ar šio didelio projekto techninių detalių ir argumentų aiškinimo.

Pasiektas aiškumas ir paprastumas

Siekdamas bankų veiklos tyrimo proceso skaidrumo, ECB paskelbė visą su tuo susijusią techninę dokumentaciją. Apie ją buvo aiškinama reguliariai vykusiuose techniniuose susitikimuose ir specialiuose [vaizdo įrašuose](#).

Visų suinteresuotųjų asmenų informavimas

Savaime suprantama, kad finansų rinkos labai domėjosi išsamaus įvertinimo rezultatais. O tai reiškia, kad ECB turėjo užtikrinti nepriekaištingą ir nepertraukiamą analitikų informavimą. Dieną, kai buvo paskelbti išsamaus įvertinimo rezultatai, beveik 200 analitikų dalyvavo konferenciniame pokalbyje su ECB ekspertais. Vykdydamas BPM reglamento reikalavimus, ECB taip pat organizavo viešas konsultacijas su visuomene bei su proceso dalyviais ir palaikė reguliarius bei artimus ryšius su sandorių šalimis Europos bankininkystės institucijoje, Europos vertybinių popierių ir rinkų institucijoje bei bankais. Be to, per metus Europos sostinėse ir JAV suorganizuota įvairių parengiamųjų susitikimų su mokslininkais ir mokslo institucijomis.

Finansinés ataskaitos

2014 m.

2014 m. gruodžio 31 d. pasibaigusių metų vadovybės ataskaita

1 ECB vadovybės ataskaitos tikslas

Ši vadovybės ataskaita yra neatskiriama ECB metinių finansinių ataskaitų dalis. Joje pateikiama pagalbinė informacija, galinti padėti skaitytojams geriau suprasti, kaip dirba ECB, kokia jo veiklos sistema ir kokį poveikį ECB operacijos daro jo finansinėms ataskaitoms.

Šioje ataskaitoje pateikiama informacija apie ECB pagrindinius išteklius ir procesus, įskaitant informaciją apie organizacinį banko valdymą. Atsižvelgiant į tai, kad ECB veikla ir operacijos vykdomos siekiant įgyvendinti pinigų politikos tikslus, banko finansiniai rezultatai turėtų būti vertinami jų neatskiriant nuo ECB politikos veiksmų. Taigi, ataskaitoje pateikiama informacija apie pagrindines ECB rizikas ir kokį poveikį joms daro banko vykdomos operacijos, taip pat apie turimus finansinius išteklius ir pagrindinių ECB veiklų įtaką finansinėms ataskaitoms.

2 Pagrindiniai tikslai ir uždaviniai

Pagrindinis ECB tikslas – palaikyti kainų stabilumą. Kaip aprašyta ECBS statute, pagrindiniai ECB uždaviniai yra šie: įgyvendinti Europos Sąjungos pinigų politiką, atlikti užsienio valiutų operacijas, valdyti euro zonos šalių oficialiąsias užsienio valiutos atsargas ir skatinti sklandų mokėjimo sistemų veikimą.

Be to, 2014 m. lapkričio 4 d. ECB pradėjo vykdyti jam patikėtą bankų priežiūros funkciją. Taip siekiama užtikrinti, kad kredito įstaigos būtų saugios ir patikimos, o Europos Sąjungos finansų sistema – stabili.

3 Pagrindiniai ištekliai ir procesai

3.1 ECB valdymas

ECB sprendimus priimančios organai yra Vykdomoji valdyba, Valdančioji taryba ir Bendroji taryba¹. Be to, ECB organizacinis valdymas apima didelius įgaliojimus turintį Audito komitetą ir tam tikrus vidaus ir išorės kontrolės lygius.

¹ Daugiau informacijos apie ECB sprendimus priimančius organus rasite ECB interneto svetainėje (<https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/decisions/govc/html/index.lt.html>).

3.1.1 Audito komitetas

Audito komitetas, toliau stiprindamas organizacinį ECB ir Eurosistemos valdymą, padeda Valdančiajai tarybai vykdyti savo įsipareigojimus teikti sąžiningą finansinę informaciją, prižiūrėti vidaus kontrolės priemones, užtikrinti atitiktį taikomiems įstatymams, reglamentams bei elgesio kodeksams ir vykdyti ECB bei Eurosistemos audito funkcijas. Vadovaudamasis jam suteiktais įgaliojimais, Audito komitetas vertina ECB metines finansines ataskaitas ir sprendžia, ar jose pateiktas tikras ir teisingas vaizdas ir ar jos buvo parengtos laikantis patvirtintų apskaitos taisyklių. ECB Audito komiteto pirmininkas yra Erkki Liikanen (*Suomen Pankki – Finlands Bank* valdytojas), komitetą sudaro du kiti Valdančiosios tarybos nariai (Vítor Constâncio ir Christian Noyer) ir du nariai iš išorės (Hans Tietmeyer ir Jean-Claude Trichet).

3.1.2 Išorės kontrolės lygiai

ECBS statute numatyti du išorės kontrolės lygiai – tai išorės auditoriai, kurie paskiriami atlikti ECB metinių finansinių ataskaitų auditą, ir Europos Audito Rūmai, kurie įvertina ECB vadovybės veiklos efektyvumą. Europos Audito Rūmų ataskaitos kartu su ECB atsakymu skelbiamos ECB interneto svetainėje² ir *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*. Siekiant padidinti visuomenės pasitikėjimą ECB išorės auditorių nepriklausomumu, kas penkerius metus taikomas audito įstaigos rotacijos principas. Išorės auditorių atrankos ir įgaliojimų nustatymo geroji praktika yra aukšto lygio gairės, taikomos visiems Eurosistemos centriniams bankams. Valdančioji taryba, remdamasi šia gerąja praktika, formuluoja rekomendacijas ES Tarybai, laikydamosi suderintų, nuoseklių ir skaidrių atrankos kriterijų. 2013 m. bendrovė *Ernst & Young GmbH Wirtschaftsprüfungsgesellschaft* buvo paskirta ECB išorės auditoriumi iki 2017 finansinių metų pabaigos.

3.1.3 Vidaus kontrolės lygiai

ECB buvo įdiegta trijų lygių vidaus kontrolės sistema: pirma, valdymo kontrolė; antra, įvairių rizikų ir atitikties priežiūros funkcijos; trečia, nepriklausomo audito užtikrinimas.

Išteklių kontrolė

Pagal ECB vidaus kontrolės struktūrą atsakomybė ir atskaitomybė už biudžeto reikalus visų pirma tenka atskiroms veiklos sritims. Žmogiškųjų išteklių, biudžeto ir organizavimo generalinio direktorato Biudžeto, priežiūros ir organizavimo skyrius kuria su ECB ištekliais ir atitinkamu veiklos biudžetu susijusio strateginio planavimo sistemą, rengia ir stebi šį planavimą. Šie uždaviniai įgyvendinami bendradarbiaujant

² Žr. <http://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/governance/html/index.lt.html>

su veiklos sričių padaliniais ir taikant funkcinių sričių atskyrimo principą³, o rezultatai pateikiami skyrių metinėse darbo programose. Biudžeto, priežiūros ir organizavimo skyrius taip pat atlieka išteklių planavimą ir kontrolę, kaštų ir naudos analizę bei ECB ir ECBS projektų investicijų analizę. Vykdomoji valdyba, atsižvelgdama į Biudžeto, priežiūros ir organizavimo skyriaus rekomendacijas, ir Valdančioji taryba, padedama iš ECB ir euro zonos nacionalinių centrinių bankų ekspertų sudaryto Biudžeto komiteto (BUCOM), reguliariai tikrina, kaip laikomasi patvirtinto biudžeto. Pagal ECB darbo reglamento 15 straipsnį, BUCOM teikia Valdančiajai tarybai gautų siūlymų dėl ECB metinio biudžeto ir Vykdomosios valdybos prašymų dėl biudžeto padidinimo išsamų įvertinimą prieš juos teikiant Valdančiajai tarybai tvirtinti.

Finansinės rizikos priežiūros funkcijos

Kalbant apie finansinę riziką, pažymėtina, kad ECB Rizikos valdymo direktoratas yra atsakingas už siūlymus dėl politikos ir procedūrų, kurios užtikrintų tinkamą apsaugos nuo finansinės rizikos lygį a) Eurosistemai, įskaitant ECB, atliekant pinigų politikos operacijas, ir b) ECB, pastarajam valdant užsienio atsargas, auksą ir investicijas eurais. Be to, Rizikos valdymo direktoratas analizuoja Eurosistemos pinigų politikos ir užsienio valiutų politikos operacines sistemas rizikos valdymo požiūriu ir teikia siūlymus, kaip jas patobulinti. Be to, Rizikos valdymo komitetas, į kurio sudėtį įeina ekspertai iš Eurosistemos centrinių bankų, padeda sprendimus priimančioms organams užtikrinti tinkamą Eurosistemos apsaugos lygį valdant ir kontroliuojant iš rinkos operacijų – tiek Eurosistemos pinigų politikos, tiek ECB užsienio atsargų – kylančią finansinę riziką. Kalbant apie šias veiklas, pasakytina, kad Rizikos valdymo komitetas, be kita ko, prisideda prie finansinės rizikos, susijusios su Eurosistemos balanso straipsniais, stebėjimo, apskaičiavimo ir informacijos apie ją teikimo bei prie susijusių metodikų ir sistemų apibrėžčių sudarymo bei peržiūros.

Operacinės rizikos priežiūros funkcijos

Pagal operacinės rizikos valdymo sistemą kiekvienas ECB organizacinis padalinys yra atsakingas už savo operacinės rizikos valdymą ir kontrolės priemones, kurios užtikrintų jo vykdomų operacijų veiksmingumą ir efektyvumą, įdiegimą. Operacinės rizikos komitetas yra atsakingas už operacinės rizikos valdymo sistemos apibrėžtį ir palaikymą. Be to, jis turi teikti metodinę pagalbą ir organizuoti mokymus, parengti rizikos apžvalgą viso ECB mastu. Operacinės rizikos komitetas padeda Vykdomajai valdybai vykdyti priežiūros funkciją valdant ECB operacinę riziką. Be to, Organizacinės plėtros komitetas, kurį sudaro Eurosistemos centrinių bankų ekspertai, yra antras operacinės rizikos valdymo Eurosistemoje kontrolės lygis. Šis komitetas padeda sprendimus priimančioms organams užtikrinti tinkamą Eurosistemos apsaugos lygį.

³ Funkcinių sričių atskyrimo principas susijęs su reikalavimu, nustatytu BPM reglamente, kad ECB priežiūros uždavinius privalo vykdyti nedarydamas poveikio savo uždaviniams, susijusiems su pinigų politika, ir atskirai nuo šių ir kitų uždavinių.

Nepriklausomas užtikrinimas

Audito funkcijas nepriklausomai nuo ECB vidaus kontrolės struktūros ir rizikos stebėjimo vykdo Vidaus audito direktoratas, tiesiogiai atskaitingas Vykdomajai valdybai. Remdamiesi įgaliojimais, nustatytais ECB vidaus audito nuostatuose, ECB vidaus auditoriai teikia nepriklausomo ir objektyvaus užtikrinimo bei konsultavimo paslaugas, sistemingai vertina ir tobulina rizikos valdymą, kontrolės ir valdymo procesų veiksmingumą. ECB vidaus auditoriai laikosi Vidaus audito instituto patvirtintų tarptautinių vidaus audito profesinės praktikos standartų. Be to, Eurosistemos ir ECBS Vidaus audito komitetas, kurį sudaro vidaus audito specialistai iš ECB, nacionalinių centrinių bankų ir nacionalinių kompetentingų institucijų, padeda Eurosistemai ir ECBS bei Bendram priežiūros mechanizmui (BPM) siekti savo tikslų, teikdamas nepriklausomą ir objektyvią paramą bei konsultavimo paslaugas, taip siekdamas tobulinti Eurosistemą ir ECBS bei BPM ir didinti jų vertę.

3.1.4 Priemonės prieš sukčiavimą

1999 m. Europos Parlamentas ir ES Taryba priėmė reglamentą⁴, pagal kurį, be kita ko, Europos kovos su sukčiavimu tarnyba (OLAF) gali atlikti vidaus tyrimus dėl įtarimų sukčiavimu ES institucijose, įstaigose, tarnybose ir agentūrose. 2004 m. Valdančioji taryba patvirtino teisinės nuostatas dėl Europos kovos su sukčiavimu tarnybos atliekamų ECB tyrimų, susijusių su sukčiavimo, korupcijos ir bet kokios kitos neteisėtos veiklos prevencija, nuostatų ir sąlygų.

3.1.5 Programa prieš pinigų plovimą ir teroristų finansavimą

2007 m. ECB nustatė pinigų plovimo prevencijos (PPP) ir kovos su terorizmu finansavimo (KTF) vidaus schemą. Už šių reikalavimų atitiktį atsakingas ECB padalinys nustato, analizuoja ir imasi priemonių dėl rizikų, susijusių su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu visose atitinkamose ECB veiklos srityse. Viena iš ECB sandorių šalių vertinimo ir stebėjimo proceso dalių yra atitikties taikomiems PPP ir KTF teisės aktams vertinimas ir stebėjimas. Atsižvelgiant į tai, ypač daug dėmesio skiriama ribojamosioms priemonėms, kurias priėmė ES ir viešai paskelbė Finansinių veiksmų darbo grupė. Vidaus pranešimų sistema papildomas ECB PPP ir (arba) KTF modelis ir užtikrinama, kad visa atitinkama informacija būtų sistemingai renkama ir laiku perduodama Vykdomajai valdybai.

3.2 Personalas

Pasirengimas BPM, kuris pradėjo veikti nuo 2014 m. lapkričio 4 d., labai paveikė darbuotojų skaičių ECB. Vidutinis ECB darbuotojų skaičius (skaičiuojant visos darbo dienos ekvivalentais) padidėjo nuo 1 683 (2013 m.) iki 2 155 (2014 m.). 2014 m.

⁴ Reglamentas (EB) Nr. 1073/1999.

pabaigoje banke dirbo 2 577 darbuotojai. Daugiau informacijos pateikta metinių finansinių ataskaitų 31 pastaboje *Personalo išlaikymo išlaidos*.

2013 m. sausio mėn. pradėta dvejų metų trukmės paramos keičiant profesinę veiklą programa buvo sėkmingai užbaigta. Programos parama pasinaudojo 45 banko tarnautojai siekdami karjeros už ECB ribų.

3.3 Portfelio valdymas

ECB turi dviejų rūšių investicijų portfelius: užsienio atsargų portfelį, išreikštą JAV doleriais ir Japonijos jenomis, ir nuosavų lėšų investavimo portfelį, išreikštą eurais. Be to, su ECB pensijų planu susijusios lėšos yra investuojamos į išorės valdytojų valdomą portfelį. ECB taip pat turi pinigų politikos tikslais laikomų vertybinių popierių, išreikštų eurais. Šie vertybiniai popieriai buvo įsigyti pagal vertybinių popierių rinkų programą (VPRP), turtu užtikrintų vertybinių popierių pirkimo programą (TUVPPP) ir tris padengtų obligacijų pirkimo programas (POPP).

3.4 ECB finansinių ataskaitų rengimas

ECB finansines ataskaitas rengia Vykdomoji valdyba, vadovaudamasi Valdančiosios tarybos nustatytais apskaitos politikos principais⁵.

Administracijos generalinio direktorato Finansinės atskaitomybės ir politikos skyrius kartu su kitais banko veiklos padaliniais yra atsakingas už metinių finansinių ataskaitų rengimą. Be to, šis skyrius turi užtikrinti, kad išorės auditoriai ir sprendimus priimančios organai laiku gautų visus reikiamus dokumentus.

ECB Turto ir įsipareigojimų komitetas, kurį sudaro atstovai iš ECB rinkos operacijų, apskaitos, finansinės atskaitomybės, rizikos valdymo ir biudžeto sričių, sistemingai stebi ir vertina visus veiksmus, galinčius turėti įtakos ECB balansui ir pelno (nuostolio) ataskaitai. Jis peržiūri metines finansines ataskaitas ir susijusius dokumentus prieš tai, kai šie dokumentai teikiami tvirtinti Vykdomajai valdybai.

Gali būti atliekamas finansinės atskaitomybės procesų ir ECB metinių finansinių ataskaitų vidaus auditas. Visos vidaus audito ataskaitos, kuriose gali būti pateiktos auditorių rekomendacijos, skirtos atitinkamoms veiklos sritims, teikiamos Vykdomajai valdybai.

Be to, nepriklausomi išorės auditoriai, kuriuos rekomendavo Valdančioji taryba ir kurių skyrimui pritarė ES Taryba, atlieka ECB metinių finansinių ataskaitų auditą. Išorės auditoriai tikrina ECB apskaitos įrašus bei sąskaitas ir turi visapusišką prieigą prie visos informacijos apie jo atliktas operacijas. Išorės auditorių pareiga – pareikšti nuomonę, ar metinėse finansinėse ataskaitose pateiktas tikras ir teisingas ECB finansinės padėties ir veiklos operacijų vaizdas pagal Valdančiosios tarybos nustatytus apskaitos politikos principus. Taigi išorės auditoriai įvertina vidaus

⁵ Žr. pastabas dėl apskaitos politikos.

kontrolės, taikomos rengiant ir pateikiant metines finansines ataskaitas, adekvatumą ir taikytos apskaitos politikos tinkamumą.

Kai Vykdomoji valdyba pritaria metinių finansinių ataskaitų išleidimui, jos kartu su išorės auditorių nuomone ir visais susijusiais dokumentais teikiamos peržiūrėti Audito komitetui. Vėliau visi dokumentai teikiami tvirtinti Valdančiajai tarybai.

ECB metines finansines ataskaitas tvirtina Valdančioji taryba kiekvienų metų vasario mėn., o netrukus po to jos skelbiamos viešai. Nuo 2015 m. metinės finansinės ataskaitos bus skelbiamos kartu su vadovybės ataskaita ir Eurosistemos konsoliduotu balansu.

4 Rizikos valdymas

ECB susiduria su finansine ir operacine rizika. Taigi rizikos valdymas yra esminis banko veiklos elementas. Jis vykdomas nuolat nustatant, vertinant, mažinant ir stebint riziką.

4.1 Finansinė rizika

Finansinė rizika kyla dėl pagrindinės ECB veiklos ir susijusių banko turto pozicijų, ypač a) užsienio atsargų ir aukso, b) eurais išreikštų investicinių portfelių ir c) pagal tris POPP, VPRP ir TUVPPP pinigų politikos tikslais įsigytų vertybinių popierių. Dėl šių banko turto pozicijų ir veiklos kylanti finansinė rizika apima kredito, rinkos ir likvidumo rizikas. ECB priima sprendimus dėl turto paskirstymo ir taiko rizikos valdymo ir deramo tikrinimo sistemas, atsižvelgdamas į įvairių portfelių ir finansinių pozicijų paskirtį bei tikslus, taip pat į sprendimus priimančių organų nustatytą rizikos lygį. Siekdamas užtikrinti, kad visą laiką būtų laikomasi nustatyto rizikos lygio, ECB reguliariai stebi ir vertina riziką, prireikus imasi atitinkamų rizikos mažinimo priemonių ir reguliariai peržiūri turto paskirstymą bei rizikos valdymo sistemas.

Finansinę riziką galima kiekybiškai įvertinti taikant įvairius rizikos matavimus. Norėdamas įvertinti tokią riziką, ECB taiko savo sukurtus rizikos vertinimo metodus, pagrįstus bendra rinkos ir kredito rizikos modeliavimo sistema. Su rizikos matais susijusios pagrindinės modeliavimo sąvokos, metodai ir prielaidos grindžiamos rinkos standartais⁶. Kad galėtų visapusiškai identifikuoti galimus rizikos įvykius, kurių gali pasitaikyti nevienodu dažnumu ir kurių poveikio mastas gali būti skirtingas, ECB naudoja dvi statistinių matų rūšis: rizikos vertę (*Value at Risk, VaR*) ir tikėtiną vertę

⁶ Įsipareigojimų neįvykdymo ir reitingų pasikeitimo tikimybės apskaičiuojamos remiantis įsipareigojimų neįvykdymo ir reitingų pasikeitimo tyrimais, kuriuos skelbia pagrindinės reitingų agentūros. Kaitumas, koreliacija ir bendras kredito ir rinkos rizikos kintamųjų kitimas modeliuojamas naudojant jungties funkcijas, nustatytas remiantis istoriniais duomenimis.

trūkumą⁷, apskaičiuotus įvairiems pasiklovimo lygmenims. Be to, siekiant geriau suprasti ir papildyti statistinius rizikos įverčius, atliekama jautrumo ir nepalankių sąlygų scenarijų analizė.

Finansinė rizika, matuojama kaip rizikos vertė esant 95 % pasiklovimo lygmeniui per vienus metus (VaR 95 %), kurią ECB prisiėmė dėl savo finansinio turto, 2014 m. gruodžio 31 d. iš viso sudarė 8,6 mlrd. eurų. Matyti, kad rizika nepakito, palyginti su 2013 m. gruodžio 31 d. apskaičiuotais suvestiniais rizikos rodikliais⁸.

4.1.1 Kredito rizika

ECB valdo savo kredito riziką, kurią sudaro kredito įsipareigojimų neįvykdymo ir kredito kokybės vertinimo pasikeitimo rizika⁹, daugiausia paskirstydamas turtą, taikydamas tinkamumo kriterijus ir deramo tikrinimo procedūras, pozicijų apribojimo sistemas ir tam tikrose kredito operacijose reikalaujamas pateikti įkaitą. Rizikos kontrolės priemonės ir limitai, kuriuos ECB naudoja kredito rizikos pozicijai nustatyti, skiriasi pagal operacijų rūšis ir atspindi įvairias skirtingų portfelių valdymo politikas arba jų investicijų paskirtį ir turto rizikos ypatumus.

ECB laikomoms užsienio atsargoms taikytinos kredito įsipareigojimų neįvykdymo ir kredito kokybės vertinimo pasikeitimo rizikos. Tačiau šių rūšių rizika minimali, nes atsargos investuojamos į aukštos kredito kokybės turtą.

ECB turimam auksui netaikytina kredito rizika, nes auksas nėra skolinamas trečiosioms šalims.

Investicijų eurais portfelis skirtas pajamoms, kurios viršytų ECB veiklos išlaidas ir išsaugotų investuotą kapitalą, uždirbti. Todėl turto paskirstymo ir rizikos kontrolės sistemoje šio portfelio grąžai skiriamas svarbesnis vaidmuo nei ECB užsienio atsargų atveju. Vis dėlto ir šio portfelio kredito rizika yra nedidelė.

Pagal POPP, VPRP ir TUVPPP pinigų politikos tikslais įsigyti vertybiniai popieriai įtraukiami į apskaitą amortizuota savikaina, sumažinta vertės sumažėjimu, todėl neperkainojami pagal rinkos kainas. Todėl su šiomis pozicijomis susijusi kredito kokybės vertinimo pasikeitimo rizika tiesiogiai nedaro poveikio ECB metinėms finansinėms ataskaitoms. Tačiau su šiais vertybiniais popieriais gali būti susijusi kredito įsipareigojimų neįvykdymo rizika, tad pablogėjusi šio turto kredito kokybė gali

⁷ Rizikos vertė apibrėžiama kaip didžiausia galima finansinio turto portfelio nuostolio riba, kuri pagal statistinį modelį nebus viršyta esant tam tikrai tikimybei per nustatytą laikotarpį. Tikėtinas vertės stygius – tai koherentiškas rizikos matas, kuris yra konservatyvesnis už rizikos vertę, kai taikomas toks pats laikotarpis ir toks pats pasitikėjimo lygis, nes juo matuojami vidutiniai nuostoliai, kurie galėtų atsirasti esant blogiausiams scenarijams, kai viršijama rizikos vertės riba. Nuostoliai šiuo atveju apibrėžiami kaip balanse nurodytos grynosios ECB portfelių vertės laikotarpio pradžioje ir sumodeliuotų verčių laikotarpio pabaigoje skirtumai.

⁸ Šioje vadovybės ataskaitoje pateikti rizikos įverčiai nustatyti taikant vienodas metodikas ir prielaidas rizikai įvertinti 2013 m. gruodžio 31 d. ir 2014 m. gruodžio 31 d.

⁹ Kredito įsipareigojimų neįvykdymo rizika apibrėžiama kaip rizika patirti finansinių nuostolių įsipareigojimų neįvykdymo atveju, kai įsipareigojantysis asmuo (sandorio šalis arba emitentas) negali laiku įvykdyti savo finansinių įsipareigojimų. Kredito kokybės vertinimo pasikeitimo rizika yra rizika patirti finansinių nuostolių dėl finansinio turto perkainojimo labai pablogėjus turto kredito kokybei ir reitingams.

turėti įtakos ECB metinėms finansinėms ataskaitoms per įprastinę analizės ir vertės sumažėjimo pripažinimo procedūrą. Dėl VPRP pažymėtina, kad kredito rizikos ypatybės lemia ankstesnių pirkimų pasiskirstymas tarp šalių, nulemtas pinigų politikos sprendimų. Apie tris POPP portfelius pasakytina, kad dėl atitinkamo turto paskirstymo, pozicijų limitų ir tinkamumo reikalavimų yra palaikoma nedidelė kredito įsipareigojimų neįvykdymo rizika. Taip sukuriama aukštos kredito kokybės diversifikuotas padengtų obligacijų portfelis. Su TUVPPP siejama kredito įsipareigojimų neįvykdymo rizika yra valdoma taikant deramo tikrinimo procedūras, kurios papildo taikomus tinkamumo kriterijus ir padeda užtikrinti, kad įsigijami turto užtikrinti vertybiniai popieriai būtų aukštos kokybės, paprasti ir skaidrūs. Taip susidaręs su pinigų politikos tikslais laikomais vertybiniais popieriais susijusios kredito rizikos lygis atitinka ECB nustatytą priimtina rizikos lygį.

4.1.2 Rinkos rizika¹⁰

Pagrindinės rinkos rizikos, kurios gali kilti ECB valdant savo atsargas, yra valiutos kurso ir biržos prekių (aukso kainos) rizika¹¹. ECB taip pat patiria palūkanų normų riziką¹².

Valiutos kurso ir biržos prekių rizika

ECB susiduria su valiutos kurso ir biržos prekių rizikomis dėl turimų užsienio atsargų ir aukso. Atsižvelgiant į ECB turimų pozicijų, dėl kurių jis susiduria su minėtomis rizikomis, dydį ir į valiutos kurso bei aukso kainos kintamumą, valiutos kurso ir biržos prekių rizikos sudaro didžiausią ECB prisiimamos finansinės rizikos dalį.

Atsižvelgdamas į aukso ir užsienio atsargų vaidmenį ECB nesiekia panaikinti valiutos kurso ir biržos prekių rizikos. Šios rizikos daugiausia mažinamos atsargas laikant įvairiomis valiutomis ir auksu, nors turtas paskirstomas pirmiausia atsižvelgiant į tai, kokių intervencijų pinigų politikos tikslais gali prireikti.

Valiutos kurso ir biržos prekių rizikos sudaro didžiausią visos ECB prisiimamos rizikos dalį. Daugumos šių rizikų šaltinis yra aukso kainų ir JAV dolerio kurso kintamumas. Pagal Eurosistemos taisykles, aukso ir JAV dolerio perkainojimo sąskaitos, kurios 2014 m. gruodžio 31 d. sudarė atitinkamai 12,1 mlrd. eurų (2013 m. – 10,1 mlrd. eurų) ir 6,2 mlrd. eurų (2013 m. – 1,7 mlrd. eurų), gali būti naudojamos visų būsimų nepalankių turto kainų pokyčių poveikiui atsverti, todėl išvengiama poveikio ECB pelno (nuostolio) ataskaitai.

¹⁰ Rinkos rizika – tai rizika patirti finansinių nuostolių dėl rinkos kainų ir palūkanų normų pokyčių, kurie nėra susiję su kredito įvykiais.

¹¹ Valiutos kurso rizika – tai rizika patirti finansinių nuostolių, susijusių su užsienio valiuta išreikštomis pozicijomis, dėl valiutos kurso svyravimų. Biržos prekių rizika – tai rizika patirti finansinių nuostolių, susijusių su turimomis biržos prekėmis, dėl jų rinkos kainų svyravimų.

¹² Palūkanų normų rizika apibrėžiama kaip rizika patirti finansinių nuostolių dėl finansinių priemonių vertės sumažėjimo įvertinus rinkos kainomis, įvykus nepalankiems taikomų palūkanų normų pokyčiams.

Palūkanų normos rizika

Pagal tris POPP, VPRP ir TUVPPP įsigyti vertybiniai popieriai į apskaitą įtraukiami amortizuota savikaina ir atsižvelgiant į vertės sumažėjimą, todėl neperkainojami pagal rinkos kainas. Taigi, dėl jų nekyla tiesioginė palūkanų normos rizika.

Tačiau didžioji ECB užsienio atsargų ir investicijų eurais portfelių dalis investuojama į fiksuoto pajamingumo vertybinius popierius, kurie yra perkainojami pagal rinkos kainas, todėl dėl jų gali kilti palūkanų normos rizika. Dėl šių portfelių kylanti palūkanų normos rizika valdoma taikant turto paskirstymo politiką ir rinkos rizikos ribas, padedančias užtikrinti, kad rinkos rizika neviršytų lygio, atspindinčio ECB nustatytą rizikos grąžos atžvilgiu tinkamumą skirtingiems portfeliams. Kai tai išreiškiama fiksuoto pajamingumo portfelių modifikuota trukme¹³, skirtingos rizikos grąžos atžvilgiu pasirinkimas nulemia, kad eurais išreikšto investicinio portfelio modifikuota trukmė yra ilgesnė negu užsienio atsargų portfelio.

Palūkanų normos rizika, su kuria susiduria ECB, yra nedidelė ir 2014 m. iš esmės tebebuvo stabili ir žemo lygio.

4.1.3 Likvidumo rizika

Atsižvelgiant į tai, kad euro valiuta yra viena iš pagrindinių valiutų, kuria laikomos atsargos, į ECB, kaip centrinio banko, vaidmenį ir į jo turto ir įsipareigojimų struktūrą, vienintelė reikšminga likvidumo rizika, kuri gali kilti ECB, yra rizika patirti finansinių nuostolių dėl negalėjimo per atitinkamą laikotarpį tam tikro turto paversti grynaisiais pinigais galiojančia rinkos kaina. Šiuo atžvilgiu, atsižvelgiant į ECB portfelių stabilumą ir nustatytus aiškius jų tikslus, pagrindinis likvidumo rizikos šaltinis yra ECB užsienio atsargos, nes užsienio valiutų intervencijoms vykdyti ECB gali prireikti per trumpą laiką paversti dideles šių atsargų dalis grynaisiais pinigais.

Su ECB užsienio atsargomis susijusi likvidumo rizika valdoma nustatant turto paskirstymą ir limitus; šios priemonės padeda užtikrinti, kad pakankamai didelė ECB užsienio atsargų dalis būtų investuota į turtą, kurį galima greitai paversti grynaisiais pinigais padarant tik nedidelį poveikį jo kainai.

ECB portfelių likvidumo rizikos ypatybės 2014 m. iš esmės nesikeitė.

4.2 Operacinė rizika

ECB atveju operacinė rizika apibrėžiama kaip rizika patirti žmonių¹⁴, netinkamų ar sutrikusių vidaus valdymo ir veiklos procesų, sistemų, nuo kurių priklauso procesai, sutrikimų arba išorės įvykių (pvz., stichinių nelaimių ar išorinių užpuolimų) neigiamą poveikį finansams, veiklai ar reputacijai. Pagrindiniai ECB operacinės rizikos valdymo

¹³ Modifikuota trukmė – tai portfelio vertės jautrumo pajamingumo kreivės paraleliniams poslinkiams matas.

¹⁴ Sąvoka „žmonės“ vartojama plačiaja prasme ir apima bet kokią neigiamą darbo jėgos veiksmų, taip pat personalo trūkumo ar personalo politikos poveikį.

sistemos tikslai yra padėti užtikrinti, kad ECB galėtų a) įvykdyti savo misiją ir pasiekti tikslus, b) apsisaugoti nuo gero vardo ir kito turto praradimo, netinkamo naudojimo ar žalos geram vardui ir kitam turtui.

Pagal operacinės rizikos valdymo sistemą, kiekviena veiklos sritis pati turi nustatyti savo operacinę riziką, ją įvertinti, reaguoti į ją, informuoti apie ją ir ją stebėti. Tad ECB rizikos toleravimo strategijoje pateikiamos gairės dėl atsako į riziką strategijų ir rizikos priimtimumo procedūrų. Ši strategija susieta su rizikos matrica, kuri pagrįsta ECB rizikos poveikio ir tikimybės vertinimo skalėmis (taikant kiekybinius ir kokybinius kriterijus).

Operacinės rizikos valdymo ir veiklos tęstinumo funkcinė grupė turi palaikyti operacinės rizikos valdymo ir veiklos tęstinumo sistemas ir teikti metodinę pagalbą su rizika susidūrusiems padaliniais operacinės rizikos valdymo ir veiklos tęstinumo klausimais. Be to, ši grupė teikia Operacinės rizikos komitetui ir Vykdomajai valdybai metines ir specialias ataskaitas apie operacinę riziką bei padeda sprendimus priimantiems organams vykdyti priežiūros funkciją valdant ECB operacinę riziką. Ji taip pat koordinuoja ir vykdo veiklos tęstinumo valdymo programą, reguliariai vykdydama ECB veiklos kritinių operacijų tęstinumo atveju testavimą ir peržiūrą, ir padeda Krizių valdymo grupei, jos pagalbinėms struktūroms ir veiklos sritims rimtų veiklos sutrikimų atvejais.

5 Finansiniai ištekliai

5.1 Kapitalas

2014 m. sausio 1 d. Latvijai įsivedus bendrą valiutą, *Latvijas Banka* nuo tos dienos įnešė 29,4 mln. eurų. Dėl šios įmokos, taip pat patikslinus nacionalinių centrinių bankų dalis ECB kapitalo rakte, 2014 m. gruodžio 31 d. ECB apmokėtas kapitalas buvo 7 697 mln. eurų. Išsamesnė informacija apie ECB kapitalą pateikta metinių finansinių ataskaitų 16.1 pastaboje *Kapitalas*.

5.2 Atidėjiniai užsienio valiutos kurso, palūkanų normos, kredito ir aukso kainos rizikoms

Atsižvelgiant į tai, kad, kaip aprašyta 4 skirsnyje, ECB susiduria su didele finansine rizika, jis turi sudaręs atidėjinius užsienio valiutos kurso, palūkanų normos, kredito ir aukso kainos rizikoms. Šių atidėjinių dydis ir nuolatinio papildymo poreikis kasmet peržiūrimi atsižvelgiant į įvairius veiksnius, įskaitant turimo rizikingo turto apimtį, einamaisiais finansiniais metais pasireiškusį rizikos poveikį, numatomus kitų metų rezultatus, taip pat į rizikos vertinimą, skaičiuojant rizikingo turto rizikos vertę (tai nuosekliai daroma jau kurį laiką). Atidėjiniai rizikoms kartu su bet kokio dydžio suma ECB bendrajame atsargų fonde negali viršyti euro zonos nacionalinių centrinių bankų apmokėto ECB kapitalo vertės.

2013 m. gruodžio 31 d. atidėjiniai, susiję su užsienio valiutos kurso, palūkanų normos, kredito ir aukso kainos rizikomis, sudarė 7 530 mln. eurų. Nuo 2014 m.

sausio 1 d. *Latvijas Banka* įnešė 30,5 mln. eurų sumą. Be to, Valdančioji taryba, atsižvelgdama į rizikos vertinimo rezultatus, nusprendė pagal 2014 m. gruodžio 31 d. būklę padidinti atidėjinių rizikoms sumą iki 7 575 mln. eurų. Ši suma atitiko euro zonos nacionalinių centrinių bankų apmokėto ECB kapitalo vertę 2014 m. gruodžio 31 d.

5.3 Perkainojimo sąskaitos

Aukso, užsienio valiutų ir vertybinių popierių, išskyrus vertinamus amortizuota savikaina, nerealizuotieji prieaugiai nėra pripažįstami pajamomis pelno (nuostolio) ataskaitoje, bet yra pervedami tiesiogiai į perkainojimo sąskaitas, parodomas ECB balanso įsipareigojimų pusėje. Šie likučiai gali būti panaudoti siekiant sušvelninti nepalankaus kainų ir (arba) valiutų kurso kitimo ateityje poveikį ir todėl sudaro finansinį rezervą, didinantį ECB atsparumą rizikoms.

2014 m. gruodžio pabaigoje aukso, užsienio valiutų ir vertybinių popierių perkainojimo sąskaitų bendra vertė buvo 20,2 mlrd. eurų¹⁵. Daugiau informacijos pateikta pastabose dėl apskaitos politikos ir pastabų dėl balanso 15 pastaboje *Perkainojimo sąskaitos*.

¹⁵ Be to, į balanso straipsnį *Perkainojimo sąskaitos* įtrauktas išmokų tarnautojams pasibaigus jų darbo santykiams pervertinimo rezultatas.

Pagrindinės veiklos poveikis finansinėms ataskaitoms

Lentelėje apžvelgiamos pagrindinės operacijos ir funkcijos, kurias ECB atlieka vykdydamas savo įgaliojimus, ir kaip jos veikia ECB finansines ataskaitas.

Operacija / funkcija	Poveikis ECB metinėms finansinėms ataskaitoms
Pinigų politikos operacijos	Įprastines pinigų politikos operacijas decentralizuotai vykdo Eurosistemos nacionaliniai centriniai bankai. Tad šios operacijos nedaro tiesioginio poveikio ECB metinėms finansinėms ataskaitoms.
Pinigų politikos tikslais laikomi vertybiniai popieriai (trys POPP, VPRP ir TUVPPP)	ECB įsigyti vertybiniai popieriai parodomi straipsnyje <i>Pinigų politikais tikslais laikomi vertybiniai popieriai</i> . Šie portfeliai į apskaitą įtraukiami amortizuota savikaina, bent kartą per metus atliekami vertės sumažėjimo įvertinimo testai. Sukauptos atkarpos palūkanos ir amortizuotos nuolaidos bei premijos yra įtrauktos į pelno (nuostolio) ataskaitą ¹⁶ .
Investicinė veikla (užsienio atsargų ir nuosavų lėšų valdymas)	ECB užsienio atsargos parodomos balanse ¹⁷ arba nebalansinėse sąskaitose iki atsiskaitymo dienos. ECB nuosavų lėšų portfelis parodytas balanse, didžioji dalis – straipsnyje <i>Kitas finansinis turtas</i> . Grynosios palūkanų pajamos, įskaitant sukauptas atkarpos palūkanas ir amortizuotas nuolaidas ir premijas, yra įtrauktos į pelno (nuostolio) ataskaitą ¹⁸ . Nerealizuotieji perkainojimo dėl kainų ir valiutos kurso pokyčio nuostoliai, taip pat iš vertybinių popierių pardavimo gautos realizuotosios pajamos ir išlaidos, taip pat yra įtrauktos į pelno (nuostolio) ataskaitą ¹⁹ , o nerealizuotasis prieaugis parodomas balanso straipsnyje <i>Perkainojimo sąskaitos</i> .
Mokėjimo sistemos (sistema TARGET2)	Euro zonos nacionalinių centrinių bankų vidiniai Eurosistemos likučiai, susidarę TARGET2 ECB atžvilgiu, ECB balanse atskleidžiami kaip atskira turto ar įsipareigojimų grynoji pozicija. Atlyginimas už šiuos likučius įtrauktas į pelno (nuostolio) ataskaitos straipsnius <i>Kitos palūkanų pajamos</i> ir <i>Kitos palūkanų išlaidos</i> .
Banknotai apyvartoje	ECB paskirta 8 % visų apyvartoje cirkuliuojančių eurų banknotų vertės. Šią dalį užtikrina pretenzijos nacionaliniams centriniams bankams, už kurias mokamos pagrindinės refinansavimo operacijoms taikomos palūkanos. Šios palūkanų pajamos parodomos pelno (nuostolio) ataskaitos straipsnyje <i>Palūkanų pajamos iš eurų banknotų paskirstymo Eurosistemoje</i> . Išlaidas, susidarancias dėl tarpvalstybinio eurų banknotų pervežimo tarp banknotų spaustuvių ir nacionalinių centrinių bankų pristatant naujus banknotus ir banknotų pervežimo tarp nacionalinių centrinių bankų kompensuojant jų trūkumą perteklinėmis atsargomis, centruotai padengia ECB. Šios išlaidos parodomos pelno (nuostolio) ataskaitos straipsnyje <i>Banknotų gamybos pasiaugos</i> .
Bankų priežiūra	ECB per metus patiriamos su priežiūros uždaviniais susijusios išlaidos padengiamos iš metinių priežiūros mokesčių, kuriuos moka prižiūrimi subjektai. Nuo 2014 m. lapkričio pradžios priežiūros mokesčiai rodomi pelno (nuostolio) ataskaitos straipsnyje <i>Grynosios komisinių ir kitų atlygių pajamos</i> vadovaujantis kaupimo principu.

¹⁶ Straipsniuose *Kitos palūkanų pajamos* ir *Kitos palūkanų išlaidos*.

¹⁷ Daugiausia šiuose straipsniuose: *Auksas ir gautinas auksas*, *Pretenzijos ne euro zonos rezidentams užsienio valiuta*, *Pretenzijos euro zonos rezidentams užsienio valiuta* ir *Įsipareigojimai ne euro zonos rezidentams užsienio valiuta*.

¹⁸ Pajamos, susijusios su ECB užsienio atsargomis, parodomos straipsnyje *Palūkanų pajamos iš užsienio atsargų*, palūkanų pajamos ir išlaidos iš nuosavų lėšų investavimo parodomos straipsniuose *Kitos palūkanų pajamos* ir *Kitos palūkanų išlaidos*.

¹⁹ Straipsniuose *Finansinio turto ir pozicijų nurašymai* ir *Realizuotosios pajamos (išlaidos) iš finansinių operacijų*.

2014 m. finansinis rezultatas

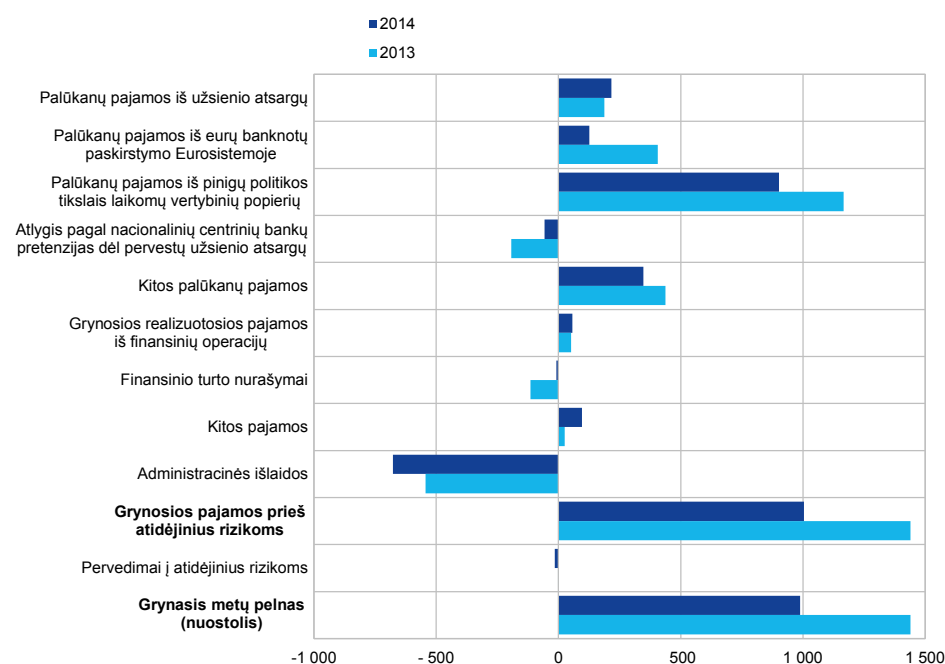
Po 15 mln. eurų (2013 m. – 0,4 mln. eurų) pervedimo į atidėjinius rizikoms 2014 m. ECB grynasis pelnas buvo 989 mln. eurų (2013 m. – 1 440 mln. eurų).

2014 m. ECB pelno (nuostolio) ataskaitos straipsniai 1 pav. palyginti su atitinkamais 2013 m. ataskaitos straipsniais.

1 pav.

ECB 2014 ir 2013 m. pelno (nuostolio) ataskaitos išskaidymas

(mln. eurų)

Šaltinis: ECB.

Svarbiausi faktai

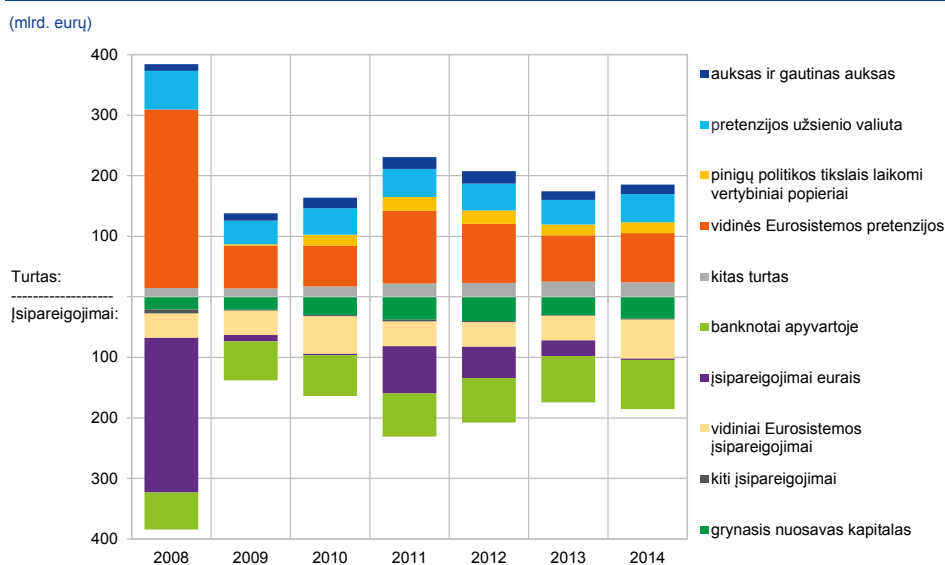
- 2014 m. grynosios palūkanų pajamos sumažėjo iki 1 536 mln. eurų (2013 m. – 2 005 mln. eurų) daugiausia dėl a) mažesnių palūkanų pajamų iš visų apyvartoje cirkuliuojančių eurų banknotų ECB dalies, nes 2014 m. taikyta mažesnė vidutinė palūkanų norma pagrindinėms refinansavimo operacijoms ir b) mažesnių palūkanų pajamų iš pagal vertybinių popierių rinkų programą bei pirmąją ir antrąją padengtų obligacijų pirkimo programas įsigytų vertybinių popierių, išpirkus vertybinius popierius pasibaigus jų terminui. Tokių pokyčių poveikį iš dalies kompensavo sumažėjusios palūkanų išlaidos už euro zonos nacionalinių centrinių bankų pretenzijas dėl į ECB pervedtų užsienio atsargų.

- 2014 m. JAV dolerių portfelyje ir nuosavų lėšų portfelyje laikomų vertybinių popierių bendras rinkos vertės padidėjimas lėmė gerokai mažesnę nurašymą – 8 mln. eurų (2013 m. – 115 mln. eurų).
- ECB administracinės išlaidos, įskaitant nusidėvėjimą, 2014 m. sudarė 677 mln. eurų (2013 m. – 527 mln. eurų). Šios išlaidos padidėjo daugiausia dėl išlaidų, susijusių su Bendru priežiūros mechanizmu. Dauguma su ECB naujų patalpų statybomis susijusių išlaidų buvo kapitalizuotos ir į šį straipsnį neįtrauktos.
- 2014 m. lapkričio mėn. ECB persikėlė į naujas patalpas. Todėl iki to laiko patirtos kapitalizuotos išlaidos buvo perkeltos iš straipsnio *Nebaigta statyba* į kitus atitinkamus turto straipsnius. Nusidėvėjimas skaičiuojamas nuo 2015 m. sausio mėn. pagal ECB nusidėvėjimo politiką.
- Pasikeitė taikomos apskaitos politikos nuostatos: kaip nurodyta pastabose dėl apskaitos politikos, vertybiniai popieriai, kurie šiuo metu laikomi pinigų politikos tikslais, apskaitoje bus rodomi kitaip. Dabar šie vertybiniai popieriai nepriklausomai nuo to, kiek juos ketinama laikyti, įtraukiami į apskaitą amortizuota savikaina, sumažinta vertės sumažėjimu. Šis pokytis neturėjo įtakos ECB finansiniam rezultatui.

8 ECB finansinių ataskaitų ilgalaikė raida

2 ir 3 pav. parodyta, kaip 2008–2014 m. kito ECB balansas ir pelno (nuostolio) ataskaita bei jų sudedamosios dalys.

2 pav.
ECB balansas 2008–2014 m.

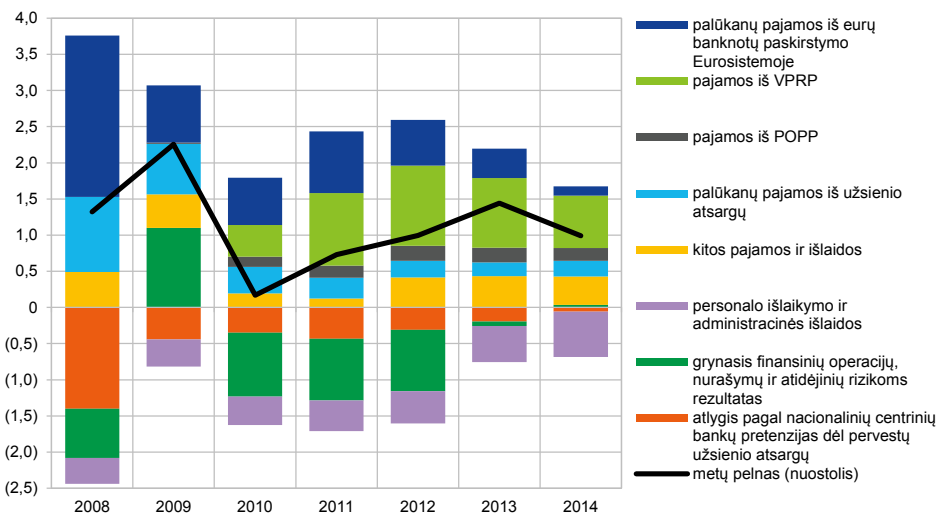

Šaltinis: ECB.

3 pav.

ECB pelno (nuostolio) ataskaita 2008–2014 m.

(mlrd. eurų)

Šaltinis: ECB.

Palyginti su 2008 m., ECB balansas gerokai sumažėjo. Pagerėjus finansavimo JAV doleriais Eurosistemos sandorių šalims sąlygoms, ėmė nuosekliai mažėti Eurosistemos siūlomų likvidumo didinimo JAV doleriais operacijų. Atitinkamai sumažėjusios ECB vidinės Eurosistemos pretenzijos ir įsipareigojimai eurais buvo pagrindinis veiksnys, lėmęs bendrą ECB balanso mažėjimą šiuo laikotarpiu. Šį mažėjimą tik iš dalies kompensavo a) banknotų apyvartoje padidėjimas, b) pinigų politikos tikslais laikomų vertybinių popierių įsigijimas ir c) grynojo nuosavo kapitalo, kurį sudaro ECB kapitalas, bendri atidėjiniai rizikoms ir perkainojimo sąskaitos, padidėjimas.

ECB grynajam pelnui per tą patį laikotarpį įtakos turėjo toliau nurodyti veiksniai.

- Pagrindinių refinansavimo operacijų palūkanų norma sumažėjo, todėl gerokai sumažėjo ir ECB senjoražo pajamos. 2014 m. vidutinė norma buvo 0,16 % (2008 m. – 4 %), todėl palūkanų pajamos iš apyvartoje cirkuliuojančių eurų banknotų ECB dalies sumažėjo nuo 2,2 mlrd. eurų (2008 m.) iki 0,1 mlrd. eurų (2014 m.).
- Bendriems atidėjiniams užsienio valiutos kurso, palūkanų normos, kredito ir aukso kainos rizikoms buvo pervesta 3,6 mlrd. eurų. Ataskaitose rodomas pelnas sumažėjo suma, atitinkančia šiems atidėjiniams pervestą sumą.
- Iš užsienio atsargų gaunamos pajamos nuosekliai mažėjo – daugiausia dėl sumažėjusios JAV dolerio grąžos ir su tuo susijusio palūkanų pajamų iš JAV dolerių portfelio sumažėjimo. 2014 m. grynosios pajamos iš užsienio atsargų buvo 0,2 mlrd. eurų, 2008 m. – 1,0 mlrd. eurų.

- Iš pinigų politikos tikslais laikomų vertybinių popierių pirkimo pagal VPRP ir POPP per pastaruosius penkerius metus vidutiniškai buvo uždirbama 55 % ECB grynyjų palūkanų pajamų.

ECB finansinės ataskaitos

2014 m. gruodžio 31 d. balansas

TURTAS	Pastabos Nr.	2014 (eurais)	2013 (eurais)
Auksas ir gautinas auksas	1	15 980 317 601	14 063 991 807
Pretenzijos ne euro zonos rezidentams užsienio valiuta	2		
Iš TVF gautinos lėšos	2.1	669 336 060	627 152 259
Likučiai bankų sąskaitose ir investicijos į vertybinius popierius, išorės paskolos ir kitas išorės turtas	2.2	43 730 904 005	38 764 255 039
		44 400 240 065	39 391 407 298
Pretenzijos euro zonos rezidentams užsienio valiuta	2.2	1 783 727 949	1 270 792 764
Pretenzijos ne euro zonos rezidentams eurais	3		
Likučiai bankų sąskaitose, investicijos į vertybinius popierius ir paskolos	3.1	0	535 000 000
Kitos pretenzijos euro zonos kredito įstaigoms eurais	4	2 120 620	9 487
Euro zonos rezidentų vertybiniai popieriai eurais	5		
P pinigų politikos tikslais laikomi vertybiniai popieriai	5.1	17 787 948 367	18 159 937 704
Vidinės Eurosistemos pretenzijos	6		
Pretenzijos, susijusios su eurų banknotų paskirstymu Eurosistemoje	6.1	81 322 848 550	76 495 146 585
Kitas turtas	7		
Ilgalaikis materialusis ir nematerialusis turtas	7.1	1 249 596 659	971 175 790
Kitas finansinis turtas	7.2	20 626 359 858	20 466 245 900
Nebalansinių priemonių perkainojimo skirtumai	7.3	319 624 726	104 707 529
Sukauptos pajamos ir būsimųjų laikotarpių išlaidos	7.4	725 224 031	977 552 068
Kitas įvairus turtas	7.5	1 092 627 246	1 739 308 724
		24 013 432 520	24 258 990 011
Visas turtas		185 290 635 672	174 175 275 656

ĮSIPAREIGOJIMAI	Pastabos Nr.	2014 (eurais)	2013 (eurais)
Banknotai apyvartoje	8	81 322 848 550	76 495 146 585
Įsipareigojimai kitiems euro zonos rezidentams eurais	9		
Kiti įsipareigojimai	9.1	1 020 000 000	1 054 000 000
Įsipareigojimai ne euro zonos rezidentams eurais	10	900 216 447	24 765 513 795
Įsipareigojimai ne euro zonos rezidentams užsienio valiuta	11		
Indėliai, likučiai ir kiti įsipareigojimai	11.1	458 168 063	18 478 777
Vidiniai Eurosistemos įsipareigojimai	12		
Įsipareigojimai, atitinkantys pervestas užsienio atsargas	12.1	40 553 154 708	40 309 644 425
Kiti vidiniai Eurosistemos grynieji įsipareigojimai	12.2	23 579 372 965	119 857 494
		64 132 527 673	40 429 501 919
Kiti įsipareigojimai	13		
Nebalansinių priemonių perkainojimo skirtumai	13.1	178 633 615	185 010 549
Sukauptos išlaidos ir būsimųjų laikotarpių pajamos	13.2	96 191 651	370 542 207
Kiti įvairūs įsipareigojimai	13.3	869 549 503	786 331 706
		1 144 374 769	1 341 884 462
Atidėjiniai	14	7 688 997 634	7 619 546 534
Perkainojimo sąskaitos	15	19 937 644 696	13 358 190 073
Kapitalas ir rezervai	16		
Kapitalas	16.1	7 697 025 340	7 653 244 411
Metų pelnas		988 832 500	1 439 769 100
Visi įsipareigojimai		185 290 635 672	174 175 275 656

2014 m. gruodžio 31 d. pasibaigusiu metų pelno (nuostolio) ataskaita

	Pastabos Nr.	2014 (eurais)	2013 (eurais)
Palūkanų pajamos iš užsienio atsargų	24.1	217 003 159	187 279 973
Palūkanų pajamos iš eurų banknotų paskirstymo Eurosistemoje	24.2	125 806 228	406 310 130
Kitos palūkanų pajamos	24.4	2 512 243 088	6 477 297 658
<i>Palūkanų pajamos</i>		<i>2 855 052 475</i>	<i>7 070 887 761</i>
Atlygis pagal nacionalinių centrinių bankų pretenzijas dėl pervestų užsienio atsargų	24.3	(57 015 146)	(192 248 631)
Kitos palūkanų išlaidos	24.4	(1 262 336 836)	(4 873 777 652)
<i>Palūkanų išlaidos</i>		<i>(1 319 351 982)</i>	<i>(5 066 026 283)</i>
Grynosios palūkanų pajamos	24	1 535 700 493	2 004 861 478
Realizuotosios pajamos (išlaidos) iš finansinių operacijų	25	57 260 415	52 122 402
Finansinio turto ir pozicijų nurašymai	26	(7 863 293)	(114 607 365)
Pervedimai į atidėjinius užsienio valiutos kurso, palūkanų normos, kredito ir aukso kainos rizikoms ir iš jų		(15 009 843)	(386 953)
Grynasis finansinių operacijų, nurašymų ir atidėjinių rizikoms rezultatas		34 387 279	(62 871 916)
Grynosios komisinių ir kitų atlygių pajamos (išlaidos)	27, 28	28 158 654	(2 126 773)
Pajamos iš nuosavybės vertybinių popierių ir dalyvavimo nuosavybės priemonėse	29	780 935	1 168 907
Kitos pajamos	30	67 253 502	26 107 807
Visos grynosios pajamos		1 666 280 863	1 967 139 503
Personalo išlaikymo išlaidos	31	(301 142 390)	(240 523 980)
Administracinės išlaidos	32	(353 579 537)	(268 183 737)
Ilgalaikio materialiojo ir nematerialiojo turto nusidėvėjimo išlaidos		(15 312 728)	(10 468 686)
Banknotų gamybos paslaugos	33	(7 413 708)	(8 194 000)
Metų pelnas		988 832 500	1 439 769 100

Frankfurtas prie Maino, 2015 m. vasario 10 d.

EUROPOS CENTRINIS BANKAS

Mario Draghi
Pirmininkas

Apskaitos politika¹

Finansinių ataskaitų forma ir pateikimas

ECB finansinės ataskaitos parengtos siekiant teisingai parodyti ECB finansinę būklę ir jo veiklos rezultatus. Jos parengtos laikantis toliau aprašytos apskaitos politikos², kurią ECB valdančioji taryba laiko tinkama atsižvelgdama į centrinio banko veiklos pobūdį.

Apskaitos principai

Vadovautasi šiais apskaitos principais: ekonominės realybės ir skaidrumo, atsargumo, įvykių po balanso pripažinimo, reikšmingumo, veiklos tęstinumo, kaupimo, nuoseklumo ir palyginamumo.

Turto ir įsipareigojimų pripažinimas

Turtas arba įsipareigojimai balanse pripažįstami tik tada, kai tikėtina, kad ECB gaus ar perleis visą susijusią būsimą ekonominę naudą, prisiims iš esmės visą su juo susijusią riziką ir gaus visus susijusius atlygius, ir kai turto kainą arba vertę ar įsipareigojimų sumą galima patikimai įvertinti.

Apskaitos pagrindas

Ataskaitos parengtos remiantis įsigijimo verte, pakoreguota pagal apyvartinių vertybinių popierių (išskyrus pinigų politikos tikslais laikomus vertybinius popierius), aukso ir viso kito balansinio bei nebalansinio turto ir įsipareigojimų užsienio valiuta rinkos vertę. Finansinio turto ir įsipareigojimų sandoriai į apskaitą įtraukiami taikant atsiskaitymo dienos metodą.

Išskyrus neatidėliotinus vertybinių popierių sandorius, finansinių priemonių užsienio valiuta sandoriai parodomi nebalansinėse sąskaitose sandorio sudarymo dieną. Atsiskaitymo dieną įrašai nebalansinėse sąskaitose panaikinami ir sandoriai parodomi balansinėse sąskaitose. Užsienio valiutos pirkimai ir pardavimai turi įtakos grynajai užsienio valiutos pozicijai sandorio sudarymo dieną ir tą pačią dieną apskaičiuojami dėl pardavimų susidarę realizuoti rezultatai. Su finansinėmis priemonėmis užsienio valiuta susijusios sukauptos palūkanos, premijos ir nuolaidos

¹ ECB apskaitos politika išsamiai aptariama 2010 m. lapkričio 11 d. Sprendime ECB/2010/21, OL L 35, 2011 2 9, p. 1. Naujausi šio sprendimo pakeitimai priimti 2014 m. gruodžio 15 d. Sprendimu ECB/2014/55 (Oficialiajame leidinyje dar nepaskelbtas).

² Tokia politika atitinka ECBS statuto 26 straipsnio 4 dalies nuostatas. Pagal šio straipsnio nuostatas reikalaujama suderinto požiūrio į taisykles, reglamentuojančias Eurosistemos operacijų apskaitą ir finansinę atskaitomybę.

apskaičiuojamos ir į apskaitą įrašomos kasdien, taip pat šios sukauptos sumos kasdien daro įtaką užsienio valiutos pozicijai.

Auksas, turtas ir įsipareigojimai užsienio valiuta

Turtas ir įsipareigojimai užsienio valiuta perskaičiuojami į eurus pagal balanso dienos užsienio valiutos kursą. Pajamos ir išlaidos perskaičiuojamos pagal jų įrašymo į apskaitą dienos užsienio valiutos kursą. Turtas ir įsipareigojimai užsienio valiuta, įskaitant balansines ir nebalansines priemones, perkainojami atskirai pagal kiekvieną valiutą.

Turto ir įsipareigojimų užsienio valiuta perkainojimas pagal rinkos kainas apskaitoje parodomas atskirai nuo perkainojimo pagal valiutos kursą.

Auksas vertinamas metų pabaigoje buvusia rinkos kaina. Perkainojant auksą, atskirai neišskiriama aukso kainos ir užsienio valiutos kurso įtaka. Auksas perkainojamas pagal vienos Trojos uncijos aukso kainą eurais, kuri 2014 m. gruodžio 31 d. pasibaigusiais metais perskaičiuota pagal euro ir JAV dolerio 2014 m. gruodžio 31 d. kursą.

Specialiosios skolinimosi teisės (SST) apibrėžiamos kaip valiutų krepšelis. Perkainojant ECB turimas SST, jų vertė apskaičiuota kaip keturių pagrindinių valiutų (JAV dolerio, euro, Japonijos jenos ir svaro sterlingų) kursų svartinė suma, perskaičiuota į eurus 2014 m. gruodžio 31 d.

Vertybieniai popieriai

P pinigų politikos tikslais laikomi vertybiniai popieriai

Iki 2014 m. visi pinigų politikos tikslais laikyti vertybiniai popieriai buvo klasifikuojami kaip laikomi iki išpirkimo termino, į apskaitą įtraukiami amortizuota savikaina, atsižvelgiant į vertės sumažėjimą. 2014 m. Valdančioji taryba nusprendė, kad šiuo metu pinigų politikos tikslais laikomi vertybiniai popieriai į apskaitą bus įtraukiami amortizuota savikaina, atsižvelgiant į vertės sumažėjimą, nepriklausomai nuo to, kiek juos ketinama laikyti. Dėl šio apskaitos politikos pakeitimo nebuvo tikslinami 2013 m. palyginamieji duomenys, nes visi turėti šiuo tikslu laikomi vertybiniai popieriai jau tada į apskaitą buvo įtraukiami amortizuota savikaina, atsižvelgiant į vertės sumažėjimą.

Kiti vertybiniai popieriai

Apyvartiniai vertybiniai popieriai (kiti nei pinigų politikos tikslais laikomi vertybiniai popieriai) ir panašūs aktyvai vertinami balanso dienos vidutinėmis rinkos kainomis arba taikant atitinkamą pajamingumo kreivę pagal kiekvieną vertybinį popierių atskirai. Su vertybiniais popieriais susiję pasirinkimo sandoriai vertinimo tikslais nėra

atskiriami. 2014 m. gruodžio 31 d. pasibaigusiems metams buvo naudojamos 2014 m. gruodžio 30 d. vidutinės rinkos kainos. Nelikvidūs nuosavybės vertybiniai popieriai vertinami savikaina, atsižvelgus į vertės sumažėjimą.

Pajamų pripažinimas

Pajamos ir išlaidos pripažįstamos tuo laikotarpiu, kurį buvo uždirbtos arba patirtos³. Iš užsienio valiutos, aukso ir vertybinių popierių pardavimo gautos realizuotosios pajamos ir išlaidos įtraukiamos į pelno (nuostolio) ataskaitą. Tokios realizuotosios pajamos ir išlaidos skaičiuojamos atsižvelgiant į atitinkamo turto vidurkinę kainą.

Nerealizuotasis prieaugis nėra pripažįstamas pajamomis, o pervedamas tiesiogiai į perkainojimo sąskaitą.

Nerealizuotieji nuostoliai metų pabaigoje įtraukiami į pelno (nuostolio) ataskaitą, jei jie viršija ankstesnį perkainojimo prieaugį, įrašytą į atitinkamą perkainojimo sąskaitą. Nerealizuotasis nuostolis, patirtas dėl atskiro vertybinio popieriaus, atskiros valiutos ar aukso, nedengiamas kitų vertybinių popierių, valiutų ar aukso nerealizuotuoju prieaugiu. Jei susidaręs kurio nors straipsnio nerealizuotasis nuostolis buvo įtrauktas į pelno (nuostolio) ataskaitą, šio straipsnio vidurkinė kaina sumažinama iki valiutų kurso ir (arba) rinkos kainos, buvusių metų pabaigoje. Palūkanų normų apsiskeitimo sandorių nerealizuotasis nuostolis, kuris metų pabaigoje įtraukiamas į pelno (nuostolio) ataskaitą, amortizuojamas paskesniais metais.

Nuostoliai dėl vertės sumažėjimo įtraukiami į pelno (nuostolio) ataskaitą ir nėra panaikinami paskesniais metais, nebent vertė padidėja, o tą padidėjimą galima susieti su pastebimu įvykiu, įvykusi po to, kai vertės sumažėjimas buvo pirmą kartą įtrauktas į apskaitą.

Įsigytų vertybinių popierių premijos ar nuolaidos apskaičiuojamos ir apskaitoje parodomos kaip palūkanų pajamų dalis ir amortizuojamos per sutartinį laikotarpį, likusį iki vertybinių popierių išpirkimo.

Grįžtamieji sandoriai

Grįžtamieji sandoriai yra operacijos, kurias atlikdamas ECB perka arba parduoda turtą sudarydamas atpirkimo sandorį arba vykdo įkaitu užtikrintas kredito operacijas.

Atpirkimo skolinimosi sandorių atveju vertybiniai popieriai parduodami už pinigines lėšas, kartu susitariant nustatytu laiku ateityje atpirkti juos iš sandorio šalies už sutartą kainą. Atpirkimo skolinimosi sandoriai parodyti kaip įkaitu užtikrintas indėlis balanso įsipareigojimų dalyje. Pagal tokį susitarimą parduoti vertybiniai popieriai ir toliau rodomi ECB balanse.

³ Administracinėms sukauptoms sumoms ir atidėjiniams sudaryti taikoma 100 000 eurų minimali riba.

Atpirkimo investavimo sandorių atveju vertybiniai popieriai įsigijami už pinigines lėšas, kartu susitariant nustatyti laiku ateityje parduoti juos sandorio šaliai už sutartą kainą. Atpirkimo investavimo sandoriai parodyti kaip įkaitu užtikrintos paskolos balanso turto dalyje, nerodant ECB turimų vertybinių popierių pokyčio.

Grįžtamieji sandoriai (įskaitant vertybinių popierių skolinimo sandorius), sudaryti pagal automatizuotą vertybinių popierių skolinimo programą, balanse parodomi tik tada, jeigu į ECB sąskaitą pervedamas piniginis įkaitas. 2014 m. piniginių įkaitų, susijusių su tokiais sandoriais, ECB negavo.

Nebalansinės priemonės

Valiutos priemonės, būtent išankstiniai užsienio valiutų keitimo sandoriai, valiutų apsisikeitimo sandorių išankstinės dalys ir kitos valiutos priemonės, pagal kurias viena valiuta keičiama į kitą valiutą tam tikrą dieną ateityje, įtraukiamos į grynąją užsienio valiutos poziciją, siekiant apskaičiuoti su operacijomis užsienio valiuta susijusias pajamas ir išlaidas.

Palūkanų normų priemonės perkainojamos atskirai pagal kiekvieną priemonę. Galiojančių palūkanų normų ateities sandorių kasdieniai kintamosios maržos pokyčiai rodomi pelno (nuostolio) ataskaitoje. Išankstiniai vertybinių popierių sandoriai ir palūkanų normų apsisikeitimo sandoriai vertinami taikant visuotinai priimtus vertinimo metodus ir naudojant rinkoje galiojusias kainas, palūkanų normas ir diskonto normas, taikytinas laikotarpiui nuo atsiskaitymo pagal sandorį iki vertinimo dienos.

Įvykiai po balanso

Turto ir įsipareigojimų vertė tikslinama dėl įvykių, kurie pasireiškė laikotarpiu tarp metų balanso dienos ir dienos, kai Vykdomoji valdyba teikia ECB metines finansines ataskaitas Valdančiajai tarybai tvirtinti. Valdančioji taryba patvirtina finansines ataskaitas, jeigu tokie įvykiai daro reikšmingą įtaką turto ir įsipareigojimų būklei balanso dieną.

Svarbūs įvykiai po balanso, nedarantys įtakos turto ir įsipareigojimų būklei balanso dieną, atskleidžiami pastabose.

Vidiniai ECBS likučiai / vidiniai Eurosistemos likučiai

Vidiniai ECBS likučiai susidaro daugiausia dėl tarptautinių mokėjimų ES viduje, kurie vykdomi centrinio banko pinigais eurais. Didžiąją šių operacijų dalį inicijuoja privatūs subjektai (kredito įstaigos, bendrovės ir privatūs asmenys). Mokėjimai atliekami per sistemą TARGET2 – Transeuropinę automatizuotą realaus laiko atskirųjų atsiskaitymų skubių pervedimų sistemą. Dėl jų ES centrinių bankų sąskaitose, esančiose sistemoje TARGET2, susidaro abipusiai likučiai. Šie abipusiai likučiai kasdien yra dengiami tarpusavyje ir tada priskiriami ECB, kiekvienam NCB paliekant

vieną grynąją poziciją tik ECB atžvilgiu. ECB apskaitos sistemoje ši pozicija rodo kiekvieno NCB grynąją pretenziją ar įsipareigojimą visai ECBS. Ir euro zonos nacionalinių centrinių bankų vidiniai Eurosistemos likučiai, susidarę TARGET2 ECB atžvilgiu, ir kiti vidiniai Eurosistemos likučiai eurais (pvz., tarpinis pelno paskirstymas nacionaliniams centriniams bankams) ECB balanse atskleidžiami kaip atskira turto ar įsipareigojimų grynoji pozicija ir parodyti straipsnyje *Kitos vidinės Eurosistemos gryniosios pretenzijos* arba *Kiti vidiniai Eurosistemos grynųjų įsipareigojimai*. Ne euro zonos nacionalinių centrinių bankų vidiniai ECBS likučiai ECB atžvilgiu, atsiradę dėl jų dalyvavimo sistemoje TARGET2⁴, parodyti straipsnyje *Įsipareigojimai ne euro zonos rezidentams eurais*.

Vidiniai Eurosistemos likučiai, susidarę dėl eurų banknotų paskirstymo Eurosistemoje, kaip atskiras turtas grynąja jo verte įtraukiami į straipsnį *Pretenzijos, susijusios su eurų banknotų paskirstymu Eurosistemoje* (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalį *Banknotai apyvartoje*).

Vidiniai Eurosistemos likučiai, susidarę dėl prie Eurosistemos prisijungusių nacionalinių centrinių bankų į ECB pervestų užsienio atsargų, išreikšti eurais ir parodyti straipsnyje *Įsipareigojimai, atitinkantys pervestas užsienio atsargas*.

Ilgalaikiam turtui taikomi reikalavimai

Ilgalaikis turtas, įskaitant nematerialųjį turtą, bet išskyrus žemę ir meno kūrinius, parodomas įsigijimo verte, sumažinta nusidėvėjimu. Žemė ir meno kūriniai parodomi įsigijimo verte. Naujų ECB patalpų nusidėvėjimui skaičiuoti jų įsigijimo vertė paskirstyta į atitinkamas dalis, kurios bus nudėvimos per nustatytą jų naudingo tarnavimo laikotarpį. Nusidėvėjimas skaičiuojamas taikant tiesinį metodą per numatytą turto naudingo tarnavimo laikotarpį, pradedant kitu ketvirčiu po to, kai turtas perduotas naudoti. Nustatyti tokie pagrindinių turto grupių naudingo tarnavimo laikotarpiai:

Pastatai	20, 25 arba 50 metų
Įranga pastatuose	10 arba 15 metų
Techninė įranga	4, 10 arba 15 metų
Kompiuteriai, susijusi kompiuterinė ir programinė įranga, transporto priemonės	4 metai
Baldai	10 metų

Dabartinių ECB nuomojamų patalpų kapitalizuotų remonto išlaidų nusidėvėjimo laikotarpis pakoreguotas atsižvelgiant į visus įvykius, turinčius įtakos numatytam šio turto naudingo tarnavimo laikotarpiui.

Mažiau kaip 10 000 eurų kainavęs ilgalaikis turtas nurašomas įsigijimo metais.

⁴ 2014 m. gruodžio 31 d. sistemoje TARGET2 dalyvavo šie euro zonai nepriklausantys nacionaliniai centriniai bankai: *Българска народна банка* (Bulgarijos nacionalinis bankas), *Danmarks Nationalbank*, Lietuvos bankas, *Narodowy Bank Polski* ir *Banca Națională a României*.

Pripažinimo ilgalaikiu turto kriterijus atitinkantis, bet dar nebaigtas statyti ar vystyti turtas rodomas straipsnyje *Nebaigta statyba*. Į atitinkamo ilgalaikio turto straipsnį tokio turto įsigijimo vertė perkeliama perdavus jį naudoti.

ECB pensijų planai, kitos išmokos tarnautojams pasibaigus jų darbo santykiams ir kitos ilgalaikės išmokos

ECB savo tarnautojams ir Vykdomosios valdybos nariams, taip pat ECB įdarbintiems Priežiūros valdybos nariams taiko apibrėžtų išmokų planą.

Darbuotojų pensijų planas finansuojamas turto, laikomu ilgalaikiame išmokų tarnautojams fonde. ECB ir jo tarnautojų privalomosios įmokos sudaro atitinkamai 19,5 % ir 6,7 % bazinės algos ir yra rodomos plano apibrėžtų išmokų dalyje. Tarnautojai gali savanoriškai mokėti papildomas įmokas pagal apibrėžtų įmokų planą, pagal kurį būtų galima teikti papildomų išmokų⁵. Šios papildomos išmokos nustatomos pagal savanoriškų įmokų sumą ir grąžą, gautą investavus šias įmokas.

ECB vykdomosios valdybos narių ir ECB įdarbintų Priežiūros valdybos narių išmokoms pasibaigus jų darbo santykiams ir kitoms ilgalaikėms išmokoms taikomas įmokomis nepadengtų pensinių išmokų planas. Tarnautojų atveju įmokomis nepadengtų išmokų planas taikomas išmokoms pasibaigus tarnautojų darbo santykiams, išskyrus pensijas, ir kitoms ilgalaikėms išmokoms.

Grynieji apibrėžtų išmokų įsipareigojimai

Su apibrėžtų išmokų planais susiję įsipareigojimai, parodyti balanso straipsnyje *Kiti įsipareigojimai*, apskaičiuojami kaip apibrėžtų išmokų įsipareigojimų dabartinės vertės balanso dieną ir pensijų plano turto, skirto įsipareigojimams padengti, tikrosios vertės skirtumas.

Apibrėžtų išmokų įsipareigojimus kasmet apskaičiuoja nepriklausomi aktuarai pagal planuojamo sąlyginio vieneto metodą. Dabartinė apibrėžtų išmokų įsipareigojimų vertė apskaičiuojama diskontuojant numatomus būsimojus pinigų srautus, taikant balanso dieną galiojusias rinkos palūkanų normas, nustatytas pagal eurus išreikštų aukštos kokybės įmonių obligacijų, kurių išpirkimo terminas atitinka pensinių įsipareigojimų terminą, rinkos pajamingumą.

Aktuarinis pelnas (nuostolis) gali susidaryti dėl tikslinimų, kai tikrasis rezultatas skiriasi nuo ankstesnių aktuarinių prielaidų, ir aktuarinių prielaidų pokyčių.

⁵ Tarnautojas už sukauptas savanoriškų įmokų lėšas išėjimo į pensiją metu gali įgyti papildomą pensiją. Nuo to momento ši pensija įtraukiama į apibrėžtų išmokų įsipareigojimus.

Grynujų apibrėžtų išmokų išlaidos

Grynujų apibrėžtų išmokų išlaidos padalytos į sudedamąsias dalis, parodytas pelno (nuostolio) ataskaitoje, o išmokų tarnautojams pasibaigus jų darbo santykiams pervertinimo rezultatas parodytas balanso straipsnyje *Perkainojimo sąskaitos*.

Grynąją sumą, parodytą pelno (nuostolio) ataskaitoje, sudaro:

- a) einamaisiais metais gautų tarnybos paslaugų vertė;
- b) grynosios palūkanos už grynuosius apibrėžtų išmokų įsipareigojimus, apskaičiuotos taikant diskonto normas;
- c) visų pervertinimų, susijusių su kitomis ilgalaikėmis išmokomis, suma.

Grynąją sumą, parodytą straipsnyje *Perkainojimo sąskaitos*, sudaro:

- a) aktuarinis pelnas (nuostolis), susijęs su apibrėžtų išmokų įsipareigojimais;
- b) faktinė pensijų plano turto grąža, neįskaitant sumų, įtrauktų kaip grynosios palūkanos už grynuosius apibrėžtų išmokų įsipareigojimus;
- c) bet koks viršutinės turto ribos poveikio pasikeitimas, neįskaitant sumų, įtrauktų kaip grynosios palūkanos už grynuosius apibrėžtų išmokų įsipareigojimus.

Kiekvienais metais šias sumas įvertina nepriklausomi aktuarai, jie apskaičiuoja, kokią įsipareigojimų sumą įrašyti į finansinę ataskaitą.

Banknotai apyvartoje

ECB ir euro zonos nacionaliniai centriniai bankai, kurie kartu sudaro Eurosistemą, leidžia eurų banknotus⁶. Bendra apyvartoje cirkuliuojančių eurų banknotų vertė paskirstoma Eurosistemos centriniams bankams kiekvieno mėnesio paskutinę darbo dieną pagal banknotų paskirstymo raktą⁷.

ECB paskirta 8 % visų apyvartoje cirkuliuojančių eurų banknotų vertės, ji balanse parodyta įsipareigojimų dalies straipsnyje *Banknotai apyvartoje*. ECB tenkanti dalis visoje eurų banknotų emisijoje užtikrinama pretenzijomis nacionaliniams centriniams bankams. Šios palūkanas uždirbančios pretenzijos⁸ parodytos postraipsnyje *Vidinės Eurosistemos pretenzijos: pretenzijos, susijusios su eurų banknotų paskirstymu Eurosistemoje* (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalį *Vidiniai ECBS likučiai / vidiniai Eurosistemos likučiai*). Su šiomis pretenzijomis susijusios palūkanų pajamos

⁶ 2010 m. gruodžio 13 d. Sprendimas ECB/2010/29 dėl eurų banknotų emisijos (nauja redakcija), OL L 35, 2011 2 9, p. 26, su pakeitimais.

⁷ Banknotų paskirstymo raktas – tai procentinės dalys, apskaičiuotos atsižvelgiant į ECB dalį visoje eurų banknotų emisijoje ir taikant pasirašyto kapitalo raktą NCB daliai visoje eurų banknotų emisijoje.

⁸ 2010 m. lapkričio 25 d. Sprendimas ECB/2010/23 dėl valstybių narių, kurių valiuta euro, nacionalinių centrinių bankų pinigų politikos pajamų paskirstymo (nauja redakcija), OL L 35, 2011 2 9, p. 17, su pakeitimais.

parodomas pelno (nuostolio) ataskaitos straipsnyje *Palūkanų pajamos iš eurų banknotų paskirstymo Eurosistemoje*.

Tarpinis pelno paskirstymas

ECB pajamos iš eurų banknotų apyvartoje ir iš vertybinių popierių, įsigytų pagal a) vertybinių popierių rinkų programą, b) trečiąją padengtų obligacijų pirkimo programą ir c) turtu užtikrintų vertybinių popierių pirkimo programą, pripažįstamos mokėtinomis euro zonos nacionaliniams centriniams bankams tais finansiniais metais, kuriais buvo sukauptos. Jei ECB valdančioji taryba nenusprendžia kitaip, šias pajamas ECB paskirsto kitų metų sausio mėn. kaip tarpinį pelną⁹. Paskirstomos visos pajamos, nebent tų metų ECB grynasis pelnas yra mažesnis negu pajamos, gautos iš eurų banknotų apyvartoje ir iš vertybinių popierių, įsigytų pagal minėtas programas, arba Valdančioji taryba priima sprendimą šias pajamas pervesti į atidėjinius, susijusius su užsienio valiutos kurso, palūkanų normos, kredito ir aukso kainos rizikomis. Valdančioji taryba taip pat gali nuspręsti sumažinti pajamas, gautas iš eurų banknotų apyvartoje, ECB patirtomis išlaidomis, susijusiomis su eurų banknotų išleidimu ir tvarkymu.

Perklasifikavimas

Mažiau negu 10 000 eurų kainavęs ilgalaikis turtas anksčiau buvo visas nurašomas jo įsigijimo metais, o jo įsigijimo išlaidos buvo įtraukiamos į straipsnį *Ilgalaikio materialiojo ir nematerialiojo turto nusidėvėjimo išlaidos*. 2014 m. ECB nusprendė tokio pobūdžio išlaidas įtraukti į straipsnį *Administracinės išlaidos*. Atitinkami 2013 m. skaičiai pakoreguoti taip:

	Paskelbti 2013 m. (eurais)	Koregavimas dėl perklasifikavimo (eurais)	Perskaičiuota suma (eurais)
Ilgalaikio materialiojo ir nematerialiojo turto nusidėvėjimo išlaidos	(18 581 856)	8 113 170	(10 468 686)
Administracinės išlaidos	(260 070 567)	(8 113 170)	(268 183 737)

Dėl šio perklasifikavimo 2013 m. ataskaitose parodyta grynojo pelno suma nesikeitė.

Kitos sritys

Atsižvelgdama į ECB, kaip centrinio banko, vaidmenį, ECB vykdomoji valdyba mano, kad pinigų srautų ataskaitos paskelbimas nesuteiktų finansinių ataskaitų skaitytojams papildomos svarbios informacijos.

Pagal ECBS statuto 27 straipsnį ir remiantis Valdančiosios tarybos rekomendacija, ES Taryba pritarė *Ernst & Young GmbH Wirtschaftsprüfungsgesellschaft* paskyrimui ECB išorės auditoriumi penkeriems metams – iki 2017 finansinių metų pabaigos.

⁹ 2014 m. gruodžio 15 d. Sprendimas ECB/2014/57 dėl tarpinio Europos Centrinio Banko pajamų paskirstymo (nauja redakcija) (Oficialiajame leidinyje dar nepaskelbtas).

Pastabos dėl balanso

1 Auksas ir gautinas auksas

2014 m. gruodžio 31 d. ECB turėjo 16 178 193 uncijas¹⁰ grynojo aukso (2013 m. – 16 142 871 unciją). Turimas aukso kiekis padidėjo dėl to, kad, Latvijai įsivedus bendrąją valiutą, *Latvijas Banka* pervedė į ECB 35 322 uncijas grynojo aukso¹¹. Tačiau ECB turimo grynojo aukso vertė eurai daugiausia padidėjo dėl 2014 m. pakilusios aukso kainos (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalį *Auksas, turtas ir įsipareigojimai užsienio valiuta* ir 15 pastabą *Perkainojimo sąskaitos*).

2 Pretenzijos ne euro zonos ir euro zonos rezidentams užsienio valiuta

2.1 Iš TVF gautinos lėšos

Šis turtas – tai 2014 m. gruodžio 31 d. ECB turėtos SST. Jis susidaro pagal dvišalį susitarimą su Tarptautiniu valiutos fondu (TVF) dėl SST pirkimo ir pardavimo. Pagal jį TVF gali ECB vardu susitarti dėl SST pardavimo ar pirkimo už eurus, neperžengdamas nustatytos didžiausios ir mažiausios apimtys. Apskaitoje SST traktuojamos kaip užsienio valiuta (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalį *Auksas, turtas ir įsipareigojimai užsienio valiuta*). ECB turimų SST bendra vertė eurai 2014 m. padidėjo daugiausia dėl euro atžvilgiu pabrangusių SST.

2.2 Likučiai bankų sąskaitose ir investicijos į vertybinius popierius, išorės paskolos ir kitas išorės turtas bei pretenzijos euro zonos rezidentams užsienio valiuta

Šiuos du straipsnius sudaro likučiai bankų sąskaitose ir paskolos užsienio valiuta bei investicijos į vertybinius popierius, išreikštus JAV doleriais ir Japonijos jenomis:

Pretenzijos ne euro zonos rezidentams	2014 (eurais)	2013 (eurais)	Pokytis (eurais)
Likučiai sąskaitose	2 618 332 591	939 722 501	1 678 610 090
Pinigų rinkos indėliai	1 035 952 558	1 001 428 468	34 524 090
Atpirkimo investavimo sandoriai	986 131 163	87 738 380	898 392 783
Investicijos į vertybinius popierius	39 090 487 693	36 735 365 690	2 355 122 003
Iš viso	43 730 904 005	38 764 255 039	4 966 648 966

¹⁰ Tai atitinka 503,2 tonos.

¹¹ Pavedimas, kurio vertė sudarė 30,8 mln. eurų, į apskaitą įtrauktas 2014 m. sausio 1 d.

Pretenzijos euro zonos rezidentams	2014 (eurais)	2013 (eurais)	Pokytis (eurais)
Likučiai sąskaitose	4 035 172	4 242 115	(206 943)
Pinigų rinkos indėliai	1 599 827 033	1 266 550 649	333 276 384
Atpirkimo investavimo sandoriai	179 865 744	0	179 865 744
Iš viso	1 783 727 949	1 270 792 764	512 935 185

2014 m. sumos šiuose straipsniuose padidėjo daugiausia dėl euro atžvilgiu pabrangusio JAV dolerio.

Be to, 2014 m. sausio 1 d. Latvijai įsivedus bendrąją valiutą, *Latvijas Banka* į ECB pervedė užsienio atsargų Japonijos jenomis, kurių vertė buvo 174,5 mln. eurų.

2014 m. gruodžio 31 d. ECB grynoji užsienio valiutos pozicija JAV doleriais ir Japonijos jenomis¹² buvo tokia:

	2014 (mln. valiutos vienetų)	2013 (mln. valiutos vienetų)
JAV doleriai	45 649	45 351
Japonijos jenos	1 080 094	1 051 062

3 Pretenzijos ne euro zonos rezidentams eurais

3.1 Likučiai bankų sąskaitose, investicijos į vertybinius popierius ir paskolos

2013 m. gruodžio 31 d. šį straipsnį sudarė pretenzija ne euro zonos centriniam bankui pagal jo susitarimą su ECB dėl atpirkimo sandorių. Pagal šį susitarimą ne euro zonos centrinis bankas už tinkamą įkaitą galėtų skolintis eurų ir jais paremti savo vykdomas vidaus likvidumo didinimo operacijas.

2014 m. gruodžio 31 d. nebebuvo galiojančių tokių pretenzijų.

4 Kitos pretenzijos euro zonos kredito įstaigoms eurais

2014 m. gruodžio 31 d. šį straipsnį sudarė likučiai sąskaitose įstaigose, kurios yra euro zonos rezidentės.

¹² Šias atsargas sudaro turtas, atėmus įsipareigojimus atitinkama užsienio valiuta, kuris yra užsienio valiutos perkainojimo objektas ir kuris įtrauktas į eilutes *Pretenzijos ne euro zonos rezidentams užsienio valiuta, Pretenzijos euro zonos rezidentams užsienio valiuta, Sukauptos pajamos ir būsimųjų laikotarpių išlaidos, Įsipareigojimai ne euro zonos rezidentams užsienio valiuta, Nebalansinių priemonių perkainojimo skirtumai* (įsipareigojimų dalyje) bei *Sukauptos išlaidos ir būsimųjų laikotarpių pajamos*, taip pat atsižvelgiant į išankstinius užsienio valiutų keitimo sandorius ir valiutų apsikaitimo sandorius užsienio valiuta, parodytus nebalansiniuose straipsniuose. Finansinių priemonių užsienio valiuta perkainojimo dėl kainos prieaugis neįtraukiamas.

5 Euro zonos rezidentų vertybiniai popieriai eurais

5.1 Pinigų politikos tikslais laikomi vertybiniai popieriai

2014 m. gruodžio 31 d. šį straipsnį sudarė vertybiniai popieriai, kuriuos ECB įsigijo pagal tris padengtų obligacijų pirkimo programas, vertybinių popierių rinkų programą ir turtu užtikrintų vertybinių popierių pirkimo programą.

Pirkimai pagal pirmąją padengtų obligacijų programą buvo vykdomi iki 2010 m. birželio 30 d., o antroji padengtų obligacijų pirkimo programa baigta 2012 m. spalio 31 d. Vertybinių popierių rinkų programa baigta 2012 m. rugsėjo 6 d.

2014 m. spalio 2 d. Valdančioji taryba paskelbė trečiosios padengtų obligacijų pirkimo programos ir turtu užtikrintų vertybinių popierių pirkimo programos įgyvendinimo aspektus. Šios programos bus vykdomos bent dvejus metus. Jomis skatinamas kreditų teikimas euro zonos ekonomikai ir užtikrinamas teigiamo poveikio perdavimas kitoms rinkoms, todėl švelnės ir ECB pinigų politikos pozicija. Pagal šias dvi programas ECB ir NCB gali tiek pirminėje, tiek antrinėje rinkose pirkti euro zonoje eurais išleistas padengtas obligacijas ir euro zonos rezidentų eurais išleistų turtu užtikrintų aukščiausio prioriteto ir garantijomis užtikrintų vidutinio prioriteto vertybinių popierių.

Pagal visas penkias programas įsigyti vertybiniai popieriai vertinami amortizuota savikaina, atsižvelgiant į vertės sumažėjimą (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalį *Vertybiniai popieriai*). Kasmetiniai vertės sumažėjimo įvertinimo testai atliekami remiantis tikėtinomis atgauti sumomis pagal metų pabaigos būklę. Valdančiosios tarybos nuomone, identifikuoti vertės sumažėjimo rodikliai neturėjo įtakos numatomiems būsimiesiems pinigų srautams, kuriuos ECB turėtų gauti. Todėl 2014 m. į apskaitą nebuvo įtraukta jokių nuostolių dėl šių vertybinių popierių.

Šių vertybinių popierių amortizuota savikaina, kaip ir rinkos vertė¹³ (ji neparodoma nei balanse, nei pelno (nuostolio) ataskaitoje, bet pateikiama čia tik dėl palyginimo), buvo tokia:

	2014 (eurais)		2013 (eurais)		Pokytis (eurais)	
	Amortizuota savikaina	Rinkos vertė	Amortizuota savikaina	Rinkos vertė	Amortizuota savikaina	Rinkos vertė
Pirmoji padengtų obligacijų pirkimo programa	2 395 178 568	2 576 479 183	3 710 724 329	3 880 523 066	(1 315 545 761)	(1 304 043 883)
Antroji padengtų obligacijų pirkimo programa	1 249 397 951	1 367 880 767	1 459 074 444	1 559 027 391	(209 676 493)	(191 146 624)
Trečioji padengtų obligacijų pirkimo programa	2 298 798 185	2 314 787 199	–	–	2 298 798 185	2 314 787 199
Vertybinių popierių rinkų programa	10 100 343 269	11 247 795 991	12 990 138 931	13 689 860 491	(2 889 795 662)	(2 442 064 500)
Turtu užtikrintų vertybinių popierių pirkimo programa	1 744 230 394	1 742 441 349	–	–	1 744 230 394	1 742 441 349
Iš viso	17 787 948 367	19 249 384 489	18 159 937 704	19 129 410 948	(371 989 337)	119 973 541

Pagal a) pirmąją ir antrąją padengtų obligacijų pirkimo programas ir b) vertybinių popierių rinkų programą laikomų portfelių amortizuota savikaina sumažėjo dėl išpirkimų.

¹³ Nurodytos rinkos vertės yra orientacinės, apskaičiuotos pagal rinkoje kotiruojamas kainas. Jei kotiruojamų kainų nebuvo, rinkos kainos apskaičiuotos taikant Eurosistemos vidinius modelius.

Valdančioji taryba reguliariai įvertina finansinę riziką, susijusią su pagal vertybinių popierių rinkų programą, turtu užtikrintų vertybinių popierių pirkimo programą ir visas tris padengtų obligacijų pirkimo programas įsigytais vertybiniais popieriais.

6 Vidinės Eurosistemos pretenzijos

6.1 Pretenzijos, susijusios su eurų banknotų paskirstymu Eurosistemoje

Šį straipsnį sudaro ECB pretenzijos euro zonos nacionalinių centrinių bankų atžvilgiu dėl eurų banknotų paskirstymo Eurosistemoje (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalį *Banknotai apyvartoje*). Atlyginimai už šias pretenzijas apskaičiuojami kasdien pagal naujausią žinomą ribinę palūkanų normą, taikytą Eurosistemos pagrindinių refinansavimo operacijų aukcionuose (žr. 24.2 pastabą *Palūkanų pajamos iš eurų banknotų paskirstymo Eurosistemoje*).

7 Kitas turtas

7.1 Ilgalaikis materialusis ir nematerialusis turtas

2014 m. gruodžio 31 d. šį turtą sudarė tokie straipsniai:

	2014 (eurais)	2013 (eurais)	Pokytis (eurais)
Įsigijimo vertė			
Žemė ir pastatai	997 154 850	170 824 151	826 330 699
Įranga pastatuose	212 838 181	72 341	212 765 840
Kompiuteriai ir programinė įranga	71 812 322	76 353 659	(4 541 337)
Įrenginiai, baldai ir transporto priemonės	82 854 876	13 746 611	69 108 265
Nebaigta statyba	16 163 065	847 217 209	(831 054 144)
Kitas ilgalaikis turtas	8 241 408	7 751 953	489 455
Visa įsigijimo vertė	1 389 064 702	1 115 965 924	273 098 778
Sukauptas nusidėvėjimas			
Žemė ir pastatai	(88 477 513)	(86 542 592)	(1 934 921)
Įranga pastatuose	(72 342)	(72 341)	(1)
Kompiuteriai ir programinė įranga	(38 380 961)	(45 004 046)	6 623 085
Įrenginiai, baldai ir transporto priemonės	(11 908 686)	(12 797 447)	888 761
Kitas ilgalaikis turtas	(628 541)	(373 708)	(254 833)
Visas sukauptas nusidėvėjimas	(139 468 043)	(144 790 134)	5 322 091
Grynoji likutinė vertė	1 249 596 659	971 175 790	278 420 869

2014 m. lapkričio mėn. naujasis ECB pastatas atiduotas eksploatuoti, todėl jo statybos išlaidos perkeltos iš straipsnio *Nebaigta statyba* į kitus atitinkamus straipsnius. Padidėjimas straipsniuose *Žemė ir pastatai*, *Įranga pastatuose* ir *Įrenginiai, baldai ir transporto priemonės* daugiausia susijęs būtent su šiuo perkėlimu, taip pat su du paskutinius 2014 m. mėnesius vykdyta su nauju ECB pastatu susijusia veikla.

Be to, iš naujo pastato statybos išlaidų išskaičiuota 15,3 mln. eurų suma, kurią Frankfurto miestas skyrė *Grossmarkthalle* pastato išsaugojimui ir kuri ankstesniais metais buvo įtraukta į straipsnį *Sukauptos išlaidos ir būsimųjų laikotarpių pajamos*.

7.2 Kitas finansinis turtas

Šį straipsnį sudaro ECB nuosavų lėšų investicijos¹⁴, jos yra tiesioginis ECB kapitalo ir rezervų atitikmuo, taip pat kitas finansinis turtas, apimantis ECB turimas 3 211 Tarptautinių atsiskaitymų banko (TAB) akcijų, jos į apskaitą įtrauktos įsigijimo verte – 41,8 mln. eurų.

Šį straipsnį sudaro:

	2014 (eurais)	2013 (eurais)	Pokytis (eurais)
Likučiai sąskaitose eurais	4 684 410	4 620 701	63 709
Vertybiniai popieriai eurais	19 091 635 302	18 068 315 142	1 023 320 160
Atpirkimo investavimo sandoriai eurais	1 488 138 078	2 351 403 533	(863 265 455)
Kitas finansinis turtas	41 902 068	41 906 524	(4 456)
Iš viso	20 626 359 858	20 466 245 900	160 113 958

Grynasis šio straipsnio padidėjimas 2014 m. daugiausia susidarė dėl a) palūkanų, gautų už investuotą nuosavą lėšą, perinvestavimo ir b) vertybinių popierių eurais rinkos vertės padidėjimo.

7.3 Nebalansinių priemonių perkainojimo skirtumai

Šį straipsnį daugiausia sudaro valiutų apskaitos sandorių ir išankstinių valiutų keitimo sandorių, kurie galiojo 2014 m. gruodžio 31 d., pokyčiai dėl perkainojimo (žr. 22 pastabą *Valiutų apskaitos sandoriai ir išankstiniai valiutų keitimo sandoriai*). Šie perkainojimo pokyčiai atsiranda minėtų sandorių verte, perskaičiuotą į eurus pagal balanso dieną galiojusius užsienio valiutos kursus, palyginus su sandorių verte, perskaičiuota į eurus pagal tos pačios dienos atitinkamos valiutos vidurkinį kursą (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalis *Nebalansinės priemonės bei Aukštas, turtas ir įsipareigojimai užsienio valiuta*).

Į šį straipsnį taip pat įtrauktas galiojusių palūkanų normų apskaitos sandorių perkainojimo prieaugis (žr. 20 pastabą *Palūkanų normų apskaitos sandoriai*).

7.4 Sukauptos pajamos ir būsimųjų laikotarpių išlaidos

2014 m. į šį straipsnį įtrauktos sukauptos vertybinių popierių atkarpos palūkanos, įskaitant nupirktą atkarpą, kurių suma sudarė 603,9 mln. eurų (2013 m. – 708,3 mln. eurų) (žr. 2.2 pastabą *Likučiai bankų sąskaitose ir investicijos į vertybinius popierius*).

¹⁴ Vykdyti atpirkimo skolinimosi sandoriai, susiję su nuosavų lėšų investicijų valdymu, įtraukti į straipsnį *Kiti įvairūs įsipareigojimai* įsipareigojimų dalyje (žr. 13.3 pastabą *Kiti įvairūs įsipareigojimai*).

išorės paskolos ir kitas išorės turtas ir Pretenzijos euro zonos rezidentams užsienio valiuta, 5 pastabą Euro zonos rezidentų vertybiniai popieriai eurais ir 7.2 pastabą Kitas finansinis turtas).

Į šį straipsnį įtrauktos ir 25,5 mln. eurų vertės (2013 m. – 155,1 mln. eurų) sukauptos palūkanos už sistemos TARGET2 likučius, gautinos už 2014 m. gruodžio mėn. iš euro zonos nacionalinių centrinių bankų, ir sukauptos 10,0 mln. eurų vertės (2013 m. – 69,2 mln. eurų) gautinos palūkanos už ECB pretenzijas, susijusias su paskutinio metų ketvirčio eurų banknotų paskirstymu Eurosistemoje (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalį *Banknotai apyvartoje*).

Šiame straipsnyje taip pat parodytos a) iš bendrų Eurosistemos projektų sukauptos pajamos (žr. 30 pastabą *Kitos pajamos*), b) su Bendru priežiūros mechanizmu susijusios sukauptos pajamos (žr. 28 pastabą *Su priežiūros uždaviniais susijusios pajamos ir išlaidos*), c) už kitą finansinį turtą sukauptos palūkanų pajamos ir d) įvairūs išankstiniai mokejimai.

7.5 Kitas įvairus turtas

Šį straipsnį daugiausia sudaro sukaupta suma pagal tarpinį ECB pelno paskirstymą (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalį *Tarpinis pelno paskirstymas* ir 12.2 pastabą *Kiti vidiniai Eurosistemos grynieji įsipareigojimai*).

Į jį taip pat įtraukta:

- a) su valiutų apsiskeitimo sandoriais ir išankstiniais valiutų keitimo sandoriais, galiojusiais 2014 m. gruodžio 31 d., susiję likučiai, kurie susidarė tokių sandorių vertę, perskaičiuotą į eurus pagal balanso dieną galiojusį atitinkamos užsienio valiutos vidurkinį kursą, palyginus su jų pradinio pripažinimo apskaitoje verte eurais (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalį *Nebalansinės priemonės*);
- b) pretenzija Vokietijos federalinei finansų ministerijai dėl atgautinų sumokėtų pridėtinės vertės ir kitų netiesioginių mokesčių. Tokie mokesčiai gražinami vadovaujantis Protokolo dėl Europos Sąjungos privilegijų ir imunitetų, taikomo ECB pagal ECBS statuto 39 straipsnį, 3 straipsnyje numatytais sąlygomis.

8 Banknotai apyvartoje

Šiame straipsnyje parodyta visų apyvartoje cirkuliuojančių eurų banknotų ECB dalis (8 %) (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalį *Banknotai apyvartoje*).

9 Įsipareigojimai kitiems euro zonos rezidentams eurais

9.1 Kiti įsipareigojimai

Šiame straipsnyje parodomi Euro bankų asociacijos (EBA) narių indėliai, kurie naudojami kaip įkaitas, pateikiamas ECB vykdant EBA mokėjimus per sistemą TARGET2.

10 Įsipareigojimai ne euro zonos rezidentams eurais

2014 m. gruodžio 31 d. šį straipsnį sudarė 0,9 mlrd. eurų (2013 m. – 24,6 mlrd. eurų) – tai ne euro zonos nacionalinių centrinių bankų ir kitų centrinių bankų likučiai ECB, susidarę dėl per sistemą TARGET2 įvykdytų sandorių ar jų dalių. Šių likučių sumažėjimą 2014 m. lėmė ne euro zonos rezidentų mokėjimai euro zonos rezidentams. Dėl šios priežasties padidėjo euro zonos NCB likučiai TARGET2 sistemoje ECB atžvilgiu (žr. 12.2 pastabą *Kiti vidiniai Eurosistemos gryniesi įsipareigojimai*).

2013 m. į šį straipsnį buvo įtraukta ir 0,2 mlrd. eurų suma, susijusi su laikinuoju abipusio valiutos apskaitimo susitarimu su Federalinio rezervo sistema. Vadovaudamasi šiuo susitarimu, Federalinio rezervo sistema per apskaitimo sandorius ECB suteikia JAV dolerių. Šiais sandoriais siekiama Eurosistemos sandorių šalims pasiūlyti trumpalaikį finansavimą JAV doleriais. ECB tuo pat metu sudaro kompensacinius apskaitimo sandorius (angl. *back-to-back swap transactions*) su euro zonos nacionaliniais centriniiais bankais, kurie panaudoja suteiktas lėšas vykdydami likvidumą didinančias grįžtamųjų sandorių operacijas su Eurosistemos sandorių šalimis. Dėl kompensacinių apskaitimo sandorių susidaro vidiniai Eurosistemos – tarp ECB ir nacionalinių centrinių bankų – likučiai. 2014 m. Valdančioji taryba, atsižvelgusi į pastebimai pagerėjusias finansavimo JAV doleriais sąlygas ir nedidelę likvidumo didinimo JAV doleriais operacijų paklausą, nusprendė po truputį mažinti tokių operacijų pasiūlą. 2014 m. gruodžio 31 d. likučių, susijusių su tokiomis operacijomis, nebebuvo. Ateityje ECB reguliariai vertins tokių operacijų poreikį, atsižvelgdamas į tai, kad sudaryti nuolatiniai susitarimai dėl apskaitimo sandorių sukūrė likvidumo didinimo JAV doleriais sandorių šalims sistemą, kai to reikalauja rinkos sąlygos.

11 Įsipareigojimai ne euro zonos rezidentams užsienio valiuta

11.1 Indėliai, likučiai ir kiti įsipareigojimai

Į šį straipsnį įtraukiami įsipareigojimai, susidarę pagal su ne euro zonos rezidentais sudarytus atpirkimo skolinimosi sandorius, susijusius su ECB užsienio valiutos atsargų valdymu.

12 Vidiniai Eurosistemos įsipareigojimai

12.1 Įsipareigojimai, atitinkantys pervestas užsienio atsargas

Šiame straipsnyje parodomi įsipareigojimai euro zonos nacionaliniams centriniams bankams, susidarę dėl jų į ECB pervestų užsienio atsargų, jiems prisijungus prie Eurosistemos.

Pakoregavus nacionalinių centrinių bankų dalis ECB kapitalo pasirašymo rakte (žr. 16 pastabą *Kapitalas ir rezervai*) ir Latvijai įsivedus bendrąją valiutą bei *Latvijas Banka* pervedus užsienio atsargas, šių įsipareigojimų suma padidėjo 243 510 283 eurai.

	Nuo 2014 m. sausio 1 d. (eurais)	2013 m. gruodžio 31 d. (eurais)
<i>Nationale Bank van België / Banque Nationale de Belgique</i>	1 435 910 943	1 401 024 415
<i>Deutsche Bundesbank</i>	10 429 623 058	10 871 789 515
<i>Eesti Pank</i>	111 729 611	103 152 857
<i>Banc Ceannais na hÉireann / Central Bank of Ireland</i>	672 637 756	643 894 039
<i>Bank of Greece</i>	1 178 260 606	1 129 060 170
<i>Banco de España</i>	5 123 393 758	4 782 873 430
<i>Banque de France</i>	8 216 994 286	8 190 916 316
<i>Banca d'Italia</i>	7 134 236 999	7 218 961 424
<i>Central Bank of Cyprus</i>	87 679 928	77 248 740
<i>Latvijas Banka</i>	163 479 892	–
<i>Banque centrale du Luxembourg</i>	117 640 617	100 776 864
<i>Bank Ċentrali ta' Malta / Central Bank of Malta</i>	37 552 276	36 798 912
<i>De Nederlandsche Bank</i>	2 320 070 006	2 298 512 218
<i>Oesterreichische Nationalbank</i>	1 137 636 925	1 122 511 702
<i>Banco de Portugal</i>	1 010 318 483	1 022 024 594
<i>Banka Slovenije</i>	200 220 853	189 499 911
<i>Národná banka Slovenska</i>	447 671 807	398 761 127
<i>Suomen Pankki – Finlands Bank</i>	728 096 904	721 838 191
Iš viso	40 553 154 708	40 309 644 425

Latvijas Banka nustatyta 163 479 892 eurų pretenzija, siekiant užtikrinti, kad šios pretenzijos ir kitų eurų įsivedusių valstybių narių nacionaliniams centriniams bankams kredituotos bendros pretenzijų sumos santykis būtų lygus *Latvijas Banka* dalies ECB kapitalo pasirašymo rakte ir kitų euro zonos nacionalinių centrinių bankų bendros dalies šiame rakte santykiui. Skirtumas tarp šios pretenzijos ir pervesto turto vertės (žr. 1 pastabą *Auksas ir gautinas auksas*, 2.2 pastabą *Likučiai bankų sąskaitose ir investicijos į vertybinius popierius, išorės paskolos ir kitas išorės turtas* bei *Pretenzijos euro zonos rezidentams užsienio valiuta*) buvo įskaitytas kaip dalis *Latvijas Banka* įnašų, kurie turi būti sumokėti pagal ECBS statuto 48 straipsnio 2 dalį į ECB rezervus ir atidėjinius, atitinkančius ECB atsargas 2013 m. gruodžio 31 d. (žr. 14 pastabą *Atidėjiniai* ir 15 pastabą *Perkainojimo sąskaitos*).

Atlygis už šiuos įsipareigojimus skaičiuojamas kasdien pagal naujausią žinomą ribinę palūkanų normą, taikomą Eurosistemos pagrindinių refinansavimo operacijų aukcionuose, koreguojant šį atlygį taip, kad aukso daliai tenkanti graža būtų nulinė (žr. 24.3 pastabą *Atlygis pagal nacionalinių centrinių bankų pretenzijas dėl pervestų užsienio atsargų*).

12.2 Kiti vidiniai Eurosistemos grynėji įsipareigojimai

2014 m. šį straipsnį daugiausia sudarė euro zonos nacionalinių centrinių bankų likučiai ECB atžvilgiu sistemoje TARGET2 (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalį *Vidiniai ECBS likučiai / vidiniai Eurosistemos likučiai*). Grynąjį šios pozicijos padidėjimą daugiausia lėmė ne euro zonos rezidentų mokėjimai per TARGET2 sistemą euro zonos rezidentams (žr. 10 pastabą *Įsipareigojimai ne euro zonos rezidentams eurais*). 2014 m. grynėji įsipareigojimai padidėjo dar ir dėl to, kad sumažėjo kompensacinių apsikeitimo sandorių, sudarytų su nacionaliniais centriniiais bankais vykdant likvidumo didinimo JAV doleriais operacijas, apimtis. Šių dviejų veiksnių poveikį iš dalies sumažino pagal vertybinių popierių rinkų programą ir pirmąsias dvi padengtų obligacijų pirkimo programas įsigytų vertybinių popierių išpirkimas, jo atsiskaitymai buvo vykdomi per sistemos TARGET2 sąskaitas.

Atlyginimai už TARGET2 pozicijas, išskyrus likučius, susidariusius dėl kompensacinių apsikeitimo sandorių, sudarytų vykdant likvidumo JAV doleriais didinimo operacijas, apskaičiuojami kasdien, taikant naujausią žinomą ribinę palūkanų normą, taikytą Eurosistemos pagrindinių refinansavimo operacijų aukcionuose.

Į šį straipsnį buvo įtraukta ir euro zonos nacionaliniams centriniams bankams po tarpinio ECB pelno paskirstymo mokėtina suma (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalį *Tarpinis pelno paskirstymas*).

	2014 (eurais)	2013 (eurais)
Gautinos sumos iš euro zonos nacionalinių centrinių bankų, susijusios su sistema TARGET2	(590 153 944 468)	(687 997 098 717)
Mokėtinos sumos euro zonos nacionaliniams centriniams bankams, susijusios su sistema TARGET2	612 892 597 646	686 747 265 644
Mokėtinos sumos euro zonos nacionaliniams centriniams bankams po tarpinio ECB pelno paskirstymo	840 719 787	1 369 690 567
Kiti vidiniai Eurosistemos grynėji įsipareigojimai	23 579 372 965	119 857 494

13 Kiti įsipareigojimai

13.1 Nebalansinių priemonių perkainojimo skirtumai

Didžiąją šiame straipsnyje nurodytos sumos dalį sudaro valiutų apsikeitimo sandorių ir išankstinių valiutų keitimo sandorių, kurie galiojo 2014 m. gruodžio 31 d., pokyčiai dėl perkainojimo (žr. 22 pastabą *Valiutų apsikeitimo sandoriai ir išankstiniai valiutų keitimo sandoriai*). Šie perkainojimo pokyčiai atsiranda minėtų sandorių vertę, perskaičiuotą į eurus pagal balanso dieną galiojusius užsienio valiutos kursus, palyginus su sandorių verte, perskaičiuota į eurus pagal tos pačios dienos atitinkamos valiutos vidurkinį kursą (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalis *Nebalansinės priemonės bei Auksas, turtas ir įsipareigojimai užsienio valiuta*).

Šiame straipsnyje parodomi ir galiojusių palūkanų normų apsikeitimo sandorių perkainojimo nuostoliai (žr. 20 pastabą *Palūkanų normų apsikeitimo sandoriai*).

13.2 Sukauptos išlaidos ir būsimųjų laikotarpių pajamos

2014 m. gruodžio 31 d. abi pagrindines šio straipsnio dalis sudarė sukauptos palūkanos, mokėtinos nacionaliniams centriniams bankams už visus 2014 m. pagal jų pretenzijas dėl į ECB pervestų užsienio atsargų (žr. 12.1 pastabą *Įsipareigojimai, atitinkantys pervestas užsienio atsargas*) ir sukauptos palūkanos už sistemos TARGET2 likučius, mokėtinos nacionaliniams centriniams bankams už 2014 m. paskutinį mėnesį. Šios sumos sumokėtos 2015 m. sausio mėn. Į šį straipsnį taip pat įtrauktos kitos sukauptos išlaidos, įskaitant su finansinėmis priemonėmis susijusias sukauptas išlaidas.

	2014 (eurais)	2013 (eurais)	Pokytis (eurais)
Į ECB pervestos užsienio atsargos	57 015 146	192 248 631	(135 233 485)
Sistema TARGET2	26 309 091	155 757 290	(129 448 199)
Kitos sukauptos išlaidos	12 867 414	22 536 286	(9 668 872)
Iš viso	96 191 651	370 542 207	(274 350 556)

13.3 Kiti įvairūs įsipareigojimai

2014 m. į šį straipsnį buvo įtraukti 150,1 mln. eurų (2013 m. – 480,4 mln. eurų) vertės galiojantys atpirkimo skolinimosi sandoriai, sudaryti valdant ECB nuosavų lėšų portfelį (žr. 7.2 pastabą *Kitas finansinis turtas*).

Į jį taip pat įtraukti su valiutų apskaitos sandoriais ir išankstiniais užsienio valiutų keitimo sandoriais, kurie galiojo 2014 m. gruodžio 31 d., susiję likučiai (žr. 22 pastabą *Valiutų apskaitos sandoriai ir išankstiniai valiutų keitimo sandoriai*). Šie likučiai susidarė tokių sandorių vertę, perskaičiuotą į eurus pagal balanso dieną galiojusį atitinkamos užsienio valiutos vidurkinį kursą, palyginus su jų pradinio pripažinimo apskaitoje verte eurais (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalį *Nebalansinės priemonės*).

ECB pensijų planai, kitos išmokos tarnautojams pasibaigus jų darbo santykiams ir kitos ilgalaikės išmokos¹⁵

Į šį straipsnį įtraukta ir 459,7 mln. eurų (2013 m. – 131,9 mln. eurų) ECB grynųjų apibrėžtų išmokų įsipareigojimų, susijusių su išmokomis tarnautojams ir Vykdomosios valdybos nariams, taip pat ECB įdarbintiems Priežiūros valdybos nariams, pasibaigus jų darbo santykiams, ir kitomis ilgalaikėmis išmokomis.

Balansas

Balanse pripažintos sumos, susijusios su išmokomis tarnautojams pasibaigus jų darbo santykiams ir su kitomis ilgalaikėmis išmokomis, buvo tokios:

¹⁵ Visose šios pastabos lentelėse skiltyje „Valdybos“ parodytos sumos (rodomos nuo 2014 m.) yra dviejų valdybų: Vykdomosios valdybos ir Priežiūros valdybos.

	2014 Personalas (mln. eurų)	2014 Valdybos (mln. eurų)	2014 Iš viso (mln. eurų)	2013 Personalas (mln. eurų)	2013 Valdybos (mln. eurų)	2013 Iš viso (mln. eurų)
Dabartinė įsipareigojimų vertė	1 087,1	24,5	1 111,6	650,6	17,8	668,4
Tikroji pensijų plano turto vertė	(651,9)	–	(651,9)	(536,5)	–	(536,5)
Balanse pripažinti grynieji apibrėžtų išmokų įsipareigojimai	435,2	24,5	459,7	114,1	17,8	131,9

2014 m. dabartinė įsipareigojimų tarnautojams vertė sudarė 1 087,1 mln. eurų (2013 m. – 650,6 mln. eurų), iš jų 170,3 mln. eurų (2013 m. – 109,4 mln. eurų) sudarė įmokomis nepadengtų išmokų, nesusijusių su pensijomis ar kitomis ilgalaikėmis išmokomis, vertė. Vykdomosios valdybos narių ir Priežiūros valdybos narių išmokoms pasibaigus jų darbo santykiams ir kitoms ilgalaikėms išmokoms taip pat taikomas įmokomis nepadengtų pensinių išmokų planas.

Pelno (nuostolio) ataskaita

2014 m. pelno (nuostolio) ataskaitoje pripažintos tokios sumos:

	2014 Personalas (mln. eurų)	2014 Valdybos (mln. eurų)	2014 Iš viso (mln. eurų)	2013 Personalas (mln. eurų)	2013 Valdybos (mln. eurų)	2013 Iš viso (mln. eurų)
Einamaisiais metais gautų tarnybos paslaugų vertė	41,7	1,2	42,9	45,9	1,4	47,3
Grynosios palūkanos už grynuosius apibrėžtų išmokų įsipareigojimus	4,5	0,7	5,2	8,6	0,6	9,2
<i>Iš jų:</i>						
<i>Išlaidos, susijusios su įsipareigojimais</i>	25,1	0,7	25,8	24,4	0,6	25,0
<i>Pajamos iš pensijų plano turto</i>	(20,6)	–	(20,6)	(15,8)	–	(15,8)
Išlaidos (pajamos) dėl kitų ilgalaikių išmokų pervaldinimo	7,8	0,3	8,1	(3,2)	0	(3,2)
Iš viso įtraukta į Personalo išlaidų išlaidas	54,0	2,2	56,2	51,3	2,0	53,3

Apibrėžtų išmokų įsipareigojimo, pensijų plano turto ir pervaldinimo rezultatų pokyčiai

Apibrėžtų išmokų įsipareigojimo dabartinės vertės pokyčiai buvo tokie:

	2014 Personalas (mln. eurų)	2014 Valdybos (mln. eurų)	2014 Iš viso (mln. eurų)	2013 Personalas (mln. eurų)	2013 Valdybos (mln. eurų)	2013 Iš viso (mln. eurų)
Apibrėžtų išmokų įsipareigojimas laikotarpio pradžioje	650,6	17,8	668,4	677,8	17,8	695,6
Einamaisiais metais gautų tarnybos paslaugų vertė	41,7	1,2	42,9	45,9	1,4	47,3
Palūkanų išlaidos, susijusios su įsipareigojimu	25,1	0,7	25,8	24,4	0,6	25,0
Pensijų plano dalyvių įmokos	14,0	0,1	14,1	12,3	0,1	12,4
Sumokėtos išmokos	(7,1)	(0,8)	(7,9)	(5,5)	(1,1)	(6,6)
Pervaldinimo išlaidos (pajamos)	362,8	5,5	368,3	(104,3)	(1,0)	(105,3)
Apibrėžtų išmokų įsipareigojimas laikotarpio pabaigoje	1 087,1	24,5	1 111,6	650,6	17,8	668,4

2014 m. susidaręs 368,3 mln. eurų pervertinimo nuostolis, susijęs su apibrėžtų išmokų įsipareigojimu, susidarė daugiausia dėl diskonto normos sumažėjimo nuo 3,75 % (2013 m.) iki 2,0 % (2014 m.). Visiškai kitokia padėtis buvo susidariusi 2013 m., kai buvo fiksuotos 105,3 mln. eurų pervertinimo pajamos, susidariusios daugiausia dėl mažesnių perskaičiavimo veiksnių, taikomų skaičiuojant būsimas pensijų išmokas, ir diskonto normos padidėjimo nuo 3,5 % (2012 m.) iki 3,75 % (2013 m.).

Su tarnautojais susijusio apibrėžtų išmokų pensijų plano turto tikrosios vertės pokyčiai 2014 m. buvo tokie:

	2014 (mln. eurų)	2013 (mln. eurų)
Tikroji pensijų plano turto vertė laikotarpio pradžioje	536,5	439,3
Palūkanų pajamos iš pensijų plano turto	20,6	15,8
Pervertinimo pajamos	49,7	39,8
Darbdavio įmokos	36,4	33,2
Pensijų plano dalyvių įmokos	14,0	12,3
Sumokėtos išmokos	(5,3)	(3,9)
Tikroji pensijų plano turto vertė laikotarpio pabaigoje	651,9	536,5

Pervertinimo pajamos iš pensijų plano turto ir 2013 m., ir 2014 m. rodo tai, kad fondų vienetų grąža buvo didesnė negu planuotos palūkanų už pensijų plano turto pajamos.

2014 m. ECB aktuarams atlikus ECB darbuotojų pensijų plano finansavimo vertinimą (buvo naudojami 2013 m. gruodžio 31 d. duomenys), Valdančioji taryba nusprendė sumažinti metinę papildomų įmokų sumą, mokėtiną iki 2023 m. – nuo 10,3 mln. iki 6,8 mln. eurų. Šis sprendimas bus peržiūrėtas gavus kito finansavimo vertinimo, kurį numatoma atlikti 2015 m., rezultatus. Šį sumažėjimą su kaupu kompensavo a) padidėjusios ECB įmokos į darbuotojų pensijų planą (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalį *ECB pensijų planai, kitos išmokos tarnautojams pasibaigus jų darbo santykiams ir kitos ilgalaikės išmokos*) ir b) dėl Bendro priežiūros mechanizmo steigimo padidėjęs pensijų plano narių skaičius (žr. 31 pastabą *Personalo išlaikymo išlaidos*). Todėl straipsnyje *Darbdavio įmokos* parodyta suma padidėjo iki 36,4 mln. eurų (2013 m. buvo 33,2 mln. eurų).

2014 m. pervertinimo rezultatų pokyčiai (žr. 15 pastabą *Perkainojimo sąskaitos*) buvo tokie:

	2014 (mln. eurų) ¹⁶	2013 (mln. eurų)
Pervertinimo pajamos (išlaidos) laikotarpio pradžioje	4,8	(137,1)
Pajamos iš pensijų plano turto	49,7	39,8
Pajamos (išlaidos) dėl įsipareigojimo	(368,3)	105,3
Pelno (nuostolio) ataskaitoje pripažintos išlaidos (pajamos)	8,1	(3,2)
Pervertinimo pajamos (išlaidos) laikotarpio pabaigoje, įtrauktos į <i>Perkainojimo sąskaitas</i>	(305,6)	4,8

¹⁶ Bendros sumos gali nesutapti dėl apvalinimo.

Pagrindinės prielaidos

Rengdami šioje pastaboje minimus vertinimus, aktuarai rėmėsi tam tikromis prielaidomis, kurioms Vykdomoji valdyba pritarė apskaitos tvarkymo ir informacijos atskleidimo tikslais. Pagrindinės prielaidos, kuriomis rėmėsi aktuarai apskaičiuodami išmokų plano įsipareigojimą, buvo tokios:

	2014 (%)	2013 (%)
Diskonto norma	2,00	3,75
Tikėtina pensijų plano turto grąža ¹⁷	3,00	4,75
Bendras darbo užmokesčio padidėjimas ateityje ¹⁸	2,00	2,00
Pensijų padidėjimas ateityje ¹⁹	1,40	1,40

Be to, 2014 m. darbuotojai sumokėjo 110,6 mln. eurų savanoriškų įmokų į apibrėžtų įmokų planą (2013 m. – 96,5 mln. eurų). Šios lėšos investuojamos į pensijų plano turta, tačiau kartu ta pačia suma didėja ir įsipareigojimai.

14 Atidėjiniai

Didžiąją šiame straipsnyje nurodytos sumos dalį sudaro atidėjiniai užsienio valiutos kurso, palūkanų normos, kredito bei aukso kainos rizikoms.

Atidėjiniai užsienio valiutos kurso, palūkanų normos, kredito ir aukso kainos rizikoms bus naudojami tiek, kiek Valdancioji taryba manys esant būtina padengti būsimiems realizuotiems ir nerealizuotiems nuostoliams, ypač perkainojimo nuostoliams, kurių nedengia perkainojimo sąskaitos. Šių atidėjinių dydis ir nuolatinio papildymo poreikis kiekvienais metais peržiūrimi remiantis ECB atliekamu minėtų rūšių rizikos įvertinimu. Vertinant atsižvelgiama į įvairius veiksnius, įskaitant rizikingo turto apimtį, per einamuosius finansinius metus pasireiškusių riziką, numatomus rezultatus kitais metais, rizikos įvertinimą, apimančią rizikingo turto vertės pokyčio riziką (angl. *Values at Risk*) reguliarių skaičiavimą. Atidėjiniai kartu su bet kokio dydžio suma bendrajame atsargų fonde negali viršyti euro zonos nacionalinių centrinių bankų apmokėto ECB kapitalo vertės.

2013 m. gruodžio 31 d. atidėjiniai užsienio valiutos kurso, palūkanų normos, kredito ir aukso kainos rizikoms sudarė 7 529 669 242 eurus. Be to, nuo 2014 m. sausio 1 d. *Latvijas Banka* sumokėjo 30 476 837 eurų sumą²⁰. Atsižvelgdama į savo vertinimo rezultatus, Valdancioji taryba nusprendė 2014 m. gruodžio 31 d. į atidėjinius pervesti 15 009 843 eurų sumą. Dėl šio pervedimo 2014 m. ECB grynas sumažėjo

¹⁷ Šiomis prielaidomis remtasi apskaičiuojant ECB apibrėžtų išmokų įsipareigojimus, finansuojamus turto, turinčiu kapitalo garantiją.

¹⁸ Be to, numatytos galimo individualaus darbo užmokesčio padidėjimo iki 1,8 % per metus išmokos, atsižvelgiant į pensijų plano dalyvių amžių.

¹⁹ Pagal ECB pensijų plano taisykles, pensijos didinamos kiekvienais metais. Jeigu ECB tarnautojų darbo užmokestis būtų padidintas mažiau, negu padidėjo kainos, pensijos bus didinamos pagal darbo užmokesčio padidinimą. Jeigu darbo užmokestis būtų padidintas daugiau, negu padidėjo kainos, pagal tą padidinimą bus nustatomas pensijų padidinimas, jeigu ECB pensijų planų finansinė būklė bus tam tinkama.

²⁰ Pagal ECBS statuto 48 straipsnio 2 dalį.

iki 988 832 500 eurų, o atidėjinių suma padidėjo iki 7 575 155 922 eurų. 2014 m. padidėjus ECB apmokėtam kapitalui (žr. 16 pastabą *Kapitalas ir rezervai*), ši suma atitiko euro zonos nacionalinių centrinių bankų apmokėto ECB kapitalo vertę 2014 m. gruodžio 31 d.

15 Perkainojimo sąskaitos

Šį straipsnį daugiausia sudaro perkainojimo likučiai, susidarantys iš turto, įsipareigojimų ir nebalansinių priemonių nerealizuotojo prieaugio (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalis *Pajamų pripažinimas, Auksas, turtas ir įsipareigojimai užsienio valiuta, Vertybiniai popieriai ir Nebalansinės priemonės*). Į jį taip pat įtraukiamas grynujų apibrėžtų išmokų įsipareigojimų, susijusių su išmokomis tarnautojams pasibaigus jų darbo santykiams, pervertinimo rezultatas (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalį *ECB pensijų planai, kitos išmokos tarnautojams pasibaigus jų darbo santykiams ir kitos ilgalaikės išmokos* ir 13.3 pastabą *Kiti įvairūs įsipareigojimai*).

Latvijai įsivedus bendrąją valiutą, *Latvijas Banka* nuo 2014 m. sausio 1 d. papildė šiuos likučius 54,1 mln. eurų suma.

	2014 (eurais)	2013 (eurais)	Pokytis (eurais)
Auksas	12 065 394 836	10 138 805 097	1 926 589 739
Užsienio valiuta	7 046 435 041	2 540 202 558	4 506 232 483
Vertybiniai popieriai ir kitos priemonės	1 131 424 399	674 356 531	457 067 868
Grynieji apibrėžtų išmokų įsipareigojimai, susiję su išmokomis tarnautojams pasibaigus jų darbo santykiams	(305 609 580)	4 825 887	(310 435 467)
Iš viso	19 937 644 696	13 358 190 073	6 579 454 623

Sumos perkainojimo sąskaitose padidėjo daugiausia dėl euro nuvertėjimo 2014 m. JAV dolerio ir aukso atžvilgiu.

Perkainojimui metų pabaigoje buvo taikomi tokie užsienio valiutų kursai:

Užsienio valiutų kursai	2014	2013
JAV dolerio ir euro	1,2141	1,3791
Japonijos jenos ir euro	145,23	144,72
Euro ir SST	1,1924	1,1183
Eurai už Trojos unciją grynojo aukso	987,769	871,220

16 Kapitalas ir rezervai

16.1 Kapitalas

A) ECB kapitalo rakto pokytis

Pagal ECBS statuto 29 straipsnį, nacionalinių centrinių bankų dalys ECB kapitalo pasirašymo rakte nustatomos pagal atitinkamos valstybės narės bendrojo gyventojų skaičiaus ir BVP (imant po lygiai) dalį lyginant su visos Europos Sąjungos (ES) bendruoju gyventojų skaičiumi ir BVP (pagal Europos Komisijos Europos Centriniam

Bankui pateiktus duomenis). Šios dalys koreguojamos kas penkerius metus ir kai į ES įstoja nauja valstybė narė. Trečiasis toks koregavimas nuo ECB įsteigimo atliktas 2014 m. sausio 1 d.

Remiantis 2003 m. liepos 15 d. Tarybos sprendimu 2003/517/EB dėl statistinių duomenų, kurie turi būti naudojami tikslinant Europos centrinio banko kapitalo pasirašymo raktą²¹, 2014 m. sausio 1 d. nacionalinių centrinių bankų kapitalo raktai buvo pakoreguoti taip:

	Kapitalo raktas nuo 2014 m. sausio 1 d. (%)	Kapitalo raktas 2013 m. gruodžio 31 d. (%)
<i>Nationale Bank van België / Banque Nationale de Belgique</i>	2,4778	2,4176
<i>Deutsche Bundesbank</i>	17,9973	18,7603
<i>Eesti Pank</i>	0,1928	0,1780
<i>Banc Ceannais na hÉireann / Central Bank of Ireland</i>	1,1607	1,1111
<i>Bank of Greece</i>	2,0332	1,9483
<i>Banco de España</i>	8,8409	8,2533
<i>Banque de France</i>	14,1792	14,1342
<i>Banca d'Italia</i>	12,3108	12,4570
<i>Central Bank of Cyprus</i>	0,1513	0,1333
<i>Latvijas Banka</i>	0,2821	–
<i>Banque centrale du Luxembourg</i>	0,2030	0,1739
<i>Bank Ċentrali ta' Malta / Central Bank of Malta</i>	0,0648	0,0635
<i>De Nederlandsche Bank</i>	4,0035	3,9663
<i>Oesterreichische Nationalbank</i>	1,9631	1,9370
<i>Banco de Portugal</i>	1,7434	1,7636
<i>Banka Slovenije</i>	0,3455	0,3270
<i>Národná banka Slovenska</i>	0,7725	0,6881
<i>Suomen Pankki – Finlands Bank</i>	1,2564	1,2456
Tarpinė euro zonos nacionalinių centrinių bankų suma	69,9783	69,5581
<i>Българска народна банка (Bulgarijos nacionalinis bankas)</i>	0,8590	0,8644
<i>Česká národní banka</i>	1,6075	1,4539
<i>Danmarks Nationalbank</i>	1,4873	1,4754
<i>Hrvatska narodna banka</i>	0,6023	0,5945
<i>Latvijas Banka</i>	–	0,2742
<i>Lietuvos bankas</i>	0,4132	0,4093
<i>Magyar Nemzeti Bank</i>	1,3798	1,3740
<i>Narodowy Bank Polski</i>	5,1230	4,8581
<i>Banca Națională a României</i>	2,6024	2,4449
<i>Sveriges Riksbank</i>	2,2729	2,2612
<i>Bank of England</i>	13,6743	14,4320
Tarpinė ne euro zonos nacionalinių centrinių bankų suma	30,0217	30,4419
Iš viso	100,0000	100,0000

B) ECB kapitalas²²

2014 m. sausio 1 d. Latvija įsivedė bendrąją valiutą. Pagal ECBS statuto 48 straipsnio 1 dalį, 2014 m. sausio 1 d. *Latvijas Banka* sumokėjo 29 424 264 eurų sumą – likusią savo pasirašyto ECB kapitalo dalį. Patikslinus nacionalinių centrinių

²¹ OL L 181, 2003 7 19, p. 43.

²² Kai kurios sumos suapvalintos iki artimiausio euro sveiko skaičiaus. Dėl šio suapvalinimo bendros ir tarpinės sumos lentelėje gali nesutapti.

bankų kapitalo rakto dalis, taip pat Latvijai prisijungus prie euro zonos, ECB apmokėtas kapitalas padidėjo 43 780 929 eurai – iki 7 697 025 340 eurų.

Ne euro zonos nacionaliniai centriniai bankai turi apmokėti 3,75 % savo dalies ECB pasirašytame kapitale kaip įnašą, skirtą prisidėti prie ECB veiklos išlaidų padengimo. 2014 m. pabaigoje bendra tokių įnašų suma sudarė 121 869 418 eurų. Ne euro zonos nacionaliniai centriniai bankai neturi teisės gauti jokios skirstytino ECB pelno dalies (įskaitant pajamų iš eurų banknotų paskirstymo Eurosistemoje) ir nėra įsipareigoję padengti jokių ECB nuostolių.

	Pasirašytas kapitalas nuo 2014 m. sausio 1 d. (eurais)	Apmokėtas kapitalas nuo 2014 m. sausio 1 d. (eurais)	Pasirašytas kapitalas 2013 m. gruodžio 31 d. (eurais)	Apmokėtas kapitalas 2013 m. gruodžio 31 d. (eurais)
<i>Nationale Bank van België / Banque Nationale de Belgique</i>	268 222 025	268 222 025	261 705 371	261 705 371
<i>Deutsche Bundesbank</i>	1 948 208 997	1 948 208 997	2 030 803 801	2 030 803 801
<i>Eesti Pank</i>	20 870 614	20 870 614	19 268 513	19 268 513
<i>Banc Ceannais na hÉireann / Central Bank of Ireland</i>	125 645 857	125 645 857	120 276 654	120 276 654
<i>Bank of Greece</i>	220 094 044	220 094 044	210 903 613	210 903 613
<i>Banco de España</i>	957 028 050	957 028 050	893 420 308	893 420 308
<i>Banque de France</i>	1 534 899 402	1 534 899 402	1 530 028 149	1 530 028 149
<i>Banca d'Italia</i>	1 332 644 970	1 332 644 970	1 348 471 131	1 348 471 131
<i>Central Bank of Cyprus</i>	16 378 236	16 378 236	14 429 734	14 429 734
<i>Latvijas Banka</i>	30 537 345	30 537 345	–	–
<i>Banque centrale du Luxembourg</i>	21 974 764	21 974 764	18 824 687	18 824 687
<i>Bank Ċentrali ta' Malta / Central Bank of Malta</i>	7 014 605	7 014 605	6 873 879	6 873 879
<i>De Nederlandsche Bank</i>	433 379 158	433 379 158	429 352 255	429 352 255
<i>Oesterreichische Nationalbank</i>	212 505 714	212 505 714	209 680 387	209 680 387
<i>Banco de Portugal</i>	188 723 173	188 723 173	190 909 825	190 909 825
<i>Banka Slovenije</i>	37 400 399	37 400 399	35 397 773	35 397 773
<i>Národná banka Slovenska</i>	83 623 180	83 623 180	74 486 874	74 486 874
<i>Suomen Pankki – Finlands Bank</i>	136 005 389	136 005 389	134 836 288	134 836 288
Tarpinė euro zonos nacionalinių centrinių bankų suma	7 575 155 922	7 575 155 922	7 529 669 242	7 529 669 242
<i>Българска народна банка (Bulgarijos nacionalinis bankas)</i>	92 986 811	3 487 005	93 571 361	3 508 926
<i>Česká národní banka</i>	174 011 989	6 525 450	157 384 778	5 901 929
<i>Danmarks Nationalbank</i>	161 000 330	6 037 512	159 712 154	5 989 206
<i>Hrvatska narodna banka</i>	65 199 018	2 444 963	64 354 667	2 413 300
<i>Latvijas Banka</i>	–	–	29 682 169	1 113 081
<i>Lietuvos bankas</i>	44 728 929	1 677 335	44 306 754	1 661 503
<i>Magyar Nemzeti Bank</i>	149 363 448	5 601 129	148 735 597	5 577 585
<i>Narodowy Bank Polski</i>	554 565 112	20 796 192	525 889 668	19 720 863
<i>Banca Națională a României</i>	281 709 984	10 564 124	264 660 598	9 924 772
<i>Sveriges Riksbank</i>	246 041 586	9 226 559	244 775 060	9 179 065
<i>Bank of England</i>	1 480 243 942	55 509 148	1 562 265 020	58 584 938
Tarpinė ne euro zonos nacionalinių centrinių bankų suma	3 249 851 147	121 869 418	3 295 337 827	123 575 169
Iš viso	10 825 007 070	7 697 025 340	10 825 007 070	7 653 244 411

17 Įvykiai po balanso

17.1 Lietuvos prisijungimas prie euro zonos

Vadovaudamasi 2014 m. liepos 23 d. Tarybos sprendimu 2014/509/ES, priimtu pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 140 straipsnio 2 dalį, 2015 m. sausio 1 d. Lietuva įsivedė bendrąją valiutą. Pagal ECBS statuto 48 straipsnio 1 dalį ir 2014 m. gruodžio 31 d. Valdančiosios tarybos priimtus teisės aktus²³, 2015 m. sausio 1 d. Lietuvos bankas sumokėjo 43 051 594 eurų sumą – likusią savo pasirašyto ECB kapitalo dalį. Pagal ECBS statuto 48 straipsnio 1 dalį kartu su 30 straipsnio 1 dalimi, 2015 m. sausio 1 d. Lietuvos bankas pervedė į ECB 338 656 542 eurų vertės užsienio atsargų sumą. Šias užsienio atsargas sudarė lėšos grynaisiais JAV doleriais ir auksas – santykiu atitinkamai 85 ir 15.

Lietuvos bankas kredituotas pretenzijų sumomis, atitinkančiomis apmokėtą kapitalą ir pervestų užsienio atsargų ekvivalentą. Pastaroji pretenzija traktuojama lygiai taip pat kaip ir kitų euro zonos nacionalinių centrinių bankų turimos pretenzijos (žr. 12.1 pastabą *Įsipareigojimai, atitinkantys pervestas užsienio atsargas*).

Nebalansinės priemonės

18 Automatizuota vertybinių popierių skolinimo programa

Valdydamas nuosavas lėšas, ECB yra sudaręs automatizuotos vertybinių popierių skolinimo programos susitarimą, pagal kurį paskirtas agentas ECB vardu sudaro vertybinių popierių skolinimo sandorius su daugeliu tinkamomis pripažintų sandorio šalių. Pagal šį susitarimą 2014 m. gruodžio 31 d. galiojančių grįžtamųjų sandorių vertė buvo 4,8 mlrd. eurų (2013 m. – 3,8 mlrd. eurų).

19 Palūkanų normų ateities sandoriai

2014 m. gruodžio 31 d. galiojo šie sandoriai užsienio valiuta, parodyti pagal metų pabaigos rinkos kainas:

Palūkanų normų ateities sandoriai užsienio valiuta	2014 Kontrakto vertė (eurais)	2013 Kontrakto vertė (eurais)	Pokytis (eurais)
Pirkimai	911 374 681	495 975 636	415 399 045
Pardavimai	1 001 647 311	1 727 870 268	(726 222 957)

Šie sandoriai buvo sudaryti valdant ECB užsienio atsargas.

²³ 2014 m. gruodžio 31 d. Sprendimas ECB/2014/61 dėl Lietuvos banko atliekamų kapitalo apmokėjimo, užsienio atsargų pervedimo ir įnašų į Europos Centrinio Banko atsargas ir atidėjinius (Oficialiajame leidinyje dar nepaskelbtas); 2014 m. gruodžio 31 d. Lietuvos banko ir Europos Centrinio Banko susitarimas dėl Europos Centrinio Banko kredituojamo Lietuvos banko reikalavimo pagal Europos centrinių bankų sistemos ir Europos Centrinio Banko statuto 30 straipsnio 3 dalį (Oficialiajame leidinyje dar nepaskelbtas).

20 Palūkanų normų apsisikeitimo sandoriai

2014 m. gruodžio 31 d. galiojusių palūkanų normų apsisikeitimo sandorių vertė sudarė 270,8 mln. eurų (2013 m. – 252,0 mln. eurų) pagal metų pabaigos rinkos kainas. Šie sandoriai buvo sudaryti valdant ECB užsienio atsargas.

21 Išankstiniai vertybinių popierių sandoriai

2014 m. gruodžio 31 d. galiojo 245,2 mln. eurų vertės išankstinių vertybinių popierių pirkimo sandorių. Šie sandoriai buvo sudaryti valdant ECB užsienio atsargas.

22 Valiutų apsisikeitimo sandoriai ir išankstiniai valiutų keitimo sandoriai

2014 m. valiutų apsisikeitimo sandoriai ir išankstiniai valiutų keitimo sandoriai buvo sudaryti valdant ECB užsienio atsargas. 2014 m. gruodžio 31 d. su šiais sandoriais susijusios išankstinės pretenzijos ir įsipareigojimai pagal metų pabaigos rinkos kainas sudarė:

Valiutų apsisikeitimo sandoriai ir išankstiniai valiutų keitimo sandoriai	2014 (eurais)	2013 (eurais)	Pokytis (eurais)
Prenzijos	1 899 819 430	1 845 947 763	53 871 667
Įsipareigojimai	1 777 894 537	1 730 929 184	46 965 353

23 Skolinimosi ir skolinimo operacijų administravimas

ECB yra atsakingas už ES skolinimosi ir skolinimo operacijų administravimą pagal vidutinės trukmės finansinės paramos mechanizmą. 2014 m. ECB vykdė mokėjimus, susijusius su ES paskolomis, pagal šią schemą suteiktomis Latvijai, Vengrijai ir Rumunijai.

Atsižvelgiant į valstybių narių, kurių valiuta yra euro²⁴, ir *Kreditanstalt für Wiederaufbau*²⁵ (kaip paskolos davėjų), Graikijos Respublikos (kaip paskolos gavėjo) ir Graikijos banko (kaip paskolos gavėjo agento) susitarimą dėl paskolos programos, ECB atsakingas už paskolos davėjų ir paskolos gavėjo vardu vykdomų visų susijusių mokėjimų atlikimą.

Be to, ECB vykdo operacinę veiklą administruojant paskolas, suteiktas pagal Europos finansinės padėties stabilizavimo priemonę (EFPSP) ir Europos finansinio stabilumo fondo (EFSF) vardu. 2014 m. ECB vykdė mokėjimus, susijusius su

²⁴ Išskyrus Graikijos Respubliką ir Vokietijos Federacinę Respubliką.

²⁵ Veikianti viešųjų interesų labui, privalanti vykdyti Vokietijos Federacinės Respublikos nurodymus ir turinti jos garantiją.

paskolomis, suteiktomis Airijai ir Portugalijai pagal EFPSP schemą, ir su paskolomis, suteiktomis Airijai, Graikijai ir Portugalijai pagal EFSF schemą.

Be to, ECB administruoja mokėjimus, susijusius su Europos stabilumo mechanizmo (ESM)²⁶ įstatiniu akciniu kapitalu ir paramos stabilumui užtikrinti operacijomis.

2014 m. ECB vykdė valstybių narių, kurių valiuta yra euro, mokėjimus, susijusius su ESM įstatiniu akciniu kapitalu, taip pat ESM mokėjimus, susijusius su Kiprui ir Ispanijai suteiktomis paskolomis.

²⁶ Europos stabilumo mechanizmo steigimo sutartis įsigaliojo 2012 m. rugsėjo 27 d.

Pastabos dėl pelno (nuostolio) ataskaitos

24 Grynosios palūkanų pajamos

24.1 Palūkanų pajamos iš užsienio atsargų

Šiame straipsnyje parodomas palūkanų pajamos, atėmus palūkanų išlaidas, susijusias su grynosiomis ECB užsienio atsargomis:

	2014 (eurais)	2013 (eurais)	Pokytis (eurais)
Palūkanų pajamos už sąskaitų likučius	571 710	601 611	(29 901)
Palūkanų pajamos iš pinigų rinkos indėlių	4 234 448	6 868 776	(2 634 328)
Palūkanų pajamos iš atpirkimo investavimo sandorių	867 860	742 788	125 072
Grynosios palūkanų pajamos iš vertybinių popierių	206 165 493	172 250 735	33 914 758
Grynosios palūkanų pajamos iš palūkanų normų apskaitimo sandorių	407 588	1 833 740	(1 426 152)
Grynosios palūkanų pajamos iš valiutų apskaitimo sandorių ir išankstinių valiutų keitimo sandorių	4 570 710	5 237 310	(666 600)
Visos palūkanų pajamos iš užsienio atsargų	216 817 809	187 534 960	29 282 849
Palūkanų išlaidos už sąskaitų likučius	(23 076)	(42 758)	19 682
Grynosios palūkanų išlaidos iš atpirkimo skolinimosi sandorių	208 426	(212 229)	420 655
Grynosios palūkanų pajamos iš užsienio atsargų	217 003 159	187 279 973	29 723 186

Grynosios palūkanų pajamos 2014 m. daugiausia padidėjo dėl to, kad gauta daugiau palūkanų pajamų iš JAV dolerių portfelio.

24.2 Palūkanų pajamos iš eurų banknotų paskirstymo Euro sistemoje

Šiame straipsnyje parodomas palūkanų pajamos, susijusias su ECB dalimi (8 %) visoje eurų banknotų emisijoje (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalį *Banknotai apyvartoje* ir 6.1 pastabą *Pretenzijos, susijusias su eurų banknotų paskirstymu Euro sistemoje*). Nors vidutinė apyvartoje esančių banknotų vertė padidėjo 5,4 %, 2014 m. šios pajamos sumažėjo. Jų sumažėjimą lėmė tai, kad vidutinė pagrindinė refinansavimo norma buvo mažesnė negu 2013 m. (2014 m. – 0,16 %, o 2013 m. – 0,55 %).

24.3 Atlygis pagal nacionalinių centrinių bankų pretenzijas dėl pervestų užsienio atsargų

Šiame straipsnyje parodytas euro zonos nacionaliniams centriniams bankams sumokėtas atlygis pagal jų pretenzijas ECB atžvilgiu dėl pagal ECBS statuto 30 straipsnio 1 dalį pervestų užsienio atsargų (žr. 12.1 pastabą *Įsipareigojimai, atitinkantys pervestas užsienio atsargas*). 2014 m. šis atlygis daugiausia sumažėjo dėl to, kad vidutinė pagrindinė refinansavimo norma buvo mažesnė negu 2013 m.

24.4 Kitos palūkanų pajamos ir kitos palūkanų išlaidos

2014 m. šiuose straipsniuose buvo parodytos 1,1 mlrd. eurų palūkanų pajamos (2013 m. – 4,7 mlrd. eurų) ir 1,1 mlrd. eurų palūkanų išlaidos (2013 m. – 4,7 mlrd. eurų) už likučius sistemoje TARGET2 (žr. 12.2 pastabą *Kiti vidiniai Eurosistemos grynieji įsipareigojimai* ir 10 pastabą *Įsipareigojimai ne euro zonos rezidentams eurais*).

Juose taip pat parodytos 727,7 mln. eurų grynosios palūkanų pajamos (2013 m. – 961,9 mln. eurų) iš pagal vertybinių popierių rinkų programą ECB įsigytų vertybinių popierių, 174,2 mln. eurų grynosios palūkanų pajamos (2013 m. – 204,2 mln. eurų) iš pagal padengtų obligacijų pirkimo programas įsigytų vertybinių popierių ir 0,7 mln. eurų grynosios palūkanų pajamos (2013 m. – 0 mln. eurų) iš pagal turtu užtikrintų vertybinių popierių pirkimo programą įsigytų vertybinių popierių. Šiame straipsnyje parodytos ir palūkanų pajamos bei palūkanų išlaidos, susijusios su kitu turtu ir įsipareigojimais eurais.

25 Realizuotosios pajamos (išlaidos) iš finansinių operacijų

2014 m. iš finansinių operacijų gautos tokios grynosios realizuotosios pajamos:

	2014 (eurais)	2013 (eurais)	Pokytis (eurais)
Grynosios realizuotosios pajamos dėl kainos pokyčio	47 223 558	41 335 392	5 888 166
Grynosios realizuotosios pajamos dėl užsienio valiutos kurso ir aukso kainos pokyčio	10 036 857	10 787 010	(750 153)
Grynosios realizuotosios pajamos iš finansinių operacijų	57 260 415	52 122 402	5 138 013

Grynosios realizuotosios pajamos dėl kainos pokyčio apėmė realizuotąsias pajamas ir išlaidas iš operacijų vertybiniais popieriais, palūkanų normų ateities sandorių ir palūkanų normų apsikeitimo sandorių. Grynosios realizuotosios pajamos dėl kainos pokyčio 2014 m. daugiausia padidėjo dėl to, kad gauta daugiau realizuotųjų pajamų iš vertybinių popierių JAV doleriais.

26 Finansinio turto ir pozicijų nurašymai

2014 m. finansinio turto ir pozicijų nurašymai buvo tokie:

	2014 (eurais)	2013 (eurais)	Pokytis (eurais)
Nerealizuotasis vertybinių popierių perkainojimo nuostolis	(7 664 489)	(114 606 755)	106 942 266
Nerealizuotasis palūkanų normų apsikeitimo sandorių perkainojimo nuostolis	(198 804)	(610)	(198 194)
Visi nurašymai	(7 863 293)	(114 607 365)	106 744 072

2014 m. JAV dolerių portfelyje ir nuosavų lėšų portfelyje laikomų vertybinių popierių bendras rinkos kainų padidėjimas lėmė gerokai mažesnius nurašymus negu 2013 m.

Grynosios komisinių ir kitų atlygių pajamos (išlaidos)

	2014 (eurais)	2013 (eurais)	Pokytis (eurais)
Komisinių ir kitų atlygių pajamos	30 024 834	25 917	29 998 917
Komisinių ir kitų atlygių išlaidos	(1 866 180)	(2 152 690)	286 510
Grynosios komisinių ir kitų atlygių pajamos (išlaidos)	28 158 654	(2 126 773)	30 285 427

2014 m. didžiąją pajamų, parodytų šiame straipsnyje, dalį sudarė sukaupti priežiūros mokesčiai (žr. 28 pastabą *Su priežiūros uždaviniais susijusios pajamos ir išlaidos*). Į šias pajamas įskaičiuojamos ir baudos, skirtos kredito įstaigoms už privalomųjų atsargų reikalavimų nevykdymą. Išlaidas sudarė atlygiai, susiję su sąskaitomis ir palūkanų normų ateities sandoriais (žr. 19 pastabą *Palūkanų normų ateities sandoriai*).

Su priežiūros uždaviniais susijusios pajamos ir išlaidos

2014 m. lapkričio 4 d. ECB prisiėmė jam pavestus priežiūros uždavinius, kaip nustatyta 2013 m. spalio 15 d. Tarybos reglamento 1024/2013/ES 33 straipsnyje.

Metinė išlaidų, kurias ECB patiria vykdydamas jam pavestus priežiūros uždavinius, suma dengiama iš surenkamų metinių priežiūros mokesčių. Per atitinkamą mokestinį laikotarpį priežiūros mokesčių surenkama tiek, kiek reikia ECB išlaidoms, susijusioms su jo vykdomais priežiūros uždaviniais, padengti, bet ne daugiau. Šios išlaidos – tai, visų pirma, išlaidos, tiesiogiai susijusios su ECB vykdomais priežiūros uždaviniais, o būtent – išlaidos naujoms veiklos sritims, kurios apima a) svarbių bankų priežiūrą, b) stebėjimą, kaip vykdoma mažiau svarbių bankų priežiūra, ir c) horizontaliųjų uždavinių vykdymą bei specializuotų paslaugų teikimą. Į jas įskaitomos ir netiesiogiai su ECB vykdomais priežiūros uždaviniais susijusios išlaidos, t. y. išlaidos esamų ECB veiklos sričių teikiamoms paslaugoms: patalpų, žmogiškųjų išteklių valdymo, informacinių technologijų ir kt.

Už 2014 m. ECB surinks tiek mokesčių, kiek reikia padengti jo išlaidoms, patirtoms nuo 2014 m. lapkričio mėn., kai ECB pradėjo vykdyti priežiūros uždavinius.

2014 m. lapkričio ir gruodžio mėn. sąskaitas ECB pateiks 2015 m. Šių mėnesių ECB pajamos bus tokios:

	2014 (eurais)	2013 (eurais)
Priežiūros mokesčiai	29 973 012	–
<i>Iš jų:</i>		
<i>svarbių bankų mokesčiai</i>	25 622 812	–
<i>mažiau svarbių bankų mokesčiai</i>	4 350 200	–
Visos pajamos iš bankų priežiūros uždavinių	29 973 012	–

Pajamos iš priežiūros mokesčių įtraukiamos į straipsnį *Grynosios komisinių ir kitų atlygių pajamos* (žr. 27 pastabą *Grynosios komisinių ir kitų atlygių pajamos (išlaidos)*).

Be to, ECB turi teisę skirti vienkartinės arba periodiškai mokamas baudas už jo reglamentuose ir sprendimuose nustatytų įpareigojimų nesilaikymą. 2014 m. tokių baudų nebuvo skirta.

ECB išlaidos 2014 m. lapkričio ir gruodžio mėn. buvo tokios:

	2014 (eurais)	2013 (eurais)
Darbo užmokestis ir kitos išmokos	18 456 945	–
Nuoma ir pastatų priežiūra	2 199 243	–
Kitos veiklos išlaidos	9 316 824	–
Visos su bankų priežiūros uždaviniais susijusios išlaidos	29 973 012	–

29 Pajamos iš nuosavybės vertybinių popierių ir dalyvavimo nuosavybės priemonėse

Į šį straipsnį įtraukti dividendai, gauti už ECB turimas TAB akcijas (žr. 7.2 pastabą *Kitas finansinis turtas*).

30 Kitos pajamos

Kitos 2014 m. įvairios pajamos daugiausia susidarė iš sukauptų euro zonos nacionalinių centrinių bankų įmokų, skirtų ECB išlaidoms, patirtoms vykdant bendrus Eurosistemos projektus, padengti.

31 Personalo išlaikymo išlaidos

Į šį straipsnį įtrauktas darbo užmokestis, išmokos, tarnautojų draudimas ir kitos įvairios išlaidos sudarė 244,9 mln. eurų (2013 m. – 187,3 mln. eurų). Į šį straipsnį įtraukta ir 56,2 mln. eurų (2013 m. – 53,3 mln. eurų) suma, susijusi su ECB pensijų planais, kitomis išmokomis tarnautojams pasibaigus jų darbo santykiams ir kitomis ilgalaikėmis išmokomis (žr. 13.3 pastabą *Kiti įvairūs įsipareigojimai*). Su naujų ECB patalpų statybomis susijusios personalo išlaikymo išlaidos, sudarančios 1,2 mln. eurų (2013 m. – 1,3 mln. eurų), buvo kapitalizuotos ir į šį straipsnį neįtrauktos.

Darbo užmokestis ir išmokos, įskaitant vadovaujamas pareigas einančių tarnautojų darbo užmokesčio priedus, iš esmės nustatyti pagal Europos Sąjungos darbo užmokesčio sistemą ir yra su ja palyginami.

Vykdomosios valdybos nariams ir ECB įdarbintiems Priežiūros valdybos nariams mokama bazinė alga, o ECB įdarbintiems Priežiūros valdybos nariams, kurie dirba ne visu etatu, mokama ir kintama alga, kurios dydis priklauso nuo posėdžių, kuriuose narys dalyvavo, skaičiaus. Be to, Vykdomosios valdybos nariams ir visu etatu įdarbintiems Priežiūros valdybos nariams mokamos papildomos išmokos būstui ir reprezentacinėms reikmėms. Pirmininkui, vietoj išmokos būstui, suteikiama ECB priklausanti oficiali rezidencija. Vadovaujantis Europos Centrinio Banko personalo

įdarbinimo sąlygomis, abiejų valdybų nariai turi teisę gauti namų ūkio, vaiko ir mokslo išmokas atsižvelgiant į asmenines aplinkybes. Iš bazinės algos išskaitomas mokestis, mokamas Europos Sąjungos naudai, taip pat daromi atskaitymai pensijai, sveikatos draudimui ir draudimui nuo nelaimingų atsitikimų. Papildomos išmokos neapmokestinamos ir iš jų nedaromi atskaitymai pensijai.

2014 m. Vykdomosios valdybos nariams ir ECB įdarbintiems Priežiūros valdybos nariams (išskyrus nacionalinių priežiūros institucijų atstovus) buvo mokamos tokios bazinės algos:

	2014 (eurais)	2013 (eurais)
Mario Draghi (Pirmininkas)	379 608	378 240
Vítor Constâncio (pirmininko pavaduotojas)	325 392	324 216
Peter Praet (Valdybos narys)	271 140	270 168
Jörg Asmussen (Valdybos narys iki 2014 m. sausio mėn.)	4 912	270 168
Benoît Cœuré (Valdybos narys)	271 140	270 168
Yves Mersch (Valdybos narys)	271 140	281 833
Sabine Lautenschläger (Valdybos narė nuo 2014 m. sausio mėn.)	253 457	–
Iš viso ECB vykdomajai valdybai	1 776 789	1 794 793
Iš viso BPM priežiūros valdybai (ECB įdarbintiems nariams)²⁷	508 589	–
<i>Iš jų:</i>		
Danièle Nouy (Priežiūros valdybos pirmininkė nuo 2014 m. sausio mėn.)	271 140	–
Iš viso	2 285 378	1 794 793

Be to, Priežiūros valdybos nariams sumokėta 74 776 eurų (2013 m. – 0 eurų) kintamos algos.

Abiejų valdybų nariams išmokėtos išmokos ir už juos sumokėtos įmokos pagal ECB sveikatos draudimo ir draudimo nuo nelaimingų atsitikimų planus sudarė 674 470 eurų (2013 m. – 526 615 eurų).

Be to, išmokos abiejų valdybų nariams, susijusios su jų paskyrimu dirbti ECB ar pasitraukimu iš pareigų ECB, sudarė 68 616 eurų (2013 m. – 44 538 eurus). Šios išmokos parodomos pelno (nuostolio) ataskaitos straipsnyje *Administracinės išlaidos*.

Buvusiems Vykdomosios valdybos ir Priežiūros valdybos nariams už tam tikrą ribotą laikotarpį po jų kadencijos pabaigos gali būti mokamos išėtinės išmokos. 2014 m. šios išmokos, taip pat išmokos, susijusios su šeima, ir išmokos pagal ECB sveikatos draudimo ir draudimo nuo nelaimingų atsitikimų planus buvusiems nariams sudarė 243 178 eurus (2013 m. – 618 189 eurus). Buvusiems valdybų nariams ar jų išlaikytiniams išmokėtos pensijos, įskaitant susijusias išmokas, ir įmokos į sveikatos draudimo ir draudimo nuo nelaimingų atsitikimų planus sudarė 599 589 eurus (2013 m. – 472 891 eurą).

²⁷ Išskyrus Sabine Lautenschläger, kurios alga nurodyta prie kitų Vykdomosios valdybos narių algų.

2014 m. pabaigoje faktinis ECB tarnautojų skaičius buvo 2 577, skaičiuojant visos darbo dienos ekvivalentais²⁸, iš jų 278 ėjo vadovaujamas pareigas. 2014 m. tarnautojų skaičius keitėsi taip:

	2014	2013
Tarnautojų skaičius sausio 1 d.	1 790	1 638
Nauji tarnautojai / sutarties statuso pasikeitimas	1 458	496
Atsistatydinimai / darbo sutarties pabaiga	(681)	(347)
Grynasis padidėjimas dėl darbo ne visą dieną režimo pasikeitimo	10	3
Tarnautojų skaičius gruodžio 31 d.	2 577	1 790
Vidutinis tarnautojų skaičius	2 155	1 683

2014 m. tarnautojų skaičius padidėjo daugiausia dėl pasirengimų Bendram priežiūros mechanizmui, kuris pradėjo veikti 2014 m. lapkričio mėn.

32 Administracinės išlaidos

Jos apima visas kitas einamąsias išlaidas, susijusias su patalpų nuoma ir priežiūra, nekapitalizuotinas prekes ir įrangą, atlygį specialistams, kitas paslaugas ir pirkimus bei su personalu susijusias išlaidas, įskaitant įdarbinimą, persikėlimo į kitą vietą, įsikūrimo, mokymo ir persikraustymo išlaidas. 2014 m. administracinės išlaidos padidėjo ir dėl to, kad pradėjo veikti Bendras priežiūros mechanizmas.

33 Banknotų gamybos paslaugos

Šios išlaidos susidarė daugiausia dėl tarpvalstybinio eurų banknotų pervežimo tarp banknotų spaustuvių ir nacionalinių centrinių bankų pristatant naujus banknotus ir banknotų pervežimo tarp nacionalinių centrinių bankų kompensuojant jų trūkumą perteklinėmis atsargomis. Šias išlaidas centralizuotai padengia ECB.

²⁸ Nemokamų atostogų išėję tarnautojai neįtraukti. Į šį skaičių įtraukti tarnautojai, dirbantys pagal nuolatinės, terminuotas arba trumpalaikės darbo sutartis, ir ECB absolventų programos dalyviai. Taip pat įtraukti darbuotojai, išėję motinystės ar ilgų nedarbingumo dėl ligos atostogų.

President and Governing Council
of the European Central Bank
Frankfurt am Main

10 February 2015

Independent auditor's report

We have audited the accompanying annual accounts of the European Central Bank, which comprise the balance sheet as at 31 December 2014, the profit and loss account for the year then ended, and a summary of significant accounting policies and other explanatory notes (the "Annual Accounts").

The responsibility of the European Central Bank's Executive Board for the Annual Accounts

The Executive Board is responsible for the preparation and fair presentation of these Annual Accounts in accordance with the principles established by the Governing Council, which are set out in Decision ECB/2010/21 on the annual accounts of the European Central Bank, as amended, and for such internal control as the Executive Board determines is necessary to enable the preparation of the Annual Accounts that are free from material misstatement, whether due to fraud or error.

Auditor's responsibility

Our responsibility is to express an opinion on these Annual Accounts based on our audit. We conducted our audit in accordance with International Standards on Auditing. Those standards require that we comply with ethical requirements and plan and perform the audit to obtain reasonable assurance about whether the Annual Accounts are free from material misstatement.

An audit involves performing procedures to obtain audit evidence about the amounts and disclosures in the Annual Accounts. The procedures selected depend on the auditor's judgement, including the assessment of the risks of material misstatement of the Annual Accounts, whether due to fraud or error. In making those risk assessments, the auditor considers internal control relevant to the entity's preparation and fair presentation of the Annual Accounts in order to design audit procedures that are appropriate in the circumstances, but not for the purpose of expressing an opinion on the effectiveness of the entity's internal control. An audit also includes evaluating the appropriateness of accounting policies used and the reasonableness of accounting estimates made by the Executive Board, as well as evaluating the overall presentation of the Annual Accounts.

We believe that the audit evidence we have obtained is sufficient and appropriate to provide a basis for our audit opinion.

Opinion

In our opinion, the Annual Accounts give a true and fair view of the financial position of the European Central Bank as at 31 December 2014, and of the results of its operations for the year then ended in accordance with the principles established by the Governing Council, which are set out in Decision ECB/2010/21 on the annual accounts of the European Central Bank, as amended.

Yours sincerely,

Ernst & Young GmbH
Wirtschaftsprüfungsgesellschaft

Victor Veger
Certified Public Accountant

Claus-Peter Wagner
Wirtschaftsprüfer

Independent Member of Ernst & Young Global Limited

Chairman Supervisory Board: StB Prof. Dr. Dr. h.c. mult. Otto H. Jacobs - Board of Management: WP/StB Georg Graf Waldersee, Chairman
WP/StB Ute Benzel - Ana-Cristina Grohnert - WP/StB Alexander Kron - WP/StB Prof. Dr. Norbert Pfitzer - WP/StB Gunther Ruppel
dipl. WP Markus T. Schweizer - StB/CPA Mark Smith - CPA Julie Linn Teigland - WP/StB Claus-Peter Wagner - WP/StB Prof. Dr. Peter Wollmert
Registered Office: Stuttgart - Legal Form: GmbH - Amtsgericht Stuttgart HRB 730277 - VAT: DE 147799609

Šį dokumentą ECB pateikia kaip ECB išorės auditoriaus išvados neoficialų vertimą.
Esant neatitikimams, vadovaujamosi EY pasirašyta versija anglų k.

Europos Centrinio Banko
Pirmininkui ir Valdančiajai tarybai
Frankfurtas prie Maino

2015 m. vasario 10 d.

Nepriklausomo auditoriaus išvada

Mes atlikome Europos Centrinio Banko metinių finansinių ataskaitų, kurias sudaro 2014 m. gruodžio 31 d. balansas, tuo pačiu metu pasibaigusių metų pelno (nuostolio) ataskaita, apskaitos politikos santrauka ir kitos aiškinamosios pastabos (metinės finansinės ataskaitos), auditą.

Europos Centrinio Banko vykdomosios valdybos atsakomybė už metines finansines ataskaitas

Vykdomoji valdyba atsakinga už šių metinių finansinių ataskaitų parengimą ir sąžiningą pateikimą, laikantis Valdančiosios tarybos nustatytų principų, išdėstytų Sprendime ECB/2010/21 dėl Europos centrinio banko metinės atskaitomybės, su pakeitimais, ir už tokią vidaus kontrolę, kokią Vykdomoji valdyba mano esant būtina rengiant metines finansines ataskaitas, kuriose nebūtų reikšmingų netikslumų, galinčių pasitaikyti dėl sukčiavimo ar klaidos.

Auditoriaus atsakomybė

Mūsų pareiga – remiantis atliktu auditu, pareikšti nuomonę apie šias metines finansines ataskaitas. Mes atlikome auditą pagal tarptautinius audito standartus. Šiuose standartuose nurodyta laikytis etikos reikalavimų, auditą planuoti ir atlikti siekiant deramai įsitikinti, ar metinėse finansinėse ataskaitose nėra reikšmingų netikslumų.

Atliekant auditą vykdomos procedūros siekiant gauti audito rezultatus apie metinėse finansinėse ataskaitose pateiktus skaičius ir paaiškinimus. Pasirinktos procedūros priklauso nuo auditoriaus sprendimo, įskaitant reikšmingų netikslumų metinėse finansinėse ataskaitose (dėl sukčiavimo ar klaidos), rizikos įvertinimą. Vertindamas riziką, auditorius atsižvelgia į vidaus kontrolę, susijusią su subjekto metinių finansinių ataskaitų rengimu ir sąžiningu pateikimu, kad, atsižvelgęs į esamas aplinkybes, galėtų parinkti tinkamas audito procedūras, o ne tam, kad pareikštų nuomonę apie subjekto vidaus kontrolės veiksmingumą. Auditas taip pat apima taikytos apskaitos politikos tinkamumo ir Vykdomosios valdybos atliktų apskaitinių įvertinimų pagrįstumo bei bendro metinių finansinių ataskaitų pateikimo įvertinimą.

Manome, kad mūsų gauti audito rezultatai yra pakankami ir pagrįsti, todėl jais remdamiesi galime pareikšti savo nuomonę.

Nuomonė

Mūsų nuomone, metinėse finansinėse ataskaitose pateiktas tikras ir teisingas Europos Centrinio Banko 2014 m. gruodžio 31 d. finansinės padėties ir tada pasibaigusių metų veiklos rezultatų vaizdas pagal Valdančiosios tarybos nustatytus principus, išdėstytus Sprendime ECB/2010/21 dėl Europos centrinio banko metinės atskaitomybės.

Pagarbiai

Ernst & Young GmbH
Wirtschaftsprüfungsgesellschaft

Victor Veger
Certified Public Accountant

Claus-Peter Wagner
Wirtschaftsprüfer

Pastaba dėl pelno (nuostolio) paskirstymo

Ši pastaba nėra ECB 2014 m. finansinių ataskaitų dalis.

Pagal ECBS statuto 33 straipsnį, ECB grynasis pelnas skirstomas tokia seka:

- a) suma, kurią nustato Valdančioji taryba ir kuri negali būti didesnė kaip 20 % grynojo pelno, pervedama į bendrąjį atsargų fondą, kuris negali sudaryti daugiau kaip 100 % kapitalo;
- b) likęs grynasis pelnas paskirstomas ECB dalininkams proporcingai jų apmokėtoms dalims.

Jeigu ECB patiria nuostolį, jį galima padengti iš ECB bendrojo atsargų fondo, o prireikus, Valdančiosios tarybos sprendimu, iš atitinkamų finansinių metų pinigų politikos pajamų proporcingai ir neviršijant nacionaliniams centriniams bankams pagal ECBS statuto 32 straipsnio 5 dalį paskirstytų sumų¹.

Po pervedimo į atidėjinius rizikoms ECB 2014 m. grynasis pelnas buvo 988,8 mln. eurų. Valdančiosios tarybos sprendimu, pervedimas į bendrąjį atsargų fondą nebuvo atliktas ir 2015 m. sausio 30 d. atliktas tarpinis pelno paskirstymas (840,7 mln. eurų) euro zonos nacionaliniams centriniams bankams. Be to, Valdančioji taryba nusprendė euro zonos nacionaliniams centriniams bankams paskirstyti ir likusią pelno dalį (148,1 mln. eurų).

Pelnas paskirstomas nacionaliniams centriniams bankams proporcingai jų apmokėjimui ECB kapitalo daliai. Ne euro zonos nacionaliniai centriniai bankai neturi teisės gauti jokios ECB pelno dalies ir nėra įsipareigoję padengti jokių ECB nuostolių.

	2014 (eurais)	2013 (eurais)
Metų pelnas	988 832 500	1 439 769 100
Tarpinis pelno paskirstymas	(840 719 787)	(1 369 690 567)
Nepaskirstyta suma, susidariusi pakoregavus ankstesnių metų pelną	0	(9 503 000)
Metų pelnas, atsižvelgus į tarpinį pelno paskirstymą ir ankstesnių metų pelno pakoregavimą	148 112 713	60 575 533
Likusio pelno paskirstymas	(148 112 713)	(60 575 533)
Iš viso	0	0

¹ Pagal ECBS statuto 32 straipsnio 5 dalį, nacionalinių centrinių bankų pinigų politikos pajamų suma paskirstoma nacionaliniams centriniams bankams proporcingai jų apmokėjimui ECB kapitalo daliai.

Eurosistemos konsoliduotas balansas 2014 m. Gruodžio 31 d.¹

(mln. eurų)²

TURTAS	2014 m. gruodžio 31 d.	2013 m. gruodžio 31 d.
1 Auksas ir gautinas auksas	343 630	302 940
2 Pretenzijos ne euro zonos rezidentams užsienio valiuta	270 231	239 288
2.1 Iš TVF gautinos lėšos	81 298	81 538
2.2 Likučiai bankų sąskaitose ir investicijos į vertybinius popierius, išorės paskolos ir kitas išorės turtas	188 932	157 750
3 Pretenzijos euro zonos rezidentams užsienio valiuta	27 940	22 464
4 Pretenzijos ne euro zonos rezidentams eurai	18 905	20 101
4.1 Likučiai bankų sąskaitose, investicijos į vertybinius popierius ir paskolos	18 905	20 101
4.2 Pretenzijos, atsirandančios dėl kredito galimybės pagal VKM II	0	0
5 Su pinigų politikos operacijomis susijęs skolinimas euro zonos kredito įstaigoms eurai	630 341	752 288
5.1 Pagrindinės refinansavimo operacijos	156 129	168 662
5.2 Ilgesnės trukmės refinansavimo operacijos	473 285	583 325
5.3 Koreguojamosios grįžtamosios operacijos	0	0
5.4 Struktūrinės grįžtamosios operacijos	0	0
5.5 Ribinė skolinimosi galimybė	924	301
5.6 Kreditai, susiję su įkaito vertės išlaikymo prievole	2	0
6 Kitos pretenzijos euro zonos kredito įstaigoms eurai	59 939	74 849
7 Euro zonos rezidentų vertybiniai popieriai eurai	589 511	589 763
7.1 Pinigų politikos tikslais laikomi vertybiniai popieriai	217 242	235 930
7.2 Kiti vertybiniai popieriai	372 269	353 834
8 Valdžios skola eurai	26 715	28 287
9 Kitas turtas	241 042	243 286
Visas turtas	2 208 253	2 273 267

¹ Pagal negalutinius neaudituos duomenis. Visų nacionalinių centrinių bankų metinės finansinės ataskaitos bus baigtos iki 2015 m. gegužės pabaigos. Tada bus paskelbtas ir galutinis Eurosistemos konsoliduotas metinis balansas.

² Bendros ir tarpinės sumos gali nesutapti dėl apvalinimo.

ĮSIPAREIGOJIMAI		2014 m. gruodžio 31 d.	2013 m. gruodžio 31 d.
1	Banknotai apyvartoje	1 016 616	956 185
2	Su pinigų politikos operacijomis susiję įsipareigojimai euro zonos kredito įstaigoms eurai	366 511	473 155
2.1	Einamosios sąskaitos (įskaitant privalomųjų atsargų sistemą)	318 245	282 578
2.2	Indėlių galimybė	48 266	85 658
2.3	Terminuotieji indėliai	0	104 842
2.4	Koreguojamosios grįžtamosios operacijos	0	0
2.5	Indėliai, susiję su įkaito vertės išlaikymo prievole	0	77
3	Kiti įsipareigojimai euro zonos kredito įstaigoms eurai	4 635	3 014
4	Išleisti skolos sertifikatai	0	0
5	Įsipareigojimai kitiems euro zonos rezidentams eurai	64 523	91 108
5.1	Valdžiai	36 770	65 871
5.2	Kiti įsipareigojimai	27 753	25 237
6	Įsipareigojimai ne euro zonos rezidentams eurai	47 927	115 416
7	Įsipareigojimai euro zonos rezidentams užsienio valiuta	1 271	4 589
8	Įsipareigojimai ne euro zonos rezidentams užsienio valiuta	4 753	2 998
8.1	Indėliai, likučiai ir kiti įsipareigojimai	4 753	2 998
8.2	Įsipareigojimai, atsirandantys dėl kredito galimybės pagal VKM II	0	0
9	TVF suteiktų specialiųjų skolinimosi teisių atitikmuo	56 211	52 717
10	Kiti įsipareigojimai	221 055	219 587
11	Perkainojimo sąskaitos	330 733	262 633
12	Kapitalas ir rezervai	94 020	91 864
Visi įsipareigojimai		2 208 253	2 273 267

1 Priedas

Institucinė struktūra

1. Sprendimus priimantys organai ir bendrasis ECB valdymas

Eurosistemai ir ECBS vadovauja ECB sprendimus priimantys organai – Valdančioji taryba ir Vykdomoji valdyba. Bendroji taryba sudaryta kaip ECB trečiasis sprendimus priimantis organas, jis veiks tol, kol bus valstybių narių, dar neįsivedusių euro. Sprendimus priimantys organai savo veikloje vadovaujasi Europos Sąjungos sutartimi, Sutartimi dėl Europos Sąjungos veikimo, ECBS statutu ir atitinkamu Darbo reglamentu¹. Sprendimai Eurosistemoje ir ECBS priimami centralizuotai. Nepaisant to, pagal ECBS statutą ECB ir euro zonos nacionaliniai centriniai bankai kartu strateginiu ir veiklos požiūriu prisideda prie bendrų Eurosistemos tikslų siekimo gerbdami decentralizavimo principą.

1.1 Valdančioji taryba

Valdančioji taryba yra aukščiausiasis ECB sprendimus priimantis organas. Ją sudaro ECB vykdomosios valdybos nariai ir eurą įsivedusių valstybių narių nacionalinių centrinių bankų valdytojai. Atsižvelgiant į euro įvedimą Lietuvoje 2015 m. sausio mėn., Lietuvos banko, Lietuvos centrinio banko, valdybos pirmininkas 2014 m. liepos–gruodžio mėn. buvo pakviestas dalyvauti Valdančiosios tarybos susitikimuose kaip stebėtojas.

2014 m. liepos mėn. Valdančioji taryba nusprendė, kad nuo 2015 m. sausio mėn. susitikimai pinigų politikos klausimais vyks ne kiekvieną mėnesį, o kas šešias savaites.

¹ Dėl ECB darbo reglamentų žr.: 2004 m. vasario 19 d. Sprendimą ECB/2004/2 dėl Europos centrinio banko darbo reglamento patvirtinimo, OL L 80, 2004 3 18, p. 33; 2004 m. birželio 17 d. Sprendimą ECB/2004/12 dėl ECB bendrosios tarybos darbo reglamento patvirtinimo, OL L 230, 2004 6 30, p. 61, ir 1999 m. spalio 12 d. Sprendimą ECB/1999/7 dėl ECB vykdomosios valdybos darbo reglamento, OL L 314, 1999 12 8, p. 34. Šie reglamentai pateikti ir ECB interneto svetainėje.

Valdančioji taryba

Mario Draghi	ECB Pirmininkas
Vítor Constâncio	ECB pirmininko pavaduotojas
Jörg Asmussen	ECB vykdomosios valdybos narys (iki 2014 m. sausio 7 d.)
Josef Bonnici	<i>Bank Centrali ta' Malta / Central Bank of Malta</i> valdytojas
Luc Coene	<i>Nationale Bank van België / Banque Nationale de Belgique</i> valdytojas
Benoît Cœuré	ECB vykdomosios valdybos narys
Carlos Costa	<i>Banco de Portugal</i> valdytojas
Panicos O. Demetriades	<i>Central Bank of Cyprus</i> valdytojas (iki 2014 m. balandžio 10 d.)
Chrystalla Georghadji	<i>Central Bank of Cyprus</i> valdytojas (nuo 2014 m. balandžio 11 d.)
Ardo Hansson	<i>Eesti Pank</i> valdytojas
Patrick Honohan	<i>Central Bank of Ireland</i> valdytojas
Boštjan Jazbec	<i>Banka Slovenije</i> valdytojas
Klaas Knot	<i>De Nederlandsche Bank</i> pirmininkas
Sabine Lautenschläger	ECB vykdomosios valdybos narė (nuo 2014 m. sausio 27 d.)
Erkki Liikanen	<i>Suomen Pankki – Finlands Bank</i> valdytojas
Luis M. Linde	<i>Banco de España</i> valdytojas
Jozef Makúch	<i>Národná banka Slovenska</i> valdytojas
Yves Mersch	ECB vykdomosios valdybos narys
Ewald Nowotny	<i>Oesterreichische Nationalbank</i> valdytojas
Christian Noyer	<i>Banque de France</i> valdytojas
Peter Praet	ECB vykdomosios valdybos narys
George A. Provopoulos	<i>Bank of Greece</i> valdytojas (iki 2014 m. birželio 19 d.)
Gaston Reinesch	<i>Banque centrale du Luxembourg</i> valdytojas
Ilmārs Rimšēvičs	<i>Latvijas Banka</i> valdytojas
Yannis Stournaras	<i>Bank of Greece</i> valdytojas (nuo 2014 m. birželio 26 d.)
Vitas Vasiliauskas	Lietuvos banko valdybos pirmininkas (nuo 2015 m. sausio 1 d.)
Ignazio Visco	<i>Banca d'Italia</i> valdytojas
Jens Weidmann	<i>Deutsche Bundesbank</i> pirmininkas

Priekinė eilė (iš kairės į dešinę): Ignazio Visco, Carlos Costa, Chrystalla Georghadji, Vítor Constâncio, Mario Draghi, Sabine Lautenschläger, Patrick Honohan, Luis M. Linde

Vidurinė eilė (iš kairės į dešinę): Josef Bonnici, Boštjan Jazbec, Luc Coene, Jozef Makúch, Christian Noyer

Galinė eilė (iš kairės į dešinę): Ewald Nowotny, Benoît Cœuré, Vitas Vasiliauskas, Klaas Knot, Gaston Reinesch, Ardo Hansson, Erkki Liikanen

Pastaba: fotografuojant nedalyvavo Yves Mersch, Peter Praet, Ilmārs Rimšēvičs, Yannis Stournaras ir Jens Weidmann.

1.2 Vykdomoji valdyba

Vykdomąją valdybą sudaro ECB Pirmininkas, pirmininko pavaduotojas ir keturi kiti nariai, kuriuos kvalifikuota balsų dauguma skiria Europos Vadovų Taryba, pasikonsultavusi su Europos Parlamentu ir ECB.

Vykdomoji valdyba

Mario Draghi	ECB Pirmininkas
Vítor Constâncio	ECB pirmininko pavaduotojas
Jörg Asmussen	ECB vykdomosios valdybos narys (iki 2014 m. sausio 7 d.)
Benoît Cœuré	ECB vykdomosios valdybos narys
Sabine Lautenschläger	ECB vykdomosios valdybos narė (nuo 2014 m. sausio 27 d.)
Yves Mersch	ECB vykdomosios valdybos narys
Peter Praet	ECB vykdomosios valdybos narys

Priekinė eilė (iš kairės į dešinę): Sabine Lautenschläger, Mario Draghi (Pirmininkas), Vítor Constâncio (pirmininko pavaduotojas)

Galinė eilė (iš kairės į dešinę): Yves Mersch, Peter Praet, Benoît Cœuré

1.3 Bendroji taryba

Bendrąją tarybą sudaro ECB Pirmininkas, pirmininko pavaduotojas ir visų 28 ES valstybių narių NCB valdytojai.

Bendroji taryba

Mario Draghi	ECB Pirmininkas
Vítor Constâncio	ECB pirmininko pavaduotojas
Marek Belka	<i>Narodowy Bank Polski</i> pirmininkas
Josef Bonnici	<i>Bank Centrali ta' Malta / Central Bank of Malta</i> valdytojas
Mark Carney	<i>Bank of England</i> valdytojas
Luc Coene	<i>Nationale Bank van België / Banque Nationale de Belgique</i> valdytojas
Carlos Costa	<i>Banco de Portugal</i> valdytojas
Panicos O. Demetriades	<i>Central Bank of Cyprus</i> valdytojas (iki 2014 m. balandžio 10 d.)
Chrystalla Georghadjii	<i>Central Bank of Cyprus</i> valdytojas (nuo 2014 m. balandžio 11 d.)
Ardo Hansson	<i>Eesti Pank</i> valdytojas
Patrick Honohan	<i>Central Bank of Ireland</i> valdytojas
Stefan Ingves	<i>Sveriges Riksbank</i> valdytojas

Mugur Constantin Isărescu	<i>Banca Națională a României</i> valdytojas
Ivan Iskrov	Българска народна банка(Bulgarijos nacionalinis bankas) valdytojas
Boštjan Jazbec	<i>Banka Slovenije</i> valdytojas
Klaas Knot	<i>De Nederlandsche Bank</i> pirmininkas
Erkki Liikanen	<i>Suomen Pankki – Finlands Bank</i> valdytojas
Luis M. Linde	<i>Banco de España</i> valdytojas
Jozef Makúch	<i>Národná banka Slovenska</i> valdytojas
György Matolcsy	<i>Magyar Nemzeti Bank</i> valdytojas
Ewald Nowotny	<i>Oesterreichische Nationalbank</i> valdytojas
Christian Noyer	<i>Banque de France</i> valdytojas
George A. Provopoulos	<i>Bank of Greece</i> valdytojas (iki 2014 m. birželio 19 d.)
Gaston Reinesch	<i>Banque centrale du Luxembourg</i> valdytojas
Ilmārs Rimšēvičs	<i>Latvijas Banka</i> valdytojas
Lars Rohde	<i>Danmarks Nationalbank</i> valdytojas
Miroslav Singer	<i>Česká národní banka</i> valdytojas
Yannis Stournaras	<i>Bank of Greece</i> valdytojas (nuo 2014 m. birželio 26 d.)
Vitas Vasiliauskas	Lietuvos banko valdybos pirmininkas
Ignazio Visco	<i>Banca d'Italia</i> valdytojas
Boris Vujčić	<i>Hrvatska narodna banka</i> valdytojas
Jens Weidmann	<i>Deutsche Bundesbank</i> pirmininkas

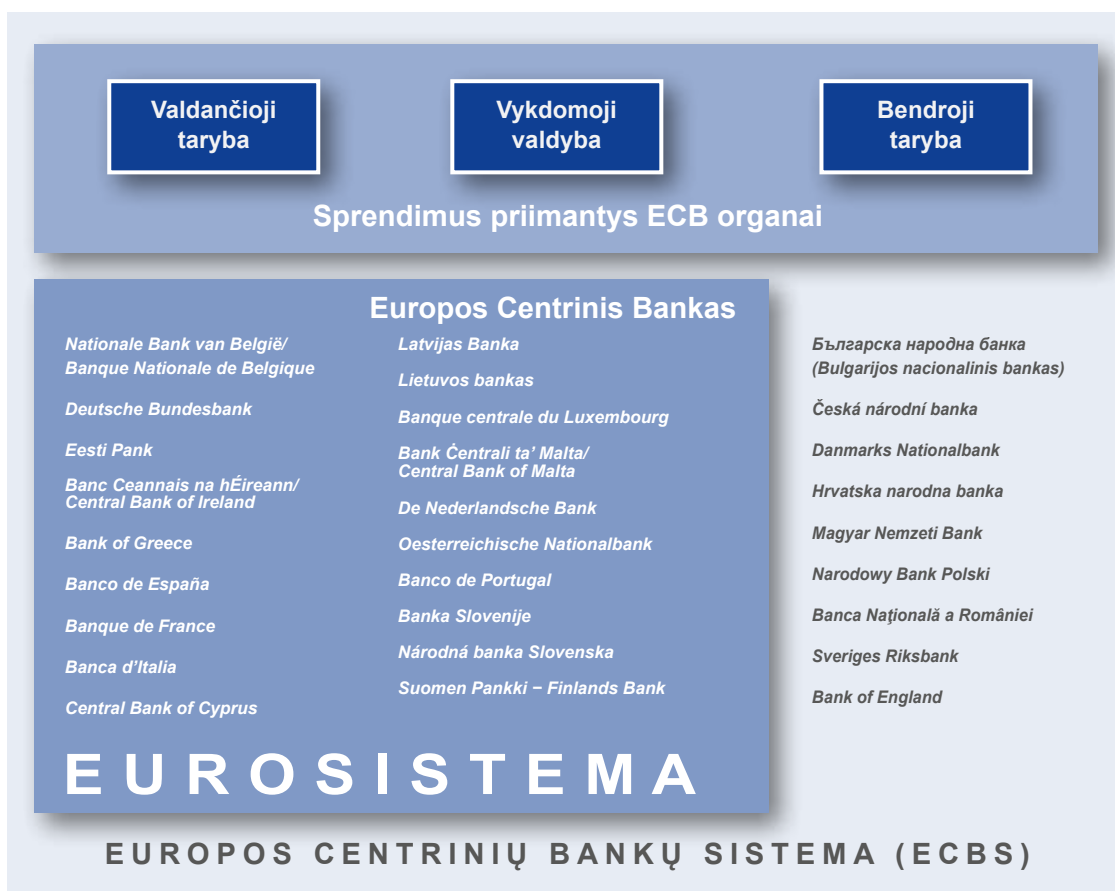

Priekinė eilė (iš kairės į dešinę): Boris Vujčić, Liviu Voinea (*Banca Națională a României* valdytojo pavaduotojas), Stefan Ingves, Chrystalla Georghadji, Vítor Constâncio, Mario Draghi, Ben Broadbent (*Bank of England* valdytojo pavaduotojas), Patrick Honohan, Luis M. Linde, Lars Rohde

Vidurinė eilė (iš kairės į dešinę): Ignazio Visco, Carlos Costa, Josef Bonnici, Boštjan Jazbec, Luc Coene, Jozef Makúch, Christian Noyer

Galinė eilė (iš kairės į dešinę): Marek Belka, Ivan Iskrov, Ewald Nowotny, Vitas Vasiliauskas, Klaas Knot, Gaston Reinesch, Ardo Hansson, Jens Weidmann, Erkki Liikanen

Pastaba: fotografuojant nedalyvavo Mark Carney, Mugur Constantin Isărescu, György Matolcsy, Ilmārs Rimšēvičs, Miroslav Singer, Yannis Stournaras.

1.4 Bendrasis valdymas

Be sprendimus priimančių organų, ECB bendrasis valdymas apima aukštu lygmeniu veikiančius ECB Audito komitetą ir ECB Etikos komitetą bei tam tikrus išorės ir vidaus kontrolės lygmenis.

ECB Audito komitetas

ECB Audito komitetas stiprina bendrą ECB ir visos Eurosistemos valdymą. Jis padeda Valdančiajai tarybai ją konsultuodamas ir (arba) teikdamas nuomonės dėl jos atsakomybės, susijusios su: i) finansinės informacijos vientisumu; ii) vidaus kontrolės priemonių priežiūra; iii) taikomų įstatymų, teisės aktų ir elgesio kodeksų atitiktimi ir iv) audito funkcijų vykdymu. Jo [įgaliojimai](#) skelbiami ECB interneto svetainėje. Audito komiteto pirmininkas yra Erkis Liikanenas (Erkki Liikanen), komitetą sudaro kiti keturi nariai: Vitoras Konstancijus (Vítor Constâncio), Kristianas Nojeris (Christian Noyer), Hansas Tytmejeris (Hans Tietmeyer) ir Žanas Klodas Trišė (Jean-Claude Trichet).

Išorės kontrolės lygiai

ECBS statute numatyti du kontrolės lygiai – tai išorės auditorius², kuris paskiriamas atlikti ECB metinių ataskaitų auditą, ir Europos Audito Rūmai, kurie įvertina ECB vadovybės veiklos efektyvumą.

Vidaus kontrolės lygmenys

Kitos pagrindinės bendrojo ECB valdymo struktūros sudedamosios dalys yra ECB vidaus kontrolės struktūra, Etikos kodeksas ir visuomenės supažindinimo su ECB dokumentais taisyklės.

ECB vidaus kontrolės struktūra pagrįsta požiūriu, kad kiekvienas organizacinis vienetas (padalinys, skyrius, direktoratas ar generalinis direktoratas) visų pirma yra atsakingas už savo rizikos valdymą, taip pat už savo operacijų veiksmingumą ir našumą. Vidaus kontrolės struktūrai taip pat priklauso stebėsenos mechanizmai ir veiksmingi procesai, siekiant užtikrinti reikiamą finansų ir operacinės rizikos kontrolę. Daugiau informacijos apie šiuos kontrolės mechanizmus ir procedūras galima rasti Vadovybės ataskaitoje, viename iš 2014 m. metinės finansinės ataskaitos skyrių.

Nepriklausomai nuo vidaus kontrolės struktūros ir rizikos stebėjimo ECB, audito funkcijos, vadovaujantis ECB vidaus audito nuostatais³, vykdomos per vidaus audito veiklą, už kurią tiesiogiai atsakinga Vykdomoji valdyba.

ECB etikos kodeksas

ECB etikos kodeksą sudaro Valdančiosios tarybos narių elgesio kodeksas, Vykdomosios valdybos narių papildomas etikos kriterijų kodeksas, Priežiūros valdybos narių elgesio kodeksas ir po Bendro priežiūros mechanizmo (BPM) sukūrimo 2014 m. gruodžio 3 d. iš dalies pakeistos ECB personalo taisyklės.

Etikos kodekse nustatytos etikos taisyklės ir principai, kuriais siekiama užtikrinti aukščiausio lygio sąžiningumą, kompetenciją, veiksmingumą ir skaidrumą vykdant užduotis. Sukūrus BPM didesnę reikšmę ECB įgavo valdymo klausimai. Siekdama užtikrinti tinkamą ir nuoseklų esamo Etikos kodekso įgyvendinimą ir sustiprinti bendrą ECB valdymą, 2014 m. gruodžio 17 d. Valdančioji taryba nusprendė sudaryti Etikos komitetą. Galiausiai buvo įsteigtas Atitikties ir valdymo biuras, padedantis Vykdomajai valdybai saugoti ECB reputaciją ir sąžiningumą, skatinantis laikytis elgesio etikos normų ir didinti ECB skaidrumą ir atskaitomybę.

² *Ernst & Young GmbH Wirtschaftsprüfungsgesellschaft* 2013–2017 finansiniais metais.

³ Siekiant puoselėti audito ECB skaidrumą, šie nuostatai pateikiami ECB interneto svetainėje.

ECB etikos komitetas

Etikos komitetas, be kita ko, konsultuos etikos klausimais pagal individualius prašymus ir vykdys funkcijas, numatytas patarėjui etikos klausimais Valdančiosios tarybos narių elgesio kodekse ir etikos pareigūnui Vykdomosios valdybos narių papildomame etikos kriterijų kodekse. Etikos komitetą sudarys trys išorės nariai, iš jų ne mažiau kaip vienas bus ECB Audito komiteto išorės narys. Etikos komiteto nariai privalo būti nepriekaištingos reputacijos asmenys iš valstybių narių, dėl kurių nepriklausomumo nekyla abejonių ir kurie gerai išmano ECB, ECBS, Eurosystemos ir BPM tikslus, uždavinius ir valdymą.

1.5 Galimybė visuomenei susipažinti su ECB dokumentais

ECB sprendimas dėl galimybės visuomenei susipažinti su ECB dokumentais⁴ atitinka kitų ES institucijų bei įstaigų tikslus ir taikomus standartus dėl galimybės visuomenei susipažinti su jų dokumentais. Juo didinamas skaidrumas ir kartu atsižvelgiama į ECB ir nacionalinių centrinių bankų nepriklausomumą, užtikrinamas kai kurios veiklos, reikalingos ECB vykdant užduotis, konfidencialumas⁵. 2014 m. visuomenės prašymų susipažinti su dokumentais gauta nedaug.

⁴ 2004 m. kovo 4 d. Sprendimas ECB/2004/3 dėl galimybės visuomenei susipažinti su Europos centrinio banko dokumentais, OL L 80, 2004 3 18, p. 42.

⁵ Vykdamas ECB atvirumo ir skaidrumo politiką, ECB interneto svetainės [skirsnyje „Archyvai“](#) pateikiami istoriniai dokumentai.

2 Priedas

Eurosistemos ir ECBS komitetai

Eurosistemos ir ECBS komitetai ir toliau atlieka svarbų vaidmenį padėdami ECB sprendimus priimančioms organams atlikti savo užduotis. Ir Valdančiosios tarybos, ir Vykdomosios valdybos prašymu komitetai pagal savo kompetenciją teikia ekspertų pagalbą ir palengvina sprendimų priėmimo procesą. Komitetų nariai paprastai yra Eurosistemos centrinių bankų tarnautojai. Tačiau euro dar neįsivedusių valstybių narių nacionaliniai centriniai bankai dalyvauja komitetų posėdžiuose, kai juose sprendžiami pagal kompetenciją Bendrajai tarybai priskirtini klausimai. Be to, kai kurie komitetai susitinka BPM sudėties (po vieną centrinio banko narį ir vieną nacionalinės kompetentingos institucijos narį iš kiekvienos dalyvaujančios valstybės narės), kai sprendžiami klausimai, susiję su bankų priežiūra. Kai reikia, į komiteto posėdį gali būti pakviesti ir kiti kompetentingi organai.

EUROSISTEMOS IR ECBS KOMITETAI, EUROSISTEMOS IT PRIEŽIŪROS KOMITETAS, BIUDŽETO KOMITETAS, ŽMOGIŠKŲJŲ IŠTEKLIŲ KONFERENCIJA IR JŲ PIRMININKAI	
(2015 m. sausio 1 d.)	
Apskaitos ir pinigų politikos pajamų komitetas (AMICO) Werner Studener	Tarptautinių ryšių komitetas (IRC) Frank Moss
Banknotų komitetas (BANCO) Ton Roos	Teisės komitetas (LEGCO) Chiara Zilioli
Valdymo priežiūros komitetas (COMCO) Pentti Hakkarainen	Rinkos operacijų komitetas (MOC) Ulrich Bindseil
Eurosistemos ir ECBS Komunikacijos komitetas (ECCO) Christine Graeff	Pinigų politikos komitetas (MPC) Wolfgang Schill
Finansinio stabilumo komitetas (FSC) Vitor Constâncio	Organizacinės raidos komitetas (ODC) Steven Keuning
Informacinių technologijų komitetas (ITC) Koenraad de Geest	Mokėjimo ir atsiskaitymo sistemų komitetas (PSSC) Marc Bayle / Daniela Russo
Vidaus auditorių komitetas (IAC) Klaus Gressenbauer	Rizikos valdymo komitetas (RMC) Carlos Bernadell
Biudžeto komitetas (BUCOM) José Luis Malo de Molina	Statistikos komitetas (STC) Aurel Schubert
Eurosistemos IT stebėjimo komitetas (EISC) Vitor Constâncio	Žmogiškųjų išteklių konferencija (HRC) Steven Keuning

Be to, veikia dar trys komitetai. Biudžeto komitetas padeda Valdančiajai tarybai sprendžiant su ECB biudžetu susijusius klausimus. Žmogiškųjų išteklių konferencija – tai forumas, skirtas Eurosistemos ir ECBS centriniams bankams keistis patirtimi, žiniomis ir informacija žmogiškųjų išteklių valdymo srityje. 2007 m. įkurtas Eurosistemos IT stebėjimo komitetas, įgaliotas stebėti nuolatinį IT naudojimo tobulinimą Eurosistemoje, 2014 m. lapkričio mėn. sustabdė savo veiklą. Jo veiklos užduotys perduotos kitiems atitinkamiems komitetams, t. y. Kontrolės komitetui, Informacinių technologijų komitetui ir Organizacinės raidos komitetui.

3 Priedas

Organizacinė ir žmogiškųjų išteklių raida

ECB ORGANIZACINĖ SCHEMA

(2015 m. sausio 1 d.)

1 Pavalduos ECB Pirmininkui kaip ESRV pirmininkui.

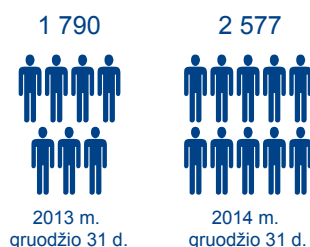
2 Įskaitant duomenų apsaugos funkciją.

3 Vykdomosios valdybos, Valdandčiosios tarybos ir Bendrosios tarybos sekretorius.

ECB žmogiškieji ištekliai

2014-ieji ECB buvo išskirtiniai žmogiškųjų išteklių raidos metai, jais ypač daug dėmesio skirta darbuotojams priimti ir parengti nuo 2014 m. lapkričio 4 d. pradėjusiam veikti Bendram priežiūros mechanizmui (BPM). Labai aktualus buvo ir lygių lyčių galimybių klausimas, nes 2014 m. padidėjo aukštas pareigas užimančių moterų dalis.

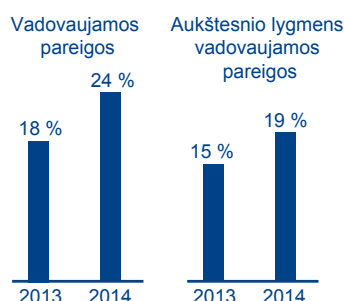
Faktinis visą darbo dieną pagal darbo sutartis dirbančių darbuotojų skaičius

2014 m. gruodžio 31 d. visą darbo dieną pagal neterminuotas darbo sutartis dirbančių ECB darbuotojų buvo 2 622 (2013 m. pabaigoje – 1 907). Iki 2014 m. gruodžio 31 d. buvo užimta didžioji dauguma papildomų etatų, įsteigtų kuriant BPM, ir faktinis visą darbo dieną pagal darbo sutartis dirbančių ECB darbuotojų skaičius buvo 2 577 (2013 m. gruodžio 31 d. – 1 790)¹. 2014 m. iš viso pasiūlyta sudaryti 779 naujas terminuotas darbo sutartis (terminuotas² ar pakeičiamas į neterminuotas), per metus sudarytos 506 trumpalaikės darbo sutartys (neįskaitant kelių pratęstų darbo sutarčių) pavaduoti tarnautojams, išėjusiems trumpesnių nei metai atostogų. Visus 2014 m. ECB ir toliau siūlė iki 36 mėnesių dirbti pagal trumpalaikes darbo sutartis nacionalinių centrinių bankų ir tarptautinių organizacijų darbuotojams. 2014 m. gruodžio 31 d. ECB įvairias pareigas ėjo 151 darbuotojas iš nacionalinių centrinių bankų ir tarptautinių organizacijų, 26 % mažiau nei 2013 m. pabaigoje. 2014 m. rugsėjo mėn. ECB pradėjo dirbti devintoji Absolventų programos dešimties dalyvių grupė, o 2014 m. gruodžio 31 d. ECB priėmė 155 stažuotojus (7 % daugiau nei 2013 m.). Be to, pagal Vimo Deisenbergo (Wim Duisenberg) stipendijų moksliniams bendradarbiams programą, skirtą pažangiausiems ekonomistams paremti, ECB skyrė keturias stipendijas moksliniams bendradarbiams, penkias – jauniems tyrinėtojams pagal *Lamfalussy* stipendijų moksliniams bendradarbiams programą.

Svarbus klausimas ECB ir toliau buvo personalo ugdymas. 2014 m. ypač daug dėmesio skirta BPM mokymo programai sukurti ir įgyvendinti, labai padaugėjo „dalijimosi žiniomis“ mokomųjų programų naujokams. Sėkmingai baigta dvejus metus trukusi paramos keičiant profesinę veiklą programa, 45 ilgai dirbantys darbuotojai pasinaudojo parama tęsti profesinę veiklą ne ECB. 2014 m. pradėta vykdyti ir moterų lyderystės mokomoji programa.

Moterys vadovės

Vykdomosios valdybos 2013 m. birželio mėn. sprendimu nustačius lyčių lygių galimybių tikslus moterims užimti vadovų ir aukštesniųjų vadovų lygmens pozicijas, šioje grupėje padidėjo moterų dalis. 2014 m. pabaigoje moterys užėmė 24 % vadovų ir 19 % aukštesniųjų vadovų lygmens pozicijų (2013 m. pabaigoje – atitinkamai 18 % ir 15 %). Priimdama sprendimą nustatyti lyčių lygių galimybių tikslus, Vykdomoji valdyba patvirtino ir lyčių lygių galimybių veiksmų planą, apimantį daug veiklos priemonių (pvz., lyčių galimybių ambasadoriai, mentorystės programa, papildomos darbo namuose galimybės), vėliau jos visos buvo įgyvendintos.

¹ Be sutarčių, sudarytų dėl darbo visą dieną, į šį skaičių įskaitytos trumpalaikės darbo sutartys su darbuotojais, laikinai deleguotais iš nacionalinių centrinių bankų ir tarptautinių organizacijų, ir sutartys su Absolventų programos dalyviais.

² Buvo sudaryta keletas nekeistinių darbo sutarčių, ypač paslaugų, kuriomis naudojasi visas ECB, srityje, atlikti laikinoms užduotims, susijusioms su BPM kūrimu.

ECB toliau remia darbuotojų poreikį siekti darbo ir asmeninio gyvenimo pusiausvyros. 2014 m. pabaigoje ne visą darbo dieną dirbo 259 darbuotojai (2013 m. pabaigoje – 228), 29 darbuotojai buvo išėję nemokamų vaiko priežiūros atostogų (2013 m. – 26). 2014 m. vidutiniškai maždaug 781 darbuotojas bent kartą per mėnesį dirbo namuose.

Nors organizacija padidėjo, 2014 m. iš darbo ar į pensiją išėjo 53 pagal terminuotą arba nuolatinio darbo sutartį dirbantys darbuotojai (2013 m. – 42), baigėsi 396 darbuotojų trumpalaikių darbo sutarčių terminas.

Naujosios ECB patalpos

2014 m. ECB persikėlė į naujas patalpas, ir taip buvo sėkmingai užbaigtas 16 metų trukęs statybų procesas.

Tinkamos vietos naujoms patalpoms ECB pradėjo ieškoti dar 1998 m., atsižvelgęs į Europos Audito Rūmų visoms ES institucijoms pateiktą rekomendaciją, kurioje nurodyta, kad ilguoju laikotarpiu labiau apsimoka turėti nuosavas patalpas, o ne jas nuomotis. Apžiūrėjęs 35 galimus pasirinkti variantus visame Frankfurte, 2001 m. ECB nusprendė nusipirkti *Grossmarkthalle* sklypą – buvusią miesto didžiąją turgavietę ir kartu išsaugoti esamą pastatą. Ekonominio pagrįstumo analizė parodė, kad ši vieta yra ekonomiškai labiausiai pagrįsta, susisiekimo infrastruktūra yra tinkama, vieta atitinka ploto reikalavimus ir optimaliai tinka centriniam bankui privalomoms saugumo priemonėms įdiegti. Be to, joje buvo pakankamai erdvės tolesnėms statyboms ir plėtrai.

Projektą parengė Vienos architektai COOP HIMMELB(L)AU. Jis kuria darbinę aplinką, leidžiančią laisviau bendrauti, skatinančią kolektyvinį darbą ir įvairiapusį tarpusavio bendravimą. Kartu projektas toks lankstus, kad, pasikeitus reikalavimams, prie jų galima lengvai prisitaikyti.

Ryškus stiklinių biurų bokštas, su turgaviete jungiamas įėjimo pastato, yra Frankfurto Ostendės rajono orientyras, o naujųjų pastatų ansamblis puikiai papildo Europos architektūros paveldą.

Grossmarkthalle 1926–1928 m. buvo statomas kaip viena pagrindinių Frankfurto ir jo apylinkių vaisių ir daržovių prekyviečių. Šis pramoninis pastatas rodė, kad XX a. trečiajame dešimtmetyje Frankfurtas tampa metropoliu. Martinas Elzéseris (Martin Elsaesser), tuometinis Frankfurto prie Maino miesto planavimo departamento direktorius, *Grossmarkthalle* sukūrė kaip didžiausią pasaulyje beatramę gelžbetonio konstrukciją.

Vykdant statybas, šį pramoninės paskirties pastatą reikėjo paversti daugybę funkcijų atliekančia viešąja įstaiga, o tam reikėjo ypač didelio rūpestingumo. Nuo pat pradžių visi sprendimai dėl projekto, taip pat ir dėl tolesnės jo plėtros buvo išsamiai aptariami ir priimami glaudžiai bendradarbiaujant tiek su Frankfurto prie Maino miesto valdžia, tiek su institucijomis, atsakingomis už istorinio paveldo išsaugojimą. Rekonstravus buvusią miesto turgavietę ir ją įtraukus į projektą, ECB virto istoriniu pastatu, todėl šis orientyras tapo dar unikalesnis.

ECB nuo pat pradžių siekė, kad pastatas būtų ekonomiškai, leidžiantis tausoti vandenį ir energiją. Įgyvendinta įvairių energetinių sprendimų, kad naujasis pastatas būtų 30 % efektyvesnis, negu numatyta 2007 m. priimtoje *Energieeinsparverordnung* (Vokietijos energijos taupymo direktyvoje).

2014 m. naujų patalpų statybos darbai pagaliau buvo baigti. Užbaigti techninės infrastruktūros ir įrengimo darbai pastatų viduje, o pavasarį vyko dviejų *Grossmarkthalle* ir dangoraižių jungiančių elementų statyba. Panaudojant lengvas pertvaras, kiekviename aukšte buvo įrengti įvairaus dydžio biurai, o balandžio mėn. pradėti statyti baldai. Sutvarkytose statybos aikštelės vietose pasistūmėta su landšafto darbais. Pradėti sodinti medžiai, formuojamos krantinės ir kasami grioviai, o 2015 m. landšafto tvarkymo darbai jau turi būti baigti.

Oficiali statinio priėmimo procedūra miesto valdžios buvo pradėta 2014 m. pavasarį. Per vasarą nuodugniai patikrintos visos techninės sistemos, kartu buvo diegiama naujausia IT infrastruktūra. Rudenį ECB gavo oficialų miesto valdžios leidimą naudotis pastatu.

Galiausiai nuo spalio 31 d. iki lapkričio 23 d. sklandžiai perkelta 2 421 darbo vieta. Taip sėkmingai įvykdytas funkcionalios, ekonomiškai ir modernios ECB būstinės statybos procesas. Dabar dauguma darbuotojų, dirbančių pinigų politikos srityje, dirba po vienu stogu. Tačiau naujosios patalpos buvo projektuojamos tuo metu, kai dar nebuvo numatyta, kad ECB prisiims atsakomybę už euro zonos bankų priežiūrą, todėl 2013 m. lapkričio mėn. ECB nusprendė toliau nuomotis ir buvusias patalpas, jose įkurti bankų priežiūros specialistus. Bendras paslaugas teikiantys darbuotojai yra įsikūrę abiejuose pastatuose.